

Petri de Dusburg
Chronicon Terrae Prusiae

Petras Dusburgietis

Prūsijos žemės kronika

Leidykla „Vaga”
Vilnius, 1985.
Vertė L. Valkūnas

Pēteris no Dusburgas

P R Ū S I J A S Z E M E S H R O N I K A

Tulkojums latviešu valodā no lietuviešu valodas
Valdis Salmiņš

Pēteris no Dusburgas

PRŪSIJAS ZEMES HRONIKA

Veltījums

Cienījamam vīram un sevi Kristum veltījušam brālim Verneram no Orzelnas, svētās Marijas Vācu nama Jeruzālemē slimnīcas mestram, pauž padevīgu paklausību sveicinādams brālis Pēteris no Dusburgas, tā paša svētā solījuma mācītājs. Katram vērīgam cilvēkam zināms, kā centīgi un rūpīgi svētie tēvi pagātnē skaidroja brīnumainos mūsu kunga Jēzus Kristus darbus, kurus viņam labpatikās paveikt vai nu pašam vai caur saviem mācekļiem savai slavaī un godam un tagadējām un nākošajām paaudzēm par pamācību. Lūk, viņi turēja prātā Tobija vārdus, ka paust Dieva darbus ir slavējami. Sekodams viņa pēdās, negribēdams tikt nostumts dziļā tumsībā kopā ar to kalpu, nepiedienīgu un nederīgu, noslēpušu kunga viņam doto naudu, tādēļ uzskaitīju karus, kuros veiksmē pavādīja gan mūs, gan mūsu tēvu tēvus, Ordeņa brāļus, un saliku šajā grāmatā, kuru, lūk, arī sūtu jūsu žēlīgai aizbildnībai un lūdzu novērtēt, jo neviens nevar būt ar savu darbu apmierināts, lai būtu iespējams palabot, ja tajā kas labojams, un lai šādi izlabota tiktu publicēta, lai nākošajām paaudzēm paliktu šo svēto /kara/gājienu piemiņa. Uzrakstīta un pabeigta 1326. gadā kopš tā Kunga dzimšanas.

Priekšvārds

“Visaugstais Dievs ir darījis pie manis zīmes un brīnumus, tāpēc es nolēmu pasludināt viņa zīmes, jo tās ir lielas, un viņa brīnumus, jo tie ir vareni.” (Daniēla III). Tā vēstīja Babilonijas ķēniņš Nebukadnēcars, redzēdams, ka liesmas neaizskāra Daniēlu un viņa biedrus un viņiem nekā sliktā nenodarīja, kad tie bija sasieti un iemesti septiņreiz stiprāk nekā parasti sakurinātā ceplī, jo viņi atdeva savas miesas, negribēdami kalpot nevienam dievam nedz viņu godāt, izņemot to, kuram paši ticēja, kaut gan uguns mēles cēlās vairāk kā 49 oлектis virs cepla un sadedzināja kurinātājus, bet Daniēlu un viņa biedrus pat neievainoja un nekā sliktā viņiem nenodarīja, lūk, tad viņš arī teica: “Visaugstais Dievs ir darījis pie manis zīmes un brīnumus”. Taču šie vārdi der arī šīs grāmatas autoram, kurš svētās Marijas Vācu nama slimnīcas Jeruzālemē brāļu svētās kongregācijas darbībā ieraudzīja un izdzirdēja tādas svarīgas zīmes un tādus lielus brīnumus, neparastus un nemūžam nedzirdētus, ar kādiem debesu Kungam labpaticies minētos brāļus Prūsijas zemē padarīt par līdzīgiem tiem, kuri, bez bailēm atdodami savas miesas nāvē, varēja sacīt: “Visaugstais Dievs ir darījis pie manis zīmes un brīnumus” utt.. Tā kā ir rakstīts: “... ka tie ierauga jūsu labos darbus un godā jūsu Tēvu, kas ir debesīs”, viņš* arī nolēma par godu un slavu Jēzus Kristus vārdam darīt zināmas Dieva zīmes, jo tās ir lielas, un viņa brīnumus, jo tie ir vareni. Par dižām zīmēm “Apustuļu darbos” teikts, ka “Stefans, pilns žēlastības un spēka, darīja lielas brīnumainas zīmes tautā”. Diez vai arī kāds varētu apšaubīt to, ka Vācu nama brāļi bija pilni žēlastības un spēka, jo skaitliski tik nelielā pulkā pakļāva tādu varenu, tādu negantu un nesaskaitāmi lielu prūšu cilti, kuru neiespēja

* Šīs grāmatas autors.

ievest paklausībā ļoti daudzi valdnieki, lai gan daudz reižu mēģināja to izdarīt. Nekādā gadījumā nevajadzētu aizmirst arī šo lielo zīmi, ka minēto brāļu cīņas pavadījusi tāda kara veiksmē, ka pa vienpadsmit gadiem no tās dienas, kad viņi ienāca Prūsijas zemē, tie pakļāva savai varai un pievērsa kristīgajai ticībai gan tās ciltis, kuras pārvaldīja Kulmas un Lubavas zemes, gan tās tautas, kuras dzīvoja Pamēdes, Pagudes, Varmes, Notangas un Bārtas zemēs, uzceldami tajās ļoti daudz nocietinājumu, pilsētu un piļu, kuras saskaitīsim un nosauksim vēlāk. Lūk, cik liela zīme parādījās karojošās baznīcas debesu jumā! Tad sūti cīņā, labais Jēzu, savus pazemīgos kalpus, kuru rokām, lūk, labpaticies dot tādu svarīgu zīmi, lai nemiera un baiļu pilnas būtu ciltis, kuras dzīvo, neievērodamas tavas zīmes. Ļāva viņš arī darīt zināmus savus brīnumus, jo tie ir vareni. Ar minēto brāļu palīdzību tas žēlsirdīgais un līdzcietīgais Kungs arī licis atcerēties savus brīnumus, un tagad par viņiem patiešām var sacīt tā, kā rakstīts par Izraēļa tautu pēc iziešanas no Ēģiptes: “Bet viņi lai pateicas tam Kungam par Viņa žēlastību un par viņa brīnuma darbiem, ko viņš dara cilvēku bērnu vidū, ka viņš veldzēja izslāpušo un atspirdzināja ar barību izsalkušo”. Lai varētu saprast, kādā veidā brāļu dzīve, tas ir, viņu sadzīve, kādreiz tāda posta un izsalkuma pilna, tagad sārtīgi kļuvusi bagātāka ar laicīgiem labumiem, vajaga šo un to parunāt par bijušo nabadzību un esošo labklājību, lai šādi satuvināti labāk padarītu vienu un otru skaidrāk saredzamu. No paša sākuma brāļi, tiekdami pēc iespējas vieglāk sakaut ticības ienaidniekus, no visas sirds pūlējās, lai tiktu pie žigliem zirgiem, izturīgiem ieročiem un nocietinātām pilīm, kuras iesākumā neviens viņiem nedeļa, un pilnīgi neievēroja nedz kā apsegt ķermeni, nedz gādāt pārtiku, ja nu vienīgi tik, cik spieda ārkārtīga vajadzība. Viņi izturējās tā, kā dzīvoja un mācīja mūsu pestītājs, kurš saka: “Ja kāds grib man sekot, lai noliedz sevi pašu, ņem savu krustu un seko man”, un viņi noliedza paši sevi, būdami augstas izcelsmes, ar lielu bagātību, garā brīvi, tomēr noniecināja savas slavenās izcelsmes godpilno titulu vārdus, pazemīgi nodevās vienkāršiem un sīkiem darbiem, nemaz neņemdami vērā, ka tas nepiedien viņu, godājamu dzimtu pārstāvju, stāvoklim; izvēlējušies īstu nabadzību, viņi noliedza savu gribu un tā saistīja savu likteni ar visdažādākajām neskaitāmām grūtībām un briesmām, rūpēm un likstām, no kurām neizvairījās par godu Kristum. Viņi ņēma savu krustu un sekoja Kristum, būdami gatavi jebkurā dienā un jebkurā stundā izciest pazemojumu un nāves sodību, lai aizstāvētu ticību. Nedodami ieganstu nopelnumam par augstprātību, nevalkāja greznas drēbes, jo to viņi uzskatīja par negodu. Vieni valkāja rupja auduma kreklus, citi – nevis kreklus, bet bruņas, tādēļ ikviens varēja sacīt šos pravieša vārdus: kad viņi (t.i. neticīgie) man bija kā nasta, “apvilku raupjas drēbes”. No linu audekla maisiem, kuros viņiem no aizjūras piegādāja miltus, tie šuja sev linu audekla drēbes un valkāja tās. Un viņu ikdienas ēdamais un dzeramais bija ārkārtīgi vienkāršs. Lūk, to viņi saņēma tik izsvērti un tik atmērīti, ka patiešām varēja atkārtot šos pravieša vārdus: “Tu ēdināji ar asaru maizi un liki izdzert pamatīgu asaru mēru.” Pie viņiem piepildījās tas, kā Dievs ir teicis par Jesaju: “Tas Kungs jums piešķirs tikai bēdu laika maizi un ūdeni”. Viņi bieži mēdza pabarot ar gaļu savu saimi, kura, lai arī paradusi ievērot brāļiem ierasto atturību, brīžiem nespētu pienācīgi izpildīt savus pienākumus, kamēr brāļi paši, līksmi un dzīvespriecīgi, atteicās no šīs barības, kaut arī tobrīd viņiem taisni tā būtu bijusi atļauta ēst. Brāļi un viņu saime saņēma tik plānu dzeramo un ēdamo, ka cilvēks tikko spētu atšķirt klāt pielikto kāpostu vai dārzena krāsu un garšu. Viņi pacietīgi panesa savās būdīnās un teltīs gan šīs, gan citas – daudz lielākas – nelaiemes, lai par tām pastāstītu, būtu vajadzīgs ļoti daudz uzrakstīt. Cik daudz viņi piedzīvoja briesmu un trūkuma karagājienos, dodamies karā ar neticīgajiem, zina tikai tas, kurš zina itin visu. Pie viņiem piepildījās tas, kā apustulis, rakstīdams ebrejiem, sacīja par svētajiem

mocekļiem: “... citi tika mocīti, ... citi izcietuši izsmieklu un pātagu sitienus, pat arī važas un cietumu. Viņi tika nomētāti akmeņiem, pārbaudīti, sazāģēti, mira no zobena, staigāja apkārt aitu ādās, kazu ādās, trūkumu ciezdami, spaidīti un mocīti. Viņi, kas bija vērtīgāki par šo pasauli, maldījās pa tuksnešiem un kalniem, alām un zemes aizām”. Tā viņu dzīve, kuru brāļi reiz pieredzēja un kuru arī viņu sirdis vēlējās un alka, bija nabadzības pārpilna. Ja gribēsi uzzināt, kādā veidā viņi kļuva pārbagāti ar tādu daudzumu celtņu, zirgu, ieroču, drēbju, pārtikas un dzērieniem, kādā veidā radās daudz vairāk brāļu un viņu kalpu, bez tam, visādu cilvēkam nepieciešamu lietu, atver savas acis un paskaties: visu to drīz ieraudzīsi. “Viņi lai pateicas tam Kungam par viņa žēlastību un par viņa brīnuma darbiem, ko viņš dara cilvēku bērniem, ka viņš salauza vara durvis un sagrāva dzelzs aizšaujamos”. Lūk, tie lielie brīnumi, kas deva minētajiem brāļiem spēku iznīcināt visas ciltis, kuras dzīvoja Prūsijas zemē, kuru daudzums, kā zemāk būs redzams, bija bezgalīgs, kuru pilsētu un cietokšņu vara vārti tika iznīcināti, bet dzelzs aizšaujamie salauzti, tā tas Kungs viņus atņēma no viņu nekrietnā ceļa un tā viņi tika pazemoti savas nekrietnības dēļ”. “Viņi lai pateicas ... par viņa žēlastību un par viņa brīnuma darbiem, ko viņš dara cilvēku bērniem. Viņi lai cildina Viņu ... un lai slavē...”. Ievēro, kādā veidā neviens cits, kā tikai brāļi, apkopa – itin kā Jūda Makabejs – svēto Prūsijas zemi, kuru turienes ciltis bija pieķērnājušas ar elkdievību, un tagad te katru dienu tiek dziedots upuris par godu un slavu Dievam. Pieņem tad, labais Jēzu, šo upuri, par visiem taviem ļaudīm nestu, un sargā tev piederošo daļu un to svētī. Lūk, viņi – tāpat kā Dāvids – iedibināja garīdzniecību un kalpošana Dievam jo dienas pieaug. Lūk, arī noskaidrojas, kādas patiešām lielas zīmes un varenus brīnumus ir darījis augstais Dievs ar viņa nosūtīto brāļu palīdzību Prūsijas zemē, un drīz arī atklāsies, kādā veidā tie tika darīti zināmi. Tā kā netālā nākotnē pienāks briesmu laiks, tā kā radīsies cilvēki, kas tikai sevi mīl un meklē vien to, kas viņu, bet ne Jēzus Kristus, tad izplatīsies nekrietnība un atsals daudzu ļaužu dievišķā mīlestība. Tādēļ, žēlīgais Jēzu, piešķir viņiem garu dziedinošu padomu, lai viņi neapbēdinātu garu, kurā viņi ir apzīmogoti, atjauno zīmes un atkārto brīnumus, atpestī viņus ar saviem brīnumiem, piešķir slavu savam vārdam, lai tiktu likti kaunā visi, kas taviem kalpiem dara sliktu, lai tiktu likti kaunā viņu visvarenībā, bet viņu spēks tiktu salauzts, un lai viņi zinātu, ka tu esi vienīgais un pāri visai pasaulei slavējamais Dievs.

K ā š ī g r ā m a t a s a k ā r t o t a

Šī grāmata būs šādi sakārtota. Pirmajā /daļā/ aprakstīšu, kad tika dibināts Vācu nama ordenis, kas un kā viņu dibināja, otrajā – kad un kā minētie brāļi iegāja Prūsijas zemē, trešajā – aprakstīšu karus, kas notikuši šajā zemē, kā arī citus /kara/gājienus, parunāšu arī par tiem, kurus pats esmu redzējis, arī par tiem, par kuriem stāstījuši tie, kas tos redzējuši un tajos piedalījušies, beidzot, arī par tiem, par kuriem uzzināju no drošiem avotiem. Ceturtās /daļas/ lappusēs uzskaitīšu pāvestus un imperatorus, kuri no tā laika, kad tika nodibināts šis ordenis, bez tam, dažus nozīmīgus notikumus, kuri viņu laikā notikuši. Juzdamies par vāju veikt tādu uzdevumu, sevišķi tādēļ, ka tagad dzīvojošie cilvēki jau ir gandrīz aizmirsuši šos notikumus, zinādams, ka nekā nevaru paveikt bez Dieva, pazemīgi tevi, labais Jēzu, lūdzu atklāt visus noslēpumus, ne tikai nākotnes, bet arī tagadnes un pagātnes, jo tu esi īstā gudrības un zināšanu krātuve. Apgaismo savā gara labvēlībā manu prātu un padari mani daiļrunīgu un gudru, lai /es/ bez liekas kavēšanās nobeigtu šo darbu, lai tie, kuri lasīs šajā sacerējumā par tavām dižajām zīmēm un /taviem/ varenajiem brīnumiem, tev uzticētos, tevi godinātu,

slavinātu un suminātu, lai tu, no kura – viss, caur kuru – viss un kurā - viss, būtu par aizbildni, tu, Dievs, kurš dzīvo un valdi cauri mūžu mūžiem. Amen.

Sākas grāmatas pirmā daļa

PAR VĀCU NAMA ORDEŅA IZCELŠANOS

Priekšvārds par Vācu nama ordeņa dibināšanu

“Īstenā atziņa darīja sev namu un izcirta septiņus stabus (Salamana pamācības, 9). Kaut arī šos vārdus ir teicis Salamans, kurš Dieva dēlu sauc par “gudrības tēvu”, tāpat kā tas apustulis, kas teicis: “Bet mēs sludinām Kristu, kas ... tiem, kas aicināti, tiklab jūdiem, kā grieķiem, Dieva spēks un Dieva gudrība”, kā arī psalmā, kur teikts: “... tos visus tu esi ar gudrību radījis”, tas ir, caur savu dēlu, kurš, iemiesojies cilvēkā, mirdams uzcēlis karojošās baznīcas slavai un godam namu un izcirta septiņus stabus, tas ir, septiņus sakramentus, uz kuriem viņš balstās, tomēr tie var būt arī vārdi, svētās mātes baznīcas vārdi, kuri sauc par gudro viņa svētību Celestīnu III, jo viņš ir Dieva vietnieks zemes virsū, pēc šiem Ekleziasta vārdiem: “gudrība atbilst savam vārdam”. Redzi, pie viņa steidzas vispārējā baznīca, alkdamā izdzirdēt un iepazīt viņa mācību, itin kā karaliene Saba, kas gribēja pārbaudīt Salamana gudrību. Lūk, šis pāvests Celestīns III Jeruzālemē “uzcēla namu”, tas ir, nodibināja un velīja savam un svētās baznīcas labumam namu – svētās Marijas Vācu ordeņa mūku slimnīcu Jeruzālemē un “izcirta septiņus stabus”, tas ir, iecēla septiņus brāļus par zemju komtūriem jeb zemju pārvaldniekiem, proti: Livonijas, Prūsijas, Vācijas, Austrijas, Romānijas un Armēnijas zemēs: šie brāļi balstīja katrs sava ordeņa namu un tā brāļus kā atbalsta stabi, bet šī nama pamats ir – lielmeistrs un kapituls; zemju komtūri jeb zemju pārvaldnieki – tā balsti, bet citi brāļi – sienas. Tā viņa svētība pāvests līdzinās tam gudrajam vīram, kurš uzcēlis savu namu uz klints un var teikt: “Es esmu nostiprinājis tā balstus”. Tā kā rakstīts: “Gars dara dzīvu, miesa neder ne nieka”, tad bija nepieciešami šim namam septiņi citāda veida balsti – garīgi, no kuriem trīs, proti: paklausība, nabadzība un šķīstība, tapa klosteru regulu pamats, bet citi četri, proti: satriekta sirds, grēku atzīšana un grēku izsūdzēšana un bagātīga grēku izpirkšana ar tuvāko mīlestību, savaldīga svētā godbijībā tos, kuri pagura kvēli meklēt patiesību. Šādi garīgi balsti ar gudru roku izcirsti tās svētās ticības namos, kurus kungs pāvests uzcēla tā, ka, negantai alkatībai uzbrūkot un greznības plūdiem pārpludinot, lepnības vējiem uzbrūkot un brāžoties pār viņiem, tie nevarētu sagrūt: lūk, viņi uzcelti uz cietas klints, bet tā klints – Kristus.

Vācu nama ordeņa dibināšana

1. Dieva tā Kunga vārdā, amen. 1190. gadā kopš viņa dzimšanas, tajā laikā, kad kristieši, aplenkuši Akonas pilsētu, ar labvēlīgu Dieva žēlastību atņēma to neticīgajiem, kristīgajā karaspēkā bija dievbijīgi vīri no Brēmenes un Lībekas pilsētām, līdzjūtīgi vīri, kuri, ievērojot šajā karaspēkā esošo vājinieku visdažādākās nepanesamās grūtības un smagās novārgušo žēlabas, nodibināja slimnīcu, ko ierīkoja savā no kuģa (vāciski saukta *koka*) buras uzceltā teltī, kurā sanesa šos slimniekus un uzticīgi un pazemīgi viņiem kalpoja, ar mīlestību viņus apgādāja ar tiem labumiem, Bkurus viņiem bija piešķīris dievs, un žēlsirdīgi uzraudzīja, jo saprata, ka ikviena

slimnieka vai novārgušā personā pieņem pašu Kristu, kurš tiesas dienā teiks pa labi stāvošajiem: ”Jo es biju izsalcis, un jūs devāt man ēst; es biju izslāpis, un jūs mani padzirdījāt; es biju svešinieks, un jūs pieņēmtāt mani pie sevis. Es biju kails, un jūs mani apģērbāt; es biju slims, un jūs mani apraudzījāt” utt., bet, kad viņi jautās: Kad mēs esam tevi redzējuši, ciešam tādas grūtības?”, viņš atbildēs: “Patiesi es jums saku: ko vien jūs esat darījuši vienam no šiem maniem vismazākiem brāļiem, to jūs esat darījuši man”. Lūk, kā Kristus par brāļiem sauc arī novārgušos, novājinātos un noniecinātos un pamatoti sauc, jo viņš ir mūsu miesa un mūsu brālis. Apustulis saka tā: “Es dēstiju, Apollis aplaistīja, bet Kungs deva spēku augšanai”. Lai arī no šiem vārdiem pilnīgi skaidrs, ka “tādēļ nav cildināms ne dēstītājs, ne laistītājs, bet Dievs, kas audzē”, tomēr uzmanīgs cilvēks bažīgi rūpēsies par augiem, kuri, vēl jauni būdami, jau dod bagātīgus augļus, bet nākotnē dos vēl bagātāk. Kad kungs Jeruzāles patriarhs, apgaismotais Jeruzāles karalis Henriks, Nācaretes, Tīras un Cēzarejas arhibīskapi un Betlēmes un Akonas bīskapi, svētā Jāņa slimnīcas mestrs un templešu ordeņa mestrs, ļoti daudzi abu ordeņu brāļi un ļoti daudzi svētās zemes baroni, proti: Rūdolfis, Tiberiades valdnieks, un viņa brālis valdnieks Hugons, un Reinolds, Sidonas valdnieks, un valdnieks Eimārs no Cēzarejas, un valdnieks Jānis no Hibēlinas, un milzums citu no Jeruzāles karalistes /regnum/ un no Vācijas: Maincas arhibīskaps Konrads, Virzburgas bīskaps un Romas impērijas kanclers Konrads, Pasavas bīskaps Volfgers, Halberštates bīskaps Gardolfs un Ceicas bīskaps, Švābijas firsts Fridrihs, Henriks, Reinas pfalcgrāfs un Braunšveigas firsts, Austrijas firsts Fridrihs, Brabantes firsts Henriks, kurš tajā laikā vadīja karaspēku, Saksijas hercogs un Tīringijas landgrāfs grāfs Hermanis, Brandenburgas markgrāfs Alberts un impērijas maršals Henriks no Kalendinas, Landsbergas markgrāfs Konrads, Meisenes markgrāfs Dītrihs, kad šie un citi grāfi un augstmaņi un ļoti daudzi pieminētā karaspēkā esošie dižciltīgie no visas sirds priecājās, redzēdami, ka tikko kā nodibinātā slimnīca jau pēc neilga laika sāka dot šādu tādu labumu, nesot godu un slavu, bez tam, stipri ticēja, ka, dievam tam Kungam dodot svētību šim dēstam, tas sazaros un nākotnē dos bagātīgus augļus, lūk, tādēļ visi mūsu iepriekš pieminētie valdnieki nonāca pie atziņas, ka kungam Fridriham, Švābijas firstam jāsūta augsti sūtņi pie sava brāļa vistaisnīgā valdnieka Henrika VI, Romas karaļa, nākošā imperatora, kurš iestātos pie kunga pāvesta par to, lai atļauj dibināt mūsu minēto slimnīcu un to apstiprina. Tad pāvests, uzklauzījis šos sūtņus, nodibināja, lūdzēju dievbijīgo lūgšanu pārliecināts, šo slimnīcu un dieva tā Kunga vārdā apstiprināja Jeruzāles hospitāliešu brāļu ordeni nabago un slimo aprūpēšanai, bet patiesībā baznīcas karavīru brāļu ordeni, kurā pulcējas garīdznieki, karavīri un citi brāļi, ļaudams hospitāliešu brāļiem nēsāt baltu apmetni ar melnu krustu un piešķirdams viņiem brīvības, atvieglojumus un indulgences, kuras apustuliskais krēsls ir devis tādiem cienjamiem ordeņiem kā jau minētie joanīti un templeši, tātad dodams tiesības izmantot tās pašas privilēģijas, ko tie /izmanto/. Cienīgi tika izdarīts, jo tie, kuri, tiekdamiem pēc tikumiem, gribēja citiem līdzināties dievbijīgā nolūkā, sagaidīja no apustuliskā krēsla sev līdzvērtīgu labdarību. Lūk, tā arī tika nodibināts, apstiprināts un daudzām privilēģijām apdāvināts šis godājamais svētās Marijas JeruzālesVācu nama hospitāliešu militārais ordenis. Lūk, tā Kunga Cebaota izraudzītais viņa dārzs, kuru tu, Jēzu Kristu, iedēstīji un kuram kā ceļa vadītājs tu biji acu priekšā. Tu stādīji tā dēstus, un tas piepildīja zemi, tu vēlāk to pārstādīji un izdzini pagānus /gentes/ no Prūsijas un Livonijas zemes, tu tur iedēstīji, un, lūk, te tas raženi ieauga, laizdams savus dzinumus līdz pat jūrai, bet savas atvases līdz pat upei. Šis godājamais karaspēks palika arvien stiprāks ne tikai tāpēc, ka uz zemes tajā pulcējās ļaudis, tā likteni lēma visaugstākās debesu un zemes zīmes. Lūk, arī Vecās derības vēstures grāmatās lasām,

ka dižais patriarhs Ābrams ar saviem 318 kalpiem veselu gadu cīnījās par sava dievbijīgā brāļa brīvību un nevainīgo ieslodzīto atgūšanu; kad viņš atgriezās no ķēniņu kara, ķēniņš un priesteris Melhizedeks dāvināja patriarham maizi un vīnu, visaugstā dieva, ar kura gādību ienaidnieki nonāca viņa rokās, svētītu upurējamo dāvanu. Tad pret pagānu bariem arī sāka pulcēt karaspēkā jaunus ticīgus karavīrus no tā brīža, kad svētais gars iedvesmoja to, kurš baznīcā ieņēma augstāko vietu, lai ar sevišķu labvēlību gādātu par šiem jaunajiem karavīriem, no labas sirds dotu viņiem sevišķu baznīcas svētību un ar savām indulgencēm un privilēģijām apstiprinātu krustā sistā karavīriem piešķirtās mantotās dāvanas. Šis karaspēks, pēc debesu un zemes zīmju pareģojuma, radis vienīgo nepieciešami izpildāmo pienākumu – par Kristu, viņam izciešot pazemojumu pie krusta, līdzī ciest un apsolījis atbrīvot no neticīgo spaidiem svēto zemi un atdot to kristīgajiem. Taču arī Jānis ir redzējis karojošu baznīcu, “jaunās Jeruzālemes izskatā, kas nokāpj no debesīm” no triumfētāja, un, būdams tās kareivis, ar citiem debesu spēku pulkiem kaujas ierindā cīnījies par visspēcīgo dievu, uzvarēdams ikvienu naidīgu spēku. Šī pamudinošā parādība māca mūs, ka karojošai baznīcai nepieciešami karavīri, kas devuši solījumu atvairīt baznīcai naidīgo neticīgo patvaļu, visos gadījumos augstākajam nospraužot ticīgajiem cilvēkiem mērķus, tāpat kā nosakot dieva enģeļu skaitu un pienākumus. To apstiprina arī pat laicīgas liecības. Taču gan Mozus, gan Jozuā, gan citu Izraēļa tiesātāju laikos dieva karavīri, dodamies jaunā, dieva viņiem dotā, karā, izturējās divejādi: uzbrukdami kā lauvas, viņi līdz pēdējam iznīcināja enohimu cilti un citus nekrietnus svētās zemes iedzīvotājus, kuros bija iedzimis milzīgs ļaunums, taču taisīja izņēmumu pret tiem, kurus atstāja pie dieva cilvēkiem pamācīties, viņiem uzlika verdzības nastu. Ar laiku visi sāka vadīties pēc šīs paražas. Lūk, arī Dāvids, ar dieva žēlastību pacelts par ticīgo ķēniņu, kā īstens nākamo notikumu pareģis norādīja izteiktākās šī karaspēka pazīmes, teikdams, ka savos pulkos grib Caīras un Ēlatas daļas, kurām vajadzēja nepārtraukti sargāt viņa personu, un, iznīdējot tos, kuri redzami tīko pēc Dāvida dzīvības, sekmīgi aizstāvēt arī viņa padotos, ar vienu vārdu sakot, izturēties tā, kā liek rīkoties viņa vārds. Redzi, Caīras vārds tulkojams kā “iznīcinātājs”, bet Ēlatas – “glābējs”. Tā kā Dāvids bija pravietis un no viņa lūpām vēstīja svētais gars, tā kā spēja redzēt patiesības rakstos gan esošās, gan nākošās lietas, tādēļ ar šādu savas apsardzes atlasīšanu viņš mūs pamācīja, ka arī jaunākajos laikos baznīcas galva Kristus noteicis turēt apsardzi, kura, nežēlojot savu dzīvību, piekabinās sev pie sāniem svēto zobenu, lai tie, kuri sargāja drosmīgākā Izraēlas vīra Salamana gulvietu, izdzītu no kristīgo dzīves telpas viltīgos tumsības nakts rēģus. Nederētu, bez tam, aizmirst arī slaveno un dievam tīkamo cīņu ar Makabejiem, kuri, tīreļos ēzdami zāli, jo nevarēja sagādāt pienācīgu pārtiku, uzvarēja Antiohu Epifanu un izrāva netaisnības saknes, tad pārspēja to, kurš centās pieradināt dieva tautu pie elkdievības ceremonijām, bet jauneklus – pie atklātiem namiem; dievam palīdzot, attīrīja svētās vietas, atguva Sionas arku un atdeva zemei mieru. Tādas, lūk, cīņas centīgi izcīnīja arī šis dievam sevi veltījušais kara ordenis, tas ir, svētās Marijas Vācu slimnīcas nama Jeruzālemē, spējis papildināties ar godājamiem locekļiem, savu ienaidnieku ienaidniekiem, slavējami izveidoja dievam patīkamu dienestu. Redzi, viņā ir daudz bruņinieku un izlases karavīru, kuri, uzticīgi tēvzemes kārtībai, stingru roku grāva ienaidniekus. Ne mazums viņā ir tādu, kuri no sirds rūpējas par labdarību, ņemdami aizbildnībā svešzemniekus, svētceļniekus un nabagus. Bez tam, ne mazums tādu, kuri, dziļi sirsnīgas dievbišķības mudināti, ar bezgalīgu centību apkalpoja slimnīcās vājiniekus un vārgos, sirgstošos ar briesmīgām slimībām. Goda pilnu un lietderīgu vietu ordenī ieņem garīdznieki, kuri miera laikā, visur izklīduši kā dzirksteles, mudina pasaulīgos brāļus uzticīgi ievērot noteikumus, sprediķo, dod sakramentus, bet tiem, kuri uz

dzīvību un nāvi traucas asiņainā slepkavošanā, rāda krustā sitā Kunga piemēru, tā celdami cīnītāju drosmi; ar bezgalīgu gara labvēlību viņi sniedza savus pakalpojumus visiem – gan stipriem karavīriem, gan vājiem vārguļiem, nesdami viņu sirdsapziņai mierinājumu pēdējā dzīves stundā. Lūk, šo gara svētību sniedošo ordeni, kurš nepārtraukti svētās baznīcas labā paplašināja savu darbību, atbalstīja vairāki pāvesti, labvēlīgām acīm vēroja tā darbību un apstiprināja tam noteiktās plašās privilēģijas, imunitātes un brīvības.

2 Par brāli Henriku Valpotu,
pirmo svētās Marijas Vācu nama slimnīcas mestru

Pirmais svētās Marijas Vācu nama Jeruzālemē slimnīcas mestrs brālis Henriks, saukts Valpots, vadīja /ordeni/ daudz gadu, bet mira novembra mēneša piektajā (pirmajā) dienā un apbedīts Akonā. Brēmenes un Lībekas pilsētnieki, pirmie šī ordeņa dibinātāji, kuri, kā jau bija sacīts, izpildījuši solījumu aizceļot uz svēto zemi un sagatavojušies atgriezties mājās, pēc minētā valdnieka Fridriha, Švābijas firsta, un citu Vācijas dižciltīgo, kas bija piedalījušies Akonas aplenkšanā, ieteikuma viņam arī uzdāvināja šo slimnīcu ar visām bagātīgi saņemtajām žēlastībām un labumiem, kurā viņš kopā ar brāļiem centīgi kalpoja šiem slimniekiem un rūpējās par visu, kas nepieciešams. Pārņēmis Akonu, tas pats brālis Henriks nopirka zemes gabalu pie pilsētas robežas pret svētā Nikolaja vārtiem, kur uzcēla baznīcu, slimnīcu un citus namus un kur kopā ar saviem brāļiem kalpoja dievam un slimniekiem. Šajā baznīcā apglabāts tas pats Švābijas firsts Fridrihs, miris ceļojumā uz svēto zemi, jo, dzīvs būdams, izvēlējās šo vietu apbedīšanai baznīcā.

3 Par brāli Otonu, otro mestru

Otrs mestrs brālis Otons vadīja /ordeni/ daudz gadu, bet mira jūnija 2. dienā un apbedīts Akonā.

4 Par brāli Hermani, trešo mestru

Trešais mestrs brālis Hermanis, saukts Barts, vadīja /ordeni/ daudz gadu, bet mira maija 20. dienā un apbedīts Akonā.

5 Par brāli Hermani no Zalcas, ceturto mestru

Ceturtais mestrs brālis Hermanis no Zalcas vadīja /ordeni/ daudz gadu, bet mira 24. jūlijā un apbedīts Barletā. Viņš bija daiļrunīgs, pieklājīgs, gudrs, apdomīgs, piesardzīgs, bet visi viņa darbi parāda viņu kā goda vīru. Ievēlēts par mestru, viņš, redzēdams, cik vājš ir Ordenis, sarunā ar dažiem brāļiem paziņoja, ka nepažēlotu pat vienu aci, lai tik Ordenis viņa vadīšanas gados tā nostiprinātos, ka spētu uzturēt kaut vai desmit bruņotus brāļus bruņiniekus. Bet ko esi tu šai lietā paveicis, labais Jēzu, kas nekad neatstāj neievērotas taisnīgi lūdzošo vēlēšanās un nepārstāj labvēlīgi rūpēties par tiem, kuri devuši svētos solījumus? Vai tad viņa vēlmes sagādāja viņam vilšanos? Patiešām nē. Itin nemaz, tu bagātīgi devi viņam visu, ko alka viņa sirds. Viņa valdīšanas gados ordenis tā nostiprinājās, ka neilgu laiku pēc viņa nāves Ordenī jau bija klāt nākuši divi tūkstoši brāļu, dzimušu dižciltīgās Vācijas ģimenēs. Viņa gaišība valdnieks Konrads, Tīringijas landgrāfs, kura radnieks bija arī pats mestrs, būdams pasaulīgs cilvēks, kopā ar lielu pulku savu dižciltīgo uzvilka šī Ordeņa mūka apmetni.

Bez tam, tā paša brāļa Hermana vadības laikā kā pāvests, tā imperators piešķir Ordenim lielas privilēģijas. Viņa laikā Ordenis guva lieliskas dāvanas Anglijā, Romānijā, Armēnijā, Vācijā, bet Ungārijā tā saukto Burcas zemi, kā arī Livoniju un Prūsiju. Ar viņa rūpēm Ordenis sasniedza tādas uzplaukuma virsotnes, par kādām nemūžam neviens nebija dzirdējis, tā kā diez vai arī kāds klosteris vai ordenis ir šajā pasaulē tik daudz ieguvis ar viena cilvēka pūlēm. Par to nav jābrīnās. Dievs viņam bija piešķīris tādu laipnību, ka visi viņu mīlēja, un par viņu no tiesas var teikt, ka /viņš/ bija mīļš dievam un cilvēkiem. Viņu augstu novērtēja gan pāvests, gan imperators, nerunājot nemaz par citiem firstiem un augstmaņiem, un tā bija viņu sirdis ietekmējis sev par labu, ka ieguva visu, ko vien lūdza sava Ordeņa godam un labumam. Kad vendi pēc dumpja, vērsta pret impēriju, tika bargi savaldīti, viņi ziedoja imperatoram Fridriham II savdabīgu dāvanu – lielu svētā krusta gabalu, no kura imperators atteicās par labu šim mestram, kurš savukārt to nosūtīja uz Prūsijas zemi, uz Elbingas pili, kur līdz šai dienai to kristīgie ļoti godā biežo brīnumu dēļ, kurus tas Kungs veicis ar šo krustu. Reiz, kad pāvests Honorijs III un imperators Fridrihs II atrada iegāsti nezin kādām slepenām nesaskaņām, abi uzticēja šo lietu izspriest tam pašam brālim Hermanim, kurš, to izdzirdis, atteicās, apgalvodams, ka viņam nekādā ziņā nepienākas izlemt šo pasaules valdnieku lietas, tādēļ ka pats ir vienkāršs parastais cilvēks, kuram nav nedz dižciltīga vārda, nedz godājamās vietas. Tad viņa svētība pāvests un imperators, gribēdami pagodināt brāli Hermani, piešķirā firsta titulu viņam un viņa pēctečiem – nākamajiem Vācu nama ordeņa mestriem. Kā šīs varas zīmi pāvests viņam iedāvināja gredzenu, bet imperators piešķirā tiesības turēt karogā karaliskās impērijas insignijas, un pēc tam mestrs ne reizi vien abiem diviem pakalpoja, draudzīgi vienu ar otru samierinādams.

Beidzas šīs grāmatas pirmā daļa
sākas otrā

PAR VĀCU ORDEŅA BRĀĻU IERAŠANOS PRŪSIJAS ZEMĒ

1 Par to, kā prūši postīja Kulmas zemi

Tajā laikā, kad dižciltīgais un godājamais valdnieks un kņazs Konrads, ļoti kristīgas dvēseles cilvēks, valdīja Mazovijā, Krievijā un Polijā, dzīvoja arī Prūsijas bīskaps, vārdā Kristiāns, cisterciešu ordeņa mūks, kas dievišķā vārda sēklu bija bieži sējis starp prūšiem un bieži viņus mudinājis, lai pamet elkus, sāk godināt īsto dievu Jēzu Kristu. Šī sēkla tomēr nedeve nekādu ražu, jo krita sliktā laukā. Redz, viņi bija tādi nocieinājušies nekrietnēļi, ka nekāda stāstīšana par atpestīšanu nespēja viņus atraut no neticības maldiem. Taču viņiem bija viena slavējama un visiem vēlama paraža: paši būdami neticīgie un godinādami ļoti daudzus dievus, viņi tomēr dzīvoja mierā ar saviem kaimiņiem, kas atzina kristietību, netraucēja viņiem godāt dzīvo dievu un vispār viņus neaiztika. Tomēr cilvēku dzimuma ienaidnieks, nekādi nevarēdams paciest mieru, ar laiku izraisīja rūgšanu. Lūk, viņš pamudināja viņus sākt ļoti nežēlīgi vajāt kristīgos, un pēc dažiem gadiem prūši pilnīgi nopostīja Kulmas zemi, pārvērta to par neapdzīvotu vietu, bet kristīgos vai nu apkāva, vai arī aizdzina nebrīvē un pārvērta par mūžīgiem vergiem, un tikai viens otrs no viņiem izglābās aizbēgdams.

2 Par Polijas zemes nopostīšanu

Tā kā minētais kņazs pašā sākumā nedeva viņiem pienācīgu pretsitienu un nelietoja pret viņu nežēlīgajiem uzbrukumiem un ļaunajiem nodomiem piemērotas zāles, viņi, palikdami arvien nekaunīgāki, vairākas reizes uzbruka Polijas zemei ar lieliem spēkiem un nodarīja tai, lūk, tādus zaudējumus: nodedzināja mājas, pieaugušos cilvēkus sakapāja ar zobeniem, bet sievietes un bērnus aizdzina mūžīgā verdzībā; ja reizēm kāda grūtniece, kurai vajadzēja dzemdēt, nevarēja tādēļ tālāk iet viņiem līdzī, viņu turpat nogalināja; viņi rāva mātēm no rokām mazus bērnus un viņus nobendēja, uzspraužot uz žogu mietiem. Lūk, šādi viņi nopostīja visu zemi, un kņazam, zaudējot visus viņa nocietinājumus un pilis, palika Vislas krastā viena pils, saukta Plocka. Bez tam viņi nodedzināja divi simti piecdesmit draudžu baznīcas, neskaitot solījumu devušo un pasaulīgo ļaužu klosterus, kapličas, mūku klosterus un stingru noteikumu sieviešu klosterus. Viņi nogalināja mācītājus un citus garīdzniekus, kā baznīcas, tā laicīgos, vienus – ārpus baznīcas sienām, citus – pašā baznīcā, daudzus – pie altāra, pat arī tajā brīdī, kad tie sniedza svētā Jēzus Kristus miesu un asinis, bet pašus sakramentus, nievādāmi dievu, necienīgi meta zemē un mīdīja kājām. Viņi nolaupīja liturģijas kausus, ampulas un citus baznīcas traukus, korporālus un citus dieva godināšanai domātus tērpus, tos izmantodami nepieļaujamiem mērķiem, bet dievam sevi upurējušas jaunavas ar spēku rāva ārā no klauzūras un nekaunīgi apgānīja. Īsi sakot, neviens nespētu aprakstīt, kādas šausmīgas ļaundarības un drausmīgas pārestības viņi nodarīja ticībai un ticīgajiem.

3 Par prūšiem dotajām dāvanām, ar kurām gribēja mazināt viņu cietsirdību

Arī agrāk, kad minētā Polijas zeme vēl netika tik stipri postīta, kad tajā vēl šis tas bija atlicis, tas pats kņazs bija tik ļoti /prūšu/ nospiests un iebaidīts, ka ne reizi nebija uzdrošinājies viņiem atteikt, kad tik šie pie viņa atsūtīja ziņnešus, pieprasīdami dot zirgus un spilgtu krāsu drēbes. Kad nebija ar ko viņu prasības apmierināt, saaicināja uz dzīrēm savus dižciltīgos un citus kopā ar viņu sievietēm un, šiem pie galda līksmi ēdot un dzerot, slepeni pavēlēja nodot minētajiem sūtņiem viņu drēbes un zirgus. Taču tas nepaglāba un nemīkstināja viņu nežēlību, tādēļ viņi pa vecam postīja minēto zemi, kā jau agrāk esam teikuši.

4 Par Kristus karotāju ordeņa brāļiem

Kad šis kņazs, redzēdams savu zemi tik nežēlīgu vārdzinām, beidzot saprata, ka viņš viens pats nespēs aizsargāties, viņš, Prūsijas zemes bīskapa Kristiana un dažu savu augstmaņu pierunāts, savas zemes aizsardzībai sāka pulcēt brāļus, kuri saucās par Kristus karotājiem un nēsāja baltu apmetni ar sarkanu zobenu un zvaigzni; viņi tajā laikā jau bija apmetušies Livonijā un pievērsuši daudzas neticīgo zemes Kristus ticībai; minētais bīskaps piešķīra šim ordenim kādu ievērojamu vīru, vārdā Brunons, bet kopā ar viņu četrpadsmit citus vīrus. Tā visu izrikojis, kņazs uzcēla šiem brāļiem Dobrinas pili, kuras dēļ viņi vēlāk tika nosaukti par Dobrinas brāļiem, un deva viņiem Kujāvijā zemes gabalu jeb muižu, kura bija nosaukta par Sedlecu. Kņazs un brāļi vienojās, ka viņi līdzīgās daļās dalīs neticīgo zemes, kuras ar dieva palīdzību pakļaus savai varai. Kad par to uzzināja prūši, viņi stipri sadusmojās, vairākas reizes ar ļoti daudziem bruņotiem vīriem uzbruka minētajai Dobrinas pilij un bija par to tik nikni uz brāļiem, ka gandrīz neviens no viņiem neuzdrošinājās rādīties aiz pils sienām. Tā pamazām ar laiku viņi kļuva tik nekaunīgi, ka pastāvīgi pieci vai četri prūši netraucēti pie pils laupīja.

5 Par Prūsijas, Kulmas un Lubavas zemju dāvināšanu Vācu nama ordeņa brāļiem

Tajā pat laikā Vācu nama ordenis ar mestra brāļa Hermaņa no Zalcas gādību tik ļoti papildinājās ar jauiem brāļiem, bagātinājās ar tādām bagātībām, ieguva tādu varu un tādu slavu, ka tā lielā goda atbalsis, krustām un šķērsām izplatoties, beidzot sasniedza arī minētā kņaza ausis. Šīs runas, it kā būtu dieva iedvesma, tā iespiedās viņa sirdī, ka viņš sadomāja palūgt šos brāļus aizsargāt viņa zemi, ticību un ticīgos, jo redzēja, ka brāļi Kristus karavīri, kurus viņš pats bija šim mērķim sapulcējis, neguva sekmes. Sasaucis savus bīskapus un dižciltīgos, viņš atklāja viņiem savu nodomu, lūgdams šajā lietā padomu. Viņi vienprātīgi atbalstīja viņa nodomu, piebilzdami, ka arī paši ir uzzinājuši no ticamiem avotiem, ka minētajiem brāļiem ir apņēmīgs karavīru vadonis, no mazotnes norūdījies cīņās, bez tam, uz viņu laipni un labvēlīgi skatās gan pāvests, gan imperators, gan Vācijas firsti, ka tādēļ nav nekādu šaubu, ka pāvests žēlīgi ļaus viņiem pārcelties te aizsargāt šīs zemes. Tādēļ kņazs nosūtīja minētajam brālim mestram Hermanim ar pilnvarotiem sūtņiem vēstuli, kuri pastāstīja gan viņam, gan viņa brāļiem, kādu iemeslu dēļ devušies ceļā; tad mestrs, apspriedies par visiem jautājumiem ar brāļiem un apsvēris ar viņiem šo sarežģīto lietu, ļāvās beidzot, uzklāusot pāvesta, imperatora Fridriha II un Vācijas firstu padomu, kuri apsoltījās, ja rastos vajadzība, viņam dot padomus un sniegt palīdzību, sevi kņazam pierunāt. Tā nu mestrs nosūtīja pie Polijas kņaza brāli Konradu no Landsbergas un vēl vienu sava Ordeņa brāli aplūkot Kulmas zemi un apskatīties, vai sūtņi tik tiešām ieradusies pēc viņa gribas. Kad tie devās uz Poliju, kņazs bija kaut kur tālu aizceļojis, bet Polijas zemē iebruka prūšu karaspēks un to nopostīja ar ugunsgrēkiem un laupīšanām. Minētie brāļi pēc valdnieces Agates, kņaza sievas, gribas sapulcēja daudz Polijas vīru, drosmīgi stājās cīņā, taču prūši, uzbrūkot no priekšas, jau pirmajā sadursmē poļiem metoties bēgt, minētos brāļus nāvīgi ievainoja un ļoti daudzus cilvēkus apkāva, bet sev līdzī aizveda sagūstīto poļu karaspēka vadoni. Minētā valdniece pēc kaujas pavēlēja savākt kaujas laukā palikušos pusdzīvus brāļus un uzticēt viņus dziednieku uzraudzībai. Pēc izārstēšanas brāļi gudri nobeidza viņiem uzticēto lietu. Viņus uzklāusījis, minētais valdnieks Konrads, Polijas kņazs, kā jau esam teikuši, pamatīgi apsvēris visu lietu, bez tam, ņēmis vērā savas sievas Agates un dēlu Boļeslava, Kazimira un Zemovita padomus, kuri vienoti visam piekrita un vienprātīgi visu atbalstīja, atdeva Vācu nama ordeņa brāļiem, jau tagad te esošajiem un tiem, kuri ieradīsies nākotnē, Kulmas un Lubavas zemes, bez tam, tās zemes, kuras, palīdzot dievam, viņi nākotnē atkaros neticīgajiem, piešķirdams viņiem uz mūžu visas tiesības un visus labumus, kuras viņiem un viņu priekštečiem te bijušas, neatstādams sev nedz tiesības, nedz īpašumus un apsoltidams neuzsākt nekādas tiesiskas vai faktiskas darbības, kuras šajā gadījumā varētu būt noderīgas viņam pašam, viņa sievai, viņa bērniem vai viņa pēctečiem. Lai šis dāvinājums būtu tiesīgs un mūžīgs un lai nākotnē neviens to nevarētu atsaukt, izdeva viņiem rakstu, kuru apstiprināja ar savu zīmogu. Tas izdarīts ap tā Kunga 1226. gadu, piedaloties lieciniekiem, kuri parakstījās, proti: Mazovijas bīskapam Ginteraam, Kujāvijas – Nikolajam un Prūsijas - Kristianam, abatam Gernuldam, dekānam Vilhelmam, Dirsovijās grāfiem – vecākajam un jaunākajam Boļeslavam, kancleram Jānim, vicekancleram Gregoram un ļoti daudziem citiem krietniem garīdzniekiem un pasaulīgiem cilvēkiem.

6 Par to, kā pāvests apstiprināja visu, kas iepriekš izklāstīts,
un pamudināja brāļus uz cīņu

Kad Romas kūrīja izdzirda minētā kņaza palīgā saucienu Polijas zemju postīšanas dēļ, svētais tēvs un valdnieks pāvests Gregors IX, juzdams līdzīgu kņazam un gribēdams aizsteigties priekšā gaidāmajām briesmām, tā Kunga vārdā apstiprināja vienošanos ar Vācu nama ordeņa brāļiem, likumīgi un gudri noslēgtu, bet minētajiem brāļiem uzlika par pienākumu, apsolījis grēku atlaišanu, atriebt par ciešanām, kuras tas Kungs cietis pie krusta, un atgūt neticīgo ieņemtās, bet kristīgajiem piederošās zemes. mudinādams uz cīņu viņus, viņš teica: “Sagatavojieties un esiet drosmīgi vīri, esiet gatavi cīnīties ar šiem pagāniem, kas pret mums ir sapulcējušies mūs un mūsu dievnamu iznīcināt, jo labāk mums mirt kaujā, nekā redzēt mūsu tautas un dievnama nelaimes”. Stiprinādams viņu cēlās sirdis, viņš mierināja viņus ar šiem tā Kunga vārdiem, kurus viņš runāja Izraēļa tautai: “Ja tu iesi karā pret saviem ienaidniekiem un ieraudzīsi jātniekus, ratus un ienaidnieka karaspēku esam daudz lielāku nekā tavējais, nebaidies viņu, jo tas Kungs, tavš Dievs ir ar tevi”, bez tam, piebilzdams: “Šodien jūs ejat kaujā pret saviem ienaidniekiem, lai jūs sirdis nekļūst bailīgas, nebaidieties, neuztraucieties un neizbīstieties viņu, jo tas Kungs, jūs Dievs, ir starp jums, viņš cīnās par jums pret visiem ienaidniekiem, lai jūs izglābtu no briesmām”. Tā taču ne jūs, bet dieva cīņa. Tāda drosmīga sirds ir bijusi Jūdām Makabejam, kurš, stādāties kopā ar savējo saujiņu pret milzīgu neticīgo karaspēku, teica, iedrošinādams savējos: “Nebīstieties no viņu vairuma un nebaļojieties no viņu uzbrukšanas. Atcerieties, kā mūsu vectēvi tika izglābti Sarkanajā jūrā, kad faraons tiem ar lielu karaspēku dzinās pakaļ. Tagad sauksim uz debesīm, un tas Kungs mūs pažēlos, viņš atcerēsies mūsu tēvu derību un samals šo karaspēku šodien mūsu acu priekšā. Un visi pagāni zinās”, ka ir dievs, “glābējs un atbrīvotājs”. “Un nebīstieties no grēcinieku vārdiem, jo viņu gods būs mēsli un tārpī: šodien tas ceļas, bet rītu vairs netop atrasts.” “Tad nu, mani dēli, esiet centīgi bauslības aizstāvji un atdodiet savas dzīvības par savu tēvu derību, atminieties darbus, kurus viņi savā laikā darījuši, un jūs dabūsi lielu godu un mūžīgu vārdu.” “... esiet droši un turieties kā vīri par to bauslību”, jo, darīdami, ko jums norādījis jūs Dievs tas Kungs, “jūs tapsit pagodināti”. Tātad savāciet pie sevī visus bauslības piekritējus, atriebiet par savu tautu, ar uzviju atmaksājiet pagāniem par pārestībām, kas no viņiem pieredzētas.

7

Par jaunu Vācu nama ordeņa brāļu karu ar prūšu ciltīm

Pēc senatnes vēsturnieku ziņām daudzi senākajos laikos ir karojuši ar prūšiem: Jūlijs Cēzars, deviņi brāļi no Zviedrijas, saukti Gampti, tāpat Hugons, saukts Potīrs, beidzot, brālis Kristians, Prūsijas bīskaps, un brāļi Kristus karotāji, tas ir, par Dobrinas brāļiem sauktie. Taču prūši, nogaidījuši izdevīgu brīdi, vai nu nogalināja viņu vadoņus kā arī tos, kuri viņus veda karagājienā, vai arī paši kur tālāk aizgāja projām; šādi nometuši no sava kakla verdzības jūgu, viņi atgriezās pie saviem sākotnējiem maldiem. Tieši tajā laikā svētās Marijas slimnīcas Vācu nama ordeņa Jeruzālemē brāļi sāka pret viņiem jaunu karu. Tie arī bija tie jaunie karavīri, kurus “tas Kungs izraudzījās” ienaidnieku vārtu izgāšanai, jo, nogalinot vai iznīcinot viņiem kādu vienu vadoni vai vairākus vadoņus, tajā pašā vai nākošajā dienā nogalinātā vietā stājās citi, viņiem līdzīgi vai par tiem labāki. Šajā reizē ne tikai karš bija jauns, šajā reizē tika karots ar jauniem līdzekļiem, jo ienaidnieks uzvarams ne tikai ar materiāliem, bet arī garīgiem ieročiem, tātad, lūgšanām. Lūk, lasām par Mozu, ka Izraēlis, kad viņš lūdzies, uzvarējis Amaleku; kad pārstāja lūgt dievu, Izraēlis tika pārspēts. Bez tam, arī Gudrības grāmatā par to pašu Mozu rakstīts, ka viņš uzvarējis ienaidnieku barus ne ar miesas stiprumu un ne ieroču varenumu, bet ar vārdiem, tātad, ar lūgšanām. Par to

pašu tiek teikts Soģu grāmatā: “Atcerieties tā Kunga kalpu, kurš Amaleku, paļāvīgu uz savām bruņām, uzvarēja nevis cīnīdamies, bet skaitīdams lūgšanas”. Lasāms arī par Makabeju, ka viņa vīri klieguši uz debesīm lūgdamies un izklīdināja ienaidnieka nometni. Par Jūdu Makabeju stāstīts, ka viņš nav pielūdzis dievu pirms diviem cīņiem: pirmo reizi, kad cīnījās ar Antiohu Eupatoru un viņu neuzvarēja, bet atkāpās, bet otro reizi, kad cīnījās ar Bahidu un Alhimu, tad arī pats krita cīņā un Izraēļa karaspēkam vajadzēja bēgt. Ir vēl viens, pavisam jauns līdzeklis, lai uzvarētu cīņā, proti, pacietība, kura palīdzējusi Kristus mocekļiem saglabāt tīras savas dvēseles, par to arī dzejnieks saka:

Drošākais veids kā uzvarēt – pacietība, tas cīņā uzvar,

Kas paļausies uz pacietību; ja gribi uzvarēt – pacieties!

bet citā vietā:

Vien tikai pacietība, tikumības virsotne, iespēj

Gan neapbruņoto uzveikt, gan apbruņoto pārspēt!

Par šādu pacietību Gregors saka: “Varam būt mocekļi arī bez zobena, arī bez liesmām, ja dvēselē patiesi saglabājam pacietību”. Hieronīms piebilst: “Vai tad var kāds tikt kronēts ar svētā vainagu, ja viņam trūkst pacietības?” Baznīcai no pat sākuma nav trūcis nedz nospiedošas netaisnības, nedz pacietīgas taisnības. Tā sākās jauns karš, tā sāka izmantot jaunus cīņas līdzekļus, kas ļauj mums ar garīgiem ieročiem uzvarēt ticības un baznīcas ienaidniekus.

/Izlaistajās nodaļās (II, 8. un II, 9.) hronists, balstīdamies uz Bībeli, skaidro, kas ir tie “materiālie un garīgie” ieroči un kādu labumu tie dod. Zinātniskas informācijas izlaistajā tekstā nav./

10 (8) Par pirmo Vācu nama ordeņa brāļu pili, kuru sauc Fogelzanga

Apsprieduši karam nepieciešamos ieročus, mums jāatgriežas pie sava tiešā uzdevuma. Tā kā minētajiem Vācu nama ordeņa brāļiem, tas ir brālim Konradam un viņa biedriem, Prūsijas zemē, kuru minētais Polijas kņazs viņiem agrāk bija atdevis, nebija kur pajumti rast, abi sadomāja turpināt tiekties pēc sev nospraustā mērķa no Aizvislas, upe viņus sargātu, būdama starp viņiem un prūšiem. Viņi arī palūdza minēto kņazu uzcelt viņiem vienu pili, bet viņš, būdams ļoti ticīgs cilvēks un centīgs dieva godātājs, bez tam, atcerēdamies šos dzejnieka vārdus:

Pusi darba paveic tas, kas nevilcinās to sākt –

sapulcēja savus ļaudis un pretī tagadējai Toruņas pilsētai uzcēla uz pakalna viņiem pili, sauktu Fogelzanga, - latīniski tas nozīmē Putnu dziesma /Cantus avium/, kurā brāļi ar dažiem ar dažiem ieroču nesējiem, pretodamies milzumdaudziem pagāniem, dziedāja sēru un skumju dziesmu. Redzi, viņi, atstājuši mīļo dzimteni, nonāca pilnīgi svešā malā, kur kā ar laiku noskaidrojās, vajadzēja gadu gadiem dzīvot trūkumā bez mazākās cerības, ka ceturtnā vai sestā paaudze varbūt varēs atgriezties savā tēvu zemē. Viņi atceļoja no auglīgas, mierīgas un klusas malas, bet nonāca šausmīgā zemē, neapdzīvojamā vientuļā vietā, kur pastāvīgi plosījās karš. Ar vienu vārdu sakot, atteicās no visiem šīs pasaules priekiem, atsacījās no brīvībām, privilēģijā un godu dodoša dienesta, gavēdami, pazemīgi paciešot visvisādus pazemojumus, viņi saistīja savu likteni ar bezgalīgu postu, nabadzību un briesmām. Viņi varēja teikt Pētera vārdiem: “Redzi, mēs esam visu atstājuši un tev sekojuši, Kristu. Kas mums būs par to?” Ar kādu savu goda kroni debesīs, ai, labais Jēzu, kurš pats esi visu svēto kronis, tev labpatiksies kronēt tos, kuri tevis dēļ tā cieš? Patiešām jūsu dēļ būs jādara tā, /kā ar tiem/, par kuriem dievs runāja Jesajas vārdiem: “... tas Kungs iepriecinās Ciānu un

iepriecinās visas tās drupas, viņš pārvērtīs labākā tās lauku un tās tuksnesi par tā Kunga dārzu. Prieku un līgsmību tur atradīs, pateicību un slavas dziesmas”.

11(9) Par to, kā ieradās vairāk Vācu nama ordeņa brāļu un kā tika uzcelta Nešavas pils

Kad šī pils bija uzcelta, minētais brālis Konrads nosūtīja ziņnešus pie godājamā vīra un dievbijīgā brāļa Hermana no Zalcas, Vācu nama ordeņa lielmestra, ziņodams, kā te tiek kārtotas viņam uzticētās lietas, pazemīgi prasīdams un lūgdams, lai viņam atsūta vairāk brāļu un ieroču nesēju. Mestrs, apmierinādams viņa lūgumu, atsūtīja viņam brāli Hermani, sauktu par Balku, mestra pienākumu izpildīšanai, viņam teikdams tos pašus vārdus, kādus citkārt tas Kungs /teicis/ Jozuam: “Esi stiprs un drošsirdīgs”, jo tu taču ievēdīsi Izraēļa dēlus, tas ir savus brāļus, zemē, kuru tas Kungs ir viņiem apsolījis, un “tas Kungs, tavs dievs, ir visur ar tevi”. Bez tam, par maršalu nosūtīja brāli Dītrihu no Bernheimas, bet palīgā viņam norīkoja brāli Konradu no Tutelenas, bijušo svētās Elizabetes kamerāriju, brāli Henriku no Berkas no Tīringijas un brāli Henriku no Ceicas no Vithendorfas ciema ar ieroču nesējiem un ļoti daudziem zirgiem. Ieradušies Fogelzangas pilī, viņi zemāk pie Vislas uzcēla Nešavas pili. Kad brāļi apmetās šajā pilī, prūši iebruka Polijā, taču, ieraudzījuši, ka viņus vajā apbruņoti brāļi, ārkārtīgi izbrīnījās, nesapazdami, no kurienes tie uzradušies un no kāda gala te ieradušies. Kāds viņu sagūstīts polis viņiem pateicis, ka tie ir mūki un labi karotāji, kurus pāvests no Vācijas atsūtījis tik ilgi ar viņiem cīnīties, kamēr viņus – stūrgalvīgus un cietsirdīgus – nepiespiedīs paklausīt svētajai Romas baznīcai. Prūši, to izdzirduši, novīpsnāja un atgriezās atpakaļ.

12 (10) Par brāli Hermani, pirmo Vācu nama ordeņa mestru Prūsijas zemē

Brālis Hermanis, saukts Balks, pirmais svētās Marijas Vācu nama Jeruzālemē slimnīcas ordeņa mestrs Prūsijas zemē, vadīja /brāļus/ divpadsmit gadus. Viņš bija arī pirmais mestrs Livonijas zemē, kur sekmīgi vadīja /brāļus/ sešus gadus; abas zemes skaisti sakārtojās un ļoti veiksmīgi ne vienu vien karu izkarojis, viņš, kā zemāk redzēsīm, atgriezās, gadu un darbu salauzts, Vācijā, kur mira un kur viņš apbedīts. Viņa diženie pasākumi liecina, kādu godu viņš pelna ar saviem darbiem.

13 (11) Par krusta karu Prūsijas un Livonijas zemēs un krusta karu dalībniekiem dotajām atlaidām

Brālis Hermanis no Zalcas, lielmestrs, piesardzīgs un apdomīgs vīrs, tajā laikā, kad tā notika, griezās pie viņa svētības pāvesta un, cita starpā, lūdza tiesības, kuras viņam arī tika piešķirtas, izsludināt krusta karu tajās karalistēs un provincēs, kuras apustuliskais krēsls tai laikā bija norīkojis atbalstīt Prūsijas zemi; tas pats pāvests, bet vēlāk pāvests Inocents IV piešķīra svešzemniekiem, kas devās uz Prūsiju un Livoniju, tādas pat privilēģijas un atlaidas, kādas guva tie, kas devās uz Jeruzālemi.

Beidzas grāmatas otrā daļa,
sākas trešā

PAR VĀCU NAMA ORDEŅA KARU PRET PRŪŠIEM

1 Vispirms par karu ar Kulmas zemes iedzīvotājiem

Brālis Hermanis Balks, Prūsijas mestrs, vēlēdamies pakalpot ticībai un paļaudamies uz minētā kņaza un sava karaspēka drošsirdību, pārcēlās pār Vislu Kulmas zemē un zemāk pie upes uzcēla tā Kunga 1231. gadā Toruņas pili. Šo celtni ierīkoja kādā ozolā, kur tika ietaisīts aizsardzības tornis un sienas, bet no visām pusēm to apņēma nožogojumiem, atstājot tikai vienu ieeju pilī. Šie septiņi brāļi pastāvīgi turēja netālu kuģus, lai, negaidīti uzbrūkot prūšiem, varētu aizbraukt uz Nešavu, ja spiestu kāda vajadzība. Pēc kāda laika radīja pie šīs pils miestu, kuru vēlāk, atstājot pili tajā pašā vietā, pastāvīgo plūdu dēļ pārcēla tur, kur tagad atrodas Toruņas pils un pilsēta.

2 Prūsijas zemes apraksts

Prūsijas zemi no visām pusēm ierobežo Visla, Sālā jūra, Nemuna, Krievu zeme, Mazovijas kņaziste un Dobrinas kņaziste. Visla – tā ir upe, kas plūst no Krakovas uz Pomerānijas zemi; pie Gdaņskas pils ietecēdama jūrā, tā atšķir Poliju un Pomerāniju no Prūsijas. Nemuna – tā ir upe, kas, sākdamās Krievijas valdījumos, bet pie Klaipēdas pils un pilsētas ietecēdama jūrā, tāpat atšķir Prūsiju no Krievijas, Lietuvas un Kursas.

3 Par prūšu sadalījumu un spēku

Prūsijas zeme sadalīta 11 daļās. Pirmā – Kulma un Lubava, kura pirms Vācu ordeņa brāļu ienākšanas, var teikt, bija galīgi nopostīta. Otra – Pamēde, kurā /dzīvo/ pamēdieši. Trešā – Pagude, kurā /dzīvo/ pagudieši. Ceturtā – Varme, kurā /dzīvo/ varmi. Piektā – Notanga, kurā /dzīvo/ notangi. Sestā – Semba, kurā /dzīvo/ sembi. Septītā – Nadruva, kurā /dzīvo/ nadruvi. Astotā – Skalva, kurā /dzīvo/ skalvji. Devītā – Sūduva, kurā /dzīvo/ sūduvieši. Desmitā – Galinda, kurā /dzīvo/ galindi. Vienpadsmitā – Bārta un Plikā Bārta, kura tagad saucas Lielā un Mazā Bārta un kurā dzīvo bārti jeb bārtēni. Nez vai kāda šī dzimta bija tik neliela, ka karam nevarētu sapulcēt divus tūkstošus vīru jāšus un daudz tūkstošu karavīru. Semba, bagātākā un biežāk apdzīvotā zeme, varēja sapulcēt četrus tūkstošus jātnieku un četrdesmit tūkstošus kareivju. Sūduvieši, paši krietnākie, pārspēja citus ne tikai ar paražu cēlumu, bet /arī ar/ bagātību un spēku. Redzi, viņiem bija seši tūkstoši jātnieku un milzums citu karavīru. Katrai šai ciltij bija daudz stipru piļu, taču par daudz apniktu par katru to atsevišķi stāstīt. Pats redzi lielas dieva zīmes un varenus viņa brīnumus. Septiņi Vācu ordeņa brāļi ar vairākiem ieroču nesējiem Kulmas zemē iekārtoja, kā jau esam teikuši, torni augstā ozolā un ne tikai iedrīkstējās uzreiz uzbrukt tādiem bagātiem, tādiem neskaitāma daudzuma pagāniem /gentium/, bet ar laiku, pa piecdesmit trīs gadiem, tā viņus salauza, ka nepalika neviens, kurš nebūtu noliecis savu sprandu ticībai, palīdzot tam Kungam Jēzum Kristum, kurš slavināms mūžīgi, amen.

Savairojās galindi, kuri, vairodamies kā sēnes pēc lietus, kļuva tik ārkārtīgi stipri un tā piepildīja savu zemi, ka tā vairs nespēja viņus pabarot. Kā tas faraons, kurš, gribēdams iznīcināt Izraēļa tautu, teica bērnu saņēmējām: “Ja dzimis zēns, nogaliniet viņu, ja meitene – atstājiet dzīvu”, tā arī viņi nolēma, ka jaundzimušās meitenes nogalināmas, bet zēni atstājami karam. Saprazdami, ka ar šo lēmumu maz ko iegūs, jo mātes, ieraudzījušas piedzimušo meiteņu daiļumu, slepeni viņas audzināja, vienprātīgi nolēma nogriezt visām savām sievām krūtis, lai nebūtu ar ko barot zīdaiņus. Par šādu apgānīšanu un šādu riebīgu izdarīšanos sadusmotās sievietes griezās pie kādas kundzes /ad dominam/, kuru viņi, ievērodami senu paražu, turēja par svēto un pareģi un pēc kuras norādījumiem tika kārtotas šīs zemes iedzīvotāju lietas, lūgdamas to nopietni aizstāvēt šajā lietā. Viņa, juzdama līdzīgu savam dzimumam, sasauca pie sevis visus zemes varenos un viņiem pateica: “Jūsu dievi grib, lai bez ieročiem, lai bez zobeniem un citiem cīņas ieročiem karotu ar kristīgajiem”. To izdzirduši, viņi tūlīt viņu paklausīja, un tie, kuri varēja pacelt ieroci, visi kā viens liksmā noskaņā iebruka kaimiņu kristiešu zemēs. Bez citiem zaudējumiem, kurus tur nodarīja, aizdzina sev līdzīgu laupījumu - neskaitāmu daudzumu cilvēku un dzīvnieku. Kad devās atpakaļ, dažiem gūstekņiem izdevās slepeni izmukt; viņi, atgriezušies pie ticīgajiem, pastāstīja, ka neticīgo karaspēkam nav ne ieroču, ne cita kā, ar ko varētu cīnīties, un sāka sirsnīgi viņus pierunāt drosmīgi sekot pa pēdām un uzbrukt. Šo vārdu iedrošināti, kristīgie lielā pulkā dzinās pakaļ, uzbruka neticīgajiem un apkāva visus, kuri pat nemēģināja pretoties; sūduvieši un citas kaimiņu ciltis, to uzzinājušas, iebruka minētajā Galindas zemē un aizdzina mūžīgā verdzībā sievietes, bērnus un citus atlikušos. Tādejādi tā zeme līdz šai dienai palika nopostīta.

Prūši nepazīna dievu. Būdami vienkārši ļaudis, nespēja to ar prātu aptvert, bet tā kā viņiem nebija arī rakstu, tad arī no rakstiem viņu nevarēja pazīt. Viņi bez gala brīnījās, uzzinot, ka cilvēki var ar rakstu nodot savu gribu citam, šeit neesošam. Tā kā viņi nepazīna dievu, tad, saprotams, maldīgi dievināja visdažādākos radījumus, proti: sauli, mēnesi un zvaigznes, pērkonu, putnus un četrkājainos, par krupjus. Viņiem bija svētās birzis, lauki un ūdeņi, kur neviens nedrīkstēja ne kokus cirst, ne zemi strādāt, ne zvejot. Šīs viltīgās tautas /apdzīvoto zemju/ vidū, Nadruvā, bija vieta, kuru sauca Romove, kas guvusi savu vārdu no Romas, bet tur dzīvoja cilvēks, saukts krīvs, kuru godāja kā pāvestu, jo kā valdnieks pāvests valda visu ticīgo baznīcu, tā arī viņa gribai un rīkojumiem paklausīja ne tikai minētās ciltis, bet arī lietuvieši un citas tautas, dzīvojošas Livonijas zemēs. Viņa autoritāte bija tik liela, ka ne tikai viņš pats, ne tikai viņa radnieki, bet arī viņa sūtnis, ar viņa zizli vai citu kādu zīmi ceļodams pa šo neticīgo zemēm, saņēma lielu godu no virsaišiem, dižciltīgajiem, kā arī vienkāršajiem ļaudīm. Bez tam viņi godināja, kā senatnē bija parasts, nedziestošo uguni. Prūši ticēja, ka nomirušo ķermenis augšāmceļas, bet zināms, /ticēja/ ne tā, kā pienākas. Viņi, lūk, domāja, ka tas, kas šajā dzīvē bijis ir bijis dižciltīgs, bagāts vai nabags, spēcīgs vai nespēcīgs, tāds pats būs pēc augšāmcelšanās un nākamajā dzīvē. Tādēļ bieži kopā ar mirušo dižciltīgo viņi dedzināja viņa ieročus, zirgus, vergus un kalpones /servi et ancille/, drēbes, medību suņus un vanagus un visu citu, kas nepieciešams karavīram. Ar nedzižciltīgajiem kopā dedzināja viņu ikdienas darba rīkus. Viņi ticēja, ka sadedzinātās lietas celsies augšā kopā ar viņiem un kalpos viņiem kā agrāk. Tādēļ ar mirušo notika tāda velnišķa ņirgāšanās, ja, lūk, mirušā tēvs aizgāja pie minētā

pāvesta-krīva un pajautāja, vai tādā un tādā dienā vai tādā un tādā naktī viņš nav ko redzējis, ejot uz viņa māju, tas nešaubīdamies pateica, kādas bija mirušā drēbes, ieroči, zirgi un saime, bez tam, tiekdamies pēc lielākas ticamības, piebilda, ka, dzirdi, viņa mājas durvju stenderē mirušais atstājis šādu vai tādu zīmi ar šķēpu vai citu kādu ieroci. Pēc uzvaras viņi ziedoja saviem dieviem pateicības upuri no laupījuma, iegūta uzvarētajā kaujā, trešo daļu atdodami minētajam krīvam, kurš šo daļu dedzina. Šajā laikā lietuvieši un citi tajās zemēs dzīvojošie neticīgie šo upuri dedzina tādā vai citādā veidā, kuru viņi tura svētu, bet, pirms dedzināt zirgus, notriec viņus no kājām, /iepriekš/ tā nodzenājot, ka tie tikko varēja nostāvēt. Prūši reti kad uzsāka kādu svarīgāku darbu, nevelkot, kā prasa viņu paražas, lozi un šādi nepainterēsējoties pie sava dieva, vai šis darbs labi vai slikti veiksies. Ne viņi agrāk sarūpēja pieciešamākas un greznākas drēbes, ne tagad sagādā: kā šodien novelk, tā rītā uzvelk, pat nepamanīdami, ka tās, lūk, apgrieztas uz otru pusi. Viņi neklāj mīkstu gulvietu un neēd izmeklētu ēdienu. Dzer vienkāršu ūdeni, medus vīnu vai medalu, tāpat ķēvju pienu, tikai viņi nekad nedzer nesvētītu. Citu dzērienu senatnē viņi arī nezināja. Saviem viesiem viņi parāda neparastu laipnību, un diez vai kādā viņu mājā atrastam tādu ēdienu un tādu dzērienu, ar kuru šajā gadījumā viņi nedalītos ar savu viesi. Viņiem liekas, ka būs viesi nepietiekami pacienājuši, ja tas nepiedzersies līdz apdullumam. Ir paraža saderēt, ka mielastā visi dzers līdzīgi un bez mēra, tādēļ mājinieki viesim piedāvā dzert ar tādu nosacījumu, ka viņi, lūk, savu vārdu turot un, lūk, tādu mēru izdzēruši un viesim pienākoties tikpat izdzert; tāda dzeršana turpinās tik ilgi, kamēr visi apdzeras: viesis ar mājiniekiem, sieva ar vīru, dēls ar meitu. Pēc senas paražas, kuru prūši ir saglabājuši līdz šai dienai, viņi sievas pērk par noteiktu naudas summu. Tādēļ sieva ir it kā kalpone /sicut ancillum/: viņa ar savu vīru nesēdās pie viena galda, bet noteiktās dienās mazgāja kājas mājiniekiem un viesiem. Viņu zemē nevienam neļauj ubagot, nabagi brīvi iet no mājas uz māju un nekautrēdamies ēd, kad grib. Ja viņu zemē cilvēks noslepkavo cilvēku, tad puses var izbeigt ķildu tikai tad, ja noslepkavotā vecāki nogalina pašu slepkavu vai viņa radnieku. Nejauši nokļūstot itin grūtā stāvoklī, cilvēki protas izdarīt pašnāvību. Viņi neatšķir ne dienas, ne stundas. Lūk, tādēļ, kad, gribēdami izpildīt starp savējiem vai svešiem noslēgtu darījumu vai norunu, sarunā par vienādu vai citādu dienu skaitīšanu, viņi parasti dara šādi – pirmajā dienā iecērt kokā kādu zīmi vai iesien mezglu pastalu auklās vai jostā. Nākošajā dienā pievieno vēl vienu zīmi un šādi dara katru dienu, līdz pienāk tā diena, kurā jāizpilda vienošanās. Aiz cieņas pret saviem dieviem daži ik dienas mazgājas pirtī, citi taisni pirti ciestīn necieš. Sievietes un vīrieši prata vērpt, vieni – linus, citi – vilnu, skatoties, kas kā pārliecināts, /kā/ varēs pieglaimoties saviem dieviem. Vieni aiz cieņas pret saviem dieviem nedrīkstēja jādēlēt ar melnas, citi – baltas, trešie – citas krāsas zirgiem.

Sembas zemē, Žjoku novadā, dzīvoja prūsis vārdā Dargģis, kurš necieta baltus zirgus; brālis Dītrihs, Sembas fogts, gribēdams viņu atradināt no aizsprieduma, nopirka viņam baltu zirgu un, kaut arī viņš nepiekrita, vienu nakti ielika to viņa kūtī; no r'ta cilvēciņš atrada šo zirgu nodurtu, bet visus savus mājļopus nobeigušos. Trīs reizes viņš izdarīja šādu mēģinājumu un ik reizes sagaidīja to pašu iznākumu. Ceturtajā reizē fogts nopirka viņam ceturto balto zirgu un paziņoja, ka tik reizes tā atkārtos, līdz tas prūsis atradināsies no māņticības. Kad ceturto zirgu velns nožņaudza tā kā pirmo, Dargģis noticēja, pazemīgi atzina savus maldus un kļuva centģigs ticģbas un

ticīgo piekritējs, kvēls dieva un svēto cien'tājs, kas nostiprināja ticību daudzu pakļīdušo jaunkristīto sirdīs.

7 Par divu piļu sagraušanu un Pipina bojāeju

Saka, ka tajā laikā, kad brāļi dzīvoja minētajā ozolā, prūšiem Vislas piekrastē, augšpus Toruņas, bija pils, saukta Ragava, bet vēl viena – zemāk, ap to vietu, kur tagad ir vecā pils. Starp šīm pilīm, netālu no ezera, saukta Pipina ezers, kādā mazākā pilī dzīvoja Pamēdes dižciltīgais Pipins, kurš ar neticīgo baru nodarbojās ar laupīšanu: katrs kristīgais, kas uzdrīkstrējās iziet no pils, tika saņemts gūstā vai nogalināts. Vieni kristīgajiem uzbruka no augstāk uzceltās pils, citi – no zemāk, bet šis – no pašā vidū esošās. Beidzot brāļi sadūrās cīņā ar Ragavas pils apdzīvotājiem un, dievam ļaujot, ļoti daudzus no viņiem nokāva, bet viņu sagūstīto vadoni aizveda sev līdzi; tas vadonis, gribēdams izbēgt nāves, nodeva viņiem savu pili, bet vēlāk, kad citas pils iemētnieki pēc dzeršanas gulēja piedzērušies katrs par sevi, noveda tur brāļus ar karaspēku, kuri viņiem strauji uzbruka, vienus nokāva, citus saņēma gūstā, bet pili pārvērtā pelnos. Pēc neilga laika viņš nodeva brāļiem savu māsas dēlu Pipinu, kuri viņu, piesietu pie ziga astes, aizvilka līdz Toruņai un tur pie koka pakāra. Šis Pipins bija tēvs dižciltīgam Pamēdes vīram, vārdā Mata; cik viņa tēvs ar uzbrukumiem kaitēja ticībai un ticīgajiem, tik viņa dēls ar savu centīgumu pakalpoja Kristus ticībai un ticīgajiem, jo drosmīgi līdz pat nāvei aizsargāja Kristus ticību.

8 Par svētceļniekiem un Kulmas pils un pilsētas nodibināšanu

Ka valodas par jaunu Kristus krusta karagājienu noskanēja pa visām Vācijas karalistes zemēm, kad bija pasludināts jauns karš, kad bija jaunā kara dalībniekiem apsolītas atlaidas un brīvības, sarosījās visi tie, kuru sirdis satrauca dievs, īsteni varonīgie un slavenie Vācijas karavīri; piesprauduši pie pleca kustu, viņi gatavojās karā atriekt par krustā sistā Kunga ciešanām, atmezdami visu, kas varētu kavēt viņu svēto apņemšanos. Viņi, lūk, paklausīja šiem atpestošajiem Hieronīma pamudinājuma vārdiem, izteiktiem: “Ja tavs tēvs nostāsies pie slietņš, bet tavs brālis uzkārsies tev kaklā, bet tava māte parādīs tev krūtis, kuras tu esi zīdis, stiedzies, samīnot zem kājām tēvu, stiedzies, samīnot zem kājām māti, un pulcējies pie krusta kara karoga”. Palīdzot šiem svētceļniekiem, ieradušamies Toruņā, mestra brālis Hermanis arī uzcēla Kulmas pili un pilsētu tā Kunga Dieva 1232. gadā tajā vietā, kur tagad ir vecā pils.

9 Par brāļu karu ar pamēdiešiem un par Marienverderas pils /castrī Insulae sanctae Mariae/ uzcēlšanu

Kad šī pils ar dieva palīgu bija uzcelta un kad Kulmas zeme bija iztrīta no stiprā neticīgo samaitātības un izvirtības rauga, mestrs un brāļi, gribēdami, lai mūsu glābjošais dievs svētītu mums ceļu uz kaimiņu neticīgo zemēm /pēc dažām ziņām, tā ir visīstākā patiesība/, sagatavoja visu, kas nepieciešams pils būvei, slepus aizkuģoja uz Kvedina salu, tagadējo svētās Marijas salu, un te tā Kunga Dieva 1233. gadā uz kāda kalna uzcēla pili, nosaucot to par Marienverderu. Bet kad Kulmas pilī ieradās prāva karaspēka un ieroču nesēju pavadībā dižciltīgs vīrs un karot iemanījies Saksijas karavīrs Magdeburgas pilsgrāfs, saukts Īsrocis, viņš vienā gadā, kuru te pavadīja, atkuģoja uz šejieni un pārcēla Marienverderas salas pili ar mestru un brāļiem no

Kvedina salas uz to vietu, kur tā tagad atrodas, proti, Pamēdes novadā, sauktu Reisa, nomainot pils vietu, bet ne nosaukumu.

Kamēr Magdeburgas pilsgrāfs uzturējās Kulmā, jo vēl nebija devis tik vēlamo solījumu, ieradās daudz kņazu no Polijas: kņazs Konrads, Kujāvijas kņazs, Krakovas kņazs un Vroclavas kņazs Henriks, kuru vēlāk noslepkavoja tatāri, tāpat Gneznas kņazs Odoniņš un daudzi citi dižciltīgi un vareni vēri, dzīvojoši starp Oderas un Vislas upēm un starp Bebru un Netas upēm, bez tam Sventopelks, Pomerānijas kņazs, ar savu brāli Samboru. Viņi visi ieradās ar tik lielu karaspēku un tādu daudzumu bruņotu vīru, kādu vēl neviens Prūsijā nekad nebija redzējis, un, uzceldami Marienverderas pilsētu, nostiprināja agrāk nodibināto pili.

11 Par kristiešu uzvarēto kauju, kurā krita pieci tūkstoši prūšu

To paveikuši, mestrs brālis Hermanis un citi brāļi sapulcēja ziemā, kad stiprāks sals bija visu sakalis, minētos svētceļniekus, karsti alkstošus apvaldīt prūšu plēsonību, iebruka Reisu apvidū un te apkāva vai saņēma gūstā daudz ļaužu, pietuvojās Zirgūnes upei, kur arī sagaidīja to, ko tik ilgi bija vēlējušies. Lūk, te viņi pārsteidza sapulcētu lielu prūšu karaspēku, bruņotu un sagatavojušos kaujai. Drosmīgi tam uzbruka, piespieda bēgt. Bet Pomerānijas kņazs ar savu brāli Samboru, vairāk iemanījušies karot ar prūšiem, ar saviem ieroču nesējiem uzstādīja ceļā aizsprostus, lai neviens nevarētu izmukt, un tad sāka nikni iznīcināt grēciniekus. Vienā vietā vizošie Kristus karotāju zobeni rītin rija neticīgo augumus, citur šķēps, ne velti cenzdamies, apkārt sēja brūces, tā kā prūši nekur nevarēja aizmukt no vajātājiem; tā prūšu tautai tika dots sāpīgs trieciens, jo tajā dienā krita vairāk nekā pieci tūkstoši nokauto. To paveikuši, visi svētceļnieki priecādamies atgriezās pie savējiem, slavēdami pestītāja labvēlību.

12 Par Rudinas pils uzcelšanu un brīnumainu parādību, kuru kāds brālis viņā redzēja

Dieva tā Kunga 1234. gadā brālis Hermanis, mestrs, jau izdzinis prūšus no Kulmas zemes, sapulcēja brāļu un ieroču nesēju karaspēku un uzcēla Rudinas pili pret neapdzīvotu vietu, atrodošies starp Pamēdes un Kulmas zemēm, tajā vietā, caur kuru prūši pastāvīgi uzbruka un kur bija ieeja Kulmas zemē /fuerat ... introitus ad terram Colmensem/. Šajā pilī dzīvoja kāds brālis, kurš, velna viltīgi iekārdināts, bija ļoti cieši pārliecināts, ka nevarēs Vācu nama ordenī glābt savu dvēseli, tādēļ nodomāja stāties stingrākā ordenī. Tā nodomājis, ieraudzīja sapnī svētos Bernardu, Dominiku, Francisku un Augustīnu, soļojot viņa brāļu priekšgalā, kurus viņš ar asarām lūdzās pieņemt arī viņu kā savu līdzdalībnieku, tomēr viņi visi atteica. Beidzot atnāca vissvētā jaunava Marija ar daudziem Vācu nama ordeņa brāļiem, kurus viņš pazemīgi lūdz, lai viņam tomēr atļauj palikt savu brāļu sabiedrībā. Svētā jaunava viņam atbildēja: "Nav vērts, jo tev liekas, ka tavs Ordenis tāds vaļīgs, ka viņā nav nekā, kā dēļ varētu tā ciest, kā vēlies". Pacēlusi ikvienam brālim apmetni, viņa parādīja viņu brūces un rētas, kuras viņiem devuši neticīgie, kad aizsargājuši ticību, un pateica: "Vai tev tagad nešķiet, ka, lūk, šie tavi brāļi ir kaut cik cietuši Jēzus Kristus vārda dēļ?". Viņai runājot šos vākus, parādība pazuda. Tas brālis atguvās, aizgāja uz

kapitulu, kur bija sapulcējušies brāļi, un tagad, daudz ko sapratis un pieredzējis, pazemīgi atsauca savas maldīgās domas un atteicās no sava nodoma, kuru agrāk vieglprātīgi bija pieņēmis, un visiem pastāstīja par redzēto parādību. Tas brālis, centīgi kalpojīs dievam, drīz tika neticīgo nokauts.

13 Par Meisenes markgrāfa ierašanos

Tajā laikā Prūsijas zemē ieradās cēls, ievērojams un dievbijīgs valdnieks Henriks, Meisenes markgrāfs, ar pieciem simtiem dižciltīgu un cīņai sagatavojušos vīru un ar lielām bagātībām. Šis vīrs no visas sirds un ar visu spēku apņēmas iznīcināt neticīgos un paplašināt kristīgo zemes.

14 Par daudzu piļu sagraušanu un pamēdiešu nospiešanu verdzībā

Pamēdes zemē bija apvidus, saukts Reisi, kurā dzīvoja daudz ievērojamu vīru un drosmīgu kareivju; minētais valdnieks, apņēmīgi ķerdamies pie darba, drosmīgi viņiem uzbruka, mocīdams ar laupīšanām un dedzināšanām un nolaizdams neticīgajiem daudz asiņu. Strauji uzbruka viņu pilij, uzceltai pie Mukeras upes, kā arī visām mazākajām pilīm /omnia propugnacula/, kuras viņiem bija tajā vietā, kuru sauc Stuma, pie Postelinas, pie Rizenburgas un Rizenkirhenas, pie ezera, saukta Drusine, un Vildenbergas, nokaudami neticīgos un ņemdami viņus gūstā, un tās, pārvēršot pelnos, nolīdzināja ar zemi. Tā strauji un tā droši šis markgrāfs uzbruka šai neticīgo ciltij kā lauva, kurš nenobaidās ne no kādām sadursmēm, ka neviens to nespētu izteikt ne vārdiem, ne rakstiem. Viņš tik nikni karoja, ka viņi padevās ticībai un brāļiem. Un citi jaunkristītie vēlāk bija pārvaldāmi, balstoties uz tā paša līguma un brīvībām, kuras tai laikā tiem bija piešķirtas.

15 Par karakuģiem un markgrāfa aiziešanu

Gudrs cilvēks vienmēr saprātīgi uzvedas un sargas iespējamo nelaimju. Tā arī šis markgrāfs, piesardzīgs un prātīgs vīrs, pavēlēja uzbūvēt divus karakuģus, no kuriem mazāko sauca "Piligrims", bet lielāko – "Frīdlande", bet tas latīniski nozīmē "Svētceļnieks, nomierini zemi". Abi vārdi no tiesas labi viņiem derēja. Viņi, lūk, labi pakalpoja Prūsijas zemes ticīgajiem. Šie kuģi palīdzēja uzbūvēt divas pilis: Elbingu un Balgu un aizsargāt Saldūdēns jomu no neticīgajiem, kuri no tā laika neuzdrīkstējās te neviens parādīties. Šie divi kuģi pēc daudziem gadiem tika nogremdēti Drūsines ezerā. Tā šādi īstenojās sevētceļnieka apsolījumu, tas pats valdnieks atgriezās savā zemē, atstājot Prūsijā lielu karaspēku, Elbingas pils celtniecības pabeigšanai.

16 Par karu ar pagudiešiem un Elbingas pils uzcelšanu

Ar dieva palīgu pakļaujot pamēdiešus, mestrs un brāļi apņēmas uzgāzt kara vētru pagudiešiem. Tādēļ mestrs ar brāļiem un svētceļniekiem, kurus bija atstājis Meisenes markgrāfs, ieradās, vispirms nosūtījis kuģus ar visu, kas nepieciešams celtniecībai, 1237. gadā pēc tā Kunga dzimšanas Pagudes zemē, tajā salā, kura pēc dažām ziņām esot Elbingas upes vidē, tajā vietā, kur Elbinga ietek Saldūdēns jomā, un tur uzcēla pili, kuru nosauca upes vārdā par Elbingu. Citi stāsta, ka šo pili neticīgie drīz nopostījuši, tad tā pārcelta uz to vietu, kur tā tagad ir, bet apkārt izauga pilsēta.

Daudzas reizes Elbingas brāļi godpilni karoja ar pagudiešiem, bet tos karus neviens nespētu nedz precīzi aprakstīt, nedz atstāstīt. Tomēr pastāstīšu par vienu atzīmējamu apbrīnojamu notikumu. Kādā skaistā dienā Elbingas brāļi ar saujiņu ieroču nesēju dzinās pa pēdām pakalī lielam prūšu karaspēkam, sagrābušam laupījumu viņu pārvaldītajos apvidos /in districtu/. Kad jau gatavojās stāties cīņā, visi prūši aizbēga, izņemot vienu, kuru saņēma gūstā. Šis, ieraudzījis tādu nelielu brāļu karavīru pulku, pajautāja, kur citi. Viņam atbildēja, ka citu nebija. Uz to viņš teica: “Mēs patiesi redzējām visu lauku pilnu ar bruņotiem vīriem, apģērbtiem un apbruņotiem tā kā jūs brāļi, tādēļ arī mūsu karaspēks metās bēgt.” To pašu atklāti teica arī citi pagudieši, bijušie tajā laikā karaspēkā, kad viņi vēlāk pieņēma Kristus ticību. Tā šī iemesla dēļ pagudieši, kaut arī tā spēcīgi karoja ar brāļiem, redzēdami šādu brīnumu un nevarēdami izturēt nepārtrauktos brāļu uzbrukumus, nolieca, deva ķīlā, ticībai un brāļiem savas cietās sprandas un nesavaldāmās galvas.

18 P a r b r ā ļ u k a r u a r v ā r m i e m, b ā r t i e m u n n o t a n g i e m u n p a r d a u d z u b r ā ļ u u n k r i s t i e š u b o j ā e j u

Diez vai arī kāds spētu sīki pastāstīt, kādu postu piedzīvoja mestrs un brāļi, kādas briesmas un bēdas, cenzdamies, lai Kristus ticība pienācīgi plauktu, lai kristīgo zemju robežas kļūtu plašākas. Tādēļ pēc tam, kad, dieva iedvesmoti, bez kura nekas labs nevar notikt, pamēdieši un pagudieši padevās ticībai un brāļiem, tas pats mestrs un brāļi saņēma cīņai pret vārmēm, notangiem un bārtiem. Tad pēc mestra pavēles daži brāļi un ieroču nesēji minētajos kuģos pārcēlās pār Saldūdens jomu paskatīties, kur varētu uzcelt šos prūšus apdraudošu pili. Piekūgojuši pie Varmes zemes krasta, viņi izkāpa un netālu no tās vietas, kur tagad ir Balgas pils, ieraudzīja prūšu pili, kurai tomēr neuzdrošinājās uzbrukt, jo bija par maz karavīru. Tomēr negribēdami atgriezties tukšām rokām, uzbruka apkārtējiem ciemiem, dedzinādami tos un laupīdami. To redzot, prūši viņiem uzbruka un apkāva visus brāļus un ieroču nesējus, izņemot tos, kuri bija atstāti apsargāt kuģus. Redzēdami savējo bojā eju, viņi ātri atgriezās atpakaļ un ziņoja mestram, kas notika.

Izdzirdis šo bēdīgo jaunumu, mestrs ārkārtīgi noskuma, taču viņam atgādināja kā paraugu Dāvidu, kurš sava karaspēka komandieri Joabu, ļoti skumstošu par savējo sakāvi, it kā sarādams pamācīja: “Lai šī lieta tev neatņem drosmi, jo karā mēdz būt visādi atgadījumi, bet zobens iznīcina te šo, te citu, iedrošini savus karavīrus un pamudīni viņus iznīcināt tos, kuri uzbruka mūsu karalistei”. Mestrs, beidzot nomierinājies, aizsūtīja ar kuģiem milzīgu karaspēku atriebt par netaisni nokautajiem; atkuģojuši pie Balgas, viņi tur izkāpa un, piemērotās vietās izvietojot stopniekus un saliekot pie sienas kāpnes, strauji uzbruka šai prūšu pilij, bet tā kā viņiem palīdzēja Kodrūns, aplenktais pils komandieris, viņi nekavējās to sagrābt, daļu cilvēku sagūstīt, bet citus nokaut. To paveikuši, brāļi, pateikdamies dievam, kopā ar saviem ieroču nesējiem apmetās uz dzīvi tajā pilī dieva tā Kunga 1239. gadā un vēl te godpilni izcīnīja ar minētajiem prūšiem dieva tā Kunga karaspēkam pienācīgas kaujas.

Kad ziņa par šo notikumu sasniedza prūšus, viens no viņiem, Pijops, varmiešu vadonis, sapulcēja visu savu karaspēku, aplenca Balgas pili un, būdams priekšnieks, iekāroja citu klātbūtnē pats kā karavadonis kaujā izcelties, bet, pietuvojies pie pils un kāda brāļa bultas /telo/ cauršauts, krita zemē un beidza dienas, bet, šī notikuma nobaidīti, arī visi citi atteicās no sava nodoma.

21 Par to, kā tika uzceltas un sagrautas dzirnavas

Tajā laikā daudzi dižciltīgi un vareni Varmes vīri, redzēdami, ka dievs palīdz brāļiem cīnīties, sajuta tik lielus sirdsapziņas pārmetumus, ka ar savu mantu un savām saimēm pārcēlās pie Balgas brāļiem, bet tie, viņiem ierodoties, kļuva stiprāki un uzcēla pie upes dzirnavas, aiz purva balķu klājuma tilta, pie tagadējā lielceļa, un šīs dzirnavas nostiprināja kā pili, atstājot tur aizsardzībai tajās divus brāļus un daudzus ieroču nesējus. Šo pili pēc neilga laika prūši iekaroja, aplena to ar lielu karaspēku un, nokāvuši brāļus un ieroču nesējus, pārvērta pelnos.

22 Par Balgas brāļu mūku dzīvi

Diez vai ar kāds zina, izņemot to, kuram atvērta ikviena sirds un kuram nav nekādu noslēpumu, kādu tikumīgu atturību un kādus stingrus mūku noteikumus ievēroja Balgas un citu minēto piļu brāļi. Nekad un gandrīz nekad te lūgšanu namos netrūka dievlūdzeju un neatrast šajās pilīs tādu nostūri, kur vakara un rīta dievkalpošanas laikā tas vai cits brālis nepērtu rīkstēm savas miesas. Daži mūki, nonākuši Engelsbergas pilī un tur ieraudzījuši, ar ko brāļi dzīvo un kā viņi dzīvo, pajautāja, kā sauc viņu pili. Kad viņiem atbildēja, ka Engelsberga, tas ir Enģeļu kalns, tie atcirta: "Patiesi labā vārdā nosaukta pils, jo tās iemītņieki dzīvo kā enģeļi".

23 Par Partigalas pils un Skrandu torņa uzcelšanu

Varmes zemē dzīvoja ļoti vareni vīri, vārdā Gubuči, ļoti bīstami brāļiem, viņi, sapulcējuši daudz karavīru, uzcēla pili, sauktu Partigala, tāda paša nosaukuma laukā, bet citu torni /propugnaculum/ Skrandu kalnā, pastiprinot to visādiem karavīriem. Viņi ik dienas tā uzbruka Balgas pils brāļiem, ka neviens nedrīkstēja rādīties aiz pils sienām.

24 Par Šnikenbergas pils uzcelšanu

To lauku, kur stāv Balgas pils, aptvēra purvi, te pat vasaras laikā varēja nokļūt /tikai/ pa tiltu, pret kuru kādā kalnā brāļi uzcēla pili, sauktu Šnikenberga, nometināja tajā daudz brāļu un vienu dižciltīgu vīru Hertvigu, Hertvigu no Pokarvju dzimtas, kā arī citus kareivīgus vīrus, kuri alka uzbrukt neticīgajiem.

25 Par Braunšveigas hercoga ierašanos

Kā spirdzinošs ūdens slāpēs izmocītam vai no tālas zemes gaidīta laba ziņa palīgā brāļiem, nokļuvušiem grūtā stāvoklī, Prūsijas zemē ar daudziem svētceļniekiem ieradās dižciltīgais un dievbijīgais Otons, viņa gaišība Braunšveigas valdnieks un hercogs, saukts arī /Otons/ no Lineburgas.

No minētajām prūšu pilīm ik dienas devās cīņā tik daudz bruņotu vīru, ka brāļi nevarēja ne viņiem ceļā stāties, ne viņiem uzbrukt. Tādēļ ļoti norūpējušies, brāļi bieži pulcējās apspriesties, cerēdami rast šajos apstākļos pienācīgu izeju. Beidzot pats Kristus, kurš nekad nepārstāj žēlsirdīgi mierināt viņam uzticīgus vīrus, nokļuvušus grūtā nelaimē, laipni pamudināja vienu cēlu vīru, vārdā Pomandu, izpelnījušos lielu prūšu cieņu un nesen pieņēmušu Kristus ticību un ieradušos pie brāļiem, ķerties pie ticības un ticīgo lietas. Tā nu Pomands no Balgas pils atgriezās pie saviem tautiešiem prūšiem, izlikdamies par ticības un ticīgo pretinieku, bet, viņu ieraudzījuši, prūši kļuva ļoti priecīgi, jo ticēja, ka ar šī vīra apķērību varēs sagraut visus brāļu pasākumus. Pēc Pomanda ieteikuma sapulcējās visi Varmes, Notangas, Bārtas stiprākie un citi karot sagatavojušies vīri un aplenca Balgas pili, iekārtoja te kara apmetnes, taču brāļi, jau iepriekš zinādami, ko viņi dara un kā rīkosies, sapulcēja minētā Braunšveigas hercoga un citu svētceļnieku spēkus un cēlās kaujai un visus izkāva, neatstādami nevienu, kurš tādu notikumu varētu pastāstīt nākamajām paaudzēm. To paveikuši, hercogs un brāļi ar savu karaspēku sapulcējās pie Partigalas pils un pie torņa, tos ieņēma, visu pārvērdami pelnos, bet cilvēkus aizvezdami gūstā vai iznīcinādami. Turpmāk, būdams Balgas pilī, hercogs tai laikā ne reizi vien cīnījās kaujas laukā ar prūšiem un daudz reižu tā mocīja prūšus, ka tie ne atelsties nevarēja. Pēc gada, kad beidzās svētceļnieka apsoliņumā noteiktais laiks, viņš līkums atgriezās savā zemē.

27 Par varmu, notangu un bārtu nospiešanu verdzībā
un dažu piļu uzcelšanu

Varmes, Notangas un Bārtas prūši, ar dieva palīgu brāļu un minētā hercoga novājināti, nespēja ilgāk pretoties un piespiesti paklausīt tikumībai un dot ķīlas, padevās ticībai un brāļiem. Tad brāļi, gribēdami aizsteigties priekšā nākošajām briesmām un atņemt prūšiem jebkādu vēlēšanos meklēt gadījumu atkrist, Notangas zemē pie upes, sauktas Kaustra, uzcēla Kroicburgas pili, bet Bārtas zemē trīs pilis: Bartenšteinu, Vizenburgu un Rezeli. Pēc dažu ziņām pēc kāda laika Varmes zemē vēl tika uzceltas Brunsbergas un Heilsbergas pilis, bet Galindas zemē – viena pilsēta, bet viņu aizsardzībai te atstāja daudz brāļu un ieroču nesēju. Arī daudz citu piļu uzcēla dižciltīgie un vasaļi, ieradušies palīgā šai zemē no dažādām Vācijas malām kopā ar visu savu iedzīvi, kalpotājiem un radiniekiem, kuru vārdus viens dievs tik zina. No tā laika Prūsijas zemē sāka vairāk kļūt ticīgo un izplatīties ticība dievam, par godu un slavu Jēzum Kristum.

28 Kā Vācu nama ordeņa brāļiem tika Livonijas zeme

Tajā laikā brālis Folkvins, otrs Kristus karotāju ordeņa mestrs Livonijas zemē, sešus gadus ar cienījamiem sūtņiem mudināja brāļi Hermani no Zalcas, Vācu ordeņa lielmestru, pievienot viņa ordeni pie sava ordeņa. Šajā lietā brālis Hermanis, minētais lielmestrs, un brālis Jānis no Magdeburgas, brāļa Folkvina sūtņi, griezās pie viņa svētības pāvesta. Tieši tajā laikā no Livonijas bija ieradies brālis Gerlahs Sarkanais, kurš ziņoja, ka mestrs Folkvins, daudz brāļu, svētceļnieku un citu dieva cilvēku krituši kaujā. To izdzirdis, viņa svētība pāvests pārtrauca sarunas un saposa mūsu minētos

brāļus Gerlahu un Jāni svētās Marijas Vācu nama slimnīcas ordeņa drēbēs, dodams viņiem baltu apmetni ar melnu krustu un pavēlēdams viņiem, esošiem Livonijā, valkāt Vācu nama ordeņa mūku drēbes un šādi pelnīt visu grēku atlaišanu. Pēc tam brālis Hermanis, lielmeistrs, nosūtīja brāli Hermani, sauktu Balks, Prūsijas zemes mestru, ar četrdesmit brāļiem un daudziem ieroču nesējiem uz Livonijas zemi, kur, kā jau augstāk esam teikuši, brālis Hermanis Balks gandrīz sešus gadus vadīja /brāļus/, bet, atgriezies Vācijā, rada tur mūžīgas dusas vietu.

29 Par brāli Poponu, otro Prūsijas zemes mestru

Brālis Popons no Osternas, otrs Prūsijas zemes mestrs, sabija par vadītāju septiņus gadus, bet atteicies no amata, atgriezās Vācijas zemē, kur vēlāk tika izvēlēts par lielmestru.

30 Par visādām brāļu un kristiešu grūtībām Prūsijas zemē

No sākuma brāļi un citi kristieši cieta Prūsijas zemē dažādas un neiedomājams grūtības: viņiem trūka pārtikas, dzeramā, drēbju un citu dzīvei nepieciešamu lietu. Ja dažreiz sadomāja laukā strādāt, varēja to darīt vienīgi nakts laikā; ko viņi, nevairīdamies lielu briesmu un smagu darbu, iesēja, nopļāva citi, iebrukdami viņu laukā. Tomēr kāda liela dieva mīlestība dega viņu sirdīs! Lūk, viņi ar prieku nesa to grūtību nastu, kuras Kristus dēļ cieta, un līdz dibenam dzēra atpestošo ciešanu kausu.

31 Par pirmo prūšu atkrišanu. Par Sventopelka karu ar Vācu ordeņa brāļiem Dieva tā Kunga 1242. gadā, bet vispirms par velna skaudību sekmīgas ticības izplatīšanās dēļ

Daudz laika zaudēšu un diez vai arī savu niecīgo dotību dēļ spēšu pareizi pastāstīt, kā strauji un drosmīgi, kā attapīgi un apņēmīgi minētais mestrs un brāļi it kā otri Makabeji stājās cīņā, vairodami un paplašinādami kristiešu apdzīvojamās zemes, sakaudami ienaidniekus un graudami viņu cietokšņus; viņu cīņas un uzvaras svētā baznīca minēs līdz pasaules galam. Kad ar žēlsirdīgā dieva palīdzību viņi uzcēla Kristus godam un slavai visas minētās pilis, kad visas kaimiņu ciltis nolieca ticības un brāļu priekšā savas cietās sprandas, saprotams, pirms tam stūrgalvīgi pretojoties un izlejot ne mazums kristīgo asiņu, kad Kristus ticība sāka tajās zemēs raženi zelt, cilvēka dzimuma ienaidnieks, nevarēdams vairāk paciest šādu ticības uzplaukumu un ticīgo pavairošanos, redzēdams, ka Prūsijas zemē iesakņojas svētā baznīca, pieaug dieva godināšana, neticīgie samunami, bet kristīgie paaugstināmi, ka atjaunojas zīmes un atkārtojas brīnumi, sāka kā ar dziļi iecirstu šķēpu nāvīgi ievainots meklēt visvisādus līdzekļus un ķert visdažādākās gudrības, alkdams slepeni ielaist savu indīgo dzeloni, samīt tā Kunga vīna dārzu un piesēt tā Kunga lauku ar raugu. Beidzot, lūk, šādā veidā viņš izraisīja nežēlīgāko ticības un ticīgo vajāšanu.

32 Sventopelka izraisītās ticības un ticīgo vajāšanas Prūsijā

Pomerānijas zemē dzīvoja kņazs, vārdā Sventopelks, netikumības un iznīcības dēļs, pēc svētajiem rakstiem, bez gala viltīgu un blēdīgu sirdi; prūšu tautu, nesēn pieņēmušu Kristus ticību, viņš sāka miermīlīgiem vārdiem mudināt ķerties pie

viltības, noslēdza savienību ar tādu noteikumu, ka viņi ar spēku izdzīs no Prūsijas zemes Vācu ordeņa brāļus un citus kristīgos; viņiem šī runa likās laba esam, daudzi kas pārmetās viņa pusē, un gandrīz visi viņam juta līdzī. Kad tas notika, šis kņazs nostiprināja savas pilis Vislas krastos un viņās ievietoja grēcīgus cilvēkus, netikumīgus vīrus un noziedzniekus, kuri kļuva brāļiem kā cilpa kaklā. Lūk, izejot no šīm pilīm, viņi, ieraudzījuši garām kuģojošos brāļu padotos, pēkšņi viņiem uzbruka un stipri sakāva, sagrābdami lielu laupījumu; vienus sagūstīja, citus bez žēlastības nokāva un tā visapkārt lija kristīgo asinis; šie uzbrukumi bija tik bieži, ka ar laiku neviens neapņēmas brāļiem pakalpot un piegādāt Elbingas, Balgas un citu vietu brāļiem pārtiku, kuras viņiem ļoti vajadzēja. Viss tas brāļus bija nosliecis labāk bezgala iecietīgi un pacietīgi ciest, nekā, sākot cīnīties, celt roku pret tā Kunga iesavādīto.

33

Par apustuliskā krēsla sūtni

Tai laikā pāvests Inocents IV, kurš savā pontifikāta pirmajā gadā, tas ir tā Kunga 1243. gadā, sapratis no brāļa Hermaņa no Zalcas, Vācu ordeņa lielmestra, satraucošā ziņojuma, ka jaunu ticības asnu augšanu Prūsijas zemē visvairāk kavē minētā kņaza Sventopelka bardzība, nosūtīja uz šo zemi savu sūtni Vilhelmu, bijušo Modenas bīskapu, vēlāk kļuvušu par pāvestu Aleksandru IV, pavēlēdams šīs zemes sadalīt četrās bīskapijās, izlabot visu, kas te labojams, un ievirzīt pareizās sliedēs. Sūtnis apustuliskā krēsla vārdā uzrakstīja minētajam kņazam, pavēlēdams pārstāt vajāt ticību un ticīgos. Pa to laiku viņš, neņemot vērā savas dvēseles glābšanu, stūrgalvīgi un ietiepīgi kā sagriezies koks, kurš nevar locīties, neklausīja tēvišķo pamācību, kura patiesi izrietēja no mīlestības, arvien ieslīka ļaunumā, kurināja satraukumu starp ļaudīm, noticejušiem Kristum, un zemē, un jūrā, vienvārdsakot, visur, kur vien varēdams, vieniem nolaupīja mantu, citus saņēma gūstā, trešos nokāva. Tā nu sūtnis, redzēdams, ka kņazs galīgi nedomā laboties un nekādā veidā negrib atgriezties svētās mātes baznīcas aizbildnībā, pienācīgi viņu brīdināja, ka palielinoties ietiepībai, palielināsies arī sods; gribēdams pārtraukt šī tirana un viņa piekritēju ļaunos darbus, viņš apustuliskā krēsla vārdā pavēlēja izsludināt krusta karu karalistēs un provincēs, kuras bija paredzētas šai vajadzībai, uzlikdams par pienākumu krusta kara dalībniekiem un Vācu ordeņa brāļiem, kas devuši tikumisko svētās paklausības apsolījumu un tic grēku atlaišanai, aizsargāt, cik spēki ļauj, Kristus ticību un ticīgo baznīcu Prūsijas zemēs no šādas nežēlīgas un netaisnīgas šī kņaza vajāšanas.

34

Par Prūsijas zemes lejas daļu nopostīšanu

Kad tā bija izdarīts, Sventopelks, neņemot vērā bailes no dieva, sadomāja klaji atklāt līdz šim slēpto nikno iegribu vajāt, agrāk nodarītās nekrietnības papildinādam ar jaunām. Viņš, lūk, pavēlēja, lai jaun kristītie, kuri arvien viegli atgriezās pie sākotnējām kļūdām, vienā dienā visā Prūsijas zemē trauktos karā un izraisītu pret brāļiem nicinājumu un atmestu ticību. Lūk, tādēļ prūši, visi kā viens sapulcējās, izvēlēja to pašu Sventopelku par savu vecāko un vadoni un, sakļāvušies plecu pie pleca, pārpludināja šīs zemes lejas apvidus, nežēlīgi izkāva visus senos kristiešus, kuri bija ieradušies no Vācijas palīgā Prūsijas zemei, bet sievietes un zīdaiņus aizdzina mūžīgā verdzībā. Bez tam, viņi nokāva brāli Konrādu no Dortmundas ar visu saimi, dievbijīgu un kara lietās saprātīgu vīru, iekaroja visas pilis, izņemot Elbingu un Balgu, tās līdz pamatiem nojauca un izkāva brāļus un kristīgos.

Pēc neilga laika tas pats Sventopelks, velna dzimums, no jauna sapulcēja no ticības atkritušos jaunkristītos un ar ieročiem rokās iebruka augšējās zemēs, proti: Pamēdes un Kulmas zemēs, visu ko postīja, laupīdams un dedzinādams; viņš iekaroja un līdz pamtiem nopostīja visas pilis un nocietinājumus, izņemot trīs, proti: Toruņas, Kulmas un Rudinas. Viņš apkāva 4 tūkstošus dieva ļaužu, kuri viņa godam un slavai te dzīvoja, un likās, ka visa Prūsijas zeme kļuvusi sarkana no kristīgo asinīm.

Neviens cilvēks ar veselu saprātu nevar par to ne domāt, ne klausīties, stipri uztraukdamies un neizteikdams pienācīgu līdzjūtību, kad minētajās zemēs tik sekmīgi dievam par godu izvērstās ticības lietas viena tirana ļaundarības dēļ nonāca uz bojā ejas sliekšņa, kaut gan tik daudz bija iztērēts un piedzīvots arī daudz posta. Lūk, tādēļ brāļi, to redzēdami un par to baidīdamies, apņēmas labāk krist kaujā, nekā redzēt šādas nelaimes, uzkritušas viņu tautai un svētajiem. Viens no viņiem, proti, brālis Dītrihs no Bernheimas, bijis maršals un drošsirdīgs vīrs (viņa krūtīs pukstsēja Uliksa sirds, bet roka nebija vājāka kā Hektoram), un vēl četri brāļi un divdesmit četri ieroču nesēji naktī, svētās jaunavas un moekles Barbaras priekšvakarā /1242. gada 3. decembrī/, piegāja pie Sventopelka pils Sartovices un, aplikuši sienas kāpnēm, slepeni iezagās iekšā un tur atrada piecdesmit vīrus, atstātus to sargāt; viņi bija stipri un iemanījušies cīnīties, tomēr brāļi kopā ar divdesmit četriem ieroču nesējiem viņiem drosmīgi uzbruka. Apdraudētie nikni cīnījās, sargādami pili. Te vieniem, te otriem atvairot uzbrukumu, iedegās barga cīņa, kura ilga no rītausmas līdz trešajai stundai. Beidzot pats dievs, nepamezdams nekad tos, kuri viņam tic, sūtīja brāļiem no debesīm palīdzību un uzvaru, un viņi visus nokāvuši, izņemot dažus, kuri izglābās aizbēgot, sasēja važām simtpiecdesmit te gūstā saņemtās sievietes ar bērniem. To izdarījuši, atrada kādā pagrabā kasti ar lādi, bet tajā sudraba kārbiņu, bet šajā kārbiņā svētās jaunavas un moekles Barbaras galvu, kuru ieraudzījuši, nokrita uz ceļiem pie zemes, pateikdamies dievam par tādas slavenas dāvanas atrašanu. Piecēlušies paņēma šo svēto relikviju un priecādamies izgāja no pagraba. To pamanījusi kāda veca sieviete, kas stāvēja kopā ar citiem sasieta, teica brāļiem: “Patiesi varat un vajag ļoti priecāties, jo pelnat svētās Barbaras laipnību, kura jums šodien palīdzēja gūt tādu slavu”. Uz to brāļi atbildēja: “Kas tev to pateica? Kā tu to vari zināt?” Uz to viņa atbildēja: “Visu laiku bezgala lūdzu godājamo svēto Barbaru, tādēļ viņa man šonakt trīs reizes parādījās izrotātās drēbēs, it kā sagērbusies pastaigāties, bet es viņai jautāju: “Kur ej, svētā jaunava?” Viņa atbildēja: “Gribu aiziet uz Kulmas pilsētu un tur noklausīties mesu”. Bet trešajā reizē man parādījies, viņa man teica: “Paliec vesela, mana mīļā”; es uzlēcu no savas guļas un pavadīju viņu līdz sava nama durvīm, kur, viņai izgaistot, ieraudzīju jūs bruņotus pilī. Tādēļ skaidri sapratu, viņas nopelnu un lūgšanu dēļ jūs tā ieņēmt šo pili, lai viņas relikvijas aiznestu uz Prūsijas zemi, bet tur tās turētu lielākā godā nekā te”. Pēc tam brālis Dītrihs, atstājis dažus brāļus un ieroču nesējus sargāt pili, steidzās ar citiem atpakaļ un nogādāja šīs svētās relikvijas Kulmā. Te garīdznieki un ticīgie ar lielu svinīgumu viņas sagaidīja, ienesa baznīcā un nolika pie vecās pils, kur tās līdz šai dienai atpūšas, nepārtrauktas cieņas apņemtās biežo brīnumu dēļ, kurus caur viņu dara tas Kungs.

Kad par šiem notikumiem izdzirda minētais kņazs, viņš, ārkārtīgi dusmodamies un par neko citi nedomādams, tikai par indīgu atriebību, sasauca visus Prūsijas zemes jaunkristītos, atkritušus no ticības, un aplenca Sartovices pili, nikni tai uzbruka pieca nedēļas ar visādām kara ierīcēm, apšaudīdams bultām un ķeroties pie visiem citiem līdzekļiem, kādus vien varēja sadomāt, bet brāļi un citi aplenkšie drosmīgi aizstāvējās. Tas viltīgais kņazs vienmēr arī viltīgi uzvedās. Beidzot viņa nekrietnība sadusmoja dievu, kad, paņēmis sava karaspēka lielāko daļu, bet pārējo atstājis mocīt ar aplenkšanu pili, nakts laikā slepeni pa ledu pārgāja Vislu un daudzās vietās izlauzīja Kulmas zemi. Viņu satika brālis Dītrihs, maršals, ar nelielu karaspēku; uzticēdamies dieva žēlastībai, kuram viegli tik galā gan ar dažiem kareivjiem, gan ar lielu karapulku, uzsāka kauju un deva viņiem stipru triecienu. Noklājis deviņus simtus vīru, citus piespieda bēgt; bez cita laupījuma, kura bija labi daudz, paņēma četrus simtus ienaidnieka zirgu. Sakautais kņazs ar pulciņu citu vīru tik slepeni atgriezās pie saviem karavīriem, atstātiem piesegt pili, ka aplenkšie pat nevarēja saprast, kā beigusies kauja. Tādēļ viņi nosūtīja pie maršala kādu brāli, kuram uzticēja uzzināt, kā te no tiesas viss beidzies; maršals, visu paskaidrojis, nosūtīja viņu atpakaļ, pavēlēdams, lai tad, kad viņš stāsies cīņā ar Sventopelka karaspēku, viņi iznāktu no pils un nāktu viņam palīgā, bez tam, piebilzdams, ka pilī valdīs tie, kas te izcīnīs uzvaru. Kad maršals nodomāja vēl cīnīties ar kņaza karaspēku, Sventopelks, no pirmās zaudētās kaujas skaidri un gaiši aptverdams, ka dievs ir ļoti uz viņu sadusmojies, un nešaubīdamies, ka dievišķās aizbildnības vairogs viņu nepiesegs, ļoti izbijās un tā sagura, ka ne viņš pats, ne vairums kareivju neiedrošinājās kaut šā tā pagaidīt nelielo karapulku, bet apkaunojoši metās bēgt. To redzēdams, maršals piesardzīgi mazliet pavirzījās uz priekšu un nodedzināja ienaidnieka teltis. Lūk, viņš, baidīdamies kņaza viltības, kurš kā viltīga lapsa bieži piemāna attapīgu mednieku, neuzdrošinājās vajāt bēgošos, bet pa visu dienu sapulcēja savu karaspēku, aiztaisiņa pils sienas izlauzumus, nodarītus uzbrūkot. Pēdīgi vakarā, atstājis pilī daudz ieroču nesēju, aizgāja projām.

Apustuliskā krēsla legāts, nepārtraukti rūpēdamies par ticīgo lietām un par viņiem bēdādamies, bez tam, gribēdams ticībai palīdzēt, bet ticības ienaidniekam Pomērānijas kņazam kaitēt, pamanījis, ka veiksmē sāk nosliekties brāļu labā, uzaicināja pie sevis no Polijas kņazu Kazimiru un Kališas kņazu un brāļus un ieteica viņiem doties ar karaspēku pret Sventopelku. Paklausot šim norādījumam, viņi ar lielu karaspēku arī savācās pie Nakles pils, sacēla te teltis un izveidoja kara nometni, izgatavoja aplenkšanas mašīnas un citādas kara ierīces un sagatavoja visu, kas nepieciešams, lai uzbruktu pilsētai, tik šausmīgi nobaidīdami pils iemītniekus, ka viņi atdeva brāļiem pili ar norunu, ka ļaus viņiem dzīviem ar mantu aiziet. Nometinājuši tajā brāļu un ieroču nesēju sardzi, ar pārējo karaspēka daļu viņi iebruka Pomerānijas zemē, traukdami pa to no malas līdz malai, bet ne kā labi saimnieki, bet pretēji: visu, kas ar uguni dedzināms, sadedzināja, milzums iedzīvotāju izkāva, aizveda gūstā mātes un bērnus un, sagrābuši milzīgu laupījumu, atgriezās atpakaļ.

Kad viss tas notika, aiz žēlsirdīgā dieva labvēlības kņazs Sventopelks, līdz šim tāds cietspradis, tāds stūrgalvīgs un viltīgs, ka ne ar lūgšanu, ne par naudu, ne draudiem nepieļāvās ietekmēties un atgriezties svētās mātes baznīcas patvērumā, tagad, pēc šī bargā trieciena, ieguva prātu, bez tam, redzēdams, ka šajā brīdī neiespēs brāļiem pretoties, ieradās pie legāta un pie brāļiem un, viņiem pazemīgi atzinies, ka kļūdījies, šādi izturēdamies pret ticību un ticīgajiem, lūdza viņu pažēlot un cēlsirdīgi pret viņu izturēties, pasolīdams brāļiem atlīdzināt ar saviem darbiem un mantu. To izdzirdis, legāts ne reizi vien to lietu pārrunāja ar brāļiem un teica viņiem, ka grūti ticēt tam, kurš daudz reižu lauzis miera līgumu. No otras puses, viņš saprata, ka nevajaga atstumt piedošanu lūdzošo, tad izvēlējās to, kas viņam likās labākais, tātad mieru, jo tikai miera laikā cienījams tas, kurš dod mieru. Tādēļ, brāļu pierunāts, atdeva viņam baznīcas labvēlību uz šādiem noteikumiem: lai viņa un brāļu nolīgums būtu ciešāks, Svetopelks kā nodrošinājumu atdos brāļiem Sartovices pili, bet ķīlā atsūtīs savu pirmdzimto dēlu Mstivoju, pilsgrāfu Vimaru /Gneomiru/ un sava karaspēka komandieri Vojaku /Vojahu/, bez tam, pielikdams roku vissvētākajam dieva evaņģēlijam, zvērēs, ka palīdzēs brāļiem pret neticīgajiem, kad tas nepieciešams, un ka no šī brīža nemocīs ne ticību, ne ticīgos ar tādām šausmām, ar kādām pirms tam ir ņēmis; šos solījumus nostiprinot, viņš deva brāļiem rakstu, ar savu zīmogu apstiprinātu. To izdarījis, atdeva brāļus un citus gūstekņus, kurus vien varēja atrast, starp kuriem bez citām sievietēm, vīriem un bērniem bija 70 dižciltīgas un cienījamas kundzes; šo mieru brāļi tik cieši ievēroja, ka ievēroja ne tikai visas citas lietas, nepieciešamas miera uzturēšanai, bet ne reizi neuzsāka cīņu ar neticīgajiem, neapspridušies ar šo kņazu.

40 Par jaunu Sventopelka karu un sadursmi pie Renzenas

Tā kā cilvēka sajūtas arvien sliecas uz ļaunu un cilvēks, kaut arī novecojis, nelabprāt pamet ceļu, kuru iemīļojis jaunībā, tādēļ arī liekulīgais Pomerānijas kņazs, nežēlīgs un netaisnīgs, neilgi spēja noslēpt iedzimto netikumību, kuru no jaunām dienām bija radis rādīt; paejot vienam gadam no tās dienas, kad tika noslēgts līgums, aizmirsis savu paklausību un zvērestu, ar kuru šo mieru apstiprināja, aizmirsis asinsradniecību, tas ir dēlu, un citas ķīlas, kuras bija devis kā nodrošinājumu, lauza miera līgumu un ar Prūsijas zemes jaunkristītajiem atkritējiem un sūdoviešiem savāca milzīgu karaspēku, kurš, nerunājot par citām nelaimēm, kā par gūstā saņemtajiem, nokautajiem un neskaitāmo laupījumu, pārvērta tuksnesī visu Kulmas zemi, izņemot trīs pilis: Toruņu, Kulmu un Rudīnu. To izdarījis, piegriezās ar savu karaspēku pie Kulmas pilsētas un pils un te – augstprātīgs un piepūties – apstājās līdz vakaram. Pēc tam pavirzījās līdz purvam, sauktam Renzena, kur nakti atpūtās. Par to uzzinājuši, Kulmas pils brāļi sekoja viņam ar 400 vīriem, un, kad puse no neticīgo karaspēka bija pārgājusi minēto purvu, brālis Dītrihs, bijušais maršals, ierosināja uzbrukt viņu atlikušajai daļai, pārliecinādams, ka viņi tiks iznīcināti ātrāk, nekā pārējie pagūs atgriezties viņiem palīgā. Šim nodomam pretojās brālis Berlevins, jaunais maršals; kaut gan vecākie brāļi tam negribot piekrita, jo viņiem likās, ka, agrāk uzbrūkdami, piespiestu viņus aizstāvēties, bet paklausīja šim padomam un drosmīgi uzbruka viņu priekšējiem pulkiem, tūlī piespiežot bēgt. Viņus vajādami, kristīgie daudzus nokāva, bet maršals, izvērsis kristīgo karaspēku, ar 24 ieroču nesējiem piegāja pie kāda paugura, kur ieraudzīja 4 tūkstošus neticīgo, sagatavojušos mesties cīņā. Kad prūši ieraudzīja tik maz cilvēku, /sapulcējušos/ pie brāļu karoga, atguva spēku un drosmi, steigā viņiem uzbruka, nokāva maršalu, visus brāļus un 400 vīrus, izņemot 10, kuriem

izdevās aizmukt. Beidzot atsteidzās Toruņas brāļi ar diviem simtiem vīru maršala norādītajā vietā, viņi ieradās tajā brīdī, kuru bija paredzējis maršals, taču aizbēga, ieraudzījuši nokautos brāļus. Prūši pakalpdzīdamies ļoti daudzus nokāva, bet citi aizbēga. Tā nu sagrāba bezgala lielu laupījumu, aizdzina liksmodami milzumu sieviešu un bērnu nebrīvē. Starp viņiem bija arī Martins no Golinas ar zīdaini gaidošu māsu, kura grūtniecības dēļ nevarēja tikt līdzī ātri ejošajam karaspēkam, tad tas /prūsis/, kurš bija viņu saņēmis gūstā, ar zobenu atvēra mātes miesas, dzīvs bērns izkrita smiltīs, bet māte nomira. Martins juta tādu pretīgumu pret šādu riebīgu rīcību, iedegās tādā naidā pret neticīgajiem, ka vēlāk, atbrīvojies no viņu rokām, deva viņiem spēcīgu triecienu, par kuru arī vēlāk tiks pastāstīts. Viņiem aizejot, brāļi, ieraudzījuši visas nelaimes, nodarītas cilvēkiem, teica viens otram: “Vai mums! Kālab mēs dzimuši, lai skatītu savas tautas iznīcināšanu un savas zemes iznīcināšanu un sēdētu te, kad viņa atdodama naidnieku rokās?” “... Viņas senči nokauti, viņas jaunekļi krituši no ienaidnieka zobena.” Kuri agrāk “bija brīvi, padarīti par vergiem. Lūk, mūsu templis, mūsu krāšņums un mūsu cienīgums iznīcināti, pagāni viņus aptraipījuši. Tad kam gan mums dzīvot?” Tādēļ saplēsa savas drēbes un uzvilka astru kreklu, bet kopā ar viņiem skuma lielu baiļi pārņemti ļaudis, kuri vēl bija palikuši dzīvi.

41

P a r k ā d u b r ī n u m u

Kāda sieviete pēc kaujas kopā ar citiem Kulmas pils iedzīvotājiem aizgāja uz kaujas lauku apglabāt kritušo augumus un sadomāja pārvest uz pilsētu savu pusdzīvo vīru, bet viņš pretojās; jautāts, kāpēc negrib te mirt, atbildēja, ka tajā pašā dienā vissvētā jaunava Marija, iedama aiz divām meitenēm ar degošām svecēm, apkvēpināja visus kritušos no vīraka trauka, bet, pieejot pie viņa un ieraugot viņu vēl dzīvu, teikusi: “Trešajā dienā mirsi un priecājies, ka tava dvēsele tāpat kā citu kritušo dvēseles aizlidos mūžīgā liksmībā”; kopā ar citiem uz Kulmas pilsētu pārvestajiem viņš dienā, kā bija teicis, nomira, bet visi cilvēki noticēja viņa vārdiem.

42

P a r d i v u a t r a i t ņ u c ī ņ u p a r v i e n u v ī r u

Pēc šīs kaujas Kulmas bīskaps, redzēdams, ka Kulmas pilsēta palikusi bez vīriešiem, jo visi tajā kaujā bija nokauti, uzlika par pienākumu visām atraitnēm, dodot viņām grēku atlaišanu, apprecēt savu kalpu, lai ticības lietas nenonāktu šausmīgākajās briesmās. Notika tā, ka divas sievietes, iedamas uz baznīcu, ieraudzīja laukumā starp citiem cilvēkiem spēlējam kauliņus stipru kalpu ar skaistu seju, tiesa, vienkāršāk ģērbusos. Viena pačukstēja savai kalponei, lai aizved viņu uz viņas māju. Otra ātri visu saprata un slepeni pavēlēja savai kalponei aizvest viņu uz viņas mājokli un tur viņu neatlaist līdz viņa neatgriezīsies. Pēc tam pienācīgi viņu apģērba un, baznīcas svētīta, pieņēma viņu par vīru. To uzzinājusi, pirmā sieviete ilgi nevarēja otrajai sievietei piedot. Tas kalps, dzimis Hallē, bija tik pieklājīgs un saprātīgs, ka visā Prūsijā nebija viņam līdzīga.

43

P a r b r ā ļ u p o s t u p ē c k a u j a s

Sagrāvis šajā kaujā brāļus, Sventopelks milzīgi priecājās un, divkārt moži ķerdamies pie sava netikumīgā darba, divkārt spēcīgāk plēsdams sāpīgās brāļu brūces, ņēmās kā vien spēdams visādiem līdzekļiem aizvilināt no viņiem vislielākajā postā nokļuvušos viņu padotos un ar pierunāšanu un dāvanām pakļaut viņus savai viltīgajai

gribai. Taisnība, vieni otri, viņa naidīgi noskaņoti, slepeni nosvērās viņam paklausīt, tomēr, pateicoties dieva gādībai un brāļu piesardzībai, neviens no viņiem neiedrošinājās to atklāti rādīt. Tādejādi viņa viltīgie pasākumi nedeļa nekā, jo viņš neko neieguva ar saviem ļaunajiem nodomiem.

44 -----

Sventopelks, minētais Pomerānijas kņazs, nekā neieguvis ar šiem saviem viltīgajiem kārdinājumiem, ķērās pie citiem līdzekļiem, nozīmīgākiem, cerēdams, ka pienācis īstais un sen gaidītais laiks, kad viņš, nesastapdams nekādu pretošanos, varēs pavisam nopūst un samīt to vājo kristietības dzirkstelīti, pēc pēdējās kaujas te vēl uzturētu. Viņš sapulcēja divus tūkstošus vislabāko karavīru un, pārcēlis tos pār Vislu, iebruka Kulmas zemē, pa divām dienām un divām naktīm paņēma visu, kas vēl bija palicis, bet visu citu pārvēta pelnos un nodeguļos. Tajā laikā, kad tas notika, Kulmas brāļi, sapulcējušies kopā ar Kulmas pilsētas dižciltīgajiem un pilsētniekiem, vaimanāja, redzēdami nelaimi, kuru nodarīja Sventopelks ar savu karapulku, un, sitot pie krūtīm, ar asarām lūdza dievu, teikdami: “Apžēlojies, Kungs, pažēlo savu tautu un neļauj savu tēvzemi noniecināt”. Brāļi norūpējušies domāja, ka, vēlreiz saduroties ar šo karaspēku un zaudējot cīņu, nāksies pavisam atstāt Prūsijas zemi, bez cerībām to atgūt, un, saprotams, Kristus ticība te iznīks. Kulmas dižciltīgie un pilsētnieki pārliecinoši apgalvoja, ka viņiem labāk krist godpilnā cīņā, ne tā nožēlojami dienu no dienas lēni mirt. Arī dieva elpa nolaidās pār visiem te sapulcējušajiem brāļiem, kaut arī viņu bija tikai saujiņa, salīdzinot ar ienaidnieku, bet, paļaujoties uz to Kungu, viņi drosmīgi un apņēmīgi uzbruka ienaidniekam, atrodošies pie Kulmas pilsētas, un iedegās spēcīga kauja, kas no abām pusēm prasīja milzīgus upurus. Beidzot žēlsirdīgais tēvs un visvisādu mierinājumu dodošais dievs, kas savējos mierina visās nelaimēs, deva brāļiem tādu spēku, ka Sventopelks izbijies metās bēgt ar visiem saviem ļaudīm un pagriezās uz to vietu, kur bija atstājis kuģus, cerēdams ar tiem aizmukt. Bet nesagaidīsīt, nekrietnie, nesagaidīsīt, jo esat kā putekļi, kurus vējš nopūtīs no zemes virsas. Sacēlās stiprs vējš un aiznesa visus tos kuģus tālu no krasta, un viņiem ar šiem kuģiem atgadījās tāpat kā tam neticīgo saraceņu karalim, kurš pēc zaudētas kaujas bēga no Kārļa. Neatraduši kuģus, viņi sakrita Vislā un visi noslīka, izņemot Sventopelku un dažus citus, ar viņu te atbēgušus, kad izspruka zobenam. Tā tas Kungs iepriecināja savu tautu, nokļuvušu vislielākajā postā.

45 (44) Par to, kā tika atjaunots un lauzts miers
un uzcelta Santīras pils

No visām pusēm likstu spiesti, izmisīgi mētājoties no vienas ieceres pie citas, brāļi beidzot pajautāja kādam brālim no Rudinas, vārdā Rabe, prātīgam vīram un ļoti piesardzīgam grūtos apstākļos, kurš ieteica nosūtīt Austrijas valdniekam Mstivoju, Sventopelka dēlu, kā ķīlu un Prūsijas zemes un brāļu likteni uzticēt Vācijas, Čehijas, Krakovas un Polijas zemēm, jo redzēja, ka ticība un brāļu lietas tūliņ pat aizies bojā, ja nepasteigsies nākt dievišķīgais, arī viņa palīdzība. Kad tas bija izdarīts, ieradās brālis Popons, mestrs, ar 4 brāļiem un vēl sešiem brāļiem no Markas, Meisenes un Tīringijas. Bez tam, Austrijas valdnieks vēl atsūtīja šai zemei palīgā jātniekus stopniekus, uzturēdams uz sava rēķina. Tiem ierodoties, brāļi bez gala priecājās, bet Sventopelks pretēji – kļuva tik nemierīgs un izbijies, ka no šīm bailēm mēģināja

samierināties ar brāļiem, bet tas viņam netika atteikts, un senais miers tika atjaunots. Tomēr aiz iedzīmtā ļaunuma /viņš/ nepātraukti viltīgi un slepeni vajāja brāļus un ticīgos un neko neņēma galvā, kad brāļi viņam to pārmeta. Beidzot, nolēmis slepeno ļaunumu parādīt atklāti, savāca stipru karaspēku un iebruka Kujāvijā, kņaza Kazimira zemē, kuru, dedzinādams un laupīdams, šausmīgi izpostīja, milzumdaudz kristīgo aizdzīdams nebrīvē un nokaudams, beidzot devās atpakaļ, paņēmis daudz laupījuma un citādu labumu. Kad viņam par to tika pārmests, viņš atteica: ne pāvestu, ne imperatoru, ne citu kādu cilvēku neievērodams viņš nepārtraukti vajās savu ienaidnieku, bez tam piebilda: “Atdodiet manu dēlu, ja gribat ar manīm dzīvot mierā”. Tā kā brāļi dēlu viņam neatdeva, viņš tāpat kā agrāk sāka viņus vajāt cik tik spēja. Tādēļ divu upju satekā, proti: Vislas un Nogates, uzcēla pili, sauktu Santīra, kurā iemitināja nekrietnus vīrus. Viņi neļāva brāļu padotajiem mierīgi kuģot ne uz augšu, ne uz leju, atņēma viņu lietas, aizdzina viņus nebrīvē vai nogalināja.

46(45) Par Svečes pils uzcelšanu un uzbrukumu tai

Tādēļ, brāļi redzēdami, ka viņiem draud jauni kari, atsacījās no Sartovices pils un to ar visu ko nodeva savam draugam Samboram, Sventopelka dēlam. Kādas bezgala brīnumainas lietas: bērni nostājas pret savu tēvu tās nežēlības dēļ, ar kuru viņš pazemoja ticību un ticīgos! To izdarījuši, brāļi nosūtīja sūtņus pie apustuliskā krēsla legāta un lielmestra, ziņodami viņam par jaunu karu un Prūsijas zemes stāvokli. To izdzirdis, legāts pats pasludināja krusta karu pret minēto tirānu un pavēlēja to izziņot apustuliskā krēsla vārdā dažādās karalistēs un provincēs. Tā kā viltīgais ļaunums un ļaunais viltus priecē negēlīgus ļaudis, kad viņi var darīt sliktus darbus, un mudina uz vēl lielāku nelabumu, tad arī Sventopelks, bez gala lepodamies ar Santīras pili, uzceltu, lai kaitētu ticībai un ticīgajiem, sāka celt pret tagadējo Kulmas pilsētu jaunu pili, nosauktu par Sveči, lai traucētu brāļiem kuģot pa Vislu uz augšu un uz leju. Kad šī ziņa sasniedza mestru, viņš pavēlēja Kulmas brāļiem braukt ar kuģiem uz leju, bet pats ar Toruņas brāļiem un kņazu Kazimiru nolēma doties ar karaspēku uz šo vietu. Viņš, lūk, negribēja ļaut celt te pili. Sventopelks, redzēdams, ka brāļu kuģi tuvojas jau krastam, aizbēga, nolaidis augšā paceļamu tiltu, pa kuru varēja nokļūt pilī. Vēlāk, atgriezies un ieraudzījis, ka brāļi-jātnieki ar savu karaspēku, atkuģojuši pa straumi no Kulmas, nevar pie tās pieiet, jo viņus šķīra dziļa upe, atguva drosmi un atgriezās ar savējiem atpakaļ, bet, redzēdams, ka mestrs gatavojas uzbrukt pilij, steigā atjaunoja tiltu un nosūtīja 300 vīrus aizsargāt pili. Tādēļ brāļi, ieradušies kopā ar kņazu Kazimiru, spēcīgi uzbruka pilij, un abas puses tik nikni cīnījās, ka gan vienā, gan otrā pusē krita daudz nāvējoši ievainoto, bet pilī – daudz nosisto, tomēr pils bija tā nostiprināta, ka to bija stipri grūti ieņemt, bet brāļiem, neko nepanākušiem, atkāpjoties, Sventopelks, atgriezies atpakaļ, pili vēl labāk nostiprināja.

47 (46) Par Poterbergas pils uzcelšanu

Brālis Popons, mestrs, redzēdams, ka minētais kņazs saprātīgi te vienā vietā, te citā vietā nostiprina pilis, un gribēdams aizsargāties no nākošajām briesmām, pakalnā stap tagadējo Kulmas pilsētu un veco pili uzcēla jaunu, kuru iesauca pēc tā pakalna vārda par Poterbergu un kurā atstāja 12 brāļus un daudz ieroču nesēju. Pili uzcēla tādēļ, lai Sventopelks nesadomātu šajā pakalnā ko celt un šādi netiktu izdarīta jauna kļūda, daudz lielāka nekā agrākā.

48(47) Par uzbrukumu Elbingas pilij un pilsētai

Sventopelks, Pomerānijas kņazs, uzzinājis, ka Elbingā gandrīz nav palikuši nedz brāļi, nedz pilsētnieki, savāca lielu karaspēku un piegāja pie šīs pils un pilsētas, apņēmies /tās/ ieņemt. To redzēdamas, sievietes, noņēmušas sievišķās rotas, apņēmās ķerties pie vīru darba un, piesprādzējušas pie gurniem zobenus, sakāpa uz sienas, tik apņēmīgi izkārtodamās aizsardzībai, ka ne dvesmas nepalika no viņu dzimuma raksturīgā trausluma. Tādēļ kņazs, nodomājis, ka būs atgriezies atpakaļ brāļu un pilsētnieku karaspēks, apbēdināts atkāpās. Nedomā, ka šitā notika te vien tikai, šitā bieži bija arī citās vietās, kur, vīriem promesot, nocietinājumi būtu bijuši zaudēti, ja sievu drosme viņus nebūtu aizsargājusi.

49(48)

Par kādu Sventopelka karavīru

Sventopelka saimē bija kāds karavīrs, kuram Vācu ordeņa brāļi iedzina tādas šausmas, ka viss sāka drebēt, tikko izdzirda viņu vārdu. Tajā laikā šis kņazs devās uz kādu ciemu pamieļoties, bet, gribēdams izspēlēt joku, paaicināja dažus kareivjus un teica: “Aizsūtīsim vienu kalpu uz lauku, kad būsīm beiguši pirmo ēdienu, lai viņš steidzīgi atskrien un paziņo, ka te nāk brāļi ar karaspēku, bet mēs paskatīsimies, kā izturēsies šis bailīgais karavīrs”. Tā kā viņiem visiem tas ļoti patika, aizsūtīja ziņnesi, kam bija jāidara, kas nodomāts. Pa to laiku brāļi, kuriem viss tas bija paziņots, piesteidzās pie šī ciema un satika ziņnesi, kurš, ieraudzījis atsoļojot brāļus ar ieroču nesējiem, apstulba, no milzīgām bailēm nobāla, pēc tam, skaļi bļaudams un vicinādams izvilkto zobenu, bēga pie Sventopelka un iekliedzās: “Steidzīgi ceļieties un atkāpieties, jo brāļi ar karaspēku patiešām jau tepat”. Tie, kuri visu to bija tīšām izrikojuši, sāka smieties, taču bailīgais karavīrs, izdzirdis minam brāļus, pielēca no galda un aizbēga. Ziņnesis, atkārtojis savus vārdus, ļoti mierīgi pateica un ar zvērestu apliecināja, ka brāļi jau visai tuvu. Tādēļ kņazs, citiem pa vecam plēšot jokus, izgāja ar kalpu; kāds brālis, šai vajadzībai izraudzīts, sekoja abiem nopakaļus un pie upes, nevarēdams noķert kņazu, nokāva viņa kalpu, bet citi brāļi saņēma gūstā un nokāva visus citus no viņa saimes, te palikušos.

50(49)

Par kuģu kauju

Brālis Popons, mestrs, rūpēdamies par ticīgajiem, kopā ar daudziem ieroču nesējiem izlaida ceļā brāli Konrādu, sauktu Brēmeri, pavēlēdams novadīt uz Elbingu trīs ar pārtiku piekrautus kuģus; pietuvojoties pie Santīras, viņš te ieraudzīja Sventopelku, kurš viņam uzglūnēja ar daudziem cilvēkiem un 20 kuģiem. Viņus ieraudzījis, brālis Konrāds neizbijās kā kāds bailulis, bet kā cēlas sirds tam Kungam uzticīgs kareivis spēcīgi un drosmīgi uzbruka viņiem ar visiem saviem kuģiem, airētāju ātri virzītiem, un nogremdēja daudzus kņaza kuģus, bet citus stipri sabojāja. Ienaidnieki, redzēdami viņus tuvojamies krastam, sāka sviest akmeņus. Brālim Konrādam izsita vienu zobu, ievainoja daudzus citus, bet pārējie neskarti nokuģoja uz Elbingu.

51(50)

Vēlreiz par to pašu

Elbingas brāļi, kuri gaidīja atpeldam šos kuģus, ļoti uztraukdamies un bez visa kā esot, nosūtīja atpakaļ kuģus un savus ziņnešus, guva patiesas ziņas par stāvokli Kulmas zemē. Kad viņi peldēja gar Svečes pili, Sventopelks atkal viņiem uzbruka ar daudziem ieroču nesējiem un 10 kuģiem. Kņaza karaspēka vadonis saķērās ar brāli

Fridrihu no Veides, citus komandējošu, un ar šķēpu pārdūra viņam žokli, tomēr brālis Fridrihs aizsargādamies viņu nokāva. Elbingas pilsētnieku kuģi, kurš, strauji peldēdams, uzskrēja uz sēkļa un te palika, tika nokauti divi brāļi, tomēr brālis Fridrihs, atnācis palīgā, visus citus atbrīvoja un pārcēla uz savu kuģi, zaudējis kaujā divus brāļus un 3 vīrus, bet ienaidnieks zaudēja 20 nokautos, tomēr atlikušie izmuka.

52(51) Par kādu dižciltīgu vīru, pieņemtu Vācu nama ordenī

Pēc kāda laika, pilī trūkstot pārtikai, gandrīz jau bada spiesti, brāļi ar savu saimi sāka saukt pēc palīdzības to Kungu, kurš vienmēr glābj nelaimes piemeklētos. Tādēļ viņš pamudināja kādu dižciltīgu Krakovas vīru iestāties klosterī, un tas nosūtīja uz Toruņas pili trīs lielus kuģus, piekrautus ar vīnu, medalu jeb medus vīnu un citu ko, kas nepieciešams dzīvei, bez tam, 300 vēršu un govju un daudz jūga dzīvnieku; pēc neilga laika pats ieradās, tika pieņemts ar lielu pagodināšanu, apvilka Vācu nama ordeņa mūka apmetni, bet brāļus izglāba no liela trūkuma.

53(52) Par uzvarētu kauju, kurā brāļi nokāva tūkstoti piecus simtus pomerāņu

Brālis Popons, mestrs, nosūtīja izlūkus, uzdodot vērīgi paskatīties, ko dara Sventopelks, bet pats ar savu un kņaza Kazimira karaspēku ieradās pie Višogrudas pils un tur ierīkoja nometni. Izlūki atgriezušies ziņoja, ka Sventopelks ar ļoti daudziem saviem kareivjiem stāv pie Svečes pils un to nostiprina. Apspriedušies visi nosprieda tur viņam uzbrukt un no Kulmas izsūtīja 10 jātņiekus, lai nedotu mieru ienaidnieka karaspēkam; sadūrās ar 20 ienaidnieka vīriem, viņi nokāva vienu karavīru, bet pārējie 19, ieraudzījuši brāļu karogu, aizbēga; bēgļiem pārrodoties Sventopelka karaspēkā, visi izklīda, izglābās daži, sasniegdami pili, visi citi vai nu noslīka, vai nolika galvas no zobena asmeņa. Tā tajā dienā brāļi nokāva tūkstoti piecus simtus Pomerānijas vīru. Pateikdamies par šo uzvaru dievam un līksmodami, brāļi ar lielu laupījumu atgriezās mājās.

54(53) Par kādu brīnumu

Tajā laikā nomira ceļā, atgriezdamies savā tēvu zemē, kāds krusta kara dalībnieks no Meisenes, kurš pēc viena Prūsijā pavadīta gada izpildīja svētceļnieka apsolvījumu. Viņa dēls, ilgi nesagaidāms tēvu, sāka viņu meklēt Prūsijā, bet neatrada, taču atgriezdamies pietāja kādā ciemā, kur bīskaps iesvētīja kapus. Iesvētīšanas laikā, kad bīskaps apslacīja ar svētīto ūdeni mirušo kapus, viens nomirušā ķermenis pacēlās no kapa un atslējās pret baznīcas sienu. To no sākuma redzēja tikai bīskaps, taču vēlāk, bīskapam lūgšanā palūdzot, lai arī visi iesvētīšanā piedalošies cilvēki to ieraudzītu, visi to skaidri arī ieraudzīja. Tad bīskaps nozvērīnāja mirušo pateikt, kas viņš ir un kādēļ piecēlies no kapa. Tas atbildēja, ka bijis vienu gadu svētceļnieks Prūsijas zemē, bet atgriežoties miris un te apglabāts, bez tam, viena lauka dēļ, kuru, dzīvs būdams, netaisnīgi no kaimiņa piesavinājies, ticis nolemts mūžīgai pazušanai, bet, devis viņam svētceļnieka apsolvījumu, pats Kristus, par kuram nodarītām ciešanām viņš arī atriebis, viņam atmainījis mūžīgo sodu pret pārejošu, proti, tik ilgi šķīstītavā ciest, kamēr tas vai cits radnieks atdos minēto lauku. To izdzirdis, bīskaps pajautāja, vai kāds viņu nepazīst. Dēls viņam atbildēja, ka šis nomirušais ir viņa tēvs, un godprātīgi apsolvījās to lauku atdot. Viņam to pasakot, bīskaps lika mirušajam atgriezties atpakaļ kapā, bet viņš to arī izdarīja. Lūk, kādu žēlastību sniedz Kristus

dzīvājiem un mirušajiem sētceļniekiem, kuri par viņa krusta ciešanām cieš un bez bailēm sarga svēto baznīcu no neticīgo spaidiem, upurēdami savu mantu un savu dzīvību.

55(54)

Vēlreiz par brāļu uzvarētu kauju,
kurā atkal tika nokauti 1500 Pomerānijas /vīri/

Kad apustuliskā krēsla legāts pats pasludināja krusta karu un kad pavēlēja citiem to sludināt karalistēs un provincēs, paredzētās tādi vajadzībai, Prūsijas zemes ciešanas satrauca Vācijas firstus un dižciltīgos, bet Austrijas valdnieks nosūtīja viņiem palīgā savu galdzini Druzigeri ar lielu karaspēku un ar karot iemanījušies vīriem, bez tam, ieradās bruņinieks Henriks no Lihtenšteinas, bet ar viņu daudz svētceļnieku. Mestrs un brāļi ar viņiem un ar kņazu Kazimiru un ar savējiem iebruka Pomerānijas zemē un, deviņas dienas un nakts te vienā, te citā virzienā dodot stiprus un niknus triecienus, tā viņu nopostīja, ka nepalika te neviena stūrīša, kurš nebūtu izpostīts ar laupīšanām un ugunsgrēkiem. Tajā laikā, kad tas notika, Sventopelks sapulcēja lielu karaspēku no saviem padotajiem un Prūsijas atkritējiem un sekoja nopakaļus atejošajiem brāļiem, kuri nakti apstādāties tajā pašā vietā, kur bija brāļu teltis, piesiedams savus kaujas zirgus tur, kur agrāk stāvēja brāļu zirgi, šādi skaitīdams teltis un vērodams ceļa virzienu; aptvēris, ka viņa karaspēks divkārt lielāks nekā brāļu, liksmodāties liksmoja un, iedrošinādams savējos, viņus mierināja šādiem vārdiem: “Rīt izdarīsim tā, ka pomerāņi un prūši uz mūžīgiem laikiem būs nokratījuši vācu jūgu”. Rītausmā, kad brāļi devās prom, daži Sventopelka karavīri uzbruka pārvedamajam laupījumam, kura bija tik daudz, ka vezumu rinda izstiepās līdz divām jūdžēm, un nokāva 30 vīrus, noliktos laupījumu apsargāt. Druzigers, mestra sūtīts viņus glābt, aizbēga kā kāds glēvulis, ieraudzījis daudzus nokautos. To ieraudzījis, valdnieks Henriks no Lihtenšteinas pēkšņi metās virsū ienaidniekam un atgriezās sākotnējā vietā atņemto laupījumu. Par to uzzinājis, Sventopelks steidzās savējiem palīgā ar trīs jātnieku pulkiem. Viņus ieraudzījuši, poļi izbijušies visi izklīda, izņemot vienu bruņinieku Martinu no Krušvices, karodznieku, un kņazu Kazimiru, kurš nolēma tūlīt pat aicināt palīgā Henriku no Lihtenšteinas. Pa to starpu brāļi sakārtojās kaujai. Sventopelks, ieraudzījis, ka brāļi nedomā bēgt, pavēlēja tūkstotim savu izlases karavīru nolēkt no zirgiem, pamācot viņus uzbrukt brāļiem ar lielu troksni un blāušānu un, piesedzoties vairogiem, ar šķēpiem galēt kristīgo zirgus, sacīdams: “Krustneši, apbruņojušies smagām bruņām, nespēs cīnīties kā kājnieki”. Kad abi karaspēki sakārtojās kaujai, valdnieks Henriks atgriezās atpakaļ un, ieraudzījis ienaidniekus, pateica brāļiem: “Kavēties bīstami, tādēļ uzbruksim viņiem!” Viņi nikni uzbruka ienaidniekam, un sākās šausmīgs kautiņš; Sventopelka karaspēks pameta kara laukā tūkstoti piecus simtus kritušu vīru, bet kristīgie neviens nebija smagi ievainots, izņemot 10 zirgus, kuri krita, ienaidnieka šķēpu caurdurti. Tā brāļi un svētceļnieki atgriezās mājās, pārdzīdami tūkstoti sešus simtus ienaidnieka zirgu, pārvezdami milzumu citāda laupījuma un guvuši godpilnu uzvaru, jo viņiem palīdzēja mūsu kungs Jēzus Kristus, kurš lai ir mūžu mūžos slavēts, amen. Pa to laiku galdzinis Druzigers, ar savējiem kā kāds glēvulis aizbēdzis no kaujas, Toruņas pilsētā paziņoja, ka gan brāļi, gan svētceļnieki, gan viss kristīgo karaspēks krituši kaujā, bet Kulmas zemē un Polijā sacēlās tāda šausmīga kristīgo raudāšana, kāda mūžam nebija dzirdēta. Taču otrās dienas pievakarē, kad brāļi ar karaspēku atgriezās pēc uzvarētas kaujas, tik liela liksmē apņēma kristīgo sirdis, ka iznīka vakarējās dienas raudas.

56(55) Par miera atjaunošanu starp Sventopelku un brāļiem

Kad Pomerānijas zeme ar taisnīgo tā Kunga gribu tika šādi izpostīta, kņazs Sventopelks, kurš agrāk kā rūcošs lauva lēca loku lokiem, gatavodamies iznīcināt brāļus un ticības dēstu audzētavu, ar lielu un bagātīgu kristīgo asiņu izliešanu iedēstītu Prūsijas zemē, tagad kā rāms jērs, nolaidis acis un nokāris galvu, pazemīgi palūdza brāļus, lai /tiem/ labpatiktos viņam vēl parādīt savu parasto žēlsirdīgo labvēlību. Brāļi negribēja ļauties piekrāpties, zinādami, ka viņš, nelaiimes piespiests, vienmēr slēpj zem mīlīga jēra ādas lapsas sirdi, pārpilnu ar viltu un blēdību, jo to rāda notikumu virkne, lūk, viņš jau trešo reizi bija lauzis ar zvērestu apstiprinātu miera līgumu. Tā kā pēc miera jaukuma vienmēr vajaga tiekties, jo to māca tas, kas sniedz mieru un viņu lolo, tas ir Jēzus Kristus, tādēļ pēc ilgās līgšanas, krusta kara dalībnieku pierunāti, viņi atjaunoja pēc pirmatnējās formulas veco līgumu, viņu noslēgtu ar minēto kņazu.

57 (56) Par brāli Henriku, trešo mestru. 1247

Brālis Henriks no Veidas, trešais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ astoņus gadus. Viņš atveda sev līdzī uz Prūsijas zemi dižciltīgu vīru Veidas valdnieku, savu radnieku, un piecdesmit karot ļoti pieredzējušus vīrus (viņi bija tik drosmīgi, ka par vieņiem klīda slava, ka neviens nespēj viņu sķēpus atvairīt, bet viņu palaistās bultas vienmēr atrod mērķi) un daudz citu dižiltīgu svētceļnieku no Vācijas. Šis brālis Henriks, saņēmis savas sievas piekrišanu, apvilka Vācu ordeņa mūka apmetni, bet viņa pati iestājās Kronslicas sieviešu klosterī, kuru viņš pats nodibināja un aprūpēja un kuram deva dāsnas dāvanas. Tajā pašā klosterī pēc ļoti daudziem kariem, kuros godam karoja, izpildot savu pienākumu, kā vēlāk parādīsies, nomira un apglabāts, lielmestra aicināts uz kapitulu un ceļā saslimis.

58 (57) Par kādas pils iekarošanu un par Kristburgas pili

Brālis Henriks, mestrs, uzzinājis no brāļiem, cik ļaunuma ticībai un ticīgajiem ir nodarījis Sventopelks un viņa biedri, Prūsijas zemes jaunkristītie atkritēji, ārkārtīgi rūpīgi gatavojās viņus iznīcināt un ticību paaugstināt. Lūk, tādēļ, sasaucis brāļus un svētceļniekus, devās karā un tā Kunga dzimšanas priekšvakarā, pusnaktī, cilvēkiem atpūšoties, pietuvojās pamēdiešu pilij, kas atradās tad tajā vietā, kuru tagad sauc par Veco Kristburgu, slepeni iebruka pilī, pieslējis pie sienas kāpnes, un viņu ieņēma, nokaujot un aizdzenot nebrīvē daudzus, bet pili apsargāt atstāja tur brāļus un daudzus ieroču nesējus. Tā kā to pili ticīgie bija iekarojuši Kristus dzimšanas naktī, viņu nosauca par Kristburgu, tas ir Kristus pili, tādu vārdu viņai deva testamentā tā Kunga vēstnesis agrāk nekā tas radās mestra un citu brāļu domās.

59 (58) Par Kulmas pilsētas pārceļšanu

Tai laikā Prūsijas zemē ieradās dižciltīgais un visgaišais Anlantas firsts ar lielu karaspēku, bez milzums citu labu darbu, kurus te paveica, stiprinādams ticību un kristīgos, viņš pārcēla Kulmas pilsētu no vecās pils pakalnā, kur arī tagad tā ir, šo pārceļšanu veicdams Kulmas zemes drošības /labad/.

60 (59) Par dažādām Sventopelka sarunām un līgumu

Sventopelks, izdzirdis par mestra ierašanos, palūdza viņu atsūtīt valdnieku Henriku no Lihtenšteinas, bet, kad tas ieradās, paziņoja viņam ļoti daudzas sūdzības

par brāļiem un pateica: “Esmu sagatavojies ņemt vērā taisnīgumu un darīt visu, ko brāļi pavēlēs, ja viņi atdos dēlu, kuru esmu viņiem devis kā ķīlu”. Valdnieks Henriks, paturēdams prātā, ka katram vajaga ņemt vērā taisnīgus norādījumus un pamācības, viņam atbildēja: “Nekādā veidā nevari atgūt dēlu, tāpēc ka ne reizi vien esi laužis miera līgumu, kura apstiprināšanai devi brāļiem savu dēlu kā ķīlu, bet daudz reižu, samezdamies kopā ar atkritējiem un neticīgajiem, ar kuru karaspēku postījāt kristīgo un brāļu zemi, laupīdami un dedzinādami, bet ticību, kuru ar bezgalīgām grūtībām un ar godpilnu piepūli kristīgie ieviesa, izrāvāt, vienus kristīgos nežēlīgi slepkavodami, citus aizdzīdami mūžīgā verdzībā, tādēļ ne taisnīgumu meklē, bet nožēlošanu”. Tā kā patiesība izsauc naidu, tā kā neģēļi nekad to neņem vērā, kaut arī vienmēr par to runā, tā arī šis viltīgais Sventopelks, aizbāzis kā kurla čūska ar patiesību ausis, visu laida garām, ko dzirdēja; palaidis gar ausīm viņam teiktos vārdus, viņš dzīvu un veselu izlaida minēto valdnieku Henriku uz Kulmas pilsētu, kur viņš atstāstīja mestram un brāļiem visu, ko bija dzirdējis. Pēc neilga laika tas pats kņazs pierunāja mestru satikties ar Sventopelku kādā Vislas salā, kur pēc ilgām sarunām, kuras veda viens ar otru, beidzot izšķīrās, nenoslēdzot miera līgumu.

61 (60) Par miera laušanu un Kujāvijas zemes nopostīšanu

Pienākot tam īstajam laikam, Sventopelks, aizmirsis būt pateicīgs par labvēlību un visdažādāko laipnību, kuru brāļi ne reizi vien viņam, nokļuvušam nelaimē, ir parādījuši, slepeni aplaupīja brāļu apakšniekus, vienus nonāvēja, citus aizdzina nebrīvē un citādā veidā mocīja. Beidzot, atklāti attiecies no miera, dedzīgi metās, tāpat kā senāk, vajāt kristīgos un, sapulcējis lielu karaspēku, negaidīti iebruka kņazam Kazimiram piederošajā Kujāvijas zemē, to nopostīja dedzinādams un laupīdams, bet, noslepkavojis ļoti daudz kristīgo, kopā ar milzīgu laupījumu aizdzina sievietes un bērnus.

62 (61) Par Kristburgas pils ieņemšanu

Pēc neilga laika minētais Sventopelks, neapmierinādams ar kristīgo asiņu izliešanu, apņēmās vēl vairāk noziegties, atkal izraisot augstā dieva dusmas. Viņš, lūk, apskauda brāļus, nesēn sekmīgi ieņēmušus pamēdiešu pili, un sadomāja viņiem atriebt. Tā nu sapulcēja savu milzīgo karaspēku un Prūsijas jaunkristītos, izturēdamies viltīgi, tāpat kā agrāk, jo bija bez gala blēdīgs. Sadalīja karaspēku divās daļās, vienai bija jāuzbrūk pilij no priekšas, otrai – no citas puses. Ar pirmo šī karaspēka daļu vispirms piegāja pie vājākās pils sienas un tik spēcīgi tai uzbruka, ka brāļi ar lielu piepūli spēja aizsargāties. Otra karaspēka daļa, nesastapdama aizsargu pretošanos, pa aizmugurējo sienu iebruka iekšā un pili ieņēma. Šādi vieni iebruka no priekšas, citi no aizmugures un, īsi sakot, zobeniem sakapāja visus brāļus un viņu saimi.

63 (62) Par Kristburgas pils atjaunošanu

Mestrs un brāļi, dziļi sagrauzti šī notikuma dēļ, nosprieda, ka citādāk nepievērsīs šos cietsprandainos neticīgos ticībai, kā tikai tad, kad šīs viltīgās cilts vidū /in medio nationis/ būs uzcelta pils, no kuras ik dienas varēs viņiem uzbrukt. Tādēļ, saaicinot milzums svētceļnieku, kuri, pastāvīgi mudināti uz krusta karu, arvien še ieradās no dažādām Vācijas malām, brāļi devās iekšā Pamēdes zemē, paņēmuši visu, kas nepieciešams pils celtniecībai. Nomainot vietu, bet ne vārdu, par godu un slavu Jēzum Kristum viņi uzcēla Kristburgas pili tajā vietā, kur viņa arī tagad ir,

nostiprināja to ar visu, kas nepieciešams pils aizsardzībai, un atstāja tajā daudz karavīru. Nedaudz vēlāk, paejot dienām un mēnešiem, ap pili sāka rasties pilsēta, kurā saplūda dzīvot ļoti daudz ticīgo, ik dienas gatavi upurēt bez bailēm savu dzīvību un savu mantu par kristīgo ticību.

64 (63) Par Kristburgas brāļu dievbijīgo dzīvi

Šajā Kristburgas pilī dzīvoja dievam uzticīgi un apbrīnojamas izturības un visstingrāko noteikumu ievērošanas piekritēji, bez tam, tādi lieliski karotāji kara laikā, ka no tiesas par viņiem var teikt, ka mājā viņi izturējās kā īsti mūki, bet kaujas laukā – kā īsti karavīri. Kāds brālis, vārdā /..?/ no Glizburgas, bija sasniedzis tādu svētumu, ka lielajā piektdienā dievkalpojuma, kad, uz ceļiem būdams, noliecās krustu skūpstīt, krustā sistā ciešanas, izstiepdams sava koka rokas, gribēja viņu apkampt. Brālis, domādams, ka nav tā vērts, teica: “Neder tev, Kungs, apkampt tādu niecīgu grēcinieku”. Bija vēl kāds brālis, kurš uz kailas miesas katru dienu līdz pat nāvei nēsāja smagu dzelzs ķēdi tajā vietā, kur parasti jožama nakts josta.

65 (64) Par ļoti daudz pomerāņu un prūšu bojāeju

Pēc Kristburgas pils uzcelšanas kļuva nemierīgi nesaprātīgie cilvēki, jaunkristītie un Sventopelks, un, slepeni vienojoties, nolēma to iznīcināt un noslaucīt, mēģinot uzbrukt gan šādā, gan tādā veidā. Beidzot viņi vienojās visi kopā aplenkt Kristburgas pili un tik ilgi neatkāpties, kamēr tā nebūs nolīdzināta līdz zemei. Tādēļ sapulcējušies prūši nosūtīja lielu karaspēku un ļoti daudz ieroču nesēju, ratu un čertjūga pajūgu, kas pāravadāja pārtiku un ieročus, sargāšanai. Viņus visus pārsteidza brāļi un kaujā izkāva, bet ratus un čertjūga pajūgus aizdzina uz pili. Prūši nokaunējušies atgriezās mājās. Sventopelks ar savu karaspēku piegāja Santīras pilij un te iekārtoja nometni, nosūtīdams uz priekšu daudz karavīru un ieroču nesēju, kuriem vajadzēja izpētīt, vai Kristburgas pils ir aplenkta. Kristburgas brāļi šiem kareivjiem uzbruka un daudzus no viņiem nokāva, bet citi, skaļi kliegdami, metās bēgt sava valdnieka Sventopelka karaspēka virzienā. Šis notikums arī pomerāņu kaspēku tā sabaidīja, ka visi izklīda. To ieraudzījuši, brāļi ņēmās viņus trenkāt, vienus nokāva, citus saņēma gūstā, bet atlikušie noslīka Vislā. Tomēr viņu vadonis ar dažiem /karavīriem/ ar lielām grūtībām izglābās, aizbēgdams ar kuģi. Šitā sagrauts, Sventopelks, zaudējis visu karaspēku, tūdaļ aprima.

66 (65) Par sadursmi Notangā, kur krita 54 brāļi un daudz kristīgo

Kad nolādētais Sventopelks pretojās brāļiem un pamudināja Prūsijas zemes jaunkristītos atkrist no ticības, brāļi vairs nevarēja droši ceļot ne pa sausumu, ne ūdeni – pa upi uz leju un augšu, vienīgi tad, kad pavadīja stipri bruņota apsardze. Tādēļ mestrs nosūtīja daudz brāļu un ieroču nesēju, kuri, ņemot sev palīgā Elbingas un Balgas brāļus, ar ieročiem rokās iebruka Notangas zemē, visu dedzinādami un laupīdami, taču, apkāvuši milzums ļaužu un nodomājuši atgriezties mājās, atrada visiem ceļiem priekšā ienaidnieku, tādēļ, nevarēdami izlauzties, nācās atkāpties uz ciemu, sauktu Krjuki, Prūši, to ieraudzījuši, viņus aplenca, bet neuzdrošinājās ciemā ielauzties, bet brāļi – no ciema iziet un stāties cīņā. Tā kā prūšu pienāca arvien vairāk un vairāk, brāļi beidzot bija spiesti noslēgt, lūk, šādu vienošanos. Viņi deva ķīlu – brāli Henriku, sauktu Botelis, maršalu, un trīs citus brāļus, kurus pieprasīja prūši, lai

citi, saņemti gūstā, paliktu dzīvi. Šāda vienošanās nepatika dieva mīlētajam brālim Jānim, Balgas vicekomturam, kurš no visas sirds pierunāja brāļus, paļaujoties uz to Kungu, droši stāties cīņā. Kad visu citu uzskati guva virsroku un kad deva ķīlas, par kurām esam jau runājuši, prūši, laužot miera līgumu, uzbruka un nokāva 54 brāļus un visus citus, tur bijušos, tā Kunga 1249. gadā /29. novembrī/. Pēc šīs slepkavošanas kāds notangs uzsprauda uz šķēpa brāļa Jāņa, minētā vicekومتūra, galvu un, pacēlis augšā, pateica: “Ja brāļi būtu paklausījuši tavam padomam, patiešām nebūtu tikuši nokauti”. Viens brālis, lūk, šādi mira mocekļa nāvē: prūši viņu piesēja aiz rokām pie koka un, izgriezuši viņam no vēdera nabu, pie kuras turas zarnas, pienagloja to pie koka un, stipri sizdami, piespieda iet apkārt kokam, kamēr visas zarnas apvijās ap stumbru un viņš atdeva dievam dvēseli, nenoliegdams īsteno ticību. Šķirsti vai nešķirsti visus svēto mocekļu dzīves aprakstus, nekur neatradīsi, ka kāds būtu šitā nomocīts. Pat arī nežēlīgais Tarkvinijs, izdomājis tik daudz visādu spīdzināšanas veidu, tādu neizdomāja. Patiešām tas ir neparasts un pasaulē nedzirdēts veids. Lūk, kā tas Kungs ar zobenu izšķīra savu tautu, kuras asinis neticīgie lēja kā ūdeni pa visu zemi, un nebija redzami, kas viņus apglabās, bet viņu miesām būs palikt zemes zvēriem! Vai ilgi, Kungs, dusmosies? Pažēlo beidzot mūs, Kungs, pažēlo mūs, ieraugi savu kalpu izlietās asinis un atrieb! Parādi savu bardzību neticīgajiem, tevi neatzīstošajiem, karalistēm, tavu vārdu nedaudzinošajām, sava vārda slavas dēļ esi mums žēlīgs, lai nevarētu neticīgie teikt: “Kur ir viņu dievs?”

67 (66) Par svētceļniekiem un Prūsijas zemei atdotu mieru

Par šo, brāļiem viņu ļaudīm dieva lemto, sāpīgo nelaimi, izdzirda Vācijas valdnieki, kuri bija viņiem milzīgi labvēlīgi. Tā notika tādēļ, ka pats Kristus, kurš gan šausta, gan dziedē, savā gara žēlastībā aizkustināja dažu valdnieku sirdis, tad Prūsijas zemē tā Kunga 1251. gadā iebruka Brandenburgas markgrāfs un Merzeburgas bīskaps un grāfs Henriks no Švarcburgas nākošajā gadā ar ļoti daudziem karavīriem, bet viņu atsevišķi pulki maršēja postīdami pa minētajām atkritēju zemēm, dedzinādami un laupīdami, slepkavodami un ņemdami gūstā, kamēr viņi bija tā nomocījušies, ka nevarēja ne atelst. Tādēļ pamēdieši, pagudieši, vārmī, notangi un bārti, šitā visu izkārtojot kungam Jēzum Kristum, kura rokās augstākā visu karalistu vara un tiesības, atgriezās ticībā un, devuši brāļiem ķīlas, no jauna padevās. Tajā pat laikā un to pašu iemeslu dēļ arī Sventopelks, Pomerānijas kņazs, noguris no piepūles un nespēdams segt lielos izdevumus, pārstāja tālāk pretoties brāļiem un līdz savas dzīves beigām uzticīgi ievēroja līgumu, kuru starp viņu un brāļiem bija noslēdzis Jēkabs, Līthas /Lježas/ arhidiakons, vēlāk kļuvis par pāvestu Urbanu IV. Tā nu paejot vienpadsmit gadiem no tās dienas, kad sākās Sventopelka karš, cīņa beidzās un Prūsijas zeme sagaidīja mieru.

68 (67)

Par brāļu karu ar sembiem. Par Girmavas novada nopostīšanu.

Daudz karu tika karots pret sembu cilti, bet par daudz aizkavēsimies, ikvienu atsevišķi aprakstīdami, kaut gan šo un to der pateikt. Kristburgas komtūrs, brālis Henriks, saukts Stange, saņēmis mestra pavēli, ar lielu karaspēku devās karā pret Sembu un ziemas laikā iebruka tajā ap to vietu, kur pašlaik atrodas Lohštetes pils, dedzinādams un laupīdams abās /ceļa/ pusēs līdz Girmavas ciemam, daudz cilvēku nokāva un saņēma gūstā, bet te atsteidzās apbruņoti sembi. Minētais komtūrs kā bezbailīgs lauva stājās viņiem ceļā un, gribēdams viņus tik ilgi aizturēt, kamēr viņa

karaspēks ieņems drošāku vietu, ļoti daudzus ievainoja ar šķēpu. Beidzot prūši viltīgi viņu aplenca un daudziem sitieniem nosvieda viņu no zirga. Brālis Hermanis, minētā komtūra īstais brālis, kad to ieraudzīja, ļoti satraucās par viņa likteni. Nevarēdams mierīgi skatīties, ka viņa brālis viens uzkrauj plecos varmācīgas nāves nastu, pats stājās cīņā, un beidzot abi, ilgi aizsargājušies un ļoti daudzus nāvīgi ievainojuši, krita nokauti, bet citi brāļi ar karaspēku atkāpās.

69 (68)

P a r k ā d u b r ī n u m u

Par to pašu brāli Henriku Stangi, Kristburgas komtūru, saglabājusies šaubas neradoša ziņa, ka reiz, viņam kapličā altāra priekšā uz ceļiem noņemoties un izlūdzoties dievu parādīt kādu zīmi, vai ir pelnījis viņa žēlastību, koka krustā sistais, kura priekšā viņš lūdzās, izstiepa savas rokas un viņu svētīja ar krusta zīmi, kuru ieraudzījis, tas apmierināts atkāpās. To redzēja un atklāti paziņoja brālis Heidenrihs, tās pašas pils mācītājs, kurš tajā brīdī paslēpies lūdzies kādā kapličas kaktā.

70 (69)

P a r k a r a a r s e m b i e m g a l a i z n ā k u m a u z m i n ē š a n u

Pēc Balgas pils uzcelšanas sembi ļoti interesējās par brāļu dzīvi un, gribēdami vēl labāk to izpētīt, nosūtīja uz Balgu kādu savu vecāko; brāļi, uzzinājuši šī ceļojuma mērķi, laipni viņu pieņēma, izrādīdami visu savu ēšanas, gulēšanas un baznīcas iekārtojumu. Šis, labi iepazīsies ar brāļu dzīvi, atgriezās pie sembiem un pateica: “Ziniet, ka brāļi tādi pat cilvēki kā i mēs: viņiem ir lieli un mīksti vēderi, bet tādi ir arī mums, līdzīgi viņu ieroči, līdzīga pārtika un daudz kas viņiem un mums ļoti līdzīgs, bet, lūk, ar ko no mums atšķiras: viņi pieraduši pie vienas lietas, kura pietiešām mums atnesīs iznīcību. Lūk, katru nakti viņi ceļas no savas gulvietas un doda uz kapliču, bieži to dara arī dienas laikā, centīgi slavinādami savu dievu, bet mēs to nedarām. Tādēļ viņi mūs cīņā, bez šaubām, uzvarēs!” Tā kā redzēja brāļus ēdam kāpostus, kurus prūši nelietoja, un domājot, ka tā zāle, viņš piebilda: “Bez tam, un ēd viņi zāli kā zirgi vai mūļi, tad kas gan iespēs noturēties viņiem pretī, ja viņi pat neapdzīvotā vietā bez pūlēm var atrast pārtiku?”

71 (70)

P a r s e m b u n o s p i e š a n u v e r d z ī b ā

Kad mūsu agrāk minētie pagāni /gentes/ atgriezās pie vienīgās ticības, palika sembi, kurus pakļaut verdzībā Kristus sūtīja savas dzimšanas 1254. gadā Otokaru, Čehijas karali, patiesi dievbijīgu vīru un pieredzējušu karavadoni, Otonu, Brandenburgas markgrāfu, kurš šajā svētceļnieku gājienā bija viņa maršals, Austrijas valdnieku, Morāvijas markgrāfu, Kulmas bīskapu Henriku, Varmes bīskapu Anzelm, Olomoucas bīskapu ar ļoti daudziem svētceļniekiem un baroniem, bruņiniekiem un dižciltīgajiem no Saksijas, Tīringijas, Meisenes, Austrijas, Reinas zemes /de ... Reno/ un citām Vācijas zemēm; viņi visi degtin dega vēlmē atriekt par krustā sistā Kunga ciešanām. Tik milzīgs bija šis karaspēks, ka viņā rēķināmi vairāk kā 60 tūkstoši karavīru; cik bija vezumu un čertjūga ratu ieroču un pārtikas pārvietošanai, neesmu dzirdējis. Ziemā šis karaspēks ieradās Elbingā, taču velns, cilvēku dzimts ienaidnieks, attapās izjaukt šī gājiena vārdā ticību ar dieva gādību cilvēkiem dotajai atpestīšanai, viņš, lūk, sakūdīja kādās dzirnavās sastrīdēt divus vīrus, vienu - no Saksijas, bet otru – no Austrijas, kuram pirmajam jāmaļ, un, lūk, ne tikai karavīri un vienkāršie ļaudis, bet arī karalis, arī citi valdnieki jau bija bezmaz pacēlušies ieročus cīņai, taču Olomoucas bīskaps, dievbijīgs un miermīlīgs vīrs, parūpējās, lai nebūtu iemesla

ķildai, un atjaunoja sākotnējo saskaņu. Izlīdzis mieru, Čehijas karalis aizveda savu karaspēku līdz Balgas pilij, kur brāļi pacentās atrast kādu vecu vīru, vārdā Gedūns, Visigauda no Medenavas tēvu, cēlušos no viņu zara, kuri saukti par Kandeimiem, kas labi zināja visu Sembas karotāju spēku. Kad karalis viņam pajautāja, rādīdams tikai mazu sava karaspēka daļu, vai ar šitiek kareivjiem varēs ko pieveikt, tas atbildēja, ka nekādā ziņā. Tad savilka divreiz tik karaspēka, bet viņš, viņu redzēdams, atbildēja tiem pašiem vārdiem; trešajā reizē atsoļoja trīsreiz vairāk karaspēka, bet viņam vēl nepietika, beidzot atnāca viss atlikušais karaspēks, tik blīvi nosegdams ledu, kā siseņi nosedz zemi; kad karalis pajautāja, vai šitiek karaspēka pietiek, lai varētu uzvarēt Sembas zemi, viņš atbildēja: “Pietiek, ej, kur vēlies, un sasniegsi, ko gribi”. Pēc tam karalis izsniedza viņam savus karogus, lai viņš izkārtu tos pie savām un sava tēva zemēm un ciemiem, jo neatradīsies tāds, kas, ieraudzījis karaļa karogu, uzdrīkstētos viņam nodarīt pāri. Viņš tomēr par daudz vilcinājās, nezinādams, cik strauji kara gājienā bija teitoņi, tādēļ, atgriezies pie savējiem, atrada savus un savējo ciemus nodedzinātus, bet visu savu un savējo saimi, bez tam, savu brāli, vārdā Ringels, un visus savus radus noslepkavotus. Tad karalis iebruka ar savu karaspēku Sembā netālu no novada, kas saucas Medenava, un, izdedzinājis visu, ko uguns iespēja iznīcināt, milzums ļaužu paņēmis gūstā un nokāvis, tepat arī pārnakšņoja. Otrā dienā devās iekšā Rudavas novadā un turpat, devis varenu triecienu, ieņēma pili; tajā vietā tika iznīcināts tik daudz sembu, ka viņu dižciltīgie piedāvāja karalim ķīlu, lūgdami viņu pažēlot un neiznīcināt visus cilvēkus. Pēc tam viņš atmaršēja uz Kvedenavas, Valdavas, Kaimas un Teplavas novadiem, tur daži, baidīdamies, ka arī te viņš nesarīko tādu pašu slaktiņu kā citur, atdeva viņam ķīlā savus dēlus, ar galvām zvērēdami pazemīgi paklausīt ticībai un brāļiem. Visu pienācīgi nokārtojis, karalis nodeva brāļiem minētās ķīlas, bet pats nogāja pie pakalna, uz kura tagad atrodas Karaļauču pils, ieteikdams brāļiem te uzcelt pili ticības aizsardzībai un atstādams viņiem lielisku, īsti karalisku dāvanu šai celtniecībai. Šādi pabeidzis un īstenojis svētceļnieka apsolījumu, karalis atgriezās savā karalistē, gājienā zaudējis nedaudz savu ļaužu.

72 (71) Par Karaļauču jeb Tvankstes pils uzcelšanu

Valdniekam Čehijas karalim aizceļojot, mestrs un brāļi nekavējās sagatavot visu, kas nepieciešams pils celtniecībai, un, ņemot sev palīgā viņiem uzticīgos prūšus, atsoļoja tā kunga 1255. gadā ar lielu karaspēku tajā vietā, kuru tagad saucam par Veco pili, uzcēla Karaļauču pili, Čehijas karalim par godu nosaukdami to par Karaļa pili (prūši to sauca par Tvanksti, pēc tur bijušā tāda paša nosaukuma meža), bet par komtūru te atstāja brāli Burhardu no Hornhauzenas ar ļoti daudziem brāļiem un ieroču nesējiem. Vēlāk šī pils tika pārcelta uz to vietu, kur arī tagad atrodas uz pakalna, apņemta divām sienām un deviņiem akmens torņiem.

73 (72) Par Sembas zemes nopostīšanu un Vēlavas pils uzcelšanu

Tajā pašā gadā, kad tika uzcelti Karaļauči, ļoti saniknojās kaimiņu nadruvu, skalvu un sūduvu ciltis par to, ka sembi padevās ticībai un brāļiem (viņi, lūk, baidījās, ka šī iemesla dēļ arī viņiem nāksies padoties ticībai, ko apstiprināja tālākā notikumu gaita), tādēļ, sapulcējuši stipru karaspēku, iebruka Sembas zemē, laupīdami un dedzinādami; daudz cilvēku saņēma gūstā un nokāva, bet, atgriezdamies atpakaļ, sadomāja uzcelt pili Vēlavā, gribēdami traucēt brāļiem un sembiem negaidīti un bez

grūtībām iespieties Nadruvas zemē. Uzcēluši šo pili, viņi atgriezās pie savējiem, atstādami pilī Tirsku ar viņa dēlu Maudeli ar ļoti daudziem ieroču nesējiem. Tomēr, lūk, cik brīnišķīga ir dieva gaišredzība, nepieņemot kļūdainus lēmumus: viņš tā izkārtoja, ka šī pils, kuru tajā laikā nadruvi uzcēla sevis aizsardzībai, pēc kāda laika pārvērtās viņiem par cilpu ap kaklu un noveda pie bojā ejas. Lūk, dievs skāra arī minētā Tirskas, pils vadoņa, un citu ar viņu kopā bijušo vīru sirdis, un viņi, atteikušies no elkdievības, tuvinājās Kristus ticībai un brāļiem un kļuva centīgi Kristus ticības aizstāvji.

74 (73) Par karu ar Vonsdorfas /Unzatrapes/ zemes
iedzīvotājiem un Kapstetes pils ieņemšanu

Tā kā tas pats Tirskas labi zināja ceļus uz tuvākajām zemēm, Karaļauču komturis ar sembu karaspēku, Tirskas vests, pēkšņi iebruka Vonsdorfas zemē, pieslējās pie sienas kāpnes un izdarījis visu citu, kas nepieciešams, lai pilij uzbruktu, iekaroja Kapstetes pili un pārvērtā to pelnos, pilī un tās apkārtnē saņēma gūstā ļoti daudz ļaužu, ļoti daudzus nokāva, bet visu zemi nopostīja, laupīdami un dedzinādami.

75 (74) Par to, kā tika ieņemtas citas pils
un pakļauta Vonsdorfas zeme

Nākošajā gadā tas pats Karaļauču komturis atkal sapulcēja stipru karaspēku un devās iekšā minētajā Vonsdorfas zemē, tur uzcēla nometni, aplenkdamas Auktalītas pili, un agrāk aprakstītajā veidā viņu ieņēma; paņēmis pilī un tās apkārtnē daudz ļaužu gūstā un daudzus nokāvis, to līdz pamatiem nodedzināja. Piļu iedzīvotāji, kas dzīvoja trijās citās pilīs, proti: Unzatrappē, Gundavā un Angetetē, redzēdami, ka tas Kungs stāv par brāļiem, un tādēļ nevarēdami ilgāk viņiem pretoties kaujas laukā, atsūtīja ķīlu un pazemīgi padevās kristīgo ticībai un brāļiem.

76 (75) Par vienas Notangas daļas nopostīšanu

Tas pats komturis sapulcēja karaspēku no Vonsdorfas vīriem un dažiem citiem /prūšiem/, kuri viņam bija paklausīgi, un iebruka vienā Notangas zemes daļā /confinium/, kura negribēja piekrist miera līgumam, noslēgtam pēdējā laikā ar citām /zemēm/, un viņu nopostīja, laupīdams un dedzinādams. Šī novada vadoni, vārdā Gadīks, nogalināja kopā ar diviem viņa dēliem un lielu skaitu citu cilvēku, bet viņa sievu un visu saimi ar sievietēm un maziem bērniem aizdzina kopā ar citu laupījumu.

77 (76) Par Brandenburgas markgrāfa ierašanos

Tai laikā, tas ir tā Kunga 1255. gadā, valdnieks Jānis, Brandenburgas markgrāfs, ļoti prasmīgs un pieredzējis karavadonis, ziemā atmaršēja uz Prūsijas zemi ar stipru karaspēku, ar visu labi apgādātu; tā kā ziema pagādījās silta, viņš nevarēja piekļūt kaimiņos dzīvojošajiem ticības ienaidniekiem. Lūk, tur ir purvi un citas bīstamas vietas, pārejamas tikai tad, kad tās sedz labi biezs ledus, citādi tur nav iespējams piekļūt. Lūk, tādēļ, šo apstākļu spiests, viņš atgriezās dzimtenē, par savu labu gribu gūdam atzīšanu, kaut arī nodomāto mērķi nerasniedza.

78 (77) Par brāli Gerhardu, Prūsijas mestru

Ceturtais Prūsijas zemes mestrs brālis Gerhards no Hircbergas vadīja /brāļus/ deviņus gadus. Daudz laba izdarījis Prūsijas zemei, viņš atgriezās Vācijā, kur, kļuvis par Vācijas zemes mestru, mira un tika apglabāts.

79 (78) Par kāda Karaļauču brāļa slaveno dzīvi

Tajā laikā Karaļauču pils brāļu konventā dzīvoja brālis Hermanis, pēc iesaukas Saracens, dzimis Švābijā; vēl būdams pasaulīgs cilvēks, viņš tik kvēli iemīlēja vissvēto jaunavu Mariju, ka nekad nevienam neko neatteica, ja viņas vārdā ko lūdza. Reiz, kad kāds karavīrs, viņa saņemts gūstā un spiests vai nu samaksāt tam noteiktu naudas summu, kuru nekādā veidā nespēja savākt, vai zaudēt galvu, palūdza, nezin kā samācīts, viņu pažēlot aiz godbijības pret vissvēto jaunavu Mariju, šis brālis, izdzirdis lūgumu, tūliņ nešaubīdamies atlaida šo kareivi.

80 (78) Vēl par to pašu

Tas pats brālis Hermanis, kad, pieņemts Vācu ordenī, steidzās uz to vietu, kur bija jānotiek viņa uzņemšanai, uzgāja kādā laukā daudz karavīru, sapulcējušos šķēpmešu turnīram; viens no viņiem, jau apbruņojies un sēdošs zirdā, pavēlēja paziņot, vai radīsies, kas iedrošinātos ar viņu cīnīties par zirgu un ieročiem un par viņa jaunavas godu. To izdzirdis, brālis Hermanis, paļaudamies uz savu jaunavu Mariju, kurai bija apsolījis kalpot, sāka cīnīties ar viņu un pirmajā sadursmē nometa viņu zemē, bet zirgu un ieročus atdeva nabagiem.

81 (78) Vēl par to pašu

Ar šo brāli Hermani, jau pieņemtu Ordenī un veicošu vienu tikumīgu darbu pēc otra, vissvētā jaunava Marija ne reizi vien bija slepeni un draudzīgi runājuši, bet vienu reizi vissvētā jaunava viņam parādījās noskumušu seju un, kad viņš centās noskaidrot viņas skumju iemeslu, atbildēja: “Man skumji, ka mani mīlie dēli, bet tavi brāļi no Vācu ordeņa, citādi ne par vienu citu nerunāja, tikai par manu dēlu, par mani un svēto darbiem, tagad par neko citu nerunā, tikai par karaļu un pirmo darbiem un šīs pasaules tukšumu, bet ļoti reti kad vai nekad nemin ne manu dēlu, ne mani, ne svēto darbus”.

82 (79) Par brāli Hartmani, Prūsijas mestru

Brālis Hartmanis no Grumbahas, piektais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ trīs gadus. Šādu iesauku viņš guva tādēļ, ka tiešām bija ciets vīrs. Vārds Hartmann nozīmē ciets vīrs. Viņš bija iesaukts par Vatmalu no vilnas drēbēm, sauktu Watmal, kuras pavēlēja izsniegt brāļiem. Viņš tāpat pavēlēja Elbingā sadedzināt puļa acu priekšā divus savus ordeņa brāļus, kuri, slepeni sarunājuši ar prūšiem, nodomāja atkrist no ticības pēc kaujas Kuršu zemē, bet par to vēlāk pastāstīsim. Šī notikuma dēļ viņa svētība pāvests tā uztraucās, ka pavēlēja pašu mestru atbrīvot no amata un uzlika viņam un visiem, kuri ieteica šādi rīkoties, gadu ilgu grēku nožēlošanu.

83 (80) Par pils uzcelšanu Karšuvā svētā Jura kalnā

Tajā laikā Livonijas zemes mestrs bija brālis Burhards no Hornhauzenas, atsūtīts te Livonijas brāļiem kā mestrs no Prūsijas zemes. Zinādam visprecīzākās

ziņas par vienu un otru zemi, bez tam, laipnā rakstura dēļ būdams vienādi labvēlīgs vieniem un otriem, viņš deva rīkojumu, lai, līdzīgās daļās izmantojot Livonijas un Prūsijas brāļu līdzekļus un darbu, Karšuvā zemē, uz svētā Jura kalna tā Kunga 1259. gadā tiktu uzcelta pils, kura tad bija it derīga kristīgās ticības izplatīšanai. Pēc pils uzcelšanas tās aizsardzībai te tika atstāts Prūsijas un Livonijas brāļu un ieroču nesēju garnizons, sastādīts no vīriem, piemēroti atlasītiem un prasmīgiem karotājiem.

84 (81) Par Kuršu zemē notikušu kauju,
kurā krita 150 brāļu un liels daudzums kristīgo

Tā Kunga 1260. gadā Livonijas un Prūsijas brāļi sanāca vienā vietā ar stipru karaspēku, lai nogādātu pārtiku svētā Jura pilī brāļiem; kad viņi tuvojās šai pilij, ieradās vēstnesis, ziņodams, ka četri tūkstoši lietuviešu posta kādu Kuršu zemes daļu, dedzinādami, laupīdami un liedami kristīgo asinis, bet saķertās sievietes un bērnus dzen sev līdzī, vienlaicīgi vedot daudz cita laupījuma. To izdzirduši, brāļi un viss karaspēks sāka gatavoties kaujai, gribēdami atbrīvot no ienaidnieka rokām ar Kristus asinīm atpirktās dvēseles; kāds dižciltīgs pamēdīetis, vārdā Mata, Pipina dēls, brāļa maršala Henrika jautāts, kā vajadzētu uzbrukt ienaidniekam, atbildēja: “Ātstāsim savus zirgus tālu aizmugurē, lai neturētu cerības pie viņiem atgriezties, un dosimies pret ienaidnieku kājām, jo tad cilvēki, necerot uz izglābējiem zirgiem, neizvairīsies kaujas, citādi viņi bez šaubām laidīsies bēgt”. Šim padomam nepiekrita Dānijas karaļa karavīri no Rēveles un daudzi citi, apgalvojot, ka bez zirgiem viņi smago ieroču dēļ kaujā nevarēs noturēties. Pa to laiku ieradās kurši, godbijīgi lūgdami, lai, ar dieva palīdzību kristīgajiem uzvarot, viņiem tiktu atdotas atpakaļ viņu sievas un bērni. Kaut arī brāļi bija ar mieru viņu lūgumu apmierināt, tomēr pretojās citi Prūsijas un Livonijas ļaudis, apgalvojot, ka ar viņu gūstekņiem izturēsies tā, kā liek rīkoties visiem zināmās kara paražas. Izdzirduši tādu lēmumu, kurši tā saniknojās uz ticību un ticīgajiem, ka, brāļiem sākot pārvarēt lietuviešus, viņi kā īsti atkritēji no aizmugures nikni uzbruka kristīgajiem; lietuviešiem uzbrūkot no priekšas, bet kuršiem no aizmugures, gandrīz visi abu zemju cilvēki atkāpās, atstādami te brāļus un viņiem uzticīgos. Viens otrs Prūsijas dižciltīgais uzticīgi atbalstīja brāļus, bet viens no viņiem, sembs Sklods no Kvedenavas, Noļuba tēvs, sasaucis savus radniekus un draugus, teica: “Šodien atcerieties skaistās drēbes, kuras bieži guvāt no brāļiem, un, lai gan esat ģērbusies tīrās krāsainās drēbēs, pasārtiniet savas drānas brūču asinīm, bet, lai gan dzerat saldu medus vīnu jeb medaļu, kuru ne vienu reizi vien esat saņēmuši no brāļu rokām, dzeriet šodien nežēlīgās nāves vērmeles, atzīstot īsto mūžīgo trīsvienīgo ticību”. Pēc tam viņi vīrišķīgi stājās kaujā un kāvās kā otri Makabeji, bet tur sākās liela kauja, prasot kā no vienas, tā otras puses milzīgus upurus. Ilgu laiku veiksmē nenosvērās ne vienā, ne otrā pusē, beidzot brāļi, tam Kungam ļaujot, zaudēja, tāpēc ka viss viņu karaspēka spēks sabruka, kad sāka bēgt vienkāršie ļaudis; šajā kautiņā, notikušā svētā Margaritas dienā /13. jūlijā/ Kuršu zemē, laukā pie Durbes upes, krita brālis Burhards, Livonijas mestrs, un brālis Henriks Botelis, Prūsijas maršals, ar viņiem 150 brāļu, bet dievam cilvēku tāds daudzums, ka neesmu ne dzirdējis viņu skaitu. Pēc šādas sagraves ienaidnieks vajāja bēgošos cilvēkus, kuri muka tik milzīgās izbailēs, ka trīs četri ienaidnieki nokāva simts kristīgos vai viņus apkaunojoši izklīdināja. Lūk, kādā veidā kļuva spēcīgāki mūsu ienaidnieki, ieguva lielu laupījumu, daudz zirgu un ieroču, kurus izrāva nokautajiem brāļiem no rokām, lūk, kādēļ tagad viņi lepojas ar savu drošsirdību. Tādēļ sagrauj, Kungs, viņu varenību, izklīdini viņus, lai zinātu, ka bez tevis nav cita, kas mūs aizstāvētu, mūsu dievs.

85 (82) Par to, kā iepriekš bija pareģota šī kauja

Kad brālim Hermanim, sauktam Saracens, no Karļauču pils kopā ar citiem brāļiem bija jādodas šajā karā uz Kursu, vissvētā jaunava Marija, viņam parādījusies, teica: “Hermani, es tevi ielūdzu sava dēla dzīrēs”. Tādēļ brālis Hermanis, projām dodamies, dažiem brāļiem pateica: “Paliekiet sveiki, turpmāk manis neredzēsiet, jo jaunava dieva dzemdētāja mani aicināja uz mūžīgu līksmību”.

86 (82) Par to pašu

Vienā Vācijas klosterī dzīvoja dievam uzticīga sieviete, brāļa Konrāda no Foihtvangelas, vēlākā Vācu ordeņa lielmestra, māsa, kurai šis zaudējums parādījies tā Kunga pavēstītajā parādībā. Viņa redzēja brāli un viņa ieroču nesējus cīnāties ar neticīgajiem un ejot bojā un viņu dvēseles, engēļu nestas uz debesīm.

87 (82) Vēl par to pašu

Tādu pašu parādību Prūsijas zemē ir redzējis kāda ciema kūrējs, vienkāršs, taisns un dievbijīgs vīrs. Kad viņš stāvēja pie sava nama durvīm, skaidri redzēja brāļus cīnāties ar lietuviešiem un, sasaucis savu ģimeni, teica: “Vai tad neredzat, ka mūsu valdnieki brāļi kaujas ar neticīgajiem? Lūk, bēg prūši, bēg Livonijas ļaudis, lūk, brāļi un daži citi, no visām pusēm ienaidnieku aplenkti, stipri turas un drošsirdīgi cīnās, vai, lūk, viņi krīt, tagad redzu vissvēto jaunavu Mariju, svētās jaunavas un dieva engēlus, ceļamies ar viņu dvēselēm debesīs”. Starp tām dvēselēm viņi abi redzēja divas dvēseles, pārākas par citām, tās bija brāļa Hermaņa, saukta Saracens, un cita brāļa, vārdā / ? / no Glizbergas, kuru minējām, runādami par Kristburgas pils celšanu. Šo divu vīru parādības sakrita viena ar otru pat ar to, ka visas dvēseles, kuru miesas krita tajā Kursas kaujā, bijušas atpestītas, izņemot vienu. Nezinu, kādēļ tā bija nolemta bojā ejai, viens dievs to zina. Viss tas ļauj izdarīt secinājumu un nešaubīgi ticēt, ks pats Kristus, bez kura gribas neko zemē nevari iesākt, uzlaida savai tautai šo bijušo un nākošo atkrišanas sērgu, gribēdams, lai nokautie deebesīs gūtu pelnītu atlīdzību, bet dzīvi palikušie nonāktu briesmās un šādi nepārtraukti rūdītu uzticību ticībai, lai neticīgie tiktu sagrauti, jo ticības krietnums pārbaudāms briesmās, jo viņš pasargā briesmās, jo viņš līdzvērtīgs labiem darbiem.

88 (83) Par Lencenbergas pils un ļoti daudzu prūšu sadedzināšanu

Tai laikā, kad prūšus turēja aizdomās par atkrišanu, brālis Volrads, Notangas un Varmes fogts, saukts par Volradu Brīnišķīgo (viņš patiesi tāds bija), ēda vakariņas ar minētās zemes dižciltīgajiem Lencenbergas pilī; pēc krietnas stundas, nezin kas nopūta gaismu un uzbruka brālim Volradam; būtu viņu arī noslepkavojuši, ja tas nebūtu bijis apbruņots. Kad gaisma tika atkal iedegta, viņš parādīja savas saplētās drēbes un pajautāja dižciltīgajiem, ko pelnījis tāds slepkava. Visi atbildēja, ka pelnījis sadedzināšanu. Citā reizē tas pats brālis Volrads paaicināja uz to pašu pili vairāk /prūšu/ nekā iepriekš. Kad viņi sadzērušies sāka čukstēties, ka vajaga viņu noslepkavot, viņš izgāja un, aiztaisījis durvis, pārvērta pelnos kā minētos dižciltīgos, tā visu pili.

89 (84) Par otru prūšu atkrišanu, kura ilga 15 gadus

Tai pašā laikā, svētā Mateja, apustuļa un evaņģelista, /dienas/ priekšvakarā /1260. gada 20. septembrī/, prūši, redzēdami, ka brāļi šajā kaujā zaudējuši daudz spēka, zaudēja brāļus, ieroču nesējus, zirgus, ieročus un visu citu, kas nepieciešams karam, piedzīvoja daudz smagu nelaimju un rūgtu pārestību, atkal atkrita no ticības un ticīgajiem, atgriezās pie sākotnējiem nomaldiem, bet par sava karaspēka vadoni un vecāko sembi izvēlēja Glandu, notangi – Herku Mantu, varmi - Glapu, pagudieši - Auktumu, barti – Divanu.

90 (85) Par lielu kristīgo asiņu izliešanu

Šie karaspēka vadoni un vecākie izraudzījās dienu, kad, visiem apbruņotajiem sapulcējoties, vajadzēja apkaut visus cilvēkus, kas atzīst kristīgo ticību, un visādi viņus iznīcināt. Viņi tā arī izdarīja, jo visus kristīgos, kuri nespēja Prūsijas zemē paslēpties aiz nocietinājumiem, vai nu bez žēlastības izkāva vai aizdzina mūžīgā verdzībā; dedzinādami dieva baznīcas, kapliņas un citus lūgšanas namus, apgānīdami baznīcas svētumus, nepieļaujamiem mērķiem lietodami svētās drēbes un svētos kausus, viņi bez nožēlas slepkavoja mācītājus un citus baznīcas kalpus. Sembi saķēra kādu mācītāju, Vācu ordeņa brāļi, atsūtītu viņus kristīt, un, saspiežot viņam kaklu ar divām kārtīm, tik ilgi mocīja, kamēr viņš nomira, apgalvodami, ka šāda mokpilna nāve par ticību arī pienākas svētiem vīriem, jo nedrīkst viņu asinis izliet.

91 (86) Par sadursmi Pakarvos, kur krita ļoti daudz kristīgo

Tā Kunga 1261. gadā, kad Vācijā izplatījās baumas par šādu vajāšanu, sarosījās fīrsti un baroni. Tādēļ arī valdnieks / ..?/ no Reideras un daudz dižciltīgo no citām Vācijas zemēm, jūtot līdzī ticībai un ticīgajiem, steidzās palīgā Prūsijai, saprazdami, lai tās zemes daļas vārgā baznīcas dēstu audzētava, ļoti daudzu ticīgo asiņu briedināta, netiktu tik nežēlīgi samīdīta. Ar viņiem iebruka Notangas zemē brāļi un ieroču nesēji un, nopostot to ar uguni un aplaupot, paņēmot daudzus gūstā un daudzus apkaujot, atgriezās tajā vietā, kur tagad stāv Brandenburgas pils, un te apmetās nometnē. Brāļi un svētceļnieki, nolēma, lai viena daļa viņu karaspēka atgrieztos atpakaļ un atkārtoti nopostītu minēto zemi, bet otra daļa – paliktu tajā pašā vietā. Kad tā izdarīja, notangi, aptverdami, ka neliels karapulks neiedrošināsies viņu zemes postīt, sapulcēja spēkus un uzbruka Pakarvos palikušajai karaspēka daļai; svētceļnieki un brāļi drošsirdīgi viņiem pretojās, sevišķi kāds bruņinieks no Vestfāles, vārdā Štenkelis no Bentheimas, kurš kādreiz uzzinājis no kāda bīskapa sprediķa, ka ticīgo, nokautu Prūsijā, dvēseles cēlušās taisni uz debesīm, apiedamas šķīstītavu, tādēļ tagad, piespiedis savu zirgu piešiem izvīrīties uz priekšu, kā parasti dara karavīri, iebruka ienaidnieka ierindā, kaudams nekrietneļus pa labi un pa kreisi, bet viņi krita zemē vieni te, citi tur. Tomēr, kad atgriezdami lauzās cauri viņiem, tika nokauts, bet starp viņiem sākās neatlaidīga cīņa, pieprasīdama gan vienā, gan otrā pusē ļoti daudz nāvējoši ievainotu vai nokautu. Tā kā tāda bija dieva griba, beigās krita nokauts pats valdnieks / ..?/ no Reideras ar lielāko daļu karavīru un brāļu, ar viņu tur kopā bijušu; daži tika saņemti gūstā, bet atlikušie metās bēgt. Kad tas notikās, brāļi, ar otru karaspēka daļu tuvodami kaujas laukam, ieraudzīja izklīdušo kristīgo karaspēku, kuram ienaidnieka pārspēka dēļ nebija ne mazākās cerības izglābties, un pa citu ceļu atgriezās pie savējiem. Pēc šī slaktiņa notangi, sadomājuši upurēt saviem dieviem upuri, vilka lozes gūstā saņemto vāciešu acu priekšā, un loze abas reizes krita kādam

Magdeburgas pilsētniekam, dižciltīgam un bagātam vīram, vārdā Hirtshalss, kurš, nokļuvis tādā ķezā, palūdza Herku Mantu atcerēties Magdeburgas pilsētā piedzīvoto labdarību un izglābt viņu no šādas nelaimes. To izdzirdis, Herkus, viņam līdzjuzdams, divas reizes viņu izglāba. Taču, kad arī trešajā reizē loze krita viņam, pats atmeta vēlēšanos izglābties un aiz cieņas pret ticību aiz brīvas gribas upurējās dieviem: piesiets pie sava zirga, viņš tika sadedzināts. Labi ievēro, ka gan tas pats Herkus, gan ļoti daudzi citi vēlāk, ar zvērestu apstiprinādami savus vārdus, centās pārliecināt, ka tajā laikā, kad tas uz zirga sadedzinātais pilsētnieks izlaidis pēdējo nopūtu, viņi ieraudzījuši viņam no mutes izlidojam baltu jo baltu balodi.

92 (87) Par to, kā jau iepriekš bija pareģota šī kauja

Kādā Vācijas zemē dzīvoja kāda sevi dievam veltījusi sieviete vientuļniece. Izdzirdusi velnu baru ar lielu troksni un dimdināšanu rībinot pa viņas celli, pateica atbilstošus buramos vārdus un viņiem pajautāja, kur tā steidzas. Šie atbildēja: “Uz Prūsiju, rīt tur būs stipra kauja”. Viņa teica: “Atgriezdamies pasakiet man, kas tur būs noticis”. Viņi atgriezušies pateica, ka kristīgie zaudējuši un ka visas dvēseles, kuru augumi tur krita, esot izglābtas, izņemot trīs, kuras devušās šajā karā ne aiz dievbijības, bet tādēļ, ka meklēja izdevību mācīties karot.

93 (88) Par ļoti daudzu svētceļnieku bojāeju

Tajā pašā gadā Prūsijā ar lielu karaspēku ieradās grāfs no Barbio un iebruka Sembas zemē. Kad to izpostīja, sembi sapulcējās, uzbruka viņam svētās jaunavas Agnetes dienā /21. janvārī/ un smagi viņu ievainoja, bet citi tika piespiesti bēgt, daži nokļuva gūstā vai tika nokauti.

94 (89) Par to, ka tika atstāta Heilsbergas pils

Pēc neilga laika prūši ar trīs karapulkiem un trīs aplekšanas ierīcēm /machinis/ un citām ietaisēm aplenca Varmes bīskapa pili Heilsbergu. Aplenkto aiz bada noēda 250 zirgus un viņu ādas. Beidzot, pavisam aptrūkstot pārtikai, atstāja pili un slepeni ieradās Elbingas pilsētā, kur 12 prūšu ķīlniekiem, kurus bija atveduši sev līdzi, izrāva acis, bet viņus atdeva atpakaļ viņu tēviem.

95 (90) Par Karaļauču, Kroicburgas un Bartenšteinas pīļu aplenkšanu

Tā nu Beliāla dēli, redzēdami, ka viņiem viss veicas tā, kā vēlas, nīrgādāties un ļauni lamādāties, varmācīgi no augšas draudēja tavai tautai, Kungs, runājot uz to, kuru tu sargā: “Iesim, saka, iznīcināsim viņus, lai šī tauta nebūtu un pat Izraēļa vārdu neviens pat nepieminētu”. Tādēļ, gribēdami pavisam iznīcināt tā Kunga ļaudis, viņi sapulcējās un aplenca Karaļauču, Kroicburgas un Bartenšteinas pilis. Katru pili aplenca ar trim stipriem torņiem /tria propugnacula/, kur dežurēja karavīri, kareivīgi un karot pieredzējuši, tādēļ aplenkto nevarēja ne ieiet, ne iziet no pils. Diez vai ar kāds spētu izteikt, cik uzbrukumu atvairīja, kādas briesmas pieredzēja, kādu neizturamu izsalkumu un kādu trūkumu cieta aplenkto brāļi un citi cilvēki šajās pilīs. Baismīgākā bada mocīti, kad nebija vairs ne aitu, ne vēršu, ne cūku, ne govju un zirgu, viņiem vajadzēja pārtikt no to ādām. Šī neierastā pārtika bija tik cieta, ka daudz brāļu un citu cilvēku, to ēzdami, izlauza zobus.

96(91) Par brāli Helmerihu, Prūsijas zemes mestru, 1262. gadā

Brālis Helmerihs, sestais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ trīs gadus, bet apglabāts Kulmas baznīcā. Tajā laikā Prūsijas zemes maršals bija brālis Dītrihs, prasmīgs karotājs un Kristum uzticīgs vīrs.

97 (92) Par to, kā tika atstāta Rezlas pils

Rezlas pils brāļi, izdzirduši, ka prūši aplenkuši Karaļauču, Kroicburgas un Bartenšteinas pilis, ļoti izbijās un, ilgi apspriedušies un šaubījušies, pili pārvērtā pelnos un slepeni atkāpās pa vientuļiem ceļiem.

98 (93) Par uzvarētu kauju, kurā Julihās un Markas grāfi nokāva trīs tūkstošus sembu

Prūsijas zemes brāļi un ticīgie, dažādu baiļu pārņemti, sāka raudāt asiņainām asarām, taču necentās viens otru nomierināt, jo baidījās, ka dievs uz viņiem ļoti sadusmojies. Pēc divu gadu ilgas smagas cīņas viņu spēki kļuva vājāki, bet ticības ienaidnieki kļuva stiprāki. Tādēļ viņi padevīgi un žēlīgi cēla acis pret debesīm, ar asarām saukdami pēc tā Kunga palīdzības, un tas Kungs viņus uzklausa. Lūk, viņš atsūtīja Julihās grāfu un Markas grāfu Engelbertu ar lielu un stipru karaspēku. Tā Kunga 1262. gadā, svētā Vincenta priekšvakarā /1262. gada 21. janvārī/, ap pievakari, viņi ieradās Karaļauču pilī. Tajā pašā dienā viņi gribēja iekarot sembu torņus /propugnacula/, ar kuriem bija aplenkta Karaļauču pils, taču brāļi viņus atrunāja, jo diez vai tās dienas atlikušajās stundās būtu beidzies šis smagais kautiņš. Rītausmā, kad kristīgo karaspēks jau nodomāja uzbrukt torņiem, viņi neatrada te nevienu sembu, jo tie pameta torņus, atkāpās un nostājās svētceļniekiem ceļā. To uzzinājis, Julihās grāfs arī atkāpās ar savu karaspēku, pat nenojauzdams, ka viņam izlikti slazdi. Pēc brāļu padoma viņš nosūtīja uz priekšu izlūkus, pavēlēdams izzināt, vai ceļi ir droši; viens no viņiem, vārdā Stanteks, sadūrās ar sembu sardzi, tomēr pat smagi ievainots, ar asiņainu zobenu rokā atbēga paziņot par viltību. Tādēļ svētceļnieki sakārtojās cīņai, Markas grāfs drosmīgi uzbruka jātniekiem, bet citi – kājniekiem; dievam palīdzot, viņi lieliski uzvarēja ienaidniekus, vienus nokāva ar zobenu, citus piespieda bēgt, bet trešos, sabēgušus ciemā, kādreiz saukta Kalija, bet tagad Sklunija, arī uzveica, tiesa, diezgan grūti. Nācās šai vajadzībai paaicināt talkā visus Karaļauču brāļus un viņu ieroču nesējus. Tie drosmīgi viņiem uzbruka un pēc ilgas cīņas, kas prasīja gan vienā, gan otrā pusē ļoti daudz ievainoto un nokauto, visus apkāva. Tā, pateicoties dieva labvēlībai, tajā dienā krita vairāk kā trīs tūkstoši sembu un citu prūšu, tieši tajā pašā dienā, kurā pirms gada notika Pokarvju kauja.

99 (94) Par to, kā jau iepriekš bija pareģota šī uzvara

Šo sembu sakāvi pareģoja kāds prūsis, tik droši noteikdams Karaļauču brāļiem nākotni, ka liekas, ka nezina kāds gars viņu mudināja likt galvu kļīlā par šiem viņu vārdiem: svētā Vincenta dienā sembi tiks izkauti. Kad tajā dienā svētceļnieku karaspēks sāka atkāpties, viņš, apsūdzēts melos, vēl stūrgalvīgi palika pie sava apgalvojuma un sacīja: "Vēl šodien sembi tiks nokauti un viņus dzīvus aprīs kā Datanu un Abironu". Tā arī notika, kā tika teikts.

100 (95) P a r t i c ī g a j i e m s e m b i e m, k a s p i e v i e n o j ā s
K a r a ļ a u č u b r ā ļ i e m

Nē, šī smagā sagrāve neiedzina prūšiem prātu un nepamudināja viņus atgriezties svētās mātes baznīcas pajumtē, nepavisam nē, īgnuma kūdīti, nekaunīgi pacēla pret to Kungu rīksti un sāka vēl stūrgalvīgāk karot ar brāļiem, izņemot dažas ievērojamas dzimtas un /dažus/ dižciltīgus vīrus, kuri, palikuši dzimtajās mājās, viens pēc otra ar saimēm ieradās Karaļauču pilī un pievienojās brāļiem.

101 (96) P a r K a r a ļ a u č u b r ā ļ u k a r u a r s e m b i e m o t r ā s
a t k r i š a n a s l a i k ā, b e t v i s p i r m s - p r e t K v e d e n a v a s n o v a d u

Noļubs, Skloda no Kvedenavas dēls, cietsirdīgas dvēseles, nepielūdzamas sirds cilvēks, bez tam, pārāk paļaujoties uz saviem spēkiem, domāja, ka kritīs kaunā, tik ātri paklausīdams brāļiem, un negribēja sekot savu vecāku paraugam. Kad par to sadusmotie brāļi apņēmās pret viņu doties ar karaspēku, viņa radnieks, vārdā Vargulis, nožēlodams šo jauneklīgo neapdomību, brāļiem piekrītot, izgāja priekšā un pateica viņam: “Nolādētais Noļuba, ej tagad un esi klaidonis, izdzīts no savas zemes, jo nepaklausīji ne manu, ne savu vecāku balsi; ja arī tagad nepaklausīsi, tevi nokauss brāļi un viņu ieroču nesēji, kuri te ierodas”. Šis aizbēga uz kaimiņu Žjokas novadu, izspruka viens vienīgais, bet visu viņa nama saimi un visu mantu brāļi izkliedēja. Pēc kāda laika tas pats Noļubs, biežo uzbrukumu novārdzināts, nolieca ticības priekšā galvu, kļūdams uzslavas cienīgs cilvēks gan savas pārliecības, gan darbu dēļ.

102 (97) P a r t o, c i k g r ū t i b i j a p i e g ā d ā t p ā r t i k u
K a r a ļ a u č u p i l i j

Prūši, nelabojamie ļaundari, ilgi laužīja galvu, kā iznīcināt Karaļauču pili. Tas Kungs to vietu bija izvēlējis par godu un slavu savam vārdam, tādēļ, sodīdams viņus par ļauniem nodomiem un viltīgām iegribām, pārvērta neviexsmē visu, pie kā šie ķērās. Redzēdami, ka nespēs Karaļauču pili paņemt ar spēku, prūši, prasmīgi un pieredzējuši karotāji, nolika daudz kuģu, ar kuriem nodomāja graut un iznīcināt brāļu kuģus, kuri piegādāja pārtiku minētajai pilij, lai, trūkstot pārtikai, brāļi kļūtu nespēcīgāki. Norūpējušies par šo lietu, brāļi un komtūrs slepni nosūtīja vienu vīru, kurš reizēm šos kuģus saurba ar urbi, tika bieži to atkārtoja, ka ienaidnieki, lielās piepūles un izdevumu nomocīti, pārstāja uzbrukt brāļu kuģiem, kurus ne mazums bija jau iznīcinājuši, bet apsardzi saņēmuši gūstā un nokāvuši.

103 (98) P a r t o, k ā t i k a i z ā r d ī t s p r ū š u t i l t s,
u z c e l t s p ā r P r ē g e l i

Nevarēdami nekā šādā veidā sasniegt, prūši vēlreiz sapulcējās un, apsverot visus līdzekļus, ar kuriem varētu sasniegt savus nekrietnos mērķus, beidzot visi kā viens nolēma uzcelt tiltu pār Prēgeles upi, bet abos tilta galos iekārtot stiprus torņus, domādami, ka šādi varēs brāļiem traucēt pludināt uz Karaļauču pili visādas vajadzīgas lietas. Kad brāļi minētajā pilī sadūrās ar badu aci pret aci, viņi apņēmās labāk krist cīņā, nekā gaidīt nežēlīgu bada nāvi, tādēļ apbruņojās un sasēdās kuģos, bet kad piepeldēja netālu no tilta, nolaida enkurus, taču sacēlās stiprs vējš un atspieda tos pie paša tilta, zināms, tā notika pateicoties dieva gādībai; kāpdami uz tilta, viņi satika ļoti daudz bruņotu vīru uz tā un torņos, izliekušos virs galvām, vieni viņiem drosmīgi

pretojās uz tilta, citi torņos, tad uzvirvoja tik spraiga cīņa, kādu diez vai arī kāds šajā gadsimtā bija redzējis, vadot nelielu kara pulku. Beidzot augstais dievs nāca viņiem palīgā, bet, ka tā bija, nav vērts pat šaubīties, jo cilvēkiem diez vai arī būtu pieticis spēka tā cīnīties ar tādu ienaidnieku daudzumu, lai brāļi varētu, viņus izklīdinot, līdz pamtiem noārdīt un iznīcināt tiltu un torņus. Šajā kaujā brālis Gebhards, cēlies no Saksijas, vajāja dažus bēgošus prūšus un vienam no viņiem ar vienu zobena cirtieni nocirta galvu, taču tas pēc šāda sitiena tūlīt nenokrita zemē, bet kādu laiku kopā ar citiem skrēja tālāk bez galvas pa to pašu ceļu, kamēr pakrita. Brāļi un visi citi, to ieraudzījuši, ļoti brīnījās un teica, ka tādu lietu nekad neesot redzējuši.

104 (99) P a r u z b r u k u m u K a r a ļ a u č u p i l i j

Neilgu laiku pēc tam notangu vadonis Herkus Mants sapulcēja lielu karaspēku un atmaršēja uz Karaļauču lauku, nodomājis uzbrukt pilij. Sadūrušies ar viņu, brāļi ar saviem ieroču nesējiem drosmīgi pretojās. Taču minētais Herkus Mants, no tālienes ieraudzījis brāli Henriku Ulenbušu uzvelkot arbaletu, pieskrēja pie viņa, sacīdams: “Šodien pat nosūtīšu tevi uz debesīm”, un caurdūra viņu ar savu šķēpu, smagi ievainodams, kaut gan vēlāk tā brūce arī aizdzija. To redzēdams, viens kalps ar īso šķēpu ievainoja minēto Herku un tā viņam atmērīja ar to pašu mēru. Šī ievainojuma dēļ kļuvis nespēcīgāks, viņš ar savu karaspēku atkāpās mērķi nesasniedzis.

105 (100) V ē l p a r t o p a š u u n p a r a p b r ī n o j a m u n o t i k u m u,
k u r a i e m e s l s b i j a a r b a l e t s

Diez vai kāds varētu izsmeļoši izstāstīt, cik izdomas bagāti un apķērīgi sembi un citi prūši uzbruka Karaļauču pilij, kādus upurus nesa abas karojošās puses ar nokautajiem un nāvējoši ievainotajiem. Tādēļ vienā reizē sembu karaspēks, uzbrukdams šai pilij, tā satrakojās, ka vienam brālim, kas cīnījās kopā ar citiem, vajadzēja atsāt uzvilktu arbaletu un bēgt. Kāds sembs paņēma šo arbaletu un uzkabināja kaklā. Citi, apstājuši viņu, ļoti brīnījās, nezinādami, kas tas ir, jo agrāk tādu daiktu nebija redzējuši; ilgi viņu taustīja, beidzot nospieda un atlaida mēlīti, bet arbaleta stiegra nocirta viņam kaklu, un viņš pēc neilga laika izpūta dvasu. Pēc šī notikuma prūši ļoti baidījās arbaleta.

106 (101) P a r t o, k ā t i k a s a g r a u t a K a r a ļ a u č u p i l s ē t a,
u z b ū v ē t a s v ē t ā N i k o l a j a p a k a l n ā

Ap svētā Nikolaja draudzes baznīcu, uz pakalna pie Karaļauču pils, brāļi bija izbūvējuši pilsētu; tā kā tā nebija pienācīgi nocietināta, sembi negaidīti tai uzbruka un pilnīgi sagrāva, daudz ļaužu saņemdami gūstā un nogalēdami. Tādēļ vēlāk pilsēta tika pārcelta ielejā starp Prēgeli un pili, uz to vietu, kur atrodas vēl arī šodien.

107 (102) P a r D r a m e n a v a s c i e m a n o p o s t ī š a n u
u n ļ o t i d a u d z u s e m b u b o j ā e j u

Diez vai arī kāds spētu aprakstīt, bet, ja, kāds uzrakstītu, diez vai arī kāds noticētu, cik centīgi brāļi sita sembus, gribēdami viņus atkal pakļaut kristīgajai ticībai. Lūk, tādēļ salauzuši un izdzenājuši tos, kuri dzīvoja Valdavas, Kvedenavas un Vargu novados un blakus vietās, brāļi pienāca ar karaspēku pie Pabeču novada; nopostīja

kādu ciemu, sauktu Darменова, saņēmuši gūstā un nokāvuši daudz ļaužu, viņi devās atpakaļ ar lielu laupījumu, taču ienaidnieki, sekodami nopakaļus, uzbruka viņiem un gandrīz visus izklīdināja. Tomēr brālis Henriks Ulenbušs, ļoti cildens vīrs, nekustēja ne no vietas un tik drošsirdīgi sāka aizstāvēties, ka arī citi, atguvuši spēku un drosmi, atgriezās kaujas laukā un nokāva ļoti daudz sembu.

108 (103) Par brāļu uzvaru pār sembiem Beču novadā

Sembas zemē ir novads, saukts Beči, kur dzīvo cietsirdīgi cilvēki, bez tam, tik stipri, ka viens ciems varēja dot piecus simtus karam derīgu vīru, kurus Karaļauču brāļi vieni paši par neiedrošinājās aizskart. Tādēļ viņi palūdza Livonijas mestru atsūtīt no savas zemes viņiem palīgā brāļus un ieroču nesējus, norādīdami dienu un vietu, no kuras vajadzēs kopā doties cīņā. Karaļauču brāļi ar savu karaspēku laicīgi ieradās norunātajā vietā, Livonijas karavīriem vēl neatnākot, sāka postīt minēto novadu, laupīdami un dedzinādami. Saniknotie sembi sapulcējās, strauji uzbruka brāļu karaspēkam un tikko nepiespieda viņus bēgt, meta cīņā visus savus spēkus, bet atsteidzās Livonijas brāļi ar daudziem skaistiem un lieliem zirgiem un, kopīgi uzbrukdami neticīgajiem, ar zobeniem iznīcināja visu sembu karaspēku, paņemdami gūstā sievietes un bērnus. Visus ciemus šajā novadā un kaimiņos viņi pārvērta pelnos.

109 (104) Par brāļu un sembu izlīgšanu

Šajās un citās cīņās ar brāļu un citu kristīgo rokām tā Kunga sodītie sembi, nespēdami ilgāk pretoties, atsūtīja savus dēlus kā ķīlas un atkal padevās kristīgajai ticībai.

110 (105) Par Rinavas novada sembu jaunu atkrišanu

Cilvēku dzimuma ienaidnieks velns, vienmēr skaudis ticīgajiem mieru un netraucētu /dzīvi/, uzkūdīja sembus, kuri dzīvoja Rinavas novadā, atkal atkrist no ticības. Tādēļ viņi, sapulcējuši karaspēku, uzbruka Sembas bīskapa pilij Fišhauzenai, kur tajā laikā tur bija divi vīri: viens brālis un viņa kalps. Un, lūk, kādi brīnumi! Kad viņi piekļāvēja pie vārtiem, viņus padarīja aklus viņu pašu nekrietnība, un viņi nespēja ieraudzīt acu priekšā karājošos siksnas galu jeb jostu, kuru pavelkot kaut ar mazo pirkstiņu, pils vārti būtu atvērušies un, pats par sevi skaidrs, viņi būtu pili līdz pamatiem sagrāvuši. Tā vietā, tagad pamēģinājuši uzbrukt, viņi atkāpās nesasnieduši mērķi.

111 (106) Par Rinavas novada nopostīšanu un viņa iedzīvotāju bojāeju

Kad par to uzzināja Karaļauču brāļi, viņi saniknojušies kopā ar citiem sembiem savāca karaspēku un, iebrukuši Rinavas novadā, apkāva visus vīrus, bet sievietes un bērnus ar visu viņu mantu aizdzina sev līdzi, šādi otro reizi tika savaldīta sembu zeme, kurā atgriezās agrāk te valdījušais miers.

112 (107) Par to, kā Sembas zemē tika uzceltas Teplavas un Laukstetes pils

Pēc otrās atkrišanas tika uzcelta Teplavas pils, kuru prūši sauca par Surgurbi, bet pēc kāda laika – Viklandsortas pili, kuru tagad sauc par Lauksteti pēc viena te dzīvojoša semba, sauca Laukstets, vārda, tās nostiprinot, lai būtu vieglāk savaldīt sembus.

113 (108) Par to, kā tika atstāta Girdavu pils

Tajā laikā kādam ticību un ticīgos atbalstošam cilvēkam, vārdā Girdavs, kura pēcteči līdz šai dienai saucas par Rendaļiem, Bārtas zemē bija pils, pēc viņu vārda nosaukta par Girdaviem. Savu no ticības atkritušo tautiešu daudzskārtējo uzbrūmu un karu nomocīts, viņš, pavisam aptrūkstot pārtikai, nodedzināja pili un ar visiem saviem mājiniekiem un saimi kājām atnāca pie Karaļauču brāļiem.

114 (109) Par 6 brāļu un ļoti daudz kristīgo bojāeju Vaistopils pilī

Tajā pašā Bārtas zemē, Gubras piekrastē, pēc dažu vārdiem, brāļiem bija pils, sauca Vaistopils. Šis pils brāļi kādu dienu vajāja prūšu karaspēku, aplaupījuši tur divus ciemus. Tomēr prūši, izmukuši no viņiem tur izliktiem slazdiem, nokāva sešus brāļus un ļoti daudz kristīgo.

115 (110) Par to, kā tika atstāta Vaistopils pils

Neapmierinādamies ar brāļiem nodarītajiem zaudējumiem, prūši sapulcēja milzīgu karaspēku un aplenca Vaistopils pili; viņi spēcīgi tai uzbruka no ausmas līdz krēslai, bet brāļi drosmīgi aizstāvējās. Kad prūši, nenasnieguši mērķi, atkāpās, brāļi, ņemdami vērā, ka pils nav pietiekami nocietināta un nākotnē nespēs atvairīt tādu stipru uzbrukumu, nodedzināja pili un slepeni atkāpās.

116 (111) Par Vizenburgas pili un 20 brāļu un ļoti daudz kristīgo bojāeju

Vizenburgas pils, prūšu sauca par Valevonu, bija uzcelta Bārtas zemē, Gubras krastā; no Sūduvas un citām zemēm atnākušais karaspēks izlaupīja apkārtējos novadus un atkāpās. Pēc šī notikuma viens no brāļu saimes ieteica viņiem droši dzīties tiem pakal. Piekrizdami šai domai, brāļi ar karaspēku žigli devās uz priekšu, taču, viņus napanākuši, sadomāja griezties atpakaļ. Viņus aizturēja nodevējs, cenzdamies pārliecināt, ka pie Vangrapes viņus patiešām atradīs. Tuvojoties tai vietai, pēkšņi uzbruka ienaidnieki, kā jau iepriekš bija norunājuši. To redzēdami, brāļi uzkāpa blakus esošajā kalniņā un tur ilgi drosmīgi aizstāvējās, bet šī cīņa prasīja no vienas un otras puses milzīgus upurus. Tam Kungam pieļaujot, prūši beidzot guva virsroku un nokāva divdesmit brāļus un visu viņu karaspēku.

117 (112) Par to, kā tika atstāta Vizenburgas pils

Vizenburgas pili gandrīz trīs gadus aplenca prūši, kuri uzstādīja trīs aplenkšanas mašīnas, ar kurām katru dienu grāva pili; beidzot brāļiem izdevās pēc pēkšņa uzbrukuma vienu sagrābt un nogādāt pilī, bet ar to brāļi ilgi aizstāvējās. Pēc neilga laika, aptrūkstot pārtikai, brāļi ar saviem ieroču nesējiem tā Kunga 1263. gadā pili atstāja un slepeni atkāpās uz Mazovijas kņazistes pusi. To uzzinājis, Divans,

toreizējais bārtu vadonis, dzinās viņiem pakaļ ar ļoti daudziem karavīriem, bet nespēja panākt, jo viņu atpūtinātie zirgi piekusa; tad viņš, paņēmis trīspadsmit vīrus, kas jāja žiglākos zirgos, aizsteidzās citiem priekšā un, pietuvojies brāļiem, bada novārdzinātiem un noguruma dēļ nespējīgiem cīnīties, nikni viņiem uzbruka, bet pirmajā sadursmē trīs nokāva. Citi, sākdami pretoties, smagi ievainoja minēto Divanu, kurš tad pārstāja karot, bet brāļi ar savējiem mierīgi atkāpās.

118 (113) Par Kroicburgas pils sagraušanu

Tajā pašā tā Kunga gadā, tas ir 1263., notangi, aplenkuši Kroicburgas pili, trīs gadus tai uzbruka, ierīkojuši trīs aplenkšanas mašīnas un trīs torņus, bet brāļi ar savu saimi, ilgi un godpilni tur cīnījušies un pilnīgi aptrūkstot pārtikai, naktī slepeni atkāpās no pils. To sajutuši, prūši sāka viņus vajāt un visus sakapāja zobeniem, izņemot divus brāļus.

119 (114) Par uzbrukumu Bartenšteinas pilij

Bartenšteinas pilī bija ielenkti 400 /karavīri/ - brāļi un ieroču nesēji; ap pili prūši ierīkoja trīs torņus, kuros pastāvīgi turēja 1300 karot iemanījušos vīrus. Bez tam, bija arī trīs aplenkšanas mašīnas, ar kurām uzbruka pilij. Līdz tam laikam, kamēr pils tika galīgi sagrauta, tur esošie brāļi paveica daudz brīnumainu darbu. Lūk, Bartenšteinas pilī bija kāds vīrs, vārdā Miligeds, tik drosmīgs, ka prūšiem likās, ka, viņu nokaujot, puse pils garnizona būtu bijusi iznīcināta. Tādēļ viņi nolēma viltīgi viņu izvilināt un noslepkavot; izmēģināja daudz visādu viltīgu paņēmienus, beidzot rīkojās, lūk, šādā veidā. Izlika viltīgus slazdus, nosūtīja kādu karot pieradušu vīru, kurš kā Galijots, aicinot uz cīņu Izraēļa dēlu pulkus, sāka kūdīt ielenkto karaspēku. Tas spēcīgā balsī sauca: “Ja pilī ir kaut viens vīrs, kurš uzdrošinātos cīnīties ar manīm divkaujā, lai iznāk no pils, lūk, te”. To dzirdēdams, Miligeds, palūdzis brāļiem atļauju un to saņēmis, izgāja un sāka šim skriešus dzīties pakaļ. Ieraudzījis lielu ienaidnieka pulku, pēkšņi izlekušu no paslēptuves, viņš nokāva savu izaicinātāju, iemuka mežā un pa slepeniem ceļiem atgriezās Bartenšteinas pilī. Šādā un līdzīgā veidā /prūši/ viņu ilgi vilināja uz divkauju, līdz kamēr beidzot, sagidījuši izdevību, nonāvēja. Tāpat viņi nogalināja vēl vienu vīru, vārdā Trops, ļoti krietnu un dedzīgi ticīgu cilvēku. Par šo abu bojā eju prūši ļoti priecājās, bet brāļi bēdājās. Taču brāļi izdomāja pārvērst viņu prieku asarās un skumjās un pils vārtu priekšā pakāra 30 prūšu ķīlniekus, kurus bija saņēmuši gūstā. Tādēļ prūši, redzēdami pakārtus savus dēlus un radniekus, paši sāka milzīgu apraudāšanu.

120 (115) Par triju torņu iznīcināšanu un vairāk kā tūkstoš prūšu bojā eju

Pēc tam iesākās brāļu saimes un pili aplencošo prūšu sadursme kāda katla dēļ, kuru viņiem vajadzēja pārcelt no viena torņa uz citu kurā prūši bija pieraduši vārtīt savus svētumus, kā prasīja viņu rituāls /secundum ritum ipsorum/. Šajā cīņā brāļi stājās ar 150 vīriem, bet tad arī uzvirvoja liela kauja. Beidzot brāļi pēc tā Kunga gribas sagrauba katlu un, lauzdamies tālāk, līdz pamatiem sagrauva visus trīs torņus, no 1300 vīriem, kuri viņus aizsargāja, reti kurš izbēga nāves, bet brāļu pusē krita nokauts tikai viens maršals.

121 (116) Par Bartenšteinas pils atstāšanu

Prūšiem atjaunojot torņus, ceturtnajā /aplenkšanas/ gadā, tātad tā Kunga 1264. gadā, brāļi, ciezdami pārtikas trūkumu un nevarēdami ielgāk pretoties prūšiem, tomēr trīs reizes viņus apkrāpa, lūk, kādā veidā. Brāļi ar visu savu saimi paslēpās aiz pils sienām un tur mierīgi nokvernēja no rīta līdz deviņiem vakarā; prūši, redzēdami, ka pilī neviens neparādās, nodomāja, ka aplenkšie aizbēguši, un droši uzbruka pilij. Brāļi, izlēkuši no slēptuvēm, viņus atsita, daudzus nokaudami un nāvīgi ievainodami sitieniem un triecieniem. Beidzot pēc nebeidzamām briesmām un cīņām viens dievbijīgs brālis palūdza dievu pamācīt, kā rīkoties, lai izbeigtos tādas nelaiemes. Viņam atbildēja no debesīm atskanējusi balss: “Jūdeja un Jeruzāleme, nebaidieties, rīt aiziesiet, bet tas Kungs būs ar jums; esiet izturīgi un redzēsiet tā Kunga jums sūtīto palīdzību”. To izdzirduši, brāļi un viņu saime, otrā dienā sadalījušies divās daļās, vieni atkāpās uz Karaļaučiem, bet citi uz Elbingu paņēma svētās relikvijas, bet pilī atstāja vienu nevarīgu un aklu brāli, nespējīgu ar viņiem kopā iet. Tomēr arī šis brālis, atstāts pilī, ik stundu kā parasti zvanīja zvanu. Beidzot, kad nebija iespējams ilgāk notikūšo noslēpt, ienaidnieki viens pēc otra sāka tuvoties un, ieraudzījuši, ka neviens viņiem nepretojas, iebruka pilī; nogalināja brāli, pili viņi izmantoja savām vajadzībām, no tās bieži uzbrukdami brāļiem.

122 (117)

Par uzbrukumu Vēlavas pilij

Tajā laikā stiprs prūšu, sūduviešu un lietuviešu karaspēks iebruka Sembas zemē; lietuvieši ar vienu aplenkšanas mašīnu vienā pusē, pārējie ar otru – otrā pusē astoņas dienas turēja aplenkto Vēlavas pili, katru dienu tai uzbrukdami. Beidzot vienā dienā visi cēlās cīņai, stopnieki /šāva/ bultas, aplenkšanas mašīnas /meta/ akmeņus, citi nesa malku un salmus pils aizdedzināšanai, bet pārējie vēl citādā veidā mocīja aplenkto. Henriks Tupadelis, kurš vēlāk kļuva Vācu ordeņa brālis, lielisks karavīrs un pieredzējis balistists, mudināja aplenkto aizstāvēties un kopā ar viņiem daudz reižu dzēsa degošās vielas, /pabāztas/ pils aizdedzināšanai. Šajā smagajā kaujā daudz neticīgo tika nokauts un nāvējoši ievainots, bet minētais Henriks ar savas balistas palaistu bultu trāpīja kādam dižciltīgam un varenam lietuviešu vadonim un viņu nokāva, bet palaidis /bultu/ uz citu ienaidnieka karaspēka daļu, trāpīja kādam uzraugam, uzkāpušam salabot aplenkšanas mašīnas virsotnes bojājumu, un pienagloja viņa roku pie mašīnas; visu to ieraudzījuši, neticīgie nobijās un pārtrauca aplenkšanu.

123 (118)

Par brāļa Helmeriha, mestra, 40 brāļu un ļoti daudz kristīgo bojāeju

Tajā pašā gadā Herkus Mants, notangu vadonis, ar stipru karaspēku iebruka Kulmas zemē un, aizdzinis milzums ļaužu un sagraibis neskaitāmu daudzumu citādu mantu, kuru paņēma līdz ar savējiem, nodedzināja visas būves, atrodošās aiz nocietinājumu /sienām/, bet visu zemi pārlēja sarkanām kristīgo asinīm. Kad par to izdzirda mestrs brālis Helmerihs, viņš sapulcēja visus savus spēkus un sekoja nopakaļus ienaidniekam līdz Lubavas zemei, kur, sakārtojis savu karaspēku kaujai, drosmīgi viņiem uzbruka. Prūši, apžogojušies aizsprostiem, no sākuma dūšīgi pretojās, tomēr beidzot metās bēgt, bet kristīgie, viņus vajādami, izklīda, tad prūši, kaut arī viņi bēgot daudzi arī krita, sapulcējās, redzēdami nedaudz vīru pie karoga, atgriezās pie aizsprosta un sāka cīņu no jauna, kura ilgi ievilkās, līdz kamēr beidzot, tā pieļaujot tam Kungam, kura lēmumi ar prātu neaptverami, nokāva mestru un maršalu brāli Dītrihu, un četrdesmit brāļus un apkāva visu kristīgo karaspēku; dieva tautu

piemeklēja tāda nelaime, ka te piedzīvotie zaudējumi likās lielāki nekā tie, kurus viņi piedzīvoja Kursā; kaut arī te nekrita tik, cik tur, bet te krita visi labākie, visi izlases vīri, uz kuru gudrību un attapību balstījās Prūsijas zeme, vezdama karus. Tajā vietā, kur notika kauja, vēlāk dzīvoja kāds vientuļnieks, kurš naktīs bieži redzēja degošas sveces, skaidri liecinošas, ka te kritušie jau bija no mocekļu karaļa guvuši mocekļu vainagus.

124 (119) Par brāli Ludvigu, septīto Prūsijas zemes mestru

Brālis Ludvigs no Baldensheimas, septītais Prūsijas mestrs, vadīja /brāļus/ no tā Kunga 1264. gada sešus gadus. Tajā laikā par maršalu bija brālis Fridrihs no Holdenštetes.

125 (120) Par ļoti daudzu svētceļnieku ierašanos

Kad Vācijas zemēs paklīda valodas par minēto piļu iznīcināšanu, sarosījās karaļi un firsti un, negribēdami, ka Prūsijā pavisam iznīktu dieva baznīca, kuru audzējot tik bagātīgi bija lietas kristīgo asinis, bet domādami, ka ar viņu žēlīgu ierašanos tā pienācīgi uzplauks, devās uz Prūsiju, liela karspēka un ļoti daudzu karavīru pavadīti, glābt šīs zemes un savaldīt prūšu sacelšanos: tā Kunga 1265. gadā Braunšveigas firsts un Tīringijas landgrāfs, 1266. gadā – Brandenburgas markgrāfs Otons ar dēlu un īsto brāli, bet 1268. gadā – Otokars, Čehijas karalis. Tā kā vēl nebija sītusi stunda, kurā dievs augstsirdīgi apžēlotu savu tautu, tā kā apņēmās viņus sodīt jauniem sodiem, minētie valdnieki maigās ziemas dēļ nevarēja sasniegt tā ilgoto mērķi, tādēļ, atstājuši Prūsijas zemes kristīgos lielās briesmās, atgriezās savās zemēs.

126 (121) Par brāli Ulrihu un 50 prūšu bojāeju

Tajā laikā Karaļauču brāļu konventā dzīvoja brālis Ulrihs no Magdeburgas, ar tik spēcīgi viedotu augumu, ka pārspēja visus citus vīrus. Viņš ar vienu pirkstu paņēmis aiz siksnas aizmugurē divus ieroču nesējus un, kaut arī viņi pretojās, gluži kā niekus pacēlis uz augšu. Viņam bija uzticēts ar dažiem brāļiem un ieroču nesējiem sargāt kristīgo kuģus, kuri pa jūru atkuģoja uz Prūsijas zemi, jo prūši agrāk ļoti bieži tos nogremdēja. Reiz, viņam un citiem paliekot pie minētajiem kuģiem, ar pieciem kuģiem atbrauca apbruņoti prūši; kad viņi piebrauca ar saviem kuģiem tuvāk, tīkodami iznīcināt mūsējos, brālis Ulrihs paķēra savu kuģa mastu un sāka dauzīt viņu kuģus, bet tik daudz viņus nogremdēja, ka kopā ar kuģiem noslīka arī 50 prūši. To ieraudzījuši, citi, baiļu pārņemti, atkāpās.

127 (122) Par Brandenburgas pils uzcelšanu

Kā jau esam teikuši, Brandenburgas markgrāfs ieradās ar ļoti daudziem karavīriem Prūsijas zemē tā Kunga 1266. gadā; tā kā neko citu viņš nevarēja te izdarīt, tad, mestra un brāļu pierunāts, uzcēla Brandenburgas pili un vēlējās, lai tā visu laiku tiktu saukta tajā pašā vārdā, kā saucama arī viņa markgrāfiste.

128 (123) Par Pomerānijas kņaza Sventopelka nāvi un viņa dēla Mstivoja sacelšanos pret brāļiem

Tai laikā Sventopelks, Pomerānijas kņazs, atgūlies gultā, bet juzdams tuvojamius miršanu, sasauca savus dēlus un, izteikdams savu pēdējo gribu, kuru apstiprināja ar miršanu, šādi viņus pamācīja: “Kad starp mani un brāļiem izcēlās karš, vienmēr cietu; viņiem uzbruku gan pamatoti, gan bez pamata, bet neko neieguvu, jo dievs ar viņiem un par viņiem cīnījās. Tādēļ jums iesaku nekad viņiem nepretoties, bet pazemīgi viņus godāt”. Šo pamācību nepaklausīja viņa vecākais dēls Mstivojs. Tēvam nomirstot, kļuvis Pomerānijas kņazs, nekaunīgi sāka iet tos maldu ceļus, kurus kādreiz gāja tēvs, pamudināja prūšu karaspēku dedzināt un laupīt Kulmas zemi un Pamēdes bīskapiju, tās viņas zemes, kas bija pret viņa Noienburgas pili; prūši no viena Vislas krasta, bet Noienburgas pils iemītnieki no cita uzbruka piecpadsmit brāļu kuģiem, piekrautiem visādām ticības un ticīgo aizsardzībai nepieciešamām mantām; beidzot kuģiniekiem nācās visu kravu no kuģiem iemest upē, jo citādi paši nebūtu aizbēguši.

129 (124) Par to, kā tika atriebts par šo sacelšanos

To uzzinājuši, mestrs un brāļi, sapulcējuši lielu karaspēku, svēto apustuļu Pētera un Pāvila dienā /29. jūnijs/ iebruka Pomerānijas zemē netālu no Noienburgas pils, bet vēlāk, rudenī – netālu no Dirsovijas pilsētas un pils un nopostīja abu piļu apkārtni ar uguni, aizdzīdami daudz cilvēku un dzīvnieku. Mstivojs, Pomerānijas kņazs, agrāk kā trakojošs lauva plosījies brāļus un viņu padotos, tagad, pats nopostīts, pārstāja niknoties un pazemīgi un kvēli lūdza mestru piekrist atjaunot kādreiz starp viņu un mestru un brāļiem noslēgto miera līgumu.

130 (125) Par Brandenburgas pils nopostīšanu

Brālis Fridrihs no Holdenštetes, Brandenburgas komtūrs, ar brāļiem un ieroču nesējiem ieradās Notangas novadā, sauktā Saldava, atrodošies netālu no Kroicburgas pils, un viņu nopostīja, dedzinādams un laupīdams, daudz cilvēku noslepkavodams vai paņemdams gūstā. Kad devās mājup, satika sūtni, kurš pateica, ka Brandenburgas pils ir iznīcināta, lūk, šādā veidā. Viena prūsiete, vergu kārtas un Beļala meita, izbēga no šīs pils un paziņoja Varmes vadonim Glapam, ka brāļi ir no tejienes aizgājuši. Tas ar ļoti daudziem karavīriem ieradās un pili ieņēma. To izdzirdis, komtūrs, rūpju pārņemts, devās ar savējiem Karaļauču virzienā, bet, nobraucis ar kuģiem uz Brandenburga, te atbrīvoja no prūšiem brāļus un citus no savas saimes, nepārtraukti pakļautus uzbrukumam, kuri aizstāvējās šīs pils koka tornī, un viņus neskartus aizveda sev līdz.

131 (126) Par Brandenburgas pils atjaunošanu un viena viņas brāļa slavenu dzīvi

Brandenburgas markgrāfs, uzzinājis, ka viņa uzcelto pili prūši iznīcinājuši, noskuma un, atkal savācis lielu karaspēku, atgriezās Prūsijā; pēc mestra un brāļu padoma tajā pašā vietā uzcēla citu tā paša nosaukuma pili. Tajā pilī dzīvoja dižciltīgs brālis Hermanis no Lihtenburgas, kurš, visvisādi mērdēdamies un no visa atturēdamies, nēsāja vēl uz kailas miesas ne īstus, bet ķēžu kreklus. Parasti, gatavojoties karam, karavīrs uzliek sev bruņas, lūk, vēlams, lai viņš justos mundrāks, taču šī brāļa ķermenis bija tik savainots, ka likās, ka tas kādu skorpionu sakosts. Kad brālis Pēteris, mācītājs un viņa biktstēvs, viņu sarāja, teikdams, ka kara laikā citu bruņu svāra dēļ viņam nepieciešams noņemt ķēdes, tas atcirta, ka neviens viņu nevarēs piespiest, kamēr dzīvs, tās novilkta. Tomēr nākošajā naktī viņam parādījās

vissvētā jaunava Marija, kura viņu tā izārstēja ar vienu maigu savas rokas pieskārienu, ka minētais brālis Pēteris, otru reizi viņu ieraudzījis, nepamanīja uz viņa ādas nekādas ievainojuma pazīmes.

132 (127) Par brāli Dītrihu, astoto Prūsijas mestru

Brālis Dītrihs no Gaterslēbenas, astotais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ sešus gadus, sācis tā Kunga 1271. gadā. Tajā pašā laikā par maršalu bija brālis Konrads no Tirbergas Vecākais.

133 (128) Par to, kā Notangas zemi nopostīja Meisenes markas valdnieks Dītrihs

Kad tā Kunga 1272. gadā dievs skaidri ieraudzīja, ka tiek mocīta viņa tauta Prūsijas zemē, un vēlējās, pienākot attiecīgam laikam, pažēlot savus ļaudis, Prūsijā ieradās ar ļoti daudziem karavīriem Meisenes markas valdnieks Dītrihs, gaišā firsta valdnieka Henrika dēls, kuru esam minējuši, runādami par karu ar pamēdiešiem; kad, pasaucis palīgā mestru un brāļus, nodomāja uzbrukt ienaidniekam, pie ieejas Notangas zemē atrada nelielu pili, ļoti daudz ieroču nesēju aizsargātu, kas kavēja šim firstam soļot uz priekšu. Tomēr brāļi Dītrihs un Ginters no Regenšteinas, īsti brāļi, piepalīdzot brāļiem un ieroču nesējiem, sagrāva šo pilīti, bet visu garnizonu apkāva vai saņēma gūstā. Kad tas bija izdarīts, minētais firsts, iedams sava tēva godājamās pēdās, kā bezbailīgs lauva, kuru nebaida nekādas cīņas, traucās ar savu karaspēku uz priekšu, pārsoļodams Notangas zemi līdz Gerkīnes tirgus vietai, kur sabija trīs dienas un nakts, ikvienu dienu tīrīdams Notangu ugunsgrēkiem un laupīšanām. Viņš tā nopostīja šo /zemi/, ka nākošajā gadā tā atkal padevās ticībai un brāļiem. To paveicis, minētais markas valdnieks atgriezās savā tēvzemē, tiesa, pieredzējis arī zaudējumus, jo pirmajā uzbrukumā nelielajai pilij gāja bojā 150 cilvēki, bet, postot Notangas zemi, vēl 50 vīru krita no prūšu rokas. Šis sevi dievam veltījušais firsts bez citiem labiem darbiem, kurus izdarīja brāļiem, uzlabodams viņu stāvokli Prūsijas zemē, atstāja Prūsijas zemē vēl arī 24 savas saimes vīrus, dižciltīgus un pieredzējušus karotājus, kuriem ļāva uzģērbt Vācu ordeņa apmetni, dāsni viņus apgādādams ar visu, kas pieciešams kā mūkiem un karavīriem.

134 (129) Par brāli Konradu, devīto Prūsijas mestru

Brālis Konrads no Tirbergas Vecākais, devītais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ sešus gadus no tā Kunga 1273. gada. Lielmestra uz kapitulu aicināts, viņš arī ceļā mira.

135 (130) Par Herkus Manta, notangu vadona, bojā eju

Šim firstam aizceļojot, notangi sāka baidīties par to, no kā citādi nejuta nekādas bailes. Viņiem likās, ka nekur viņi neradīs tādu slēptuvi, kur nevajadzētu bailoties no draudošajām briesmām. Lūk, tādēļ arī Herkus Mants, viņu vadonis, ar šādiem tādiem saviem biedriem atkāpās uz vientuļu vietu; kad, līdzbiedriem aizejot pamedīt, viņš viens sēdēja savā teltī, negaidot viņu uzgāja brālis Henriks no Šenenbergas, Kristburgas komtūrs, un brālis Helvigs no Goldbahas ar dažiem ieroču

nesējiem; ieraudzījuši Herku, viņi ļoti nopriecējās un, aizstiepuši viņu pie koka, pakāra, bet pakārtu caurdūra ar zobenu.

136 (131) Par Glapa, varmu vadoņa, nāvi un
varmu un notangu pavērdzināšanu

Glapam, varmu vadonim, bija tāds padotais, vārdā Steinavs, kuru ļoti mīlēja. Daudz reižu viņu bija glābis no nāves briesmām. Taču tas vīrs, aizmirsis pieredzēto laipnību, samaksāja par labu ar sliktu un par mīlu ar naidu. Viņš sadomāja veidu, kā viņu nobeigt, un, gribēdams savu nodomu iedzīvināt, uzaicināja viņu uzbrukt kādai pilij, atrodošies Sembas zemē, Saldūdens jomas karstā, gandrīz pret Brandenburgas pili, piesacīdams, kurā dienā tur jāierodas ar karaspēku. Pa to starpu Steinavs devās pie Karaļauču komtūra un nodeva šo noslēpumu, ieteikdams tam doties ar savu karaspēku kopā ar viņu. Šis, paklausījis padomam, saaicināja daudz brāļu un ieroču nesēju, ieradās tur, pārstiedza Glapu, ar karaspēku aplenkušu minēto pili, pēkšņi viņiem uzbruka un visus apkāva. Taču Glapu aizdzina sev līdzī uz Karaļaučiem un pakāra uzkalnā, kurš pēc viņa vārda līdz šai dienai tiek saukts par Glapa kalniņu. Zaudējuši vadoņus un citus karavadoņus, notangi un vārmī atkal padevās ticībai un brāļiem.

137 (132) Par atsevišķu Prūsijas zemes piļu un pilsētu cīņu
otrās atkrišanas laikā, vispirms par Balgu

Vispārīgos vilcienos aprakstot karus, notikušus otrās atkrišanas laikā, jāpastāsta arī par ikvienas pils un ikviena Prūsijas zemes novada cīņām. Lai neuztraucas lasītājs, ja dažs otrās atkrišanas pieminētais vai piemiņas cienīgais karš nav aprakstīts tādā secībā, kā tas ir noticis, jo daudz kas jau zudis no dzīvajiem atmiņām un diez vai arī kāds varētu tos pienācīgi izklāstīt. Redzi, parasti atceras, kas noticis, bet kad – atmiņā nepaliek. Tādēļ te atradīsi daudz ko pieminētu un aprakstītu, aizsteidzoties laikam priekšā. Kad varmi, notangi un bārti atkrita tā Kunga 1260. gadā no ticības un ticīgajiem, ar ieročiem rokās viņi krustām un šķērsām izvandīja savas zemes, slepkavodami kristīgos, kur tik vien viņus atrada, bet sievietes un bērņus aizdzīdami nebrīvē. Pēc tam viņi devās pret Balgu un nolaupta brāļu zirgus un lopus, un tā bija ne vienu, bet vairākas reizes.

138 (133) Par 3 brāļu un 40 vīru nogalināšanu

Neilgi pēc tam divi dižciltīgi un vareni /vīri/ Skums un Stuce ar lielu karaspēku pienāca pie Balgas. Brāļi ar saviem karavīriem, viņiem pretodamies, nokāva divus dižciltīgus prūšus. Tajā dienā pacēlās tāda migla, ka cilvēki, tālāk stāvēdami, nevarēja cits citu redzēt. Tādēļ, kad brāļi sadomāja uzbrukt atejošajiem prūšiem, kuru karaspēka puse jau bija pārgājusi purvu, pēkšņi parādījās tie, kuri viltīgi nogaidīja, un nokāva trīs brāļus un 40 vīrus.

139 (134) Par dažu prūšu bojāeju

Uzcēluši Balgas pili, viņā dzīvojošie brāļi un ieroču nesēji bija slaveni ar tādu drosmi un droširdību, ka reti kad ienaidnieka karaspēks atkāpās no pils necietis zaudējumus. Tādēļ, kad Pobravs, sabiedrojies ar notangiem un varmiem, naktī

nosūtīja daudz kājnieku uz Balgas lauku, bet pats agrā rītā ar jātniekiem sagrāba brāļu lopus un nobeidza trīs tos sargājošos vīrus, brālis Gerhards no Reinas un ne mazums citu brāļu un ieroču nesēju aizdzina viņus, nokāva Pobravu un sešus vīrus un izrāva no viņu rokām laupījumu.

140 (135) Par Brunsbergas pilsētnieku karu
otrās atkrišanas laikā un par pilsētas ieņemšanu

Valdnieks un Vācu ordeņa brālis Anzelms, Varmes bīskaps, uzcēla Brunsbergas pili un pilsētu Serijas upes lejtecē, salā, gandrīz divus akmens sviedienus no tās vietas, kur tagad tā ir; pirmajā otrās atkrišanas gadā prūši ar lielu karaspēku to aplenca, visu dienu neatlaidīgi uzbruka. Viņiem drosmīgi pretojās pilsētnieki un pils iemītnieki, parastiem un čertjūga ratiem un citādiem koka priekšmetiem aizgāžot tās pils un pilsētas vietas, caur kurām ienaidnieki varēja iebrukt. Šis kautiņš prasīja no abām pusēm daudz ievainoto, daži krita nokauti. Beidzot, neko neguvuši, atkāpās. Nedaudz vēlāk, nepieciešamības spiesti, no pils un no pilsētas izgāja sapļaut sienu un sacirst malku 40 vīri, kurus visus ienaidnieks nokāva. Pilsētnieki un pils iemītnieki, šī notikuma iebaidīti, zaudēja dūšu, domādami, ka vairs nespēs pretoties, atsākoties uzbrukumam. Tādēļ, nodedzinājuši pili un pilsētu, atkāpās ar savām saimēm, aiznesdami tik mantas un mājas kopšanas piederumu, cik varēja pacelt plecos. Viņiem atkāpjoties, atsteidzās pretī 60 kristīgo vīri, kurus sūtīja palīgā Elbingas brāļi. Izdzirduši, ka pils un pilsēta nodedzināta, visi kopā devās uz Elbingu. Valdnieks Henriks, Varmes bīskaps, vēlāk, tā Kunga 1279. gadā, nodibināja Brunsbergas pilsētu un pili tajā vietā, kur tā arī tagad atrodas. Tikko ieradies pēc konsekrācijas savā bīskapijā, šis bīskaps gadā no visas bīskapijas guva ienākumus tikai vienu marku, kuru viņam samaksāja kādas dzirnavas.

141 (136) Par Kristburgas brāļu cīņām otrās atkrišanas
laikā, par kādu brīnumu un par ļoti daudzu prūšu bojāeju

Brālis Dītrihs, vārdā Rode, Kristburgas komtūrs, otrās atkrišanas laikā ar simts brāļiem un svētceļniekiem devās gājienā un, aplaupījis Pagudes zemi, devās mājup, neskaitāma daudzuma prūšu vajāts; nevarēdams izbēgt no sadursmes, pagriezās pret ienaidnieku, uzticēdamies dieva žēlastībai, drosmīgi sāka cīņu un piespieda prūšus bēgt, bet brāļi un svētceļnieki, viņus dzenot, tik daudz viņu nokāva, ka diez vai pa vienu dienu tāds mazs kara pulciņš būtu spējis kad nokaut. Gūstā saņemtie prūši, kurus sasietus brāļi veda sev līdzī, centās pārliecināt, ka redzējuši cīņas laikā skaistu jo skaistu meitenīti, gaisā vedot aiz sevis brāļu pulku. Šī parādība viņus tā nobaidīja, tā aizlauza viņu drosmi, ka neviens pat nedomāja aizstāvēties.

142 (137) Par kādas nelielas pils ievarošanu

Pagudieši sapulcējušies atkal iegribēja sākt karu; pienākuši pie Kristburgas, viņi spēcīgi uzbruka kādai nelielai pilij, netālu atrodošies, kurā dzīvoja ticīgie pamēdieši, beidzot iebruka tajā un, saķēruši un nokāvuši visus ļaudis, izņemot tos, kuri paspēja aizmukt uz Kristburgas pili, līdz pamatiem sagrāva šo nelielo pili.

143 (138) Par divpadsmit brāļu un pieci simti vīru bojāeju,
par Kristburgas pilsētas, nelielas pamēdiešu pils un
brāļu priekšpils nopostīšanu un ļoti daudzu kristīgo

bojā eju

Divans, saukts Klokinis, bārtu vadonis, un pagudietis Links ar lielu karaspēku iebruka Kulmas zemē, kad, šī karaspēka satraukti, Kristburgas brāļi un citi sapulcējās Kulmas zemē, pagudieši, ievērodami iepriekšēju Divana pavēli, ar stipru jātnieku un kājnieku karspēku ieradās pie pils, vārdā Traupeina, bijušas starp Kristburgu un Marienburgu; tās aplenkšanai atstāja te kājniekus un par viņu vadoni nozīmēja kādu Kalti, bet jātnieki aizjāja līdz apvidum vārdā Aliama, kurā tagad atrodas Marienburgas pils, un līdz Marienverderas salai, slepkavodami ļaudis, ņemdami tos gūstā un dedzinādami visu, kas pagadās ceļā. To uzzinājuši, Pusiļu un Fišovijas piļu brāļi ar saviem ieroču nesējiem atsteidzās palīgā Kristburgas brāļiem un pilsētniekiem, jau sagatavojušamies aizsargāties. Kad brāļi, maršēdami uz priekšu, pietuvojās pie ielenktās pils, prūši pārtrauca aplenkšanu un sāka bēgt. Aplenkšanas laikā un bēgot krita daudz prūšu, daudzi tika nāvējoši ievainoti, viņu vadonis Kaltis tāpat krita zobena nokauts, jo bēgdami kājnieki sadūrās ar jātniekiem. Šī notikuma sabaidīti, jātnieki un kājnieki apvienojās un ierīkoja apmetni Zirgūnes upes krastā, bet brāļi ar savu karspēku aplenca ienaidnieku. Prūši, redzēdami, ka bez cīņas nevarēs izglābties, sagaidīja piemērotu brīdi, kad kristīgie, it kā nekā nebaidīdamies, ne tikai neizlika nepieciešamo sardzi, bet pretēji, pat arī zirgus nesegloja, viņi pusi sava karspēka slepeni pārcēla pār upi un atkal nežēlīgi uzbruka kristīgajiem – vieni no aizmugures, citi no priekšas; iepriekš, pirms kristīgie paguva aizsargāties, pie Paganstes ciema krita divpadsmit brāļi un pieci simti vīru. Izmukušos vajāja līdz pat pilsētai, pēc neilgas aplenkšanas tai uzbruka, pilnīgi sagrāva pamēdiešu dzīves vietu un pili un brāļu priekšpili, vienus saņemdami gūstā, citus nokaudami, izņemot tos, kuri paspēja iemukt brāļu pili. Tajā laikā Kristburgas pilī bija palikuši trīs brāļi, trīs viņu kalpi un viens pamēdietis, vārdā Sirens, kuru turēja ķēdēs ieslēgtu, jo bija kaut ko noziedzies. Šis, sarāvis ķēdes, ar zobenu un šķēpu kā bezbailīgs lauva nostājās uz brāļu pils tilta un neļāva ienaidniekiem tajā iebrukt, līdz kamēr neaiztaisīja pils vārtus. Pēc tam viens brālis ar bultu nonāvēja kādu prūsi, kuram bija uzdots sargāt 40 sagūstītus un sasietus kristīgo bērnus, šie bērni iebēga pilī un izbēga mūžīgas verdzības.

144 (139)

Par ļoti daudzu prūšu bojā eju

Mūsu jau minētais Divans, no seniem laikiem izslāpis kristīgo asiņu, sapulcēja stipru karspēku un no jauna izlauzīja Kristburgas un Marienburgas apkārtni, domādams, ka arī tagad viņam tāpat veiksies kā agrāk. Lūk, tik daudz brāļu un citu kristīgo izkāvis vai saņēmis gūstā, domāja, ka nepalika tajās zemās neviens, kas varētu viņam pretoties, Tādēļ izsūtīja uz priekšu savu karaspēku ar laupījumu, bet pats gāja nopakaļus ar nelielu vienību. Tomēr Kristburgas un Elbingas brāļi, paļaudamies uz to, uz kura varenības balstoties viens kareivis spēj vajāt tūkstoti, bet divi izklīdināt desmit tūkstošus, pietuvojās ar vāju karaspēku pie Gubras upes. Te viņi drosmīgi uzbruka Divanam un nokāva vienu viņa radnieku, vārdā Dabars, bet visus viņa cilvēkus iznīcināja. Tomēr Divans ar nelielu pulciņu savu karavīru kaunpilni izmuka. Tā nu brāļi, atguvuši laupījumu, kuru šis bija no viņu ļaudīm sagrābis, pārradās mājās, pateikdamies par veiksmi dievam.

145 (140)

Par to, cik grūti bija nogādāt pārtiku uz
Kristburgas pili

No visām pusēm milzums ienaidnieku aplenkumiem, Kristburgas brāļiem reti kad mierīgi un bez lielām grūtībām izdevās atgādāt no Elbingas nepieciešamās mantas. Visas tās piegādādami pa Zirgūnes upi, brāļi un viņu kalpotāji bieži zaudēja gan asinis, gan dzīvību, tādēļ trīs reizes Kristburgas pilij uzbruka tāds bads, ka pils būtu pavisam palikusi bez cilvēkiem, ja nebūtu paguvis atnākt palīgā kāds Pamēdes dižciltīgais, vārdā Samilis, Tusina tēvs, dzīvojošs starp ienaidniekiem, bet slepeni cienījošs ticību un brāļus. To uzzinājuši, prūši saskaitās, saķēra Samili, ielēja viņam rīklē verdošu ūdeni un, kailu noliktu uz uguns, tik ilgi cepināja, kamēr viņš, kaut arī pusdzīvs, varēja vēl elpot; pēc tam viņu tādu nosūtīja brāļiem, tur viņš, ilgāku laiku noslimojis, beidzot izveseļojās. Pēc kāda laika pilī atkal izcēlās tik baismīgs bads, ka brāļi, trūkstot pārtikai, ņēmās pierunāt un pārliecināt viņiem uzticīgos pamēdiešus, pie viņiem pievienojušos, atkāpties no šejienes uz citu vietu, solīdami atstāt viņiem visas tiesības un brīvības, lai varētu tur izmitināties un te badā nenomirtu. Tādēļ viņi visi arī aizgāja, bet palika tikai viens otrs. Kāda brīniskīga, kāda dāsna dieva labvēlība, žēlsirdīgi piešķirta brāļiem un citiem kristīgajiem ne tikai šajā pilī, bet arī visā Prūsijas zemē un ļāvusi viņiem izciest šo gandrīz nepanesamo postu, galīgi neatbilstošu cilvēku dzīves vajadzībām, tik pacietīgi un pazemīgi, ka viņi ne tikai neskuma, bet arvien priecājās, cerēdami beidzot iegūt paradīzes līksmību.

146 (141) Par uzslavas cienīgo brāļa Engelkes dzīvi
Kristburgas pilī

Tajā laikā mūsu minētajā Kristburgas pilī dzīvoja brālis Engelke, dzimis Vestfālē, apbrīnojami dievbijīgs un bezgala savaldīgs vīrs, ar visu sirdi nodevies dievam, bez citiem tikumīgiem darbiem guvis slavu arī vēl ar to, ka uz sava kaila auguma nenēsāja kreklu, bet dzelžu ķēžu bruņu tērpu; līdz savai nāvei viņš novalkāja četras tādas bruņas, pavisam laika un rūsas saēstas.

147 (142) Par Marienverderas pilsētnieku karu
un šīs pilsētas iznīcināšanu otrās atkrišanas laikā

Prūši, no seniem laikiem neatdzērušies kristīgo asinis, sāka atkal gatavot ieročus ticīgo slepkavošanai, mocīšanai un krustā sišanai, lai uz viņu galvu lītu visas taisnīgo asinis, kas izlietas Prūsijas zemē, aizsargājot kristīgo ticību. Tādēļ sapulcējuši lielu daudzumu karavīru, otrās atkrišanas laikā pienāca pie Marienverderas pilsētas un, piemērotā vietā ierīkojuši slēptuvi, sāka nelielos pulciņos parādīties /pils aizstāvjiem/. Brāļi un pilsētnieki ar saviem ieroču nesējiem iznāca uz lauka, atrodošos starp pilsētu un dzirnavām, strauji viņiem uzbruka, daudzus nokāva vai nāvīgi ievainoja; kad jau domāja viņus visus līdz pēdējam izkāvuši, pēkšņi no slēptuves izlēca prūši un apsita visus brāļus un pilsētniekus, izņemot dažus, pilsētā iemukušus. Neatmaidīgi viņus vajādami, prūši pēc īsas kaujas ieņēma pilsētu, daļu iedzīvotāju saņēma gūstā, daļu apkāva, izņemot tos, kuri iemuka pilī un tā izglābās. Līdz pamatiem sagrāvuši un nodedzinājuši pilsētu, prūši atkāpās ar lielu laupījumu.

148 (143) Par minētās Marienverderas pilsētas
otro nopostīšanu

Kad brāļi, ieguldot daudz darba un izdarot daudz izdevumu, no jauna uzcēla Marienverderas pilsētu, kādā reizē prūši, ar milzīgu karaspēku nopostījuši Kulmas zemi, ieradās pie Belihovas pils, uzceltas Osas krastā un piederošas kādam dižciltīgam

pamēdietim, vārdā Jānim, Sargina dēlam. No šīs pils izgāja brālis Konrads Švābs no Elbingas ar ļoti daudziem ieroču nesējiem un cīnījās ar ienaidnieku ar šķēpiem; šajā kautiņā abas puses piedzīvoja lielus ievainoto zaudējumus. Pēc tam ienaidnieki pienāca pie Marienverderas pilsētas un pēc ilgas un smagas cīņas atkal to līdz pamatiem sagrava; daļa pilsētnieku izbēga bojā ejas, iebēgdami pili, citi – aizsargādamies vienā pilsētas tornī, pa to laiku pārējie tika vai nu saņemti gūstā, vai nosisti. Pirmā un otrā uzbrukuma laikā prūši necienīgi izturējās pret svētbildēm, baznīcas drēbēm un citiem dieva godināšanai paredzētiem svētumiem un baznīcas sakramentiem.

149 (144) Par Štarkenbergas pils uzcelšanu
un ļoti daudzu kristīgo bojāeju

Tajā laikā brālis Antons, Vācu ordeņa lielmestrs, pavēlēja Prūsijas mestram un brāļiem uzcelt Osas krastā, Kulmas un Pamēdes bīskapiju pierobežā, pili, apsolīdams bagātīgi apgādāt pils iemītniekus ar visu, kas nepieciešams. Pili celt mestrs saaicināja ļoti daudz cilvēku; kad ikviens no viņiem strādāja savu darbu, negaidot pienāca prūšu karaspēks un visu šo ļaužu baru apkāva. Pēc kāda laika mestrs vēl atkal sasauca ļaudis un tad ar dieva žēlastību pabeidza celt šo pili, kuru nosauca par Štarkenbergu, kas latīniski nozīmē stiprs kalns, bet tās aizsardzībai iedeva daudz brāļu un ieroču nesēju.

150 (145) Par Štarkenbergas pils sagrābšanu
un ļoti daudzu brāļu un kristīgo bojāeju

Prūši, izdzirduši, ka uzcelta šī pils, stipri sadusmojās un to aplenca ar stipru karaspēku. Brālis Konrads no Blendenburgas, izgājis cīnīties ar to, guva piecas brūces kā kādreiz Kristus, pieckārt ievainots, un krita kaujā, bet to viņš ne reizi bija ar asarām tam Kungam lūdzis. Beidzot prūši, no visām pusēm apņēmuši pili, sāka strauji tai uzbrukt. Brāļi, pretodamies, ļoti daudzus no viņiem nokāva vai nāvīgi ievainoja bultām. Tad saniknotie prūši, nolēmuši, ka labāk visi noliks galvas nekā atkāpsies neko neieguvuši, aplenca; vienā un otrā pusē krītot karavīriem, viņi pievirzījās tuvāk pilij, to ieņēma, apkāva brāļus un visus pils iedzīvotājus, bet pašu to pārvērtā pelnos. Pēc daudziem gadiem šī pils tika pārcelta uz Kulmas bīskapiju Osas krastā, kur tā līdz pat šai dienai vēl arvien atrodas.

151 (146) Par to, kā otrās atkrišanas laikā
tika atstāta Spitenbergas pils

Pamēdes zemē bija pils, vārdā Spitenberga, kurā dzīvoja brāļi. Otrās atkrišanas laikā prūši tik bieži to mocīja ar uzbrukumiem, ka kļuva neiespējami tajā ilgāk pretoties; pietrūkstot nepieciešamākajām lietām un nodedzinot pili, brāļi ar saviem ieroču nesējiem atkāpās, un tā līdz pat šai dienai vēl arvien stāv pamesta.

152 (147) Par Kulmas zemes karu otrās atkrišanas laikā,
bet vispirms par brāli Heidenreihu, Kulmas bīskapu

Sprediķotāju ordeņa brālis Heidenreihis otrās atkrišanas laikā bija Kulmas bīskaps. Par viņu izplatījās neapšaubāmas ziņas, ka kādam nabagam parādījusies

vissvētā jaunava Marija un viņam iedevusi aiznest šim bīskapam vēstuli; izlasījis vēstuli, bīskaps atrada tajā aprakstītu visu savu dzīvi, bez tam tur bija piebilsts, ka Prūsijas zemē kristīgajiem nāksies vēl piedzīvot no prūšiem daudz posta un ciešanu.

153 (148) Par Kulmenzēes pilsētas aplenkšanu

Pēc tam atmaršēja prūšu karaspēks un aplenca Kulmenzēes pilsētu. Norūpējies šī notikuma dēļ, bīskaps saaicināja dižciltīgos un vasaļus, uzlikdams par grēkiem pienākumu iziet /no pilsētas/ un precīzi uzzināt, cik viņi stipri. Izgājušos /no pilsētas/ sagaidīja prūši, sākās kauja, kurā viņi ievainoja tik garu prūsi, viņš bija veselu olekti garāks par citiem, un pusdzīvu viņu nogādāja uz pilsētu. Viņa sagūstīšana ārkārtīgi sarūgtināja prūšu vadoni, kurš apsoltāja atkāpties no pilsētas un nedarīt pāri kristīgajiem, ja viņiem tiks atdots šis ievainotais, bet tā abas puses arī izdarīja.

154 (149) Par ļoti daudz u Kulmenzēes pilsētnieku bojāeju

Labības plūjamajā laikā atnāca prūšu karaspēks un 13 dienas slēpās mežā ap to vietu, kuru sauc Fogelzanga, tā kā katru dienu kaut daži prūši parādījās laukā, pilsētnieki izvairījās no plūšanas darbiem. Kad labība bija pavisam nobriedusi un nevarēja laukā ilgāk stāvēt, jo tiktu zaudēta, pilsētnieki visi kā viens izgāja to plaut, domādami, ka svešais karaspēks būs aizgājis. To pamanījuši, prūši strauji un briesmīgi viņiem uzbruka, nokāva vīrus, bet sievietes un bērnus aizdzina mūžīgā nebrīvē.

155 (150) Par Rudinas brāļu cīņu un turienes pilsētas sagraušanu

Diez vai kāds spētu izsmeļoši aprakstīt un izstāstīt, kādu postu otrās atkrišanas laikā piedzīvoja Rudinas brāļi un pilsētnieki, aizstāvēdami kristīgo ticību no prūšiem, jo šajās vietās prūši pastāvīgi iebruka Kulmas zemē un no tās atkāpās atpakaļ. Pēc dažu cilvēku vārdiem Rudinas pilsēta tika divas reizes iekarota, bet visi viņa dzīvojošie cilvēki vai nu saņemti gūstā vai iznīcināti.

156 (151) Par daž u neticīgo nāvi

Kāds Rudinas brālis un Martins no Golinas jādēlēja vientuļā vietā, lūkodamies, vai dažreiz nesatiks kur kādu ienaidnieku; abi apmaldījās, bet klīdzdami sadūrās ar trīs prūšiem, divus no viņiem nokāva, bet trešais palika dzīvs tādēļ, lai abus izvestu uz pareizā ceļa, taču viņus ieveda ienaidnieka zemē. Pamanījuši šo kļūdu, nonāvēja viņu; steigā atkāpjoties, viņus noķēra un sasēja pieci pakaļ dzenošies prūšu jātnieki, no kuriem diviem uzticēja abus apsargāt. Trīs citi prūši dzinās pakaļ aizbēgušajiem brāļu zirgiem. Šie divi sargi izvilkti zobeniem gribēja nocirst galvu sasietajam Martinam, bet viņš viņus pierunāja vispirms ļaut viņam novilkst drēbes, jo, dzirdi, tās pielīs asinīm. Kad šie divi, piekrizdami viņa gribai, atsēja viņam rokas, viņš, izrāvis no rokām zobenu, abus nokāva un atraisīja otram brālim rokas, tad divatā uzbruka pārējiem trim, kurus tāpat nogalināja, pēc tam, nekur vairs nenoklīstot no ceļa, atgriezās Rudinas pilī.

157 (152) Vēl par Martinu no Golinas un viņa brīnišķīgo cīņu

Tajā pat laikā 20 prūši laupīja Polijā. Martins no Golas, Rudinas brāļu norīkots, ar 17 cīņas biedriem dzinās pakaļ. Atgriezdamies no Polijas, prūši pārsteidza Martina sardzi aizmigušu, vienu sargu nogalināja, bet citu piesēja pie koka, jo viņš pateica, cik te viņa biedru ir un kur viņi. To izdarījuši, viņi strauji uzbruka, Martins un viņa biedri drošsirdīgi aizsargājās, tādēļ gan vienā, gan otrā pusē daudzi tika smagi ievainoti. To redzēdams, viens Martina biedrs, kurš kails netālajā upē vēžoja, atgriezās, paķēra kāda kritušā karavīra zobenu un vairogu un kails sāka cīnīties. Prūši viņu tā šausmīgi kapāja, tā savainoja, ka daudzās vietās no viņa ķermeņa taisni karājās lieli miesas gabali. Gan vieni, gan otri tik nikni kāvās, ka, abām pusēm pagurstot, norunāja atpūsties, bet atpūtās viņi pat trīs reizes un tikpat reizes, atguvuši spēkus, atkal stājās cīņā. Kad beidzot visi kristīgie un prūši gulēja jau nokauti, sargs, kurš bija piesiets pie koka, sarāva saites, aizgāja cīņas vietā, atrada te Martinu, smagi ievainotu, bet vēl dzīvu, iecēla viņu vezumā un aizveda uz Rudinas pili, reizē vezdams prūšu zirgus un atgādādams viņu ieročus un citas lietas.

158 (153) Par brāļu cīņu Vartenbergas pilī
un ļoti daudzu kristīgo bojāeju

Kulmas zemē bija pils uz kalna, saukta Vartenbergs, atrodošies ezera, nosaukta tā paša kalna vārdā, vidū; tajā dzīvoja brāļi ar skaistu ieroču nesēju pulciņu. Kādā svētdienā, kad apkārtējo cienu ļaudis līksmojās un dejoja, no Sūduvas viņiem negaidīti uzbruka karaspēks, kurš visus šos cilvēkus nokāva, bet sievietes un bērņus aizdzina nebrīvē.

159 (154) Par Vartenbergas pils iekarošanu

Pagāni, tik bieži un tik bagātīgi lējuši kristīgo asinis, arī turpmāk nemitējās viņus vajāt. Viņi centās tos līdz pēdējam pilnīgi iznīcināt. Sūduvieši, sapulcējuši vēl lielāku karaspēku, ieradās pie Vartenbergas pils un pēc ilga laika un neatlaidīgiem uzbrukumiem, kuriem brāļi kā varēdami pretojās, to nodedzināja, līdz pamatiem iznīcināja, nogalināja divus brāļus ar visu saimi, tā līdz šai dienai šī pils arī atstāta pamesta.

160 (155) Par Birgelavas pils sagraušanu

Treņots, lietuviešu karaļa dēls, daudzu citu pagānu /gentibus/ atbalstīts, sapulcēja cīņai līdz trīsdesmit tūkstošiem vīru un, atmaršējis pie Prūsijas zemes, sadalīja tos trīs daļās, kuru vienu nosūtīja pret Mazoviju, citu – pret Pamēdi un abas šīs zemes nopostīja, laupīdams un dedzinādams. Pārējie iebruka Kulmas zemē un, neskaitot citas ļaundarības, tur nodarītas, ieņēma Birgelavas pili, nolaupīdami brāļiem un to ļaudīm, kuri bija sabēguši pilī, lopus un visu mantu. Brāļi un citi cilvēki palika dzīvi, aizsargādamies kādā tornī.

161 (156) Par visas Kulmas zemes karu otrās atkrišanas
laikā. Par ļoti daudzu kristīgo bojāeju.

Kad brālis Heidenreihis, Kulmas bīskaps, iesvētīja Toruņas slimnīcas kapliču, prūši, aiz robežas esošie, labi saprazdami šīs ceremonijas nozīmi, sapulcēja karaspēku, nežēlīgi uzbruka ļaudīm, kas atgriezās no iesvētību ceremonijas, apkāva vīrus, bet sievietes un bērnus aizdzina nebrīvē.

162 (157) Par Toruņas slimnīcas nodedzināšanu,
uzbrukumu Kulmas pilsētai
un Lubavas pils un pilsētas sagraušanu

Tajā pašā laikā sūduvieši iebruka ar tik lielu karaspēku, kādu vēl neviens Prūsijā nebija redzējis, Lubavas zemē un pilnīgi sagrāva tāda pat nosaukuma pili un pilsētu. Pēc tam pie Štraisbergas pils iegāja Kulmas zemē, sadalīja savu karaspēku, ieņēma daudz piļu, bet tajās sabēgušos cilvēkus nogalināja vai aizdzina nebrīvē. Pēc tam piegāja Toruņai un nodedzināja slimnīcu un visu citu, kas tikai aiz sienām varēja tikt ar uguni iznīcināts. Beidzot, atmaršējuši pie Kulmas pilsētas, viņi dienu un nakti spēcīgu uzbruka, taču nekā nepanāca, jo pilsētnieki neatlaidīgi aizstāvējās. Šādi postījuši šo zemi četras dienas, beidzot atkāpās ar taisni nenovērtējamu laupoījumu: cilvēkiem, zirgiem, lopiem un citām lietām. Viens sūduviešu karavīrs, stiprs vīrs, dzinās pakaļ kādai kristīgajai, kura tobrīd muka iekšā purvā; kad jau taisījās viņu nogalināt, šī, aizmirsusi sava dzimuma vārgumu, drosmīgi pretojās. /Karavīrs/, saniknots par tādu izturēšanos, ar zobiem nokoda viņai lielo pirkstu, bet viņa, no savas puses saniknojusies, piegrūda muti un ausis ar dumburu un viņu nonāvēja nosmacējot.

163 (158) Par ļoti daudz prūšu bojāeju

Neilgu laiku pēc tam prūšu karaspēks iebruka Kulmas zemē un to nopostīja, visu dedzinādams un laupīdams, bet ļoti daudzus kristīgos apkāva. Beidzot viņi piegāja pie Kulmas pilsētas, kur viņiem pretojās bruņoti pilsētnieki; iesaistījušies kaujā, viņi nokāva viņu vadoni un ļoti daudzus citus /karavīrus/, šādi tika atbrīvoti visi prūšu sagūstītie kristieši.

164 (159) Par Kulmas zemes nopostīšanu
un dažu brāļu un ieroču nesēju bojāeju

Pēc tam Skomants, iebrucis ar sūduviešiem Kulmas zemē, sadalīja savu karaspēku divās daļās, no kurām viena devās pret Toruņu, bet otra pret Kulmas pilsētu, slepkavodami, sagūstīdami un dedzinādami visu, ko pa ceļam satika. Vakara pusē viņi piegāja pie Birgelavas pils un tur ierīkoja nometni. Tajā pašā naktī šīs pils brāļi ar saviem ieroču nesējiem izgāja no pils; kad viņi uzbruka guļošajiem karavīriem, kad vienus nonāvēja, bet citus nāvējoši ievainoja, izcēlās šausmīgs troksnis, kuru izdzirda sargi, to nakti sargājoši karaspēku, viņi atsteidzās, sagatavojušies kaujai, un nokāva divus brāļus, vienu brālīti un daudz ieroču nesēju.

165 (160) Par uzbrukumu ŠēnENZĒS pili
un arī /par/ bārtu vadona Divana bojāeju

Pa to laiku Divans, bārtu vadonis, ar astoņiem simtiem vīru aplenca ŠēnENZĒS pili un zvērēja savu dievu varenībai, ka pakārs brāļus un viņu ieroču nesējus pie pils vārtiem, ja viņi tūliņ neatdos viņam pili. Šajā pilī bija tikai trīs brāļi un daži ieroču nesēji, pēdējiem brāļi uzvilka savus mūku apmetņus un izsniedza viņiem savus

vairodziņus, domādami iedzīt ienaidniekiem bailes, kad izskatīsies, ka pilī daudz brāļu. Kad to izdarīja, kad viena puse sagatavoja visu, kas nepieciešams uzbrukšanai pilij, bet otra – kas nepieciešams aizsardzībai, sākās uzbrukums; krita daudz ienaidnieku, ievainotu un nokautu, bet brālis Arnolds Krofs, šaudams bultas no arbaleta, pāršāva minētajam Divanam kaklu. Tam krītot, citi atkāpās, pasākto nebeiguši. Zaimotājam Divanam iznāca tāpat kā tam Heliodoram, kurš, mēģinādams aplaupīt tā Kunga tempļa kasi, krita, dieva notriekts zemē, nedzīvs; iegājis templī ar ļoti daudziem gājiena dalībniekiem un palīgiem, viņš nesagaidīja ne no viena palīdzības, tikai uz nestuvēm tika iznests laukā.

166 (161) Par to, kā tika ieņemtas divas pilis, piederošas
Kulmas zemes vasaļiem, proti: Eimsutim un vēl vienam

Beidzot Skomants, sūduviešu vadonis, ar lielu sūduviešu un krievu karaspēku 9 dienas postīja Kulmas zemi, laupīdams un dedzinādams. Kad pēc 9 dienām piegāja Kulmenzēi, kāds karavīrs no Polijas, vārdā Nineriks, ielavījās šajā pilsētā, apsollījis to nodot Skomantam. Kad, redzot ienaidniekus, pilsētnieki kāpa uz mūriem, uzkāpa arī viņš, tas nodevējs, un vienu un otru reizi iepūta savā ragā, dodams norunāto zīmi. To izdzirduši, šausmu pārņemtie pilsētnieki saķēra šo karavīru un, pārliecinājušies, ka viņš patiešām gribējis viņus nodot, pakāra pie pilsētas vārtiem viņu pašu, viņa dēlu un vienu viņa kalpu. Skomants, redzēdams, ka piekrāpies, pagriezās uz Eimsuta pili un to pēc enerģiska uzbrukuma ieņēma, nokaudams 40 vīrus, atstātus to apsargāt. Pēc tam strauji un nežēlīgi uzkrita cita vasaļa, bruņinieka, vārdā Cipelis, pilij, un, nokāvis vai saņēmis gūstā visus tur dzīvojošos cilvēkus, abas pilis pārvērtā pelnos.

167 (162) Par prūšu, protošu vācu valodu, nekrietnību

Herkus Mants, notangu vadonis, un ļoti daudzi citi prūši, no mazotnes auguši pie brāļiem, nodarīja tais posta gadus ne mazums ļaunuma kristīgajiem, jo ļoti bieži, neticīgo karaspēkam ienākot brāļu zemēs, kristīgie, kuri nevarēja iebēgt pilīs, slēpās mežos, krūmos vai purvos. To uzzinājis, Herkus, paņēmis daudz ieroču nesēju, devās uz to vietu, kur cerēja rast bēgļus, un, miermīlīgiem vārdiem piesedzis viltu, skaļi vāciski teica: “Ja kāds šeit slēpjas, lai nāk ārā bez bailēm, jo neticīgo karaspēks jau atkāpās”. Tiem, kuri, noticējuši šiem vārdiem, iznāca, viņš ar savējiem uzbruka un /viņus/ sagūstīja vai nogalināja.

168 (163) Par Elbingas brāļu un pilsētnieku cīņām
otrās atkrišanas laikā
un par dažu ticīgo pagudiešu pievienošanos brāļiem

Kad otrās atkrišanas laikā pastiprinājās kristīgo vajāšanas, daži Pagudes dižciltīgie, tiesa, tikai daži, neaizmirsā labdarību, mestra un brāļu veikto, atstāja dzimteni, ieradās ar visu savu iedzīvi un saimi Elbingā un uzticīgi apvienojās ar brāļiem.

169 (164) Par Veklicas pils un vienas mazas pils sagrāvi

Pagudieši, kopā ar sūduviešiem un citām Prūsijas ciltīm sapulcējuši stipru karaspēku, otrās atkrišanas sākumā krustām un šķērsām izvandīja Pagudi un Pamēdi

un apkāva visus kristīgos, kurus tur atrada, bet sievietes un bērņus aizdzina nebrīvē. Pēc tam devās uz priekšu un uzbruka Elbingas pilij tik nikni, ka tiešām būtu ieņēmuši priekšpili, ja kāds /karavīrs/, vārdā Virtelis, nebūtu uz šķēpa uzdūris viņu vadoni. Viņa nāves satraukti, atkāpās līdz kādai mazai pilij, uzceltai starp Ragavas un Veisikas upēm, tajā vietā, kur Veisika ietek Drūsines ezerā, un pēc neilga uzbrukuma to nodedzināja, cilvēkus saņēma gūstā vai nokāva, izņemot tos, kuri ar laivām izmuka pāri Drūsines ezeram. Pēc tam, redzēdami, ka viss viņiem labi veicas, pienāca pie Veklices pils, atrodošies pie Ragavas upes, un, ilgi un spēcīgi tai uzbrūkot, beidzot salauza drosmīgo aplenkto aizsardzību, pili pārvēta pelnos, visus saņēma gūstā vai nokāva.

170 (165) Par Liefarda dzirnavu ieņemšanu
un ļoti daudzu Elbingas pilsētnieku bojāeju

Tā Kunga 1273. gadā, kad sembi, notangi, bārti un vārmī, nebeidzamu karagājīenu un izdevumu nomocīti, padevās ticībai un brāļiem, pagudieši, arī tad nedomādami piekāpties, paslēpa savu sapulcēto karaspēku netālu no Elbingas kādā mežā, no kurienes daži jātņieki aizjāja pie Elbingas pilsētas un parādījās pilsētniekiem, kuri, arvien pie sevis turēdami cīņai sagatavotus ieročus, metās viņus vajāt un vienu otru nokāva. Taču, kad pilsētnieki pakalīdzīdamies par daudz attālinājās no pilsētas, pagudieši, uzbrūkot no aizmugures, atgriezta viņiem ceļu uz pilsētu. Vajātīe pilsētnieki, nespēdami pretoties tādam spēkam klajā laukā, iemuka Liefarda dzirnavās, kuras bija nocietināts kā pils. Atsteigušies pagudieši strauji uzbruka dzirnavām. Tādēļ, ka pilsētnieki, vēl neatpūtušies, drosmīgi aizsargājās, tādēļ, ka gan vienā, gan otrā pusē krita daudz vīru, viņi pārstāja cīnīties un kādu laiku neko nedarīja. Sagatavodamies otro reizi celties cīņai, pagudieši sāka pārlīecināt kristīgos atdot viņiem pili un pašiem padoties, citādi visi tiks apkauti un iznīcināti. Beidzot vienojās, ka pilsētnieki viņiem atdos 25 savus ievērojamākos vīrus, lai citi palīktu dzīvi. Kad to izdarīja, pagudieši, laužuši miera norunu, atkal sāka uzbrukt; tā kā pilsētnieki nespēja vairs aizstāvēties, viņi, pabāzuši uguni, pili aizdedzināja; to ieraudzījuši, vienī aizstāvji sadomāja mukt no uguns, bet sagaidīja bojāeju, citi, lekdami ārā no liesmām, palīka karājoties uz paceltajiem prūšu šķēpiem, bet pārējie sadega. Tur tīka tīk daudz kristīgo asiņu izlīets, ka tuvējā upīte zaudēja savu parasto krāsu un izskatījās asinīm pārplūdusi. Izplatījās ne mazums ticamu stāstu, kurus apšaubīt mums nav pamata, ka tajā laikā, kad tas notīka, daži pilsētnieki, stāvēdami uz Elbingas mūriem, redzēja atvērtas debesis un tur enģeļu vestas nokauto dvēseles.

171 (166) Par pagudiešu paverdzināšanu un vislīelāko
viņu slaktiņu un par kristīgajiem atdoto mieru

Mestrs un brāļi, šī bēdīgā notīkuma satraukti, apņēmās atriebī par nogalinātajiem, sapulcēja visus savus kara spēkus un, iebrokuši Pagudes zemē, krustām un šķērsām to nopostīja, laupīdami un dedzinādami, nogalinādami vīrus, bet sievietes un bērņus aizdzīdami nebrīvē. Bez tam, iekaroja Heilsbergas pili, kura tajā laikā bija pagudiešu rokās, vienus cilvēkus aizdzīdami nebrīvē, bet citus nogalinādami, un no tā laika Prūsijas zemē iestājās mīers.

172 (167) Par nepārtrauktiem ienaīdņieku uzbrukumiem un
Prūsijas kristīgo dažādām grūtībām otrās atkrišanas
laikā

Viens dievs to zina un diez vai arī kāds tagad dzīvojošais cilvēks spētu pastāstīt, kādu postu, kādas nelaimes, kādu trūkumu vīrišķīgi cieta brāļi un citi ticīgie tajā vai citā pilsētā, tajā vai citā pilī un citā vietā, vairāk kā 15 gadus ienaidnieku vajāti. Diez vai arī bija stundas, kad viņi varēja mierīgi ēst savu maizi, tāpēc ka ne vienu reizi, ne divas vai trīs reizes viņiem nācās stāties cīņā un aizsargāties no ienaidniekiem. Taisnību sakot, viņu dzīvē īstenojās tas, kas teikts par ebrejiem, kas gribējuši atjaunot svēto Jeruzālemes pilsētu, bet elku pielūdžēju traucēti: puse no viņiem strādāja darbu, bet otra puse turēja šķēpu no ausmas līdz zvaigžņu atspīdēšanai, viena roka strādāja darbu, bet otra turēja zobenu. Šie dieva kalpi, kā māca apustulis, dzīvoja it kā cīnīdamies ar nāvi ļoti pieticīgi bēdās, postā, nomāktībā, šausmīšanā, ieslodzījumā, apjukumā, smagos darbos, dežūrās, badošanās; viņi likās noskumuši, taču bija vienmēr dzīvespriecīgi. Tāpēc lūgdams lūdzu tos, kuri lasīs šo grāmatu: nesabaidieties visādu grūtumu, bet saprotiet, ka tas, kas noticis, nevar pazudināt mūsu dzimumu, bet tas spēj to palabot. Taču ļoti labi darbs paveicams ne tad, kad atļauts noziedzniekam ilgstoši visu darīt, ko iedomājas, bet tad, kad tūdaļ pat viņi tiek sodīti. Ne tā nolēma darīt tas Kungs ar mums, kā darīja ar citām tautām, pacietīgi gaidīdams, kad, atnākot pēdējās tiesai dienai, varēs viņus sodīt par visiem grēkiem, - mūs nolēma sodīt tad, kad nebūsim beiguši tikt vaļā no saviem grēkiem, jo viņš nekad nebija atteicies mums rādīt žēlastību: saudzēdams savus ļaudis, neatstāja viņus briesmās.

173 (168) Par otreizēju Bartenšteinas pilsagraušanu

Sūduvieši, izdzirduši, ka bārti, varmi un citi prūši atkal paklausa ticībai un brāļiem, ļoti saniknojās un, atmaršējuši ar lielu karaspēku, pēkšņi aplenca Bartenšteinas pili, kurā, brāļiem no tās atkāpjoties, bija iemitinājušies bārti; viņi to sagrāva, apkāva vai aizdzina nebrīvē visus iedzīvotājus, un pat pelnos pārvērta.

174 (169) Par Bisleidas pilsaplenkšanu un divu tūkstošu sūduviešu bojāeju

Citu gadu sūduvieši, nadruvi un skalvi ieradās ar lielu karaspēku, aplenca Bisleidas pili, atrodošos netālu no Bartenšteinas, mežā, sauktā Kartene, un tai strauji uzbruka. To redzēdama, Nameda, Pasdraupuča māte, cēlusies no Mantiminu dzimtas, teica saviem dēliem: “Nožēloju, ka esmu jūs dzemdējusi, jo negribat aizsargāt no ienaidniekiem ne savas dzīvības, ne savu dzimtu”. Šo vārdu pamudināti, viņas dēli un citi pils iemītnieki cēlās kaujai un nokāva vairāk kā divus tūkstošus ienaidnieka karavīru. Pēc tam brāļi atjaunoja Bartenšteinas pili, kur dzīvo līdz šai dienai.

175 (170) Par par nadruvu karu un ļoti daudzu šīs zemes ļaužu atkrišanu

Tā Kunga 1274. gadā, atgriezuši svētās mātes baznīcas klēpī pagudiešus, varmus, notangus, bārtus un sembus, kas devuši viņiem ķīlas un tā galvojuši, ka viņi nākotnē nekad nemēģinās sākt tādu šausmīgu darbību, bet būs pazemīgi paklausīgi ticībai un brāļu varai, mestrs un brāļi, norūpējušies par kristīgo /zemju/ robežu paplašināšanu, vērsa savus ieročus pret nadruviem. Pēc tam, kad mūsu augstāk minētais Tirsks, Maudeļa tēvs un Vēluvas pilskungs, ar visiem saviem tuviniekiem padevās ticībai un brāļiem, daudz varenu un dižciltīgu Nadruvas vīru viens pēc otra

atnāca pie brāļiem ar visām savām saimēm un, kristīšanas pacelti jaunai dzīvei un atteikušies no elkiem, sāka kalpot dzīvajam dievam Jēzum Kristum.

176 (171) Par divu Nadruvas zemes piļu ieņemšanu
Rētavas novadā

Brālis Konrāds no Tirbergas, mestrs, paturēdams prātā šo nadruvu saprātību un uzticību un to, ka, viņiem aizejot pie brāļiem, Nadruvas zeme tika stipri novājināta, nosūtīja brāli Dītrihu, sembu zemes fogtu, ar karaspēku uz Nadruvu. Tie, iebrukuši Rētavas novadā, to nopostīja, laupīdami un dedzinādami, bet pēc tam, dodamies uz priekšu, piegāja pie divām šī novada pilīm un, paļaujoties uz dieva palīdzību, pēc ilgas cīņas beidzot tās abas sagraba; apkāvuši un aizdzinuši nebrīvē daudz ļaužu, kopā ar priekšpilīm tās nodedzināja; starp citu, viņiem te tika tik liels laupījums, tik daudz zirgu, lopu un visdažādāko lietu, ka tiktiko spēja tās aizvest sev līdz.

177 (172) Par Auktoliču pils iekarošanu

Pēc neilga laika tas pats brālis Dītrihs, fogts, pēc mestra pavēles atmaršēja uz Nadruvas novadu, sauktu Katava, paņēmis ne mazums brāļu, 150 jaātnieku un ļoti daudz kājnieku, kuri brauca ar kuģiem, un, izvietojis pienācīgās vietās strēlniekus un pieslējis pie sienas kāpnes, sāka uzbrukt Auktoliču pilij. Tā kā pils iemītnieki bija dzirdējuši, ka agrāk brāļi pēc strauja uzbrukuma bija iekarojuši divas citas pilis, viņi, zaudējuši cerības un izbijušies, nespēja ilgāk pretoties, un brāļi pēc dažiem uzbrukumiem iebruka pilī, daudzus pils iemītniekus nāvējoši ievainoja, bet citus nokāva, beidzot to līdz pamatiem nodedzināja, apkāva vīrus, bet sievietes un bērnus paņēma gūstā.

178 (173) Par Kampsvīķu pils iekarošanu

Pēc tam mestrs ar lielu karaspēku pārstaigāja Nadruvas zemi, laupīdams un dedzinādams, piegājis pie Kampsvīķu pils, uzceltas pie Arsas upes, tai strauji uzbruka, pienācīgi visu, kas nepieciešams, sagatavojis; abās pusēs zaudējot daudz ievainoto, jo šajā pilī bija 200 pieredzējuši karavīri, brāļi beidzot pēc ilgas un neatlaidīgas cīņas iebruka pilī un, nogalinājuši visus mūsu augstāk minētos vīrus, bet sievietes un bērnus saņēmuši gūstā kopā ar nesaskaitāmu laupījumu, pašu pili nodedzināja līdz pamatiem.

179 (174) Par to, kā tika pamesta Nadruvas zeme

Daudz reižu ar Nadruvas zemi tika izkaroti slaveni kari, kas nav aprakstīti pat šajā grāmatā, jo būtu bezgala jānovirzās, /lai/ atsevišķi par visu pastāstītu. Tādēļ nadruvi, kaut arī /viņiem/ bija ļoti daudz karavīru un ne mazums nocietinājumu, pārtrauca rādīt mežonīgu drošsirdību un padevās ticībai un brāļiem, izņemot nedaudzus, kuri atkāpās uz Lietuvas zemi; tā Nadruvas zeme līdz pat šai dienai atstāta neapdzīvota.

180 (175) Par karu ar skalviem. Par notikumiem pirms šī kara

Ar dieva labvēlību iekarojuši nadruvus, brāļi pavērsa savus ieročus pret skalviem, pārliecināti, ka tik ilgi nekā nevarēs izdarīt, kamēr vēl viņiem būs palicis ko

darīt; starp citu, dažas zemāk aprakstītās cīņas notika pēc kara ar nadruviem, jo skalvus bija iespējams sasniegt ar kuģiem, bet to nevarēja traucēt nadruvi, dzīvojoši tālāk no Nemunas.

181 (176) Par kādas pils ilgū aplenkšanu
un kādu apbrīnojamo notikumu

Skalviem pie Ragaines uz kalna bija pils, kuru turēja aplenkumā liels rutēņu karaspēks, atnācis te 9 gadus agrāk nekā Vācu ordenis ieradās Prūsijas zemē. Beidzot rutēņi, paguruši no piepūles un piedzīvojuši lielus izdevumus, uzprasīja aplenktajiem, no kā viņi pārtiek. Viņi atbildēja: “No zivīm”. Redzi, viņiem pils vidū bija 20 soļus garš un gandrīz tikpat plats zivju dīķis, tajā bija tikdaudz zivju, ka to pietika visu aplenkto uzturam. To izdzirduši, rutēņi pārtrauca aplenkšanu. Lūk, kāds apbrīnojams objekts! Kamēr skalvi bija neticīgie, viņiem bija zivis, bet tagad, kad ir kristīgie, viņiem ir vārdes, jo tajā dīķī jau nav vairs tik daudz ūdens, lai tā pietiktu zivīm. Kāpēc tā ir, nezinu, to zina viens dievs, kura lēmumi nesaprotami, bet ceļi neaptverami.

182 (177) Par Ragaines pils iekarošanu

Brālis Dītrihs, sembu fogts, pēc mestra pavēles atkuģoja ar ļoti daudziem brāļiem un tūkstošiem vīru, labi apmācītu uzbrukt nocietinājumiem, uz skalvu zemi, atrodošos abās pusēs Nemunai, un, pēkšņi pienācis pie pils, atrodošies tajā vietā, kur tagad ir Ragaines pils, tai uzbruka. Daži, pieslējuši kāpnes, centās uzkāpt uz sienas. Kad skalvi apņēmas pretoties, brāļu stopnieki, laizdami bultu pēc bultas, viņus aizmēza. Vieniem sākot spiesties pāri sienai, citiem – caur pils vārtiem, no zobeniem gāja bojā milzums neticīgo, kuru pilī bija daudz vairāk nekā brāļu karaspēkā karavīru, bet sievietes un bērnus brāļi kopā ar milzīgu laupījumu aizveda sev līdzī. Pēc tam viņi nodedzināja pili, priekšpili un citas tuvākās celtnes.

183 (178) Par Ramijas pils iekarošanu

Paļaudamies uz to Kungu, cilvēks iedrošinās sākt grūtas, liekas, viņam no dzimšanas taisni neiespējamās lietas, kad no drošām parādībām un pazīmēm jūt, ka dievs viņam labvēlīgs. Tādēļ minētais brālis Dītrihs, pārcēlies ar savu karspēku uz Nemunas otru krastu, tādā pat veidā uzbruka Ramijas pilij; kaut arī tajā kaujā daži viņa karavīri tika ievainoti un nokauti, bet tajā pašā dienā viņš iebruka pilī un to sagrava, daļu ļaužu saņēmis gūstā, bet citus apkāvis.

184 (179) Par Labguvas pils iznīcināšanu

To izdzirduši, skalvi satraucās līdz sirds dziļumiem, bet, sapulcējuši sanāksmē cilts vecākos, sāka spriest, kā atiebties. Vienbalsīgi visi nosprieda nosūtīt gājienā 400 izlasītus vīrus, kuri, ar kuģiem piebraukuši brāļu pilij Labguvai, pēkšņi to agrā rītausmā ieņēma, kad cilvēki atpūtās savās guļvietās, apkāva tur visus vīrus, nodedzināja pili, bet sievietes un bērnus aizveda sev līdzī kopā ar milzīgu laupījumu.

185 (180) Par Skalvas zemes nopostīšanu

Tā kā viegli pelnīta piedošana mudina vēl vairāk apgrākoties, vajadzēja, lai skalvi par šādu plēsonīgu noziegumu saņemtu smagu sodu, citādi viņi arī nākotnē

varētu mēģināt šādi noziegties. Tad mestrs un brāļi, gribēdami atriebt, sapulcēja stipru karaspēku, kurš, iebrucis Skalvas zemē, krustām un šķērsām to nopostīja, laupīdams un dedzinādams, tajā tās daļā, kura saskārās ar Prūsijas zemi, nogalināja daudz ļaužu, bet sievietes un bērnus sasietus aizdzina /projām/. Tajā laikā Stiniguts, skalvu valdnieks, sāka dzīties viņiem pakaļ ar lielu karaspēku, bet mestrs un brāļi, to pamanījuši, slepeni izlika viltīgus slazdus, uzbruka pārgājienā soļojošajam skalvu karaspēkam, daudzus no viņiem nokāva, bet citus piespieda bēgt.

186 (181) P a r t o, k ā g r i b ē j a n o d o t b r ā ļ u s

Dzīvoja kāds varens skalvu vīrs, vārdā Sarkis, Sarku pils pilskungs, šādi nosauktas pēc viņa vārda un stāvējušas tajā Skalvas daļā, kura Lietuvas zemes pierobežā. Neesot pietiekamā daudzumā karavīru, ar kuriem varētu dot triecienu brāļiem, sadomāja viltīgi nodot un, piesedzoties ar labvēlības masku, viņus apkrāpt. Viņš nosūtīja savu ziņnesi pie Klaipēdas komtūra, godbijīgi un dievbijīgi viņu lūgdams, ierasties ar saviem ieroču nesējiem pie viņa, gribot ar visu namu un saimi atteikties no elkdievības un pieņemt kristību žēlastību, izbeigt vardarbību, jo viņš izbēgs no neticīgo rokām tad, kad nonāks stipru ļaužu aizbildnībā. Komtūrs izdzirdis šādu sūtņa runu, ļoti nopriecājās; kaut arī šaubīdamies, bet cerot iegūt tik daudz dvēseļu, viņš, aiz dieva mīlestības pierunājams, pieņēma šādu bīstamu un šaubīgu ieceri. Paņēmis sev līdzī kādus nekādus brāļus un ieroču nesējus, devās ceļā; pārgājienā viņš satika priekšā atsteigušos vīru, kurš viņu brīdināja par nodomāto nodevību, cenzdamies pārliecināt, ka Sarkis ar daudziem karavīriem ceļmalā uzglūn viņam un brāļiem, apņēmies viņus apkaut. To izdzirdis, komtūrs, negribēdams, ka Sarkis gūtu kādu labumu no šīs negodīgās rīcības, ielenca viņu, pēkšņi uzbruka un, citiem aiz bailēm aizbēgot, saņēra viņu pašu un aizveda kopā ar astoņiem spēcīgākajiem skalvu vīriem. Taču pašā pirmajā naktī, kad brāļi atpūtās savās teltīs, Sarkis, bezgala stiprs vīrs, sarāva saites, ar kurām bija piesiets pie koka, un, sagrābis zobenu, nokāva vienu brāli un trīs ieroču nesējus, bet citam nocirta roku, taču arī pats šajā cīņā zaudēja galvu.

187 (182) P a r S a s a v a s p i l s i e k a r o š a n u

Par to uzzinājis, brālis Konrads no Tirbergas, mestrs, ļoti uztraucās un, sapulcējis tūkstoti piecus simtus jātnieku, bet ar citiem izbraucis uz priekšu ar 15 kuģiem, pienāca pie Sasavas, skalvu pils, kurai sāka strauji uzbrukt; pēc ilgas cīņas to ieņēma un nodezināja, daļu ienaidnieku saņēma gūstā, bet citus sakapāja zobeniem.

188 (183) P a r t o, k ā t i k a p a m e s t a S k a l v a s z e m e

Daudz citu karu brāļi karoja ar skalviem un būtu jānovirzās, lai aprakstītu ikvienu. Kad varenākie šīs zemes cilvēki, tādi, kā kungi /domini/ Surbants, Svisdeta un Surdeta, redzot, ka dievs uz viņiem briesmīgi sadusmojies, bet brāļiem apbrīnojami labvēlīgs, viņi, neuzdrīkstēdamies ilgāk dieva spēkam pretoties, atstāja tēviju un viens pēc otra devās pie brāļiem ar visu savu mantu un saimi. Vienkāršie ļaudis, izdzirduši, ka viņu karaspēka vadoni, kas viņus vadīja kara laikā, ir atkāpušies, arī padevās kristīgajai ticībai. Tā visa šī zeme uz ilgiem gadiem palika bez iedzīvotājiem.

189 (184) P a r t r e š o p r ū š u a t k r i š a n u
u n p a r K r i s t b u r g a s u n E l b i n g a s k o m t ū r i e m,

n o k ļ u v u š i e m n e b r ī v ē a r v i s u s a v u s a i m i

Nežēlodami ne nesaskaitāmu izdevumu, ne neizsakāmu piepūli, paši ciezdami bezgalīgu trūkumu, brāļi pēc ilgāka laika, pēc nežēlīga ticīgo slaktiņa, otro reizi pakļāva ticībai šo nežēlīgo un mežonīgo prūšu cilti; kad viņi domāja, ka visur valda miers un saticība, negaidot viņiem uzbruka jauna, bojā eju /draudoša/ vētra. Redzi, velns, cilvēka dzimuma nedraugs un ticīgo ienaidnieks, iemitinājies viņu sirdīs, aiznaida pret mieru sakūdīja viņus vēl reizi sadumpoties un neģēlīgi sākt karu. Viņa pierunāti un pamudināti, visi, izņemot uzticīgos pamēdiešus, norunāja vēlreiz atkrist no kristietības. Taču neviens neuzdrīkstējās atklāti brāļiem pretoties, izņemot pagudiešus, kuri bruņoti uzbruka Elbingas komtūram un Helvigam no Goldbahas, Kristburgas komtūram, un viņu palīgiem un viņus aizdzina nebrīvē. Taču viens /vīrs/, vārdā Povīda, viņus pēc neilga laika atbrīvoja. Viņu mācītāju kapelānu viņi pakāra aiz kakla pie koka, vēl vienu viņu kalpu nogalināja, bet pārējā saimes daļa, mezdamās bēgt, šā vai tā izmuka.

190 (185) Par ļoti daudz pagudiešu apkaušanu

Atgriezies šajā laikā no Vācijas, brālis Dītrihs no Lindelauas, sembu fogts, atrunāja sembus, kuri viņu no visas sirds cienīja, no šiem nomaldiem. Kad to uzzināja notangi un varmi, paši atteicās no ļaunā nodoma, dodami vārdu būt uzticīgiem brāļiem. Brālis Konrads no Tirbergas, mestrs, un brāļi sapulcēja lielu karaspēku, iebruka Pagudes zemē un, apkāvuši nesaskaitāmu daudzumu vīru, ar uguni nopostīja visu zemi un to izlaupīja, aizdzina nebrīvē sievietes un bērnus. Kad tā notika, gan vīri, gan sievas pēdējiem vārdiem lādēja vienu sembu, vārdā Banss, Pabēču novada kamerāriju, apgalvodami, ka viņš ir šī šausmīgā nozieguma izdomātājs, uzkuģdītājs un sācējs. Šis Banss gribēja atklāti turēt divas sievas; tā kā brāļi viņam to aizliedza, viņš saniknots uzkuģdīja gandrīz visus prūšus atkrist no kristietības. Tādēļ, izmeklējusi visus viņa noziegumus, viņu pelnīti sodīja ar nāvi.

191 (186) Vēl par to pašu

Tā paša gada rudenī brāļi atkal iebruka Pagudes zemē un to nopostīja, dedzinādami un laupīdami, ļoti daudzus saņēma gūstā vai nokāva, izņemot tos dažus, kuri ar savām saimēm atkāpās uz Lietuvas pusi, uz Grodņas pils apvidu /territorium/, bet visa šī zeme pārvērtās par neapdzīvotu vietu.

192 (187) Par Kulmas zemes un Graudingas, Marienverderas, Santīras, Kristburgas pils novadu nopostīšanu un Klementas pils sagraušanu

Tajā laikā Kulmas zemē dzīvoja brālis Bertolds no Nordhauzenas, novada komtūrs, kurš, citādi apdomīgi kārtojošs saimniecības lietas, daudz mazāk derēja karam (redzams, mazāk bija tam piemērots), tādēļ viņš arī neprata dot pienācīgo prettriecienu ienaidnieka pēkšņiem uzbrukumiem. Tādēļ sūduvieši arvien biežāk ielauzās Kulmas zemē un, stipri izpostot dieva tautu, visu šajā zemē sadedzinot un nolaupt, atkāpās; sajutuši, ka neviens viņiem nepretojas, viņi uzdrīkstējās pat ar mazu karaspēku spraukties iekšā Kulmas zemē. Beidzot mestrs norīkoja par šīs zemes novada komtūru brāli Hermani no Šēnenbergas, pieredzējušu karavadoni, kurš sāka viņiem drosmīgi pretoties: katrā reizē, kad sūduvieši ar nelielu karaspēku iebruka

Kulmas zemē, viņš ar saviem ieroču nesējiem drosmīgi viņiem stājās ceļā, uzbruka viņiem un sakāva, ļoti daudzus apkaudams, bet citus izklīdinādams; viņš tik reižu tā izdarīja un tik viņus apkāva, ka sūduvieši vairāk neuzdrīkstājās rādīties bez lielāka karaspēka. Sanikņojies par tādu ļaužu zudumu un tādiem lieliem zaudējumiem, ciestiem Kulmas zemē, Skomants, sūduviešu vadonis, ar 4 tūkstošiem savu ciltsbrāļu un stipru lietuviešu karaspēku iebruka Kulmas zemē 11 tūkstoš meiteņu dienā /21. oktobrī/, apņēmies visvisādi atriebt savējo bojā eju. No sākuma viņi strauji uzbruka kāda vasaļa pilij, sauktai Plovista, atrodošies Osas upes krastā; būtu to sagrāvuši, ja galu galā nebūtu vienojušies ar pils iemītniekiem, ka šie viņiem dos divus pieredzējušus vīrus, kuri neticīgo karaspēku aizvedīs uz kristīgo zemēm un no tām atvedīs, šādi viņi izvairījās no bojā ejas. Pēc tam viņi pienāca pie Rudinas, Līpas un, beidzot, pie Velzacas pils, pēdeļās priekšpili līdz pamatiem nodedzināja. Pēc tam viņi strauji uzbruka vienai vasaļa pilij, sauktai Turnica, taču pils iedzīvotāju labās aizsardzības dēļ tajā dienā uzbrukumā nekā nepanāca, kaut gan visu nakti pili turēja aplenktu. Otrā dienā, sapratuši, ka pili aizsargā daudz vairāk ieroču nesēju nekā domājuši, atkāpās, pat nemēģinādami otro reizi uzbrukt. Pēc tam ieradās pie Klementa pils, kura piederēja kādam vasalim, un tai, ielenkuši no visām pusēm, uzbruka; beidzot, pabāzuši uguni, līdz pamatiem nodedzināja, tajā gāja bojā simts kristīgo, neskaitot sievietes un bērņus, aizdzītus nebrīvē. Beidzot viņi pienāca pie šādām pilīm un pilsētām: Graudingas, Marienverderas, Santīras un Kristburgas, visu kas ceļā pagadījās, vai nu apkāva, vai saņēma gūstā, vai pārvēta pelnos. Pēc tam atgriezās atpakaļ ar nenovērtējamu laupījumu: ar milzum daudz kristīgajiem un ļoti daudzām visādām mantām. Neviena saprātīgs cilvēks nevar bez asarām domāt par šī karaspēka pastrādātajiem ļaunajiem darbiem, par šausmīgo dieva tautas slaktiņu, par apgānītiem baznīcu sakramentiem un tās kalpiem.

193 (188)

Par karu ar sūduviešiem
un par pēdējo karu Prūsijas zemē

Iekarojuši ar tā Kunga Jēzus Kristus žēlastību visas Prūsijas zemes ciltis, palika viena vienīgā, bet par visām spēcīgākā, proti, sūduvieši, kuriem brāļi drosmīgi uzbruka, ne tik paļaudamies uz cilvēku drošsirdību un karaspēka lielumu, cik uz dievišķo palīdzību, jo zināja, ka tas Kungs ir mācījis, ka, ziedojot upuri, nepieciešams upurēt ne tikai galvu vai kādu ķermeņa daļu, bet arī tā asti, Tādēļ brāļi, gribēdami ziedot nedalītu upuri, lūk, šādi sāka karot pret Sūduvas zemi.

194 (189)

Par to, kā tika nopostīts Kimenavas novads
Sūduvas zemē

Brālis Konrads no Tirbergas, mestrs, un daudz brāļu ar tūkstoti pieci simti jātniekiem iebruka Sūduvas zemē un nopostīja to tās novadu, kurš saucas Kimenava; neskaitot milzums nogalināto, viņi aizdzina sev līdzī tūkstots gūstekņus un paņēma sev līdz milzums cita laupījuma. Citā dienā, kad brāļu karaspēks atkāpdamies piegāja pie meža, saukta Vinsas, viņus panāca trīs tūkstoši izlasītu sūduviešu vīru, kuriem brāļi ar savējiem drosmīgi uzbruka, ļoti daudzus nokāva un nāvējoši ievainoja, bet citus aizdzina līdz ieejai viņu zemē. Šajā kaujā brāļu karaspēks zaudēja sešus vīrus, kritušus cīņā, visi citi sveiki atgriezās atpakaļ.

195 (190)

Par Polijas zemes aplaupīšanu

Tajā laikā stiprs lietuviešu karaspēks iebruka Polijā un, dedzinādams un laupīdams, nopostīja Bretas, Lenčicas un Dobrines pierobežu, viņi kristīgajiem nodarīja tik lielus zaudējumus, viņus slepkavodami un ņemdami gūstā, ka diez vai arī kāds varētu pienācīgi saskaitīt, cik viņu tad gāja bojā.

196 (191) Vēl par to pašu; par astoņi simti lietuviešu
bojāju

Pēc neilga laika astoņi simti Lietuvas jātnieku nopostīja 10 ciemus tajā Polijas zemes daļā, kura saucas par Kersovu, un, nogalinājuši ļoti daudz kristīgo, atkāpās ar lielu laupījumu. Tajā laikā, kad tas notika, dievbijīgais Lešeks, Krakovas kņazs, sapulcējis daudzus tūkstošus vīru, uzkāpa vienā paugurā un pateica: “Kas nejūt baiļu, lai tas kāpj pie manim, lai šodien varētām atriebt par krustā sistā ciešanām”. Īsi un skaidri sakot, viņš kā Gedeons no ļoti daudziem karavīriem paņēma 300 vīrus, ar kuriem devās cīņā un drosmīgi uzbruka ienaidniekam, paļaudamies uz dieva žēlastību, kurš nepamet nevienu cilvēku, kas viņam uzticīgs; vispirms atbrīvojis gūstā saņemtos kristīgos, deva ticības ienaidniekiem tādu triecienu, ka no astoņiem simtiem vīru tikko desmitam izdevās aizmukt.

197 (192) Par Sūduvas/zemes/Merūnišķu novada nopostīšanu

Brālis Konrāds, mestrs, arvien rūpēdamies par neticīgo iznīcināšanu, sapulcējis spēcīgu jātnieku un kājnieku karaspēku, ar jātniekiem iebruka Sūduvas novadā, sauktā Merūnišķis, kur nokāva 18 šī novada ievērojamus kungus /dominos/, bet citus /karavīrus/ atstāja pie ieejas minētajā zemē. Viņš šo novadu stipri nopostīja, dedzinādams un laupīdams, nokaudams un saņemdamas gūstā sešus simtus vīru un sievu.

198 (193) Par laupītājiem

Diez vai kāds varētu pilnīgi izstāstīt, kādi apbrīnojami un neparasti varonīgi bija kristīgo laupītāji, proti: Martins no Golinas, Konrads, vārdā Divelis, cits /vīrs/, saukts Štaubemelis, Kudars no Sūduvas, Nakaims no Pagudes un ļoti daudzi citi. Tas Martins ar 4 vāciešiem un 11 prūšiem sagrāba kādu ciemu Sūduvas zemē, apkaudams un aizdzīdams nebrīvē cilvēkus. Atgriezdamies atpakaļ, viņš pēc kāda laika pienāca tādā vietā, kur, nepievērsdam uzmanību briesmām, sēdās ar saviem biedriem pie galda pēc visām bēdām mierīgi paēst pusdienas; negaidot viņiem uzbruka ienaidnieki un nokāva četrus viņa biedrus vāciešus, bet citi aizbēga, pametot visus savus ieročus un visu pārtiku. Sūduvieši par to ļoti priecājās, pa to laiku apbēdinātais Martins diezgan ilgi blandījās pa mežu, līdz kamēr sasauca savus izklīdinātos biedrus; tā kā visi viņu ieroči bija nolaupīti, viņš slepeni, ienaidniekam guļot, vienu pēc otra izzaga viņu vairogi, zobenus un šķēpus, bet, būdams ar ieročiem, viņš ar saviem biedriem pēkšņi uzbruka un visus apkāva viņu guļvietās, izņemot vienu, kuru Martins nokāva, aizstājoties tam ceļā, pa kuru tas mēģināja aizmukt; pēc tam atgriezās mājās ar iepriekš gūto laupījumu un šo neticīgo ieročiem un citām lietām.

199 (194) Par to pašu

Tas pats Martins un pulciņš citu vīru reiz atkal piegāja kādam Sūduvas ciemam un vakara krēslā, kad vieni mazgājās pirtī, otri vakariņoja, bet trešie gāja visādos darbos, tam uzbruka, bet visus cilvēkus apkāva. Martins nokāva 10 vīrus pirtī, nolauņja zirgus, lopus un citu ko un aizdzina nebrīvās sievietes un bērnus.

200 (195) Par sūduviešu aizbēgšanu

Tajā pat laikā sūduvieši, gribēdami atriebt par to, kas augstāk minēts, iebruka ar salīdzinoši nelielu karaspēku Notangas zemē un, izlauņjuši nelielu tās daļu, atkāpās. Brāļi, ar saviem ieroču nesējiem viņus strauji vajājot, daudz viņu nokāva vai nāvējoši ievainoja, bet citi apkaunojoši aizbēga.

201 (196) Par brāli Konradu, Prūsijas zemes mestru
tā Kunga 1279. gadā

Brālis Konrads no Foihtvagenas, desmitais Prūsijas mestrs, vadīja /brāļus/ vienu gadu. Mirstot brālim Konradam no Tirbergas, Prūsijas zemes mestram, un ejot bojā brālim Ernestam, Livonijas zemes mestram, kuru nokāva neticīgie, lielmestrs, abu zemju sūtņu lūgts, viņu iecēla par Prūsijas un Livonijas brāļu mestru tā Kunga 1279. gadā. Paejot vienam gadam, viņš, juzdams, ka nespēs abas zemes valdīt, atteicās no sava amata Prūsijā un palika vienīgi par Livonijas zemes mestru.

202 (197) Par Pakimas novada Sūduvas zemē nopostīšanu

Tajā laikā brālis Konrads no Tirbergas Jaunākais, Prūsijas zemes maršals, pēc mestra pavēles sapulcēja visu savu karaspēku un iebruka Sūduvas zemes novadā, sauktā Pakima; stipri to nopostījis, nodedzinājis un aplaupījis, saņēmis gūstā un apkāvis ļoti daudz ļaužu, devās atpakaļ un vakarā pārgāja ar savu karaspēku aizsalušu ezeru, sauktu Nagutinas, Uzaustot rītam, ledus tā izkusa, ka nevienam pat galvā nebūtu ienācis, ka viņi te pārgājuši.

203 (198) Par brāli Mangoldu,
Prūsijas mestru tā Kunga 1280. gadā

Brālis Mangolds /no Šternbergas/, vienpadsmitais Prūsijas mestrs, vadīja /brāļus/ divus gadus. Iepriekš viņš bija Karaļauču pils komtūrs, kur daudz laba paveica; kļuvis Prūsijas zemes mestrs un gandrīz divus gadus tajā vadījis, tika uzaicināts uz kapitulu, kad svinīgi par Vācu ordeņa lielmestru izvēlēja brāli Burhardu no Švandenē, bet, atgriežoties mājās, ceļā arī nomira.

204 (199) Par Sembas zemes nopostīšanu

Šī mestra brāļa Mangolda vadīšanas laikā sūduvieši, bez gala brāļu mocīti mūsu aprakstītajos un neaprakstītajos uzbrukumos, ļoti gremzās un dega pret viņiem neizsakāmā niknumā, tādēļ sāka spriest, kā varētu atriebt par šādu apspiešanu, taču vieni paši neko nespēdami, paaicināja palīgā lietuviešus un spēcīgi uzbruka Sembas zemei. Brāļi jau iepriekš bija sagatavojušies doties pretuzbrukumā. Tādēļ tie nekā cita te nevarēja darīt, tikai desmit dienas soļot no vienas šīs zemes robežas līdz otrai un dedzināt viensētas un visu citu, kas bija ārpus piļu un nocietinājumu /sienām/; viņi atgriezās mājās, zaudējuši tikai 5 savus karavīrus.

205 (200) Par uzbrukumu Sūdvas zemei
un ļoti daudz sūdoviešu sagūstīšanu un bojāeju

Tajā laikā, kad neticīgo karaspēks bija Sembas zemē, brālis Ulrihs Bajers, Teplavas komtūrs, ar 12 brāļiem un 250 jātniekiem iebruka Sūduvā un, nerēķinot citus zaudējumus, kurus nodarīja šai zemei, dedzinādams un laupīdams, ņēma un nogalināja 150 cilvēkus, aizdzina nebrīvē dižciltīgo sievas, dēlus, meitas un kalpus; tā sūdovieši te daudz vairāk zaudēja nekā bija ieguvuši Sembā.

206 (201) Par brāļa Ulriha cīņu ar sūdoviešiem

Tas brālis Ulrihs bija kļuvis slavens ar drošsirdību. Viņš, redzat, uzņēmās tādus grūtus pārgājienus, par kuriem bailīgais neuzdrīkstētos ne iedomāties. Viņš nodarīja sūdoviešiem neaprēķināmus zaudējumus. Tik reižu viņš devās pret viņiem kaujā, ka mestrs, baidīdamies, ka viņš neciestu lielus zaudējumus, aizliedza viņam nākotnē viņiem uzbrukt bez īpašas atļaujas. Jautāts, kādēļ ir uz viņu tā sadusmojies, atteica: “Man būtu gluži vienalga, ko ar viņiem dara, ja nerūpētu, lai viņi cirstu piecas brūces, kā par mani tika ievainots Kristus”. Tā arī notika, jo pēc neilga laika sūdovieši, piecas reizes ievainojuši, viņu nokāva.

207 (202) Par kāda sūdovieša atkrišanu un brīnumainu
notikumu

Tajā laikā kāds dižciltīgs sūduvietis, vārdā Ruseinis, ieradās ar visu savu mantu un saimi pie Balgas komtūra un iegribējās noklausīties dievkalpojumu, taču viņam neļāva. Uzzinājis, kādu iemeslu dēļ viņam tas aizliegts, tūliņ pat lāvās nokristīties ar visu savu saimi, bet neilgu laiku pēc kristībām sāka ilgstoši slimot un atgūlies pasauca kādu Balgas brāli mācītāju, kas viņu bija kristījis, un pazemīgi lūdza viņu pamācīt Kristus ticību. Mācītājs centīgi izdarīja, ko lūdza, un, palūkojies apkārt, ieraudzīja kājgalī koka krustu, kuru šis sūduvietis bija licis izgatavot. Mācītājs, brīnīdamies, ka pavisam nesen kristītais ir tā pieķēries Kristus ticībai, pajautāja, vai viņš nav ko labu izdarījis agrāk, pirms pieņēma ticību. Tas atbildēja, ka ir nokāvis ļoti daudzus kristīgos, bet par kādiem labiem darbiem nekā nezina, izņemot vienu vienīgo, proti, kad ar lielu karaspēku bija iebrucis Polijā, kāds sūduvietis izvedis sev līdzī visu svētās jaunavas Marijas ar zīdainīti uz rokas gleznojumu; kad atceļā sūdovieši sadomāja mest šķēpus pa šo gleznu, viņam tās palika žēļ, /viņš/ izrāvis to viņiem no rokām un atdevis kādam kristīgajam, teikdams: “Paņem šo sava dieva gleznu un aizved to uz to vietu, kur tā tiktu turēta pienācīgā godā”; pēc tam sapnī viņam parādījusies vissvētā jaunava, bezgala skaista un jo daiļi apģērbusies, un teikusi: “Par godu, kuru manas gleznas dēļ esi man parādījis, tev tiks atlīdzināts mana dēla valstībā”. To pastāstījis mācītājam, sūduvietis tajā pašā dienā laimīgi atdeva dvēseli tam Kungam.

208 (203) Par Marienburgas pils uzcelšanu

Tā Kunga 1280. gadā Santīras pils, nomainot tās vārdu un vietu, tika pārcelta tur, kur tā tagad atrodas, un nosaukta par Marienburgu, tas ir, par svētās Marijas pili, kuras slavai un godam tā te arī tika pārcelta.

209 (204) Par to, kā tika nopostīts Sūduvas novads,
saukts Kresmena

Brālis Mangolds, mestrs, gribēdams, lai cīņas ar sūduviešiem, drosmīgi viņa priekšgājēju iesāktas, viņa vadības gados ne tikai nepavājinātos, bet ik dienas pastiprinātos, sapulcēja visu savu karaspēku un sveču dienā /2. februārī/ iebruka Sūduvas novadā, sauktā Kresmena, kuru postīja, dedzinādams un laupīdams. Bez cita visa nodedzināja Skomanta, varena vīra un šī novada vadoņa, viensētu un, saņēmis gūstā vai apkāvis 150 cilvēkus, ar milzīgu laupījumu atgriezās mājās. Šis karaspēks, iebrucis minētajā novadā, apmaldījās, taču šīs kļūdas dēļ, kuru noteica dieva providence, nekad neko bez iemesla nedarot, izklīda un, tā tālāk lauždamies, ieņēma visu novadu un to nopostīja. Šajā karā krita nokauti brālis Ulrihs Bajers, Teplavas komturis, un 4 vīri, bet brālis Ludviks no Libenceles tika sagūstīts.

210 (205) Par to, kā brālis Ludviks no Libenceles
pirmoreizi tika sagūstīts

Brālis Ludviks no Libenceles, dižciltīgs vīrs un no jaunām dienām iemanījies karot, savā dzīvē, kā vēlāk redzēsīm, veica brīnumainus varoņdarbus. Viņu, saņēma gūstā, atdeva Skomantam, kurš viņu ļoti iemīlēja, jo tas bija tāds pats drošminieks, kā viņš pats, tādēļ reiz viņu, gūstekni, aizveda tur, kur Sūduvas zemes varenie bija sapulcējušies dzīrot. Pa šo dzīru laiku kāds dižciltīgs un varens vīrs ļoti sakaitināja brāli Ludviku, bez pārtraukuma viņu apvainodams un lamādams. Tādēļ viņš teica Skomantam: “Vai tad mani te atvedi, lai tas cilvēks mani apvainotu aizskarošiem vārdiem?” Viņam atbildēja Skomants: “Nožēloju, ka esi nozākāts, ja iedrošies, atrieb par tev nodarītajām pārestībām, bet es tev palīdzēšu”. To izdzirdis, brālis Ludviks sadūšojies ar zobenu nokāva savu pretinieku. Vēlāk brāli Ludviku no nebrīves atsvabināja kāds minētā Skomanta kalps /famulus/ un atdeva brāļiem.

211 (206) Par Skomanta, sūduviešu vadoņa, atkrišanu

Sūduvas novadā, sauktā Kresmena, Skomants būdams slavens ar spēku un mantu, tomēr, nevarēdams noturēties pret brāļu uzbrukumiem, no sava novada atkāpās uz Krievu zemi ar visu saimi un biedriem. Kādu laiku tur padzīvojis, atgriezās, nepanesdams trimdu, savā dzimtajā zemē. To uzzinājuši, brāļi atkal sāka ar viņu karot un reizēm viņu tā nomocīja ar uzbrukumiem, ka viņš beidzot ar visu savu mantu un saimi padevās ticībai un brāļiem.

212 (207) Par Sūduvas novada, saukta Zilija, nopostīšanu
un par to, kā brālis Ludviks otro reizi nokļuva gūstā

Tai laikā, kad brālis Mangolds, mestrs, ceļoja uz kapitulu, brālis Konrads no Tirbergas, maršals, iebruka ar ļoti daudziem brāļiem un milzīgu karaspēku Sūduvas novadā, sauktā Zilija. Šis karaspēks bija tik liels, ka tas izstiepās daudzu jūdžu garumā. Minētajā novadā tas pārvērtā pelnos visas celtnes, nokāva vienu dižciltīgo, vārdā Vadolis, turienes vadoni, un ļoti daudzus citus un aizveda sev līdzī nesaskaitāmu laupījumu. Šajā gājienā smagi ievainots, brālis Ludviks no Libenceles bija pusdzīvs atstāts sniegos. Pēc neilga laika viņu atrda sūduvieši un, uzlikuši uz zirga tā, ka galva un rokas karājās /gar/ zirga vieniem sāniem, bet kājas /gar/ otriem, aizgādāja projām, bet tik neveiksmīgi, ka no apkaltušajām brūcēm atkal sāka stipri

plūst asinis, bet tā arī izglāba ievainoto, kā viņš pats vēlāk taisnīgi teica. Otro reizi nokļuvis nebrīvē, brālis Ludviks tika aizvests pie kāda dižciltīgā, vārdā Kantigirds, un nodots viņa aizbildnībā.

213 (208) Par to, kā tika atstāta Poterbergas pils un uzcelta Mēves pils

Sventopelkam, kādreizējam Pomerānijas kņazam, par kuru jau esam agrāk runājuši, bija četri dēli: pirmdzimtais Mstivojs, kuru, kā esam teikuši, bija devis kā ķīlu, Sambors, Vartislavs un vēl viens. Vartislavs iestājās Vācu ordenī par brāli un iepriekš minētās kņazistes daļu, kura tika viņam, atdeva labdarības mērķiem Vācu ordeņa brāļiem Prūsijā. Sambors, redzēdams, ka no savas daļas nevarēs dzīvot tik grezni, kā pienākas viņa stāvokļa cilvēkam, atdeva to brāļiem, lai tie viņu un viņa saimi ar visu ko apgādātu. Tā pat izdarīja arī ceturtais brālis, bet lai šis dāvinājums būtu likumīgs un mūžīgs, visi trīs brāļi apsolvījās necelt nekādas juridiskas prasības un neuzsākt faktiskas darbības, kuras varētu pēc likuma šajā kņazistē uzsākt viņi paši vai viņu pēcteči, un izdeva brāļiem vajadzīgos rakstus, kurus apstiprināja ar saviem zīmogiem. To uzzinājis, Mstivojs sagrāba šīs trīs Pomerānijas kņazistes daļas un ilgus gadus tās noturēja savā varā pretēji brāļu gribai. Beidzot ieradās viņa svētība Filips, Fermas bīskaps, apustuliskā krēsla legāts, atsūtīts uz Polijas zemi, un brālis Konrads no Tirbergas, mestrs, viņam sūdzējās par pārestību, ko minētais Mstivojs nodara Prūsijas brāļiem šajās trijās minētajās kņazistes daļās, un iesniedza atzīmēto privilēģiju, pierādīdams, ka brāļiem ir uz tām neapstrīdamas tiesības. Uzklusījis abu pušu pierādījumus, tas pats legāts, brāļiem atsakoties no agrāk minētajām privilēģijām un visām tiesībām uz to mantu, samierināja viņus, lūk, uz šādiem nosacījumiem: Vācu ordeņa brāļi atstās sev Pomerānijā novadu, sauktu Vacka, kur tagad atrodas Mēves pils, un šādi izbeigs starp viņiem cēlušās nesaskaņas. Tādēļ tā Kunga 1283. gadā brāļi pārcēla no Kulmas zemes Poterbergas pili un visas citas celtnes un nodibināja Mēves pili pie Vislas tajā vietā, kur tā līdz pat šai dienai atrodas par godu un slavu Jēzum Kristum.

214 (209) Par brāli Konradu no Tirbergas, Prūsijas mestru

Brālis Konrads no Tirbergas Jaunākais, divpadsmitais Prūsijas mestrs, vadīja /brāļus/ pussešus gadus. Šis brālis Konrads bija minētā Konrada no Tirbergas, mestra, īstais brālis, viņi abi kļuva slaveni kā apņēmības pilni vīri, guva lielu slavu gan ar karagājieniem, gan citādiem darbiem; viņiem vadot, tik sekmīgi karots ar neticīgajiem, ka liekas, ka viss nokārtojās tā, kā viņi grib.

215 (210) Par vienas Sembas daļas nopostīšanu

Tā Kunga 1283. gada ziemā astoņi simti jātnieku no Lietuvas pa Kuršu zemes strēli iebruka Sembas zemē un, dedzinādami un laupīdami, nopostīja tās divus novadus, proti: Abendu un Pabēčus; nogalinājuši 150 kristīgos, viņi, nekur nesastapuši pretošanos, dzīvi un veseli atgriezās atpakaļ. Neapšaubāmi, ka tā notika tādēļ, ka mestrs un brāļi, jau iepriekš zinādami, ka lietuvieši sagatvojušies gājienam, vairākas dienas viņus gaidīja ar karaspēku, taču, apnikuši gaidīt, jo tie ceļā aizkavējās ilgāk kā parasti, izklīda, atgriežoties mājās. Tūlīt nākošajā dienā lietuvieši iebruka Sembā un, neviena nekavēti, izdarīja to, par ko jau augstāk pastāstīts.

216 (211) Par jaunas pils uzcelšanu Sāļās jūras krastā,
Sembas zemē, Kuršu zemes strēlē

Brālis Konrads, mestrs, gudrs un piesardzīgs vīrs, saprasdams, ka, pa slepenu ceļu nākdami pāri zemes strēlei, neticīgie var nodarīt brāļiem un Sembas zemei daudz ļaunuma un zaudējumu, uzcēla zemes strēlē, Sāļās jūras krastā, stipru pili, kura tika nosaukta par Noihauzu, lai lietuvieši nevarētu negaidīti ielauzties Sembas zemē.

217 (212) Par Kimenavas pils ieņemšanu
un tūkstots seši simti sūduviešu atkrišanu

Tajā laikā tas pats brālis Konrads, mestrs, rūpēdamies par viņam uzticētajiem pienākumiem, ne vienu vien nakti pavadīja bez miega, apsvērdams, kā uzvest uz patiesības ceļa ticības ienaidniekus sūduviešus. Tiekdamies pēc šī mērķa, sapulcēja daudz brāļu un citu karavīru; kad devās Sūduvas virzienā, viņu satika brālis Ludviks no Libenceles, atvedis sev līdzī Kantigirdu, kura sagūstīts kādreiz bija, un tūkstoti seši simti abu dzimumu sūduviešus, kurus, būdams gūstā, pievērsis Kristus ticībai. Viņus ieraudzījis, mestrs ļoti nopriecājās un pavēlēja viņiem soļot Sembas zemes virzienā. To izdarījis, mestrs otrā dienā ar savu karaspēku iebruka Sūduvas novadā, sauktā Kimenava, un tik spēcīgi uzbruka tāda paša nosaukuma pilij, ka pils iemītnieki drīz vien piekrita to atdot, ja viņiem atļaus netraucēti no šejienes aiziet ar visu mantu, apsoties pieņemt Kristus ticību. Tad viņiem norīkoja ceļvedi un pavēlēja nekavējoties ceļot uz Sembas zemi. Kad nākamajā dienā, nopostījuši Kimenavas novadu, brāļi ar savu karaspēku devās atpakaļ, viņi uzzināja, ka minētie Kimenavas pils iemītnieki, nogalinot ceļvedi, pa pilnīgi citu ceļu pagriezušies uz Lietuvu. Tomēr brālis Ludviks ar savu svītu atnāca uz Sembas zemi, kur visus kristīšana pacēla jaunai dzīvei.

218 (213) Par brāļa Fridriha Holes un 30 vīru bojāeju

Tajā pašā laikā brālis Fridrihs, saukts Hole, brāļa Markvarda no Revelingas īstais brālis, ar 100 jātņiekām no Brandenburgas pils devās uz Sūduvu; kad viņš gāja atpakaļ, paņēmis Kirsnavas novadā lielu laupījumu, ienaidnieki, sākdami viņu vajāt, nokāva gan viņu, gan 30 vīrus. Tomēr domāju, ka nekādā gadījumā nepienāktos noklusēt, ka šis brālis Fridrihs pirms savas bojāejas tik spēcīgi cirta ar zobenu pa muguru kādam stipram karavīram, cīņā nostājušies viņam ceļā, tik briesmīgi viņam sita, ka tas, neizturējis sitienu, līdz ar zirgu nokrita zemē, kaut arī šis cirtiens viņu nemaz neievainoja un neatstāja uz ķermeņa nekādas brūču pēdas, kā vēlāk, pieņēmis Kristus ticību, atklāti paziņoja arī pats cietušais, arī citi sūduvieši, kas piedalījās tajā karā un visu redzēja.

219 (214) Par kāda Sūduvas dižciltīgā
un tūkstotis pieci simti sūduviešu atkrišanu
un par to, kā tika pamesta šī zeme

Daudz reižu ir bezgala ilgi brāļi karojuši ar sūduviešiem, taču, negribēdami izplūst, nerakstīsim par tiem kariem. Kad Gedets, dižciltīgs un stūrgalvīgs vīrs, kam bija liela vara un daudz mantas, Kimenavas sūduviešu vadonis, vairs nespēja noturēties pret biežajiem un spēcīgajiem brāļu uzbrukumiem, viņš līdz ar savu mantu un saimi un ar tūkstotis pieci simti vīriem un sievietēm aizgāja pie brāļiem un pieņēma

kristību. Taču Skurda, citas Sūduvas daļas vadonis, noniecinājis ticības labvēlību, atkāpās ar saviem ļaudīm uz Lietuvas zemi, un tā Sūduvas zeme līdz šai dienai palika neapdzīvota.

220 (215) Par žēlastību, piešķirtu neticīgajiem, pieņēmušiem Kristus ticību

Tiem kuri, atsakoties no elku pielūgšanas, pieņēma Kristus ticību, brāļi parādīja, lūk, šādu laipnību. Augstas izcelsmes un dižciltīgas asins cilvēkiem deva tik daudz zemes un pienākumu /bona ei libera conferuntur/, lai viņi varētu tā dzīvot, kā pienākas viņu kārtas ļaudīm; nedižciltīgajiem pienākas kalpot brāļiem tā kā to prasa līdz pat šai dienai Prūsijā saglabājušās paražas; tomēr, ņemot vērā viņu nopelnus un pārkāpumus, brāļi var arī citādi rīkoties, piemēram, vai tad nedižciltīgais, atkrišanas gados vai citos ticībai radušos nelaimju gadījumos paliekot uzticīgs ticībai un brāļiem, nav tik ļoti izpelņījis, lai no nedižciltīgajiem tiktu pacelts cienījamos dižciltīgajos, bet verdzību viņam nomainītu pelnīta brīvība? Zināms, ka jā. Pretrunīgos gadījumos brāļi tā arī rīkojās. Tādēļ Prūsijā daudz jaun kristīto, kuru senči cēlušies no dižciltīgām ģimenēm, taču viņi paši noziegumu dēļ, kas nodarīti pret ticību un ticīgajiem, tika paturēti kā vienkāršas cilmes ļaudis, pa to laiku citi, kuru senči bija nedižciltīgi, guva brīvību par uzticīgu kalpošanu ticībai un brāļiem.

221 (216) Beidzas karš Prūsijā. Sākas karš ar lietuviešiem

Tā Kunga 1283. gadā, kad pagāja jau 53 gadi no kara sākuma ar prūšu ciltīm un visas šīs zemes ciltis /nationes/ bija iekarotas un izklīdinātas, vienvārdsakot, kad te nepalika neviens, kurš nebūtu pazemīgi kļūvis paklausīgs svētajai Romas baznīcai, Vācu ordeņa brāļi tad sāka karu ar to spēcīgo, stūrgalvīgo un karot pieradušo tautu, kura dzīvo Prūsijas zemes kaimiņos, viņpus Nemunas, Lietuvas zemē.

222 (217) Par Lietuvas pils, sauktas Bisene, iekarošanu

Brālis Konrads no Tirbergas, minētais Prūsijas zemes mestrs, un ļoti daudzi brāļi ar lielu karaspēku pārgāja ziemas laikā aizsalušo Nemunu un, iebrukuši Lietuvas zemē, no rīta līdz pusdienlaikam spēcīgi uzbruka pilij, sauktai Bisene, un uzbrukdami bija tik neatlaidīgi, ka, ļoti daudzus pils aizstāvjus nokāvuši vai nāvējoši ievainojuši, beidzot iebruka tajā un pārvērta pelnos, vienus pils iemītniekus saņēma gūstā, bet citus nogalināja. Cita karaspēka daļa iebruka šīs pils novadā un, nopostījusi zemi ar uguni, ar milzīgu laupījumu atgriezās atpakaļ. Šo uzbrukumu laikā daudzi kristīgie tika smagi ievainoti, bet 4 brāļi un viens kalps ar zirgu un ieročiem noslīka Nemunā, tāpēc ka viņus neizturēja ledus.

223 (218) Par Grodņas pils sagraušanu

Tā Kunga 1284. gadā Tas pats mestrs, kuram nekad nebija diezgan karu ar neticīgajiem, sapulcēja stipru karaspēku un vasarā ar ceļvedi Skomantu devās pret Grodņas pili; pārcēlies pār Nemunu, viņš izvietoja savus strēlniekus pienācīgajās vietās un pieslēja pie sienām kāpnes; uzvirvoja tik nežēlīga cīņa, ka bailīgākie pat neuzdrīkstējās uz to skatīties. Vieniem drosmīgi uzbrūkot, otriem neatlaidīgi aizstāvojoties, viena un otra puse zaudēja ļoti daudzus /karavīrus/ ar nokautajiem un ievainotajiem. Beidzot ar dieva žēlastību brāļi iebruka pilī un to nodedzināja, bet visus

/pils iemītniekus/ apkāva vai arī saņēma gūstā. Pēc tam tūkstotis astoņi simti vīru uzbruka šīs pils apvidum, to nopostīja, dedzinādami un laupīdami, un devās atpakaļ uz mājām ar milzīgu laupījumu, saņēmuši daudz cilvēku gūstā vai nogalinājuši. Šajā novadā viņi nokāva vienu bārtu, aizbēgušu no Pagudes un pēdējās atkrišanas laikā saņēmušu gūstā Kristburgas un Elbingas komturus ar viņu saimēm. Jau nokautam viņam šausmīgi uzbruka viņa paša suns un, saplosījies viņam kreiso sānu, izplēsa no ķermeņa sirdi, noziegušos ar daudzām nodevībām un blēdībām, un to ļoti daudzu kristīgo acu priekšā aprija.

224 (219)

Par Skomanta nāvi

Lūk, kāda ar augstākā žēlastību brīnumaina pārvērtība un pārmaiņa, lūk, Skomants, agrāk bez mēra vajājis dieva baznīcu, tagad kļuva par karstu ticības aizstāvi un cienījamu kristīgās tautas vadoni. Nāves cisās gulēdams, viņš, brāļa Konrada, Balgas mācītāja, pajautāts, kādēļ no tā Kunga sagaidījis sev tādu žēlastību noticēt Kristum, atbildēja: “Pirms savas atkrišanas neko labu neesmu izdarījis, varbūt tikai to vienu vienīgo darbu, kad, neticīgajiem nolaupot Polijā vissvētās jaunavas Marijas un viņas dēla gleznojumu un to uz pusēm pārgriežot, pacēlu to no zemes, nofirīju savās drēbēs un noliku tur, kur tam pienākas būt”. To pateicis, laimīgi atdeva Tam Kungam dvēseli.

225 (220) Par bārtu atgriešanos un ļoti daudzu lietuviešu bojāeju

Kad brāļi gatavojās uzbrukt agrāk minētajai Grodņas pilij, daži bārti, pēdējos gados atbēguši no Pagudes, sapulcēja kopā ar lietuviešiem karaspēku un devās pret Poliju, no kurienes, neskaitot citus tur izdarītus noziegumus, izveda lielu laupījumu: daudz cilvēku un lopu. Taču divi bārti, proti: Numa un Derska gāja nopakaļus brāļiem, nopostījušiem Grodņas novadu, aiz viņu karaspēka, un ar viņu abu starpniecību visi bārti tā pieglaimojās brāļiem, ka tie viņiem atdeva viņu gūstā paņemtās sievas un bērnus; tas nepatika ne brālim Dītriam, Sembas fogtam, ne daudziem citiem brāļiem, jo, par to uzzinājuši, viņi ar bailēm sāka domāt par nākamo nelaimi, kuru no viņiem /bārtiem/ nākotnē varēs sagaidīt, bet tālākā notikumu gaita to arī apstiprināja. Minētie Numa un Derska, pieglaimojušies brāļiem, aizsteidzās satikt lietuviešu karaspēku un tur, pastāstījuši saviem tautiešiem /bārtiem/, kas noticis Grodņas pilī un tās novadā, bez tam, kā viņi guvuši brāļu labvēlību, apkāva lietuviešus, bet visu laupījumu aizgādāja uz Pagudi, kur arī dzīvoja kā dzīvojuši.

226 (221) Par nodevību, kuras dēļ gāja bojā simts kristīgo

Tā Kunga 1285. gadā kāds skalvs, vārdā Girdila, pirms atkrišanas savējo ļoti cienīts, palielījās, ka, ja viņam būtu simts bruņotu vīru, varētu nodarīt lietuviešiem visvisādu ļaunumu. Kad brāļi viņam tos izdalīja, viņš arī piegāja ar tiem Aukaimes pilij, taču šīs pils vīri, nodevēja iepriekš brīdināti, sapulcējās vienā vietā, pēkšņi viņiem uzbruka un visus apkāva, izņemot dažus, kuriem izdevās aizmukt.

227 (222) Par ceturto atkrišanu un par to, kā par to tika atriebts

Tā Kunga 1286. gadā brālis Dītrihs, Sembas fogts, varēja sacīt tā, kā kādreiz teicis Ījabs: “Atnāca šausmas, kuras baidījāties”, lūk, bārti, tikko kā atguvuši brāļu labvēlību, un pagudieši un citi Prūsijas /ļaudis/, paklausījuši savām ļaunām paražām un sadomājuši vēlreiz sacelties pret brāļiem, norunāja ar dažiem citiem prūšiem, kuru riebīgā izturēšanās likumīgi mudina atklāti nosaukt viņu vārdus, taču to nedarīsim aiz cieņas pret viņu tagadējo stāvokli. Tā nu viņi norunāja uzaicināt rugijiešu kņazu ar stipru karaspēku un, izdzenot brāļus no Prūsijas zemes, viņu izraudzīt par savu karali un valdnieku. Šī pretīgā sazvērestība tika atklāta tad, kad cēla Ragaines pili, un ikviens bārts un pagudietis, vainojamais šajā nekrietnajā sazvērestībā, guva pienācīgu atlīdzību par saviem darbiem.

228 (223) Par laupītājiem, kuri nogalināja 70 Lietuvas kunigus

Tajā laikā kāds lietuvietis, vārdā Pelužis, sava kunga /a domino suo/, kāda kuniga, kurš savā karalistē bija kā otrā persona pēc Lietuvas karaļa, aizvainots, ieradās pie Sembas zemes brāļiem; viņa lūgts Karaļauču komtūrs izdalīja viņam biedros Martinu no Golinas, Konradu, pēc iesaukas Velns, un vēl vienu /vīru/, vārdā Stavimelis, un 20 citus drosmīgus vīrus, labi iemanījušos laupīt; tie visi kopā ar viņu arī devās ar ieročiem rokās atriebt par nodarītajām pārestībām. Kad viņi piegāja pie šī kuniga lauku mājām, satika tur uz kāzām saaicinātus gandrīz visus Lietuvas karalistes dižciltīgos kaimiņus; kad tie, pēc savas senas paražas piedzērušies, sagūla atpūsties, uzbruka viņiem un nokāva 70 kunigus kopā ar mājas saimnieku, neskaitot citus cilvēkus, kuru te bija ļoti daudz. Līgavaini un līgavu, kunigu sievas ar saimi un bērniem, simts zirgiem, zeltu un sudrabu un visiem mājas apkopšanas piederumiem viņi aizveda sev līdzī.

229 (224) Par to pašu

Tas pats Martins ar dažiem saviem biedriem devās Lietuvas virzienā un, trīs reizes pārcēlies pār pārplūdušiem ūdeņiem, piegāja upei, sauktai Buga, bet tur arī ieraudzīja peldam pa straumi ar precēm piekrautu kuģi, kuram nopakļus arī slepni devās; kad kuģinieki papusdienojuši atgūlās diendusā, Martins ar saviem biedriem viņiem uzbruka, visus apkāva, gaviļēdams iebruka kuģī un to atkuģoja uz Toruņas pilsētu, kur viņi, kuģi ar precēm pārdevuši, ikviens ieguva kā savu tiesu 20 markas.

230 (225) Par dažu brāļu slavējamu dzīvi Karaļauču pilī

Karaļauču pilī no pat tās uzcelšanas dienas dzīvoja drošsirdīgi vīri: brāļi un pieredzējuši karavīri. Viņi pārspēja citus, jo vairāk par tiem gavēja, vairāk skaitīja lūgšanas, ilgāk naktīs negulēja un bija uz ceļiem baznīcā. Ar viņiem kopā dzīvoja brālis Alberts no Meisenes, šīs pils komtūrs, dievam uzticīgs vīrs, slavējami dzīvojis visu savu dzīvi. Par viņu var pierakstīt brīnišķīgu notikumu. Stāsta, bet tam, bez šaubām, jātic obligāti, ka tas brālis Alberts jaunībā savu ķermeni piešķīris un nodevis mocītājam, sātana sūtnim, kurš to daudzījis ar dūrēm. Tādēļ ka ne trīs reizes, bet daudzas reizes viņš lūdza to Kungu izdarīt, lai nebūtu šī mocītāja, izdzirda balsi, plūstošu no debesīm un viņam vēstošu: “Albert, ja gribi izbēgt smagiem kārdinājumiem, nepieciešams ikvienu dienu pazemīgi noskaitīt šādu lūgšanu: “Ak, visaugstākā mīlestība, izdari, lai stipri un no visas sirds slāptu pēc tevis un skaistās dzīves, attīri manu sirdsapziņu un neļauj man kļūt netīram”. Vācu valodā šādi

sakāms: “*O uberste libe, gib uns rechten jamir nach dir und nach einem reinen leben und reinige unse consciencie und behute uns vor bew”ollunghe*”. Gadiem viņš katru dienu skaitīja šo lūgšanu, godbijīgi izrunādams vārdus, un, lūk, beidzot nodzisa viņa grēka lāpa un pārstāja viņu mocīt briesmīgie kārdinājumi.

231 (225)

V ē l p a r t o p a š u

Tas pats brālis Alberts vienu gadu noslimoja, bet pēc tās slimības viņam no galvas nogāja visi mati un izkrita skopstas. Tas viņu padarīja tik neglītu, ka neviens negribēja ar viņu biedroties. Tādēļ viņš, ļoti nobēdājies, ar asarām lūdza to Kungu noņemt viņam no pleciem uzlikto pienākumu nastu vai tieši paņemt pie sevis no šīs zemes. Tajā pašā naktī tas Kungs viņu izārstēja, bet mati viņam tā atauga, ka ne zīmes nepalika no bijušā neglītuma.

232 (225)

V ē l p a r t o p a š u

Neilgu laiku pēc tam, kad tas pats brālis Alberts ar citiem brāļiem devās pret ticības ienaidniekiem, tajā dienā, kad brāļi un citi mūki parasti saņēma svēto vakarēdienu – mūsu Kunga Jēzus Kristus miesu, atgājis kaut cik no citiem un, uztraukts un raudādams, viņš teica: “Ak, Kungs Jēzu Kristu, ja tagad es būtu mājās, saņemtu, noskaitījis daudz lūgšanu, tavas miesas”. Tikko to izteica, pēkšņi parādījās tā Kunga miesas veida plācenītis, kādu dod pie altāra, un karājās gaisā viņam pie pašas mutes. To ieraudzījis, viņš izbijās un pateica: “Kungs Jēzu Kristu, ja šis plācenītis – tavas īstās miesas, lai tas ieiet manī”; kad atvēra muti, plācenītis iegāja, bet viņš viņu pieņēma, neizsakāmi priecādamies.

233 (226)

P a r c i t u b r ā ļ u d z ī v i t a j ā p a š ā p i l ī

Tajā pašā laikā minētajā pilī dzīvoja brālis Volframs Saksis, kurš, devis solījumu Vācu ordenim, slāpa virzīties no tikuma pie tikuma, taču velns, skauzdams viņam šo laimi, ņēmās pīt visādus pineklus, gribēdams viņu kavēt. Tādēļ pirmajā naktī, kad brālis Volframs piecēlās no gultas, lai skaitītu lūgšanas, viņam parādījās velns, bet tas atkārtojās katru nakti veselu gadu, lūk, velns viņam rādījās visdažādākajos veidos un traucēja viņa mieru ar visvisādiem kārdinājumiem, bet viņš vīrišķīgi tam pretojās, centīgi kalpodams dievam. Paejot vienam gadam, velns, neko ar šiem vilinājumiem nerasniedzis, no viņa nokaunējies atstājās un neuzdrīkstējās vairs rādīties.

234 (227)

P a r b r ā l i M e i n h a r d u, P r ū s i j a s z e m e s m e s t r u

Brālis Meinhards Saksis no Kverfurtas, trīspadsmitais Prūsijas mestrs, vadīja /brāļus/ vienpadsmit gadus. Cik slavējami viņš veica savus pienākumus, liecina viņa slavenie darbi, par kuriem drīz pastāstīsim. Viņš ieguva slavu ar drosmi. Drosmīgi uzņēmās tādus smagus darbus, par kuriem cits baidījās pat iedomāties. Tādēļ visos ienaidniekos viņš izraisīja šausmas, jo viņus nevarēja pasargāt no viņa atriebības ne nocietinājumi, ne lieli attālumi.

235 (228)

P a r R a g a i n e s u n S k a l v u p i ļ u u z c e l š a n u

Tā Kunga 1289. gadā tas pats brālis Meinhards, ļoti tiekdamies paplašināt kristīgo dzīves telpu un palielināt Prūsijas zemes, devās svētā Jura ciešanu dienā /23. aprīlī/ ar daudziem karavīriem uz skalvu zemi un dieva godam un slavai uz kāda kalna Nemunas krastā uzcēla pili, nosaucot to par Landeshute, bet latīniski tas nozīmē zemes sargpostenis, taču tagad to visi sauc pēc tuvumā esošās upītes par Ragaini, atstādams tur to aizsargāt no Austrijas cēlušos brāli Bertoldu, sauktu Brīhavenu, komtūru, ar 40 brāļiem un simts izlases ieroču nesējiem. Pēc neilga laika pie Nemunas, nedaudz zemāk, uzcēla Skalvu pili, lai būtu kur dzīvot skalviem, kas atgriezušies Kristus ticībā.

236 (229) Par brāli Karaļauču komtūru Bertoldu,
sauktu Brīhavenu, un par viņa dzīvi

Šis brālis Bertolds neilgi vadīja /brāļus/ Ragaines pilī, redzi, pēc neilga laika tika iecelts par Karaļauču brāļu komtūru. Brīnumainas lietas stāstāmas par šī vīra dzīvi un par viņa sevišķo tikumību. Kad, tā Kunga iedvesmots, nolēma dot mūka solījumu, viņš pārdomāja šos divus, proti: nabadzību un paklausību, kuri jāievēro mūkiem, jo tie ir vajadzīgi gan klosterī, gan ārpus tā sienām, bez tam, trešo, proti, šķīstību, pašu grūtāko, bet tad apņēmas sevi pārbaudīt, vai ir pietiekami sagatavojies tos ievērot, jo neviens nevar būt šķīsts, ja dievs tādu žēlastību nedod, un nolēma uzņemties, lūk, šo neparasto un briesmu pilno pārbaudījumu. Viņš paņēma par sievu jaunu meiteni, tik neizsakāmi skaistu, kurai līdzīgas kaimiņos nebija, un, savā gulvietā nogulējis kails ar viņu – arī kailu – gandrīz visas naktis visu cauru gadu un pat ilgāk, nepamēģinot viņu miesiski iepazīt, kā viņa pati vēlāk, zvērēdama pie visiem svētumiem, apgalvoja, rādīdama savas nevainības zīmes. Lūk, kāds brīnumains, lūk, kāds neparasts notikums, sievietes vilinājums salauza stipro Samsonu, svēto Dāvidu, gudro Salamanu, turpretīm šis vīrs, pēc brīvas gribas apskāvis savu biedreni, uzvarēja un pacēlās tikumības virostrnēs. Vai tad viņš nav stiprāks par Samsonu, nav svētāks par Dāvidu, nav gudrāks par Salamanu? Nemazinādami viņiem pienākošos godu, šajā gadījumā varam droši teikt: jā.

237 (230) Par Sembas zemes nopostīšanu

Tā paša gada rudenī Lietuviešu karalis ar astoņiem tūkstošiem jātnieku iebruka Sembas zemē, nodedzināja visa celtnes un sējumus, taču nogalināja tikai dažus kristīgos, bet laupījuma aizveda samērā nedaudz, jo brāļi jau iepriekš uzzināja, ka tie sagatavojušies gājienam. Gandrīz 14 dienas gājis pār šo zemi no vienas pierobežas līdz otrai, viņš atkāpās atpakaļ, taču cieta arī smagus zaudējumus, lūk, neskaitot citus kritušos, kuru bija pietiekami daudz, brālis Henriks no Dobinas ar ieroču nesēju pulku nokāva 80 lietuviešus.

238 (231) Par uzbrukumu Kolaiņu pilij

Tā Kunga 1290. gadā, svētā Jura ciešanu dienā /23. aprīlī/, brālis Meinhards, mestrs, spēcīgi uzbruka Kolaiņu pilij ar pieciem simtiem jātnieku un diviem tūkstošiem kājnieku. Pilī bija /tās/ vadonis Surmins, bet ar viņu 120 kareivīgu vīru, kuri drosmīgi pretojās brāļiem. Beidzot visi pils iemītnieki, izņemot 12 cilvēkus, tika nāvējoši ievainoti, ka no pils sienām asinis tecēja kā pāri plūstoši ilgstoša lietūs ūdeņi. Kad sāka tumst, pieci simti brāļu jātnieki, sargājoši /joslu/ starp Lietuvas zemi un šo pili un noguruši no ilgās negulēšanas, sāka atkāpties, saceldami lielu dunoņu un

troksni, un tā sabaidīja vienkāršos kareivjus, ka tie aizdrāzās uz kuģiem, domādami, ka tuvojas ienaidnieki. Brāļi nekādā veidā nevarēja viņus sasaukt, kaut arī ne reizi mēģināja to darīt. Tādēļ viņiem nācās pārtraukt aplenkšanu. Pēc neilga laika vadonis Surmins atstāja šo pili, zvērēdams dievu varenībai, nekad nākotnē negaidīt, kamēr brāļi uzbruks kādai pilij.

239 (232) Par brāļa Ernekes, Ragaines pils komtūra, bojāeju

Tajā pašā gadā, ap debesbraukšanas dienu /12.maijā/, brālis Erneke, Ragaines komtūrs, izbrauca, mestra norīkots, ar kuģiem Lietuvas virzienā, gribēdams izmēģināt dažus jaunievedumus, bet ar viņu bija brālis Jānis no Vīnes un 25 ieroču nesēji. Kad viņi kuģoja gar jau minēto Kolaiņu pili, Surmins, tās pilskungs, sasauca pils iemītniekus un sāka ar tiem apspriesties, kā varētu apkrāpt brāļus; vieniem iesakot vienu viltību, citiem – citu, beidzot visi vienojās, lai viens no viņiem, protošs poļu valodu, apvilktu sievietes drēbes, nostātos Nemunas krastā un, kad tie peldēs garām, palūgtu uzņemt kuģi un tā atsvabināt no neticīgo nebrīves. Tādēļ viens lietuvietis, vārdā Nodams, pieredzējis karavīrs, vēlāk, starp citu, pieņēmis Kristus ticību un laimīgi kā kristīgais nomiris, paņēma šai vajadzībai 60 vīrus un, nogājis piemērotā vietā, pavēlēja visiem netālu paslēpties, bet pats, uzvilcis sievietes drēbes, apsēdās upes krastā. Pēc neilga laika, kad komtūrs, nokārtojot visas savas darīšanas, kuģoja garām, šis nicināmais nodevējs žēlabainā balsī sāka saukt un lūgt, lai viņu uzņem kuģi, lai viņa dvēsele, Kristus asiņu izpirkta, atbrīvotos no velna verdzības. Kad, to izdzirdis, brālis Erneke par viņu apžēlojās un piepeldēja pie krasta, šis pēkšņi satvēra kuģi, stipri tajā ieķērās un, sasaucis savus biedrus, uzbruka kuģi braucošajiem un visus apkāva.

240 (233) Par to, kā Ragaines brāļi nokāva 25 lietuviešus

Pēc šī notikuma lietuvieši kļuva tik nekaunīgi, ka sadomāja, sanākuši svētā Jāņa Kristītāja dienā /25. jūnijā/ no netālu bijušās Aukaimes pils apkārtnes ar 36 vīriem, patraucēt Ragaines brāļu mieru ar pēkšņu laupīšanas uzbrukumu. Tuvodamies viņi vilka – kā prasa viņu paražas – lozes, kuras viņiem nesolīja veiksmi. Tādēļ tūlīt devās atpakaļ. Pa to starpu Ragaines brāļi, satraukti par savu ļaunību un iznīcināšanu un gribēdami aizsargāties no nākošajām briesmām, izsūtīja izlūkus, uzdodot apsargāt ceļus; viens no viņiem steidzīgi atgriezās un teicās redzējis minētos laupītājus. Tādēļ brālis Ludviks no Libenceles un brālis Markvards no Revelinges ar diviem citiem brāļiem un 26 ieroču nesējiem viņiem sekoja, uzbruka kādā laukā un 25 no viņiem nokāva.

241 (234) Par gandrīz pieci simti lietuviešu bojāeju

Tajā pašā gadā un tajā pašā laikā lietuvietis Jazbuts ar pieciem simtiem izlasītu vīru iebruka Polijā un, neskaitot citas tur nodarītas ļaundarības, izveda lielu laupījumu: aizdzina daudz ļaunību un izveda milzums visādu lietu. Kaut arī šis Jazbuts izlikās ejam ar neticīgajiem, taču slepeni godāja brāļus. Viņš brīdināja viņus agrāk, nekā pats ar karaspēku devās gājienā. Tādēļ mestrs nosūtīja brāli Henriku Cutsvertu un 29 brāļus ar 1200 vīriem, uzdodot stāties viņam ceļā. Šie, aizsoļojuši uz vientuļu vietu, atrodošies starp divām upēm, tas ir, starp Luku un Narevu, tur uzglūnēja viņiem astoņas dienas, stipri dusmodamies un ļoti izjuzdami pārtikas trūkumu. Beidzot, kad lietuviešu karaspēks atgriezdamies pienāca šai vietai, gājiena priekšgalā esošais

lietuvietis, izvilcis lozes, izsaucās: “Posts mums, jo mūs gaida neveiksme”. Vadonis uzsauca, lai viņš apklustu. Taču viņš nepārtraukti kļiedza, kamēr brāļi, izlēkuši ar saviem karavīriem no paslēptuves, viņiem uzbruka un nokāva 350 viņu cilvēkus. Citi aizbēga, un daži vientuļā vietā no sirdsēstiem pakārās, bet citi tur nomira, nedabūdami ne nodzerties, ne paēst, tikai viens otrs izglābās no bojā ejas.

242 (235) Par iepriecinājumu, piešķirto brāļiem un kristīgajiem

Kad šis brāļu karaspēks, uzvarējis ienaidnieku, vēl nebija atgriezies no karagājiena, reiz brālis Meinhards, mestrs, apsēdās ar dažiem Ordeņa vecākajiem pārrunāt par nemieru, kuru rada minētais karaspēks, aizkavējoties nedaudz ilgāk, nekā vajadzēja, un par Ragaines komtūra un viņa karavīru nāvi. Kad viņi runādami noskuma, ieradās ziņnesis, kurš paziņoja, ka Ragaines brāļi nokāvuši 25 laupītājus. Nepagūstot beigt runu, ieradās otrs un paziņoja, ka brāļu karapulks uzvarējis ienaidnieku un atgriezies. Šim tikko beidzot runāt, atsteidzās trešais, kurš paziņoja, ka nokauts kunigs, kas gribējis, pēc visām ziņām, paverdzināt Prūsijas zemi un izdzīt no šejienes brāļus. Tādēļ mestrs un brāļi ļoti nopriecājās un pateicās dievam par milzīgo iepriecinājumu, mierinot savus ļaudis ikvienā nelaimē. Lūk, tā rīma, pavisam nesen priecājies par taisnīgo dieva lemšanu, piedzīvoja sāpes, bet brāļu bēdas pārvērtās priekā.

243 (236) Par Kolaiņu pils nodedzināšanu un Junigedas novada izlaupīšanu

Tā Kunga 1291. gadā, ap sveču dienu /2. februārī/, brālis Bertolds Brīhavens, Karaļauču komtūrs, un daudz brāļu ar tūkstoti pieci simti vīru, iedami garām Kolaiņu pilij, ieraudzīja, ka viņā nav cilvēku, un to nodedzināja. To izdarījuši, devās uz Junigedas novadu, kuru nopostīja, laupīdami un dedzinādami; nerēķinot citus nodarītos zaudējumus, saņēma gūstā un nogalināja septiņus simtus neticīgo.

244 (237) Par Junigedas pils uzcelšanu un Medrabas pils nopostīšanu

Tajā pašā gadā pēc lieldienām /22. aprīlī/ lietuvieši uzcēla Junigedas novadā pili, kuru nosauca tajā pašā vārdā. Minētais brālis Bertolds, to uzzinājis, atmaršēja ar tūkstoti Sembas vīru un pamēģināja aizkavēt celtniecību, bet nespēja, jo neticīgie stipri pretojās; negribēdami, ka viņu pūles būtu pavisam veltīgas, viņi devās uz Medrabas pili, kuras dēļ kristīgie bija piedzīvojuši daudz bēdu, un to pēc spēcīga uzbrukuma līdz pamatiem nodedzināja, bet visus cilvēkus iznīcināja vai saņēma gūstā.

245 (238) Par kādu brīnišķīgu pārvēršanos

Tajā laikā Marienburgas pilī dzīvoja brālis Gerhards; agrāk, kad vēl nevalkāja mūka apmetni, viņš bija viņa gaišības valdnieka Brandenburgas markgrāfa kalps, izslavēts kā ļoti apdāvināts ratnieks un liels kara rīku meistars. Kad viņš reiz, jau izgatavojis milzums tādu lielgabalu, ar kuriem bija sagrauts /daudz/ piļu un pilsētu, gulēja kādu nakti gultā vaļējām acīm, pa aizbultētām durvīm ienāca četri vīri, nesdami četras degošas sveces, un apvainoja viņu ļoti daudzos noziegumos, sacīdami, ka viņš nešaubīgi sagaidīs nāvi, ja tas noteiktajā laikā neizmainīs savu dzīves veidu; lai tas

būtu uzskatāmāk, viņi viņam uzklāja baltu palagu, kā parasti uzklāj nomirušajiem. Viņš ļoti no tā nobijās un ieradās Prūsijas zemē, atvezdams sev līdzī arī to balto palagu, un, devis solījumu Vācu ordenim, sāka skaidru dzīvi, kuru laimīgi arī beidza.

246 (239) Par Paštuvu un Gaižuvu novadu aplaupīšanu

Tajā laikā brālis Meinhards, mestrs, neapmierinādamies ar lietuviešiem nodarītajiem zaudējumiem, ar diviem simtiem brāļu un ļoti daudziem jātniekiem iebruka Gaižuvu un Paštuvu novados, visu te ar milzīgiem ugunsgrēkiem postīdams, tiesa, gūstā paņēma un nogalināja nedaudz ļaužu, bet laupījumu arī maz aizveda. Atgriežoties viņu panāca lietuvieši un vairākas reizes uzbruka. Šajā kaujā Jazbutis, kādreiz draugs, bet tagad ienaidnieks, uzbruka brālim Henrikam Cutsvertam un savainoja viņam zirgu, tādēļ brālis Henriks saskaitās un caurdūra viņu ar šķēpu. Tomēr Jazbutis, aptverdams, ka tuvojas neizbēgama nāve, nevarēdams pagriezties, cirta ar zobenu pa roku galam, nocirzdams brālim Henrikam pirkstu.

247 (240) Par Aukaimes novada nopostīšanu

Tajā pašā gadā, apustuļu svētā Pētera un svētā Pāvila dienā /29. jūnijā/, brālis Henriks Cutsverts, minētais Balgas komtūrs, ar 20 brāļiem un tūkstoti pieci simti vīriem izjāja uz Junigedas pili; ierīkojuši slēpņus, Ragaines brāļi ar saviem ieroču nesējiem pacēla karogu un devās pie šīs pils, bet tajā tanī laikā bija daudz viesu, kuri, stipri sadusmodamies par šo gājienu, bruņoti metās viņus vajāt; brāļi patiesībā būtu viņus smagi sakāvuši, ja nebūtu par agru izbrukuši no slēpņiem. Pēc tam brāļi, atkāpušies ar karaspēku, vienā vietā kādu laiku atpūtās; pailgi tur apspriedušies, beidzot visi nolēma, ka šā vai tā nenākas tukšām rokām atgriezties mājās. Tādēļ, iebrukuši Aukaimes pils apkārtnē, to nopostīja, dedzinādami un laupīdami. Saņēma gūstā un apkāva daudz ļaužu, devās atpakaļ ar lielu laupījumu. Tā kā šī novada jātnieki dienu iepriekš bija aizsteigušies uz Junigedu, izdzirduši troksni, kuru brāļi bija tur sacēlušī, viņus vajāt metās vienīgi kājnieki, aizšķērsodami ceļu kādā mežā, kuram brāļi ātri izgāja cauri un, laukā viņiem uzbrūkot, 12 nokāva, pa to laiku citi, skriešus aizmukuši, vēlāk pat neuzdrīkstējās rādīties.

248 (241) Par Polijas zemes aplaupīšanu

Pukuvers, Lietuvas zemes karalis, tajā pašā gadā nosūtīja savu dēlu Vīteni ar lielu karaspēku uz Poliju, uz Brestas zemi, kad viņi tur nodarīja daudz ļauna, milzums ļaužu apkāva un saņēma gūstā, izdedzināja un izlaupīja, Kazimirs un Lokietka, Polijas kņazi, satraukti par savu ļaužu likteni, palūdza palīgā brāli Meinhardu, Prūsijas mestru. Kad tas ieradās ar lielu karaspēku un uzbruka neticīgajiem, minētie kņazi metās bēgt ar visiem saviem poļiem. To redzēdami, brāļi nobijās un, nespēdami noturēties pret tādu ienaidnieku daudzumu, arī atkāpās, tiesa, piedzīvojot ne mazus zaudējumus, jo daudz brāļu un citu kristīgo tika smagi ievainoti pirms viņiem izdevās ar godu izvairīties no cīņas.

249 (242) Par apbrīnojamu brāļu izglābšanos kāda kara gājiena laikā

Tā Kunga 1292. gadā mestrs, centīgi pildīdams viņam uzticētos pienākumus un ļoti rūpēdamies par neticīgo iznīcināšanu, sapulcēja lielu brāļu un /citu/ bruņotu

karaspēku un devās uz lietuviešu robežām. Te viens prūsis atnāca pie brāļa Henrika Cutsverta un pateica: “Gan tu tiks nodots, gan tavi brāļi tiks nodoti, ja ieiesit lietuviešu zemē; viņi, tur sapulcējušies, jūs arī tik gaida, un neviens no jums nevarēs izbēgt nāves; ja tūliņ griezīsaties atpakaļ, jūs atgriezoties apkaus savējie”. Brālis Henriks atbildēja: “Ja tā ir, kā saki, iesaki mums, ko lai darām, lai izvairītos no briesmām”. Viņš tā atbildēja: “Atgriezieties mājās, taču esiet sagatavoti cīņai, varbūt viņi nobaidīsies, redzēdami, ka esat pienācīgi sagatavojušies aizsargāties, un atteiksies no nodomātās ļaundarības”. Brālis Henriks visu to pastāstīja mestram, un tas, brāļu pierunāts, nosūtīja uz Lietuvas zemi izlūkus, kuri atgriezušies paziņoja, ka tas, kas sacīts, ir skaidra patiesība. Tādēļ mestrs pavēlēja paziņot karavīriem, lai, atgriežoties mājās, visi soļotu sagatvojušies cīņai, bet slepeni saaicināja vienu pēc otra tos, kuri bija galvenie šīs nodevības iecerētāji, un ikvienam pielika pa vienam brālim, uzdodot viņu apsargāt, lai neaizbēgtu. Kad vienkāršie ļaudis ieraudzīja, ka galvenie viltnieki nepārtraukti biedrojas ar brāļiem pie galda, gan citās izpriecās, ļoti nobijās un, domādami, ka viņu sazvērestība ir atklāta, neuzdrošinājās neko sliktu brāļiem darīt, un tā brāļi ar dieva žēlastību dzīvi un veseli atgriezās mājās. Lūk, kādas nelaimes no visām pusēm nepārtraukti draudēja brāļiem, taču dievs, kurš nekad nepamet nelaimētos, kuri viņam tic, žēlsirdīgi viņus glāba no pilnīgas iznīcināšanas.

250 (243) Par šausmīgu Polijas zemes nopostīšanu
un par ļoti daudzu tūkstošu kristīgo noslepkavošanu
un saņemšanu gūstā

Tajā pašā gadā Vītenis, Lietuvas karaļa dēls, iebruka ar astoņiem simtiem vīru Polijas zemē un vasarsvētkos /1294. gada 6. jūnijā/, kad Lenčicas baznīcas kanoniķi, mācītāji un citi garīdznieki, apvilkuši svētku ornātas, gāja procesijā, nežēlīgi viņiem uzbruka, bet baznīcā noslepkavoja 400 kristīgos, mācītājus un prelātus; citus, kurus gribēja, aizdzina nebrīvē; ornātas, kausus un citus baznīcas traukus viņi izmantoja, nievādami dievu, nepieļaujāmām vajadzībām, baznīcu kopā ar tajā atrodošies sakramentiem pārvērta pelnos, bez tam, nopostīja visu apkārtni un apkāva daudz dieva ļaužu, aizdzina tādu milzumu gūstekņu, ka pie dalīšanas ikvienam lietuvietim tika 20 kristīgie. Pēc tam, kad viņi devās atpakaļ, Kazimirs, Polijas kņazs, bēdādamies par savas sievas bojā eju, metās viņus vajāt ar tūkstoti un astoņiem simtiem vīru. To uzzinājis, Mazovijas kņazs Boļeslavs man nesaprotamu apsvērumu dēļ noslēdza uz kādu laiku pamieru starp kristīgajiem un neticīgajiem, tā laikā poļi, neticēdami nekādām briesmām, mierīgi strādāja visus savus darbus, pa to laiku lietuvieši, lauždami šo vienošanos par pamieru, uzbruka viņiem un nokāva kņazu Kazimiru un visus viņa ļaudis, izņemot vienu karavīru, kurš izmuka, lai varētu citiem par to pastāstīt.

251 (244) Par to, kā kristīgie brīnumaini izrāvās
no neticīgo rokām

Tajā gadā brālis Konrads Štange, Ragaines komtūrs, ap apustuļa Jēkaba dienu /1292. gada 25. jūlijā/ ar dažiem brāļiem un ieroču nesējiem devās uz Junigedas pili, izsūtījis uz priekšu izlūku, kuram pavēlēja uzzināt, kas notiek pilī; tas steidzīgi atgriezās atpakaļ un pateica, ka visa ārpusē un pils un priekšpils pilna ar karavīriem. To izdzirduši, brāļi un citi, ļoti satraukušies, teica: “Tātad nevarēsīm paiet viņiem garām, ko mums tad darīt?” Viņiem atbildēja komtūrs, viņus iedrošinādams ar Jūdas Makabeja vārdiem. Viņš pateica: “Nav grūti nodot lielumu mazumiņa rokās, un

debesu dieva klātbūtnē nav starpība, izglābt ar lielu vai mazu skaitu, jo uzvara karā nav atkarīga no karaspēka daudzuma, bet spēks atnāk no debesīm”, tādēļ drosmīgi izlauzīsimies caur viņiem, bet tas Kungs mūs aizsargās. Visiem patika šis padoms. Tad, apzīmējuši sevi ar svētā krusta zīmi, izlauzās caur lietuviešu karaspēku, daudz viņu nokāva, bet citus smagi ievainoja. Visiem citiem metoties bēgt, brāļi ar savējiem dzīvi un veseli atgriezās mājās. Lūk, kā viens var izklīdināt tūkstoti, bet divi – piespiest bēgt desmit tūkstošus. Vai tad ne tādēļ, ka viņu dievs viņus nodeva, bet tas Kungs viņus sargāja? Patiešām tā, jo tu, Jēzu Kristu, esi vienīgais dievs, dižus brīnumus darošais un mūžu mūžos godājamais.

252 (245) Par Junigedas pils priekšpiļu nodedzināšanu

Tā Kunga 1293. gadā mestrs ziemā, nežēlodams ne sevi, ne savus ļaudis, nevairīdamies ne lielu rūpju, ne lielu izdevumu, vienmēr gatavs celt ticību un ticīgos, sapulcēja visu savu karaspēku, pienāca pie Junigedas pils un tai spēcīgi uzbruka. Nokāvis daudz ļaužu, pārvērtā pelnos divas šīs pils priekšpilis, vienu – uz kalna, otru – ielejā.

253 (246) Par uzbrukumu Skalvu pilij

Viens šī karaspēka ieroču nesējs no Ragaines, dzimis Bārtas zemē, slepeni aizbēga; šis pekles dēls, nonācis pie lietuviešu karaļa, piedāvājās, galvodams ar galvu, nodot viņam Skalvu pili. Uzmanīgi un lētticīgi viņu uzklausījis, karalis tajā pašā ziemā deva viņam karavīrus. Viņi, piegājuši šai pilij, nokāva brāli Ludviku, sauktu Okse; vēlāk, kad slepeni piegāja pie pils vārtiem, viņiem drosmīgi pretojās, izdzirduši karavīru sacelto troksni, brālis Konrāds un brālis Albrehts no Hāgenas ar saviem ieroču nesējiem, kaut arī viņu nedaudz bija; uzvirvoja ilga kauja, nedodot nevienai pusei pārsvaru; tomēr beidzot viņiem ar piepūli izdevās aizsargāt pili no neticīgajiem, kaut arī abas puses cieta smagus zaudējumus. Lietuvieši redzēdami, ka vairāk nekā nepanāks, nodedzināja priekšpili un atkāpās.

254 (247) Par Junigedas un Pieštves piļu priekšpiļu nodedzināšanu

Tajā pašā gadā, apustuļa svētā Jēkaba dienā /1293. gada 25. jūlijā/, brālis Meinhards, mestrs, kuru ne posts nesalauza, ne nāve nesalauzīs, kurš nebaidījās ne bojā ejas, ne atsacījās dzīvot, sapulcēja milzums jātnieku un spēcīgi uzbruka abām lietuviešu pilīm, proti: Junigedai un Pieštvei; kad abas puses zaudēja kritušos un ievainotos, viņi līdz pamatiem nodedzināja abu piļu priekšpilis, jo neko vairāk nespēja izdarīt.

255 (248) Par Paštuvu un Gaižuvu novadu nopostīšanu

Tā Kunga 1294. gada ziemā mestrs, rūpēdamies par ticīgo labumu, nodomāja ar savu karaspēku iebrukt Ariogalas novadā, bet ļāvās /sevi/ atrunāt. Tad viņš sadalīja savu karaspēku divās daļās, un Ragaines brāļi ar sembiem iebruka Paštuvu novadā, bet otra daļa devās uz Gaižuvu novadu; briesmīgi nopostījuši abus novadus ar ugunsgrēkiem, nokāvuši vai saņēmuši gūstā 100 cilvēkus, atgriezās mājās ar lielu laupījumu.

Mums jāzīmē, ka, sākot kādu karu, parasti karaspēks nedodas gājienā pa vienu ceļu, bet vairākiem ceļiem, jo gājiena laikā grib uzturēt kārtību un izvairīties no drūzmēšanās. Tomēr bieži visādu apstākļu dēļ atgadās, ka, sajaucoties ierindai, vienā vietā uz ledus nonāk simts, divi simti vai pat tūkstotis jātnieku. Nezinu, kādēļ tad ledus neielūzt un iztur tādu lielu svaru, viens dievs to zina. Par daudziem karagājieniem ziemas laikā, it īpaši par to, par kuru jau runāts, vērtīgs cilvēks varētu pamanīt dīvainas un brīnumainas lietas: lūk, arī mūsu minētais karaspēks ziemas beigās, kad ledu no virsas kausē saules stari, bet no apakšas grauž straume, pusnaktī ar ieročiem rokās pārgāja pa ledu Nemunu; kad viņi droši nonāca otrā krastā, ledus tā saplaisāja un sašķēlās, ka rītausmā no tā nepalika ne pēdas. Kas to spētu izdarīt, ja ne tas, kurš pavēlēja jūrai stāvēt kā mūrim viņiem pa labi un pa kreisi, lai Izraēļa tauta to varētu pāriet sausām kājām?

257 (250) P a r P i e š t v e s p i l s i e m ī t n i e k u a p l a u p ī š a n u

Tajā pašā gadā brālis Dītrihs no Ezbekas, brālis Otons no Bergas un brālis Otons no Cedlicas bija nosūtīti ar 300 vīriem apsargāt Ragaines pili; no turienes paņēmuši brāļus un ieroču nesējus, viņi devās uz Pieštves pili, kur sagrāba visu liellopu ganāmpilku; nokāva daudz neticīgo, 70 cilvēkus aizdzina nebrīvē.

258 (251) P a r t o, k ā t i k a s a g r a u t a M a z o v i j a s k ņ a z a p i l s,
k u r u s a u c a V i z n a

Tajā pašā gadā, aizmirsis bailes no dieva, Boļeslavs, Mazovijas kņazs, meklēdams iegastu nopulgot dievu un uzkraut kristīgajiem smagu un sāpīgu nastu, ne reizi vien cienāja savā pilī Viznā ticības ienaidniekus lietuviešus, ļaudams viņiem laupīt Prūsijas un Polijas zemes. Viņš to darīja nepārtraukti, kaut arī daudz reižu bija par to glābjoši brīdināts. Tādēļ brālis Meinhards, mestrs, labi zinādams, ka nomaldi, kuriem nepretojas, tiek atzīti, bet tas cilvēks, kurš nedara galu slepenas sazvērestības radītām briesmām, atklāti atbalsta noziedzīgo darbību, sapulcēja daudz karavīru, ieņēma šo pili un to līdz pamatiem sagrāva.

259 (252) P a r b r ā l i L u d v i k u n o L i b e n c e l e s
u n v i ņ a k a r u a r l i e t u v i e š i e m

Tajā laikā brālis Ludviks no Libenceles bija Ragaines komtūrs, ar saviem brāļiem un ieroču nesējiem viņš daudz reižu slavējami karoja ar lietuviešiem. Ne vienu reizi vien viņš devās karā ar kuģiem, bet reiz – pret Lietuvas karaļa zemi Aukštaitiju, te nodedzināja ciemu, sauktu Romaini, kurš pēc viņu paražām tika turēts par svētu, bet visus iedzīvotājus saņēma gūstā vai apkāva. Tur krita nokauts brālis Konrads, saukts Tušenfelds. Citā reizē viņš devās pret Žemaitijas novadu, sauktu Pagraude, kur, ierīkojis slēpni, bet dažus vīrus aizsūtījis laupīt apkārtni, nokāva visus viņu vajājošos jātniekus, izņemot sešus. Šis karš tā aizlauza Pagraudes ļaudis, ka ilgus gadus viņi nespēja sapulcēt tik /daudz/ jātnieku kā varēja agrāk. Bez tam, viņš devās uz novadu, sauktu Vaiki, kur – arī no slēpņa – nokāva daudz dižciltīgo. Diez vai ar iespējams precīzi uzskaitīt, cik reižu viņš stājās pret viņiem cīņā. Īsi sakot, viņš tik apņēmīgi karoja, ka pa sešiem gadiem, kad vadīja šo pili, piespieda visus lietuviešus, dzīvojošus Nemunas piekrastē, no Neres upes līdz Lamatas zemei, turēt mieru ar

kristīgajiem, bet ar tādu noteikumu, ka viņi katru gadu viņam dos tieši noteiktus meslus. Lūk, kas brīnumainākais, viņš viņiem bija nodarījis tik /daudz/ ļauna, taču viņu tā cienīja, ka pat arī tajā laikā Zemaitijā valdošie dižciltīgie kūdīja vienkāršos ļaudis pret Lietuvs karali, daudz reižu devās karā pret karali, bet tādā sadursmē reižu reizēm viena vai otra puse zaudēja pa simtam, pa diviem simtiem un vairāk kritušo karavīru. Nekad Lietuvas karalim neizdevās savas valdīšanas gados ar žemaišiem tā vienoties, lai tie kopā ar viņu dotos kara gājienā pret brāļiem.

260 (253) Par brāļa Dītriha no Ezbekas, citu triju brāļu,
ļoti daudz kristīgo un neticīgo bojāeju

Tā Kunga 1295. gadā pirms vasarsvētkiem /20. maijā/ 5 brāļi un simtpiecdesmit vīru no Sembas un Notangas izjāja Grodņas pils virzienā; kad pietuvojās pilij, viņi nolēma, atstājot zirgus, kuģot lejup pa Nemunu; izlauņījuši Nemunas krastā kādu lietuviešu ciemu, nokāvuši un sagūstījuši daudz ļaužu, atkal kuģoja tālāk. To redzēdami, neticīgie aizšķērsoja viņiem ceļu, bet šajā kuģu kaujā krita brālis Dītrihs no Ezbekas un vēl viens brālis, vārdā /.../ no Feringes. Tomēr lietuvieši zaudēja 70 pieredzējušus karavīrus, /kuri/ krita kaujā. Pēc tam brāļi nokuģoja gandrīz līdz Junigedas pilij. Kad šeit kuģi iestrēga sēklī un mazā ūdens dēļ nespēja tālāk peldēt, sanākušie neticīgie nokāva brāli Heinmani, vārdā Kinds, citu brāli, vārdā Lists, un 25 vīrus. Tam Kungam palīdzot, citi aizmuka. Tas brālis Dītrihs no Ezbekas jau iepriekš pareģoja savu nāvi, runādams ar brāli Konradu Rufu, kurš solīja viņam atdot savu zirgu, kad nāks atpakaļ, bet tas teica: “Man pietiek ar savu zirgu, jo drīz vien mani dzīvu neredzēsi”.

261 (254) Par Ragaines brāļu zirgu nolaupīšanu
un šīs un Skalvu pils priekšpiļu nodedzināšanu

Tajā pašā gadā, svētdienā pirms svētā Jāņa Kristītāja /1295. gada 19. jūnijā/, lietuvieši, slepeni un negaidīti nonākuši salā, atrodošies lejup Ragaines pils, nolaupīja visus brāļu zirgus un liellopus. Pēc tam rudenī sagrava abu piļu, proti: Ragaines un Skalvu, priekšpilis.

262 (255) Par piekto atkrišanu un par sodu par to

Tajā gadā Boļeslavs, Mazovijas kņazs, par kuru jau runāts, bēdādamies par Viznas pils nopostīšanu, pasauca palīgā lietuviešus un to atjaunoja. Par to uzzinājis, mestrs begala satraucās (viņš, redzi, baidījās, ka var rasties jaunas briesmas viņam pašam un viņa ļaudīm, ticībai un ticīgajiem) un pavēlēja visiem saviem padotajiem, no vislielākā līdz vismazākajam, gatavoties karam, jo ticēja, ka šādi, vienādi vai otrādi, spēs aizkavēt celtniecību. Tomēr ātrāk nekā viņš sapulcēja brāļu karaspēku un to izvietoja dažādās vietās notangi, ļaunā gara uzkuđīti, vēlreiz paklausīja vecajam niknumam un aiz naida pret Jēzu Kristu atkal krita atkrišanas grēkā, bet par sava karaspēka vadoni izvēlēja vīru, vārdā Sabīns. Šo noziedzīgo gājienu rīkoja un viņam /palīdzēja/ vadīt Govina, Stanta, Trinta, Misins un daudz citu, pelnījuši mūžīgu aizmiršanu, kuri, uzņēmušies šo ļaundarību, tā izdarīja, ka minētais Stanta ar saviem biedriem slepeni un viltīgi iebruka Bartenšteinas pilī un sagūstīja brāli Rūdfolfu, sauktu Bodemers, un brāli Fridrihu no Libenceles ar visām viņu saimēm. Pa to brīdi Misins ar Sklunijas novada vīriem nolaupīja Karaļauču brāļu zirgus. Citi, krustām un šķērsām blandīdamies pa zemi, slepkavoja vāciešus, viņu sievas un bērņus ņēma

gūstā, bet ar lielu cieņu izturējās pret baznīcām, baznīcu sakramentiem un baznīcu kalpiem. Taču dievs, kurš neļauj, ka viņam ticošā tauta drebētu aiz bailēm, un, žēlsirdīgi dodams mieru, sarga kristīgo zemes no visādiem ienaidniekiem, ar dievišķu gaismu aizlauza sirdi dažiem atkritējiem, kuri atklāja visas šīs ļaundarības noslēpumu. Pēc tam Karaļauču komtūrs nekavējoties atgriezās ar karaspēku no Vonsdorfas /Unzatrapes/ novada, gribēdams savaldīt Notangas dumpi. Kad par to izdzirda Sklunijas novada vīri, atdeva, nožēlodami noziegšanos, Karaļauču brāļiem zirgus, apsolut uzticīgi turēties pie brāļiem un ticības. Citi atdeva gūstekņus, un šādi Notangas zemē sāka valdīt miers. Tomēr, kad Karaļauču komtūrs atgriezās, kā jau esam teikuši, ar savu karaspēku, sembi, sevišķi zemnieki, norunāja apkaut visus savus dižciltīgos un nekavējoties uzbrukt brāļiem un ticīgajiem, izvēlēja par karavadoni kādu jaunekli, vārdā Naudžots, Joduča dēlu, kurš visam tam piekrita, taču negribot, jo tajā brīdī nevarēja runāt pretī. Tomēr pēc 14 dienām Karaļauču pilī mestra un brāļu klātbūtnē viņš atklāja visus šīs atkrišanas noslēpumus un nosauca vārdā tās galvenos iecerētājus. Tādēļ mestrs un citi, paturēdami prātā, ka nesodīts noziegums mudina vēl noziegties, pavēlēja visus, kuriem bija šāds vai tāds sakars ar to riebīgo noziegšanos, ar taisnīgā dieva spriedumu visādi izmocītus nogalināt, un tā kristīgajiem tika atdots miers.

263 (256)

P a r k ā d u b r ā l i

Tajā gadā kāds nespēka nomocīts Velzacas pils brālis, tuvojoties nāvei, kritis brāļim mācītājam Dītriham pie krūtīm, diezgan ilgi sabija ekstāzē un ieraudzīja daudz brīnumainu lietu. Beidzot, atguvis samaņu, viņš pateica: “Mācītāj Dītrih, sakiet pirms manis: Jēzu Kristu, dieva dēls”. Pēc tam viņš precīzi pareģoja savas nāves dienu un stundu.

264 (257)

P a r b r ā ļ a K o n r a d a, l i e l m e s t r a, i e r a š a n o s

Tajā laikā, kad prūšu atkrišana vēl nebija iznīkusi, Prūsijas zemē ieradās brālis Konrads no Foihtvangelas, Vācu ordeņa lielmestrs, un, ieraudzījis, kāda smaga nelaime to spiež, atbalstīja brāļus ar visdārgākajām dāvanām un mierināja viņus ar gudriem vārdiem un pamācībām.

265 (258)

P a r K i m e ļ a p i l s s a g r a u š a n u

Neilgu laiku pēc tam brālis Ludviks no Libenceles ar citiem brāļiem un 200 vīriem, nodomājis uzbrukt kādai pilij, devās gājienā, taču ceļvedis nomaldījās no ceļa un karaspēks pagāja tai garām; kad atgriezušies atrada īsto ceļu un iegāja pilī, nekā tajā neatrada, jo cilvēki, kuri tajā dzīvoja, ieraudzījuši brāļu karaspēku, paslēpās mežos, nedz varēdami, nedz gribēdami pretoties viņu uzbrukumiem. Nodedzinājuši pili, brāļi saniknoti atkāpās. Tomēr dievs, negribēdams, ka viņu pūles būtu veltīgas, un piekrizdams viņu kvēlai apņēmībai, tā izkārtoja, ka pēc neilga laika viņi ieraudzīja stipru pili, sauktu Kimelis, kuru sagraut arī paši brāļi ne reizi bija mēģinājuši, un savu ļaužu rokām bieži mēģināja, nežēlodami ne izdevumu, ne pūļu, taču nesekmīgi. Drosmīgi iebrukuši pilī, viņi apkāva tās iedzīvotājus, bet pašu to, palikuši uguni, nodedzināja līdz pamatiem.

266 (259)

P a r G r o d ņ a s p i l s a p k ā r t n e s
u n v i ņ a s p r i e k š p i l s n o p o s t ī š a n u

Tā Kunga 1296. gada ziemā brālis Zigfrīds no Rehbergas, Balgas komtūrs, ar ļoti daudziem brāļiem un jātniekiem no Notangas devās uz Lietuvu un, pienākot pie Grodņas pils, ieraudzīja svaigas pēdas; pa tām devās viņiem pakaļ brālis Valters, ar iesauku Goldins, ar ieroču nesēju pulciņu un visus nokāva, izņemot vienu, kurš nokļuva līdz brālim Henrikam no Vederes un smagi viņu ievainoja, tomēr sagaidāms pienācīgu pretcirtieni, jo brālis Henriks viņu nāvējoši ievainoja. Paķēris brāļa Henrika zirgu, šis krievs atkāpās, taču brālis Valters, sekodams viņam pa no brūces plūstošo asiņu pēdām, atrada viņu un nosita. Nākošajā dienā brāļi pārcēlās pār aizsalušo Nemunu un iebruka Grodņas pils apkārtnē un priekšpilī, dedzinādami un laupīdami; neskaitot nokautos, viņi aizdzina nebrīvē 200 cilvēku.

267 (260)

V ē l p a r t o p a š u

Tajā pašā gadā un tajā laikā, kad karaļi parasti dodas karā, karalis Vītenis ar lielu daudzumu lietuviešu iebruka Livonijas zemē, vēlēdamies sākt karu ar brāļiem. Brālis Bertolds, Karaļauču komtūrs, jau sen ļoti vēlējās sagaidīt tādu izdevīgu gadījumu, kad karalis būs izceļojis no savas zemes, un nokļūt tur ar brāļu karaspēku; viņš sapulcēja lielu karaspēku, par tā vadoni iecēla brāli Henriku Cutsvertu, Balgas komtūru, un pavēlēja viņam ar šo karaspēku brukt iekšā Lietuvā un postīt karaļa zemes. Viņš, gandrīz piegājis pie karaļa zemes, nezin kādēļ pagriezās atpakaļ un, sadomājis uzbrukt Grodņas pilij, sastapa tik stipru pils iedzīvotāju pretošanos, ļoti stipri metot /per crebra jacula/, ka tad, kad daudzi kristīgie tika smagi ievainoti, viņš atkāpās, nesasniedzis mērķi.

268 (261)

P a r p i e c u c i e m u a p l a u p ī š a n u

Pēc tam lietuviešu karaspēks iebruka Kulmas zemē un Golubas pils apkārtnē aplaupīja piecus ciemus, saņemdams gūstā un nokaudams daudz kristīgo.

269 (262)

P a r R ī g a s p i l s ē t n i e k u s t r ī d i e m a r V ā c u o r d e ņ a b r ā ļ i e m L i v o n i j ā

Tā Kunga 1297. gadā izcēlās bezgalīgi Rīgas pilsētnieku un Vācu ordeņa brāļu strīdi, kuri vienu brīdi tā uzliesmoja, ka brāļi pusotra gada laikā, neizbēgamas vajadzības spiesti, deviņas reizes ar viņiem stājās kaujā. Kaut arī vienā sadursmē brāļi nenoturējās, tomēr citās, ar dieva spēka palīdzību, sagaidīja veiksmi. Tā Kunga 1298. gadā Vītenis, lietuviešu karalis, Rīgas pilsētnieku uzaicināts, ieņēma Karkusas pili, kur paņēma gūstā 4 brāļus un viņu kalpu ļaudis, bet pils apkārtni izpostīja, dedzinādams un laupīdami; kad jau sagatavojās doties mājup, brālis Brunons, Livonijas zemes mestrs, devās pakaļ ar nelielu karaspēku, 1. jūnijā piejūrā pie Gaujas upes viņš uzbruka, atbrīvoja no ienaidnieka rokas gandrīz trīs tūkstošus kristīgo un nokāva astoņus simtus neticīgo, tomēr beidzot karalis guva virsroku un nokāva mestru, 22 brāļus un 1500 kristīgo. Tajā pašā gadā Prūsijas zemi apmeklēja brālis Gotfrīds Hohenlohe, Vācu ordeņa lielmestrs, nosūtot Livonijas zemes brāļiem palīgā brāli Bertoldu Brīhavenu, Karaļauču komtūru, ar daudziem brāļiem un ieroču nesējiem. Tie, savienojusies ar Livonijas brāļu karaspēku svēto Pētera un Pāvila, apustuļu, dienā /29. jūnijā/ nokāva pāri par 4 tūkstošiem Rīgas pilsētnieku un lietuviešu, kuri tajā brīdī bija aplenkuši Ādažu pili. Šajā kaujā viens prūsis no Sembas stāvēja un klāja ienaidniekus tā, kā Ķēniņu grāmatā lasām par Ahohieti: “Līdz viņa

rokas nenogura” un zobens nenotrula viņa rokās. Īsi sakot, diez vai ar kāds spētu aprakstīt visas nelaimes, kas cēlās ticībai un ticīgajiem šo nesaskaņu dēļ.

270 (263) Par Štraisbergas pilsētas nopostīšanu

Tajā pašā gadā, tas ir tā Kunga 1298. gadā, svētā Miķeļa dienā /29. septembrī/, 140 Lietuvas vīru tik negaidīti uzbruka Štraisbergas pilsētai, ka tur apkāva visus iedzīvotājus un vienu mācītāju, bet sievietes un bērnus saņēma gūstā; visādi noniecināja citus sakramentus, viens pat apgānīja kristāmā ūdens glabājamo trauku, pieķēzīdams to. Līdz pat neapdzīvotām vietām viņus vajāja ar ļoti daudziem brāļiem un ieroču nesējiem brālis Konrads Zaks, Kulmas novada komtūrs, bet panācis atbrīvoja gūstā saņemtos kristīgos, bet viņus visus apkāva, atstādams vienu vienīgu dzīvu, lai tas varētu pēctečiem pastāstīt par šo notikumu.

271 (264) Par Junigedas un Pieštves priekšpiļu
nodedzināšanu

Tajā laikā, kad Prūsijas brāļu karaspēks vēl bija Livonijas zemēs, brālis Kunons, Brandenburgas komtūrs, uzbruka ar lielu karaspēku Junigedas un Pieštves pilīm un līdz pamatiem nodedzināja to priekšpilis; ar kuģi atbraucis, pie viņa pievienojās kāds Ragaines brālis ar ieroču nesēju pulciņu, kuri metās cīņā ar pils iedzīvotājiem, piespieda visu brāļu karaspēku atgriezties kaujā un sākt cīņu, kurā krita viens drosmīgs lietuvietis, bet abas puses zaudēja daudz smagi ievainotu karavīru.

272 (265) Par brāli Ludviku no Šipenas,
Prūsijas zemes mestru

Brālis Ludviks no Šipenas, četrpadsmitais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ vienu gadu, bet pēc nāves apglabāts Kulmenzēes katedrālē.

273 (266) Par Notangas zemes nopostīšanu
un 250 kristīgo nāvi

Šī mestra laikā seši simti Lietuvas vīru devās pret Notangu; jau iepriekš brīdināts par šo karaspēku, brālis Kunons, Brandenburgas komtūrs, sapulcēja savus padotos un vairākas dienas viņi nogaidīja, taču, kad viņam apnika gaidīt, atlaida savus ļaudis. Nākošajā dienā neticīgo karaspēks iebruka Notangā, nopostīja tās lielāko daļu, dedzinādams un laupīdams, un apkāva vai saņēma gūstā 250 kristīgos.

274 (267) Par brāli Helvigu, Prūsijas zemes mestru

Brālis Helvigs no Goldbahas Tīringijā, piecpadsmitais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ vienu gadu; vēlāk, atteicies no amata, atgriezās Vācijā, kur mira un ir apglabāts.

275 (268) Par 72 lietuviešiem, nokautiem Notangā

Šī mestra laikā, proti, tā Kunga 1300. gadā, rudenī, 75 lietuvieši negaidīti iebruka Varmes bīskapijas Glotavas novadā, nodedzināja vienu ciemu, kur apkāva un izlaupīja visu, ko tur dzīvu atrada. To uzzinājis, brālis Valters Goldins, Brandenburgas

komtūra draugs, ar ieroču nesēju pulciņu dzinās viņiem pakaļ, aizšķērsoja ceļu, pa kuru tiem bija jāiet, jo cits ceļš plūdu dēļ nebija atlicis, un, uzsācis kauju, visus nokāva, izņemot trīs.

276 (269) Par Aukaimes pils apkārtnes nopostīšanu

Tajā pašā gadā brālis Henriks no Dobinas un citi brāļi ar 200 vīriem iebruka Aukaimes pils apkārtnē un, nodedzinājuši sešus ciemus, atkāpās, sagūstījuši vai apkāvuši cilvēkus. Lietuvieši, vajādami ne reizi vien, viņiem spēcīgi uzbruka, tādēļ abas puses cieta lielus zaudējumus smagi ievainoto dēļ.

277 (270) Par Dobrinas zemes izlaupīšanu un 70 lietuviešu bojāeju

Tajā gadā Čehijas karalis Vaclavs tika kronēts par Polijas karali. Bet seši tūkstoši lietuviešu izlaupīja Dobrinas kņazisti, nogalinādami un saņemdami gūstā cilvēkus un dedzinādami visu, kas dega; bez tam, viņi nolaupīja visus zirgu ganāmpulkus un citu mantu, kuru poļi, baidīdamies iepriekš minētā karaļa, bija noslēpuši šajā kņazistē. Simts šī karaspēka izlases, taču par daudz uz sevi paļaujošos vīru apņēmās pārcelties pār Drevantas upi un Kulmas zemē izlaupīt divus ciemus; dzenoties pakaļ, brāļi ar savu karaspēku viņus panāca, 70 nokāva un izglāba daudz sagūstīto kristīgo. 30 nāves izbēgušie lietuvieši ātri aizskrēja pie sava karaspēka un tam paziņoja, ko viņiem nodarīja brāļi; viņus pārņēma tādas bailes un apņēma tādas šausmas, ka, citas negaidīdami, aizbēga, kur acis rāda, kur kājas nesa, un zaudēja milzums ļaužu un zirgu, kuri noslika Narevas upē šausmīgās drūzmēšanās dēļ.

278 (271) Par brīnumainu notikumu

Tajā laikā Marienburgas pilī dzīvoja brālis Heinemans un brālis Fridrihs, kuri abi viens otru tā mīlēja, ka viens bez otra nevarēja netikvien dzīvot, bet arī mirt. Pēc kāda laika brālis Heinemans saslima ar lepru, bet pēc neilga laika brālis Fridrihs nokrita no zirga un nositās. Kad nākošajā dienā brāļi paziņoja Heinemanam par šo nāvi, viņš teica: “Patiešām nebijām vienojušies, ka viņš ceļos pirmais, bet es – pēc tam, nebūt ne, /mums/ abiem kopā bija jāceļo uz turieni, kur mūžīgā liksmība”. Kaut arī viņš neslimoja ne ar kādu citu slimību, bet tikai ar to, kuru esmu minējis, tomēr, palūdzis mācītāju un pieņēmis baznīcas sakramentus, tajā pašā dienā atdeva dvēseli tam Kungam.

279 (272) Par brāli Konradu, Prūsijas mestru

Brālis Konrads Zaks, sešpadsmitais Prūsijas zemes mestrs, vadīja /brāļus/ sešus gadus. Viņš kļuva slavens kā itin mīlīgs cilvēks, visiem likās laipns, ka par viņu patiešām varēja sacīt, ka viņu mīlēja dievs, gan cilvēki. Noguris no rūpestiem un nespēka aizlausts, pēc kāda laika viņš atteicās no amata, apmetās uz dzīvi Goluba pilī, kuru pats bija uzcēlis, te nomira, bet viņu apglabāja Kulmenzēes katedrālē.

280 (273) Par pirmo Aukaimes pils nopostīšanu

Šī mestra laikā, tā Kunga 1301. gadā, kāds lietuvietis, vārdā Draika, Aukaimes pils iedzīvotājs, ļoti pārdzīvoja, ka tik ilgi ļāvis viltīgā velna krāpšanai, un

gribēdams, atsacījies no elku godināšanas, nodoties īstā un dzīvā dieva kalpībai, tādēļ slepeni nosūtīja savu dēlu Pinu pie brāļa Folrada, Ragaines komtūra, pazemīgi un dievbijīgi lūgdams palīdzēt viņam atbrīvoties no elkdievības maldiem un pasargāt no neticīgo rokām. Tas komtūrs, pēc mestra ieteikuma, devās ar karaspēku uz Aukaimes pili, un, lūk, kādi brīnumaini visi dieva darbi, kura gaišredzība tā izkārtoja šo itin svarīgo lietu, ka tajā naktī, kad brāļi bija sagatavojušies uzbrukt pilij, pili apsargāja minētais Draika. Tādēļ, brāļu karaspēkam pienākot tuvāk, viņš slepus atvēra pils vārtus, un brāļi, tur iebrukuši, visus apkāva, izņemot vienu, proti, Sudarga dēlu, kurš tomēr bija smagi ievainots. Saņēmuši gūstā sievietes un bērnus, nodedzināja līdz pamatiem pili un priekšpili, bet minēto Draiku aizveda uz Ragaini, kur viņš ar visu saimi tika nokristīts.

281 (274) Par brāļa Gudrama un ļoti daudzu lietuviešu
bojāeju

Tajā gadā brālis Gudrams, neliela auguma, taču bezgala drošsirdīgs un bezbailīgs cilvēks, ar 9 ieroču nesējiem vajāja no Lietuvas atdauzījušos laupītājus, kuri Kristburgas pils apkārtnē bija nolauņījuši desmit cilvēkus un tikpat zirgus; kad viņiem vientuļā vietā uzbruka, pirmajā sadursmē kāds lietuvietis ar šķēpu viņu tā ievainoja, ka izlaida viņam iekšas, taču viņš nepārstāja cīnīties, kamēr visi lietuvieši nebija apkauti, bet tad nokrita pie zemes un nomira. Kad viņu mirušu ieroču nesēji veda uz Kristburgas pili, sievietes, kuras viņš bija atbrīvojis no neticīgo verdzības, teicās redzējušas divus baltus baložus lidināties gaisā virs viņa pīšļiem; viņam apstājoties, viņi apstājās uz vietas, viņam izkustoties, atkal lidinājās kā lidojuši.

282 (275) Par Lubavas zemes izlauņīšanu
un 65 lietuviešu bojāeju

Vēlāk citi no Lietuvas atdauzījušies laupītāji uzbruka 5 Lubavas zemes ciemiem un tur nokāva vai aizdzina nebrīvē gandrīz 200 kristīgo. Kristburgas brāļi dzinās pakaļ un, pieejot vientuļai vietai, no pēdām saprata, ka šie tālāk dodas, sadalījušies divos pulkos. Tādēļ arī viņi paši tālāk gājienā devās divās kolonās, pirmā drīz vien panāca vienu neticīgo pulku, nokāva 65 vīrus un atbrīvoja 70 kristīgos. Otrā brāļu daļa atrada tikai piecus kristīgo bērnus, kurus arī aizveda sev līdzī. Pēc tam brāļi no drošiem avotiem uzzināja, ka tikai dažu šī pulka lietuvieši dzīvi un veseli atgriezušies. Vieni ceļā noslīka, citi nomira badā, bet trešie aiz bēdām pakārās.

283 (276) Par brāļa Gotfrīda, lielmestra, ierašanos,
parto, kā viņš atteicās no sava amata,
bet tika izvēlēts brālis Zigfrīds no Foihtvangelas

Tā Kunga 1302. gadā brālis Gotfrīds, lielmestrs, ar 50 brāļiem caur Prūsiju ieradās Livonijā, atstājis te brāļus sargāt šo zemi, citu gadu atgriezās Prūsijā un Elbingas kapitulā atteicās no sava amata, kaut gan, atgriezies Vācijā, vieglprātīgi sadomāja vēl atgūt šo amatu. Viņam atsakoties no šī amata, drīz pēc tam turpat tika izvēlēts par lielmestru brālis Zigfrīds no Foihtvangelas, kurš arī izceļoja uz Venēciju, uz galveno /Ordeņa/ mītni.

284 (277) Par brāli Henriku no Kuncenas

Tajā laikā Prūsijā nomira brālis Henriks no Kuncenas, dzimis Tīringijā. Būdams pasaulīgs cilvēks, viņš kļuva pazīstams kā šausmīgi nežēlīgs cilvēks, liels laupītājs un ļaundaris. Reiz, tuvojotie vakaram, viņš ieraudzīja pie viņa atjājot uz melna jo melna zirga jātnieku, kurš viņam teica: “Henrik, nāc ar manīm, bet viens vienīgs, aizvedīšu tevi tādā vietā, kur tu gūsi lielu laupījumu”. Henriks nopriecājās un, uzsēdies savā zirgā, sekoja nopakaļus pa visdažādākajiem ceļiem un sānceļiem. Beidzot viņš piejāja vietā, kur viņa zirgs negribēja tālāk ne soli spert, kaut arī viņu stipri mudināja ar piešiem. Lūk, zirgs redzēja briesmas, kuras jātnieks nakts tumsā nevarēja ieraudzīt. Beidzot Henriks teica savam zirgam, stipri spiezdams viņu piešiem: “Tā Kunga vārdā – uz priekšu”. Tad viņa biedrs, tas ir, velns, nostājās viņa priekšā un sacīja: “Tava laime, ka pieminēji sava dieva vārdu, ja to nebūtu darījis, jau būtu bez dzīvības notriekts šajā bezdibeni”. Šausmu pārņemts, Henriks palika stāvēt tajā vietā, līdz ausmai neuzdrīkstēdamies ne uz priekšu spert soli, ne atpakaļ doties; kad viņš ieraudzīja neizsakāmi augstu krauju, no kuras varēja nokrist visdziļākajā bezdibeni, ja zirgs būtu kaut soli spēris uz priekšu, viņš pārmeta sev svētā krusta zīmi un pasumināja tā Kunga vārdu, ar kuru izsargājās no šausmīgām briesmām. Pēc tam kādā pievakarē viņš ieraudzīja tiesnesi, sēdošu pie paaugstinājuma, un apkārt stāvošu ļaužu pūli, kurš dedzīgi viņu apsūdzēja visdažādākajos noziegumos; ievests tiesā un tiesneša jautāts, ar ko var atspēkot pret viņu liktos pierādījumus, viņš nobijies klusēja. Pailgi viņam draudot, beidzot piesēdētāji palūdza tiesnesi viņu apžēlot, bet viņu pamācīja tūlīt pat izmainīt savu dzīves veidu. Kad brālis Henriks apsoliņās iestāties Vācu ordenī, izzuda visa šī drūzma un visas šīs parādības. Kad nobālis un nomākts atgriezās savā pilī, izstāstīja visu, ko redzējis, savai sievai, dižciltīgai, jaunai un maigai sievietei, kura, viņa lūgta /piekrist/ šķirties, apņēmīgi atteicās. Kad viņš kādu laiku it kā šaubījās, vai spēs izpildīt savu solījumu, velns, cilvēku dzimuma ienaidnieks, kuram tūkstošiem iespēju mocīt cilvēku, gribēdams viņu atturēt no šīs svētās apņemšanās, parādījās viņam sapnī, uzvilcis karalisku tērpu un ļoti daudz bruņinieku ielenkts, un pateica: “Henrik, gūsti tādu karalisti un tādu karaspēku, esi ievērojams karavīrs, kalpo man, bet es tev došu vēl vairāk”. Kad viņš nodomāja, ka tiešām būtu labi kalpot tādām devīgam valdniekam, viņam parādījās Jēzus Kristus, piecām brūcēm ievainots, un pateica: “Henrik, esmu devīgāks par viņu”, bez tam, pieskāries sānos asiņojošai brūcei, paziņoja: “Lūk, šādu karalisti tev došu, ja man kalposi, daudz labāku nekā tā, kuru tev sola šis viltus karalis”. Kad viņš otro reizi par to pastāstīja sievai, šī, pa vecam pretodamās, nedeva viņam brīvību, /lai varētu/ iestāties klosterī. Pēc tam viņa katru nakti dzirdēja šausmīgu rībēšanu, it kā kāds ar āmuru būtu daudzījis pa sienu, un balsi, kura saka: “Henrik, celies lūgties, jo tavi brāļi jau aizlauzti”. Sievietei, tik bieži un tik stipri baidītai ar šausmīgo rībināšanu, daudz reižu biedētai ar brīnumaino balsi, nebija vairs spēka ilgāk pretoties vīra svētajam nodomam, tādēļ arī piekāpās, dodama viņam iespēju iestāties klosterī. Šādi atguvis brīvību, viņš, ieradies Prūsijas zemē, deva solījumu Vācu ordenim; kā agrāk, būdams pasaulīgs cilvēks, pārspēja savus biedrus ar ļauniem darbiem, tā tagad, būdams klosterī, pārspēja citus brāļus godīgumā. Kādu reizi, smagas sērgas mocīts, viņš ieraudzīja jūdu un kristīgo, tērpušos neglītās drēbēs, viens stāvēja pa labi, otrs – pa kreisi, abi cīnījās par ticības pareizību, un jūds, apstrīdējis kristīgo, teica: “Henrik, tagad dzirdēji, ka tava ticība nevar tevi izglābt, tad atzīsti jūdu ticību”. Brālis Henriks atbildēja: “Ticu dieva tēva, visvarenā ...” un visam citam, kas “Apustuļu ticības atzīšanā” teikts, un tādēļ abi pazuda.

Tā gada ziemā brālis Konrads, mestrs, ar milzīgu karaspēku iebruka Karšuvā zemē; tā kā ceļveži gājiena laikā noklīda no ceļa, neticīgie paguva nobēgt drošā vietā. Tādēļ te izdevās nokaut un sagūstīt visai nedaudz cilvēku, tiesa, nodedzināja visas celtnes, bet paši pārņāksņoja tepat uzceltās teltīs. Kad vēlāk ar karaspēku gāja pa aizsalušo Kuršu jomu, ieraudzīja apbrīnojamu lietu. Ledus bija tik mīksts, ka viļņojās kā ūdens vētras laikā, kad, stīprākam vējam pūšot, tas ceļas augšup un krīt lejup. Tādēļ arī cilvēki vietām, var teikt, kāpa kā ledus kalnā, vietām laidās lejup it kā ielejā, taču, ar tā Kunga gādību, neviens nenoslīka.

286 (279) Par Lubavas zemes nopostīšanu
un 15 lietuviešu bojāeju

Tajā pašā gadā piecpadsmit laupītāji no Lietuvas iebruka Lubavā zemē; viņi nosūtīja uz priekšu vienu vīru, kurš prata runāt poliski, uzdeva viņam labi izlūkot, kas tur notiek; kad viņš atgriezies pateica, ka neviens tur nekā nezina par viņu gājieni, viņi aplaupīja daudz ciemu, saņēmdami gūstā un nokaudami ļoti daudz kristīgo. Dodamies atpakaļ, viņi sadalījās divos pulkos, vienu panāca Kristburgas brāļi, nokāva 15 lietuviešus un atņēma viņiem 50 kristīgos. Otrs neticīgo pulks aizmuka.

287 (280) Par zemestrīci Prūsijā zemē

Tā pašā gada 8. augustā, ap pulkstens trijiem, visā Prūsijā drebēja zeme. Trīs reizes nodrebēja zeme kopā ar celtnēm, no kurām reti kāda palika nesagrūvusi. Ko izteica šī pret dabiskā zemes drebēšana, kļūs skaidrs vēlāk.

288 (281) Par svētceļnieku ierašanos

Tā Kunga 1304. gadā tā Kunga iedvesmoti Vācijas svētceļnieki atkal sāka ceļot uz Prūsijas zemi. Ieradās šādi dižciltīgie: viņa labdzimtība Verners, Heinbergas grāfs, bruņinieks Ādofs no Vintimeles ar savu brāli un Dītrihs no Elneras ar savu brāli Arnoldu un daudzi citi dižciltīgie no Reinas.

289 (282) Par Pagraudes un Grodņas novadu nopostīšanu

Tā pašā gada ziemā brālis Eberhards no Firneburgas, Karaļauču komtūrs, ar diviem tūkstošiem jātnieku devās uz Lietuvu. Taču nevaram nepieminēt arī to, ka brālis Konrads no Lihtenhagenas, Brandenburgas komtūrs, viņu apsteidza, novirzīdams savu lielo karaspēku uz Grodņas pils apkārtni, kuru arī nopostīja, dedzinādams un laupīdams, kaut gan vairāk tur nekā neieguva, jo šajā novadā sajāja Lietuvas zemes jātnieki. Trešajā dienā pēc tā /notikuma/ tas pats brālis Eberhards ar savu karaspēku pēksņi iebruka, kā, starp citu, mestrs arī bija iepriekš norādījis, Lietuvas novadā, sauktā Pagraude, un nopostīja tā lielāko daļu, dedzinādams un laupīdams. Taču brāļu karogs ar saviem sabiedrotajiem no rīta līdz pusdienām stāvēja kalnā pret Ģedimīna pili, kur minētais grāfs no Hoinbergas un ļoti daudzi citi dižciltīgie tika iesvētīti par bruņiniekiem. Kad brāļu karaspēks devās atpakaļ, viņi ierīkoja slēpni un nokāva vairāk nekā 20 lietuviešus, kuri viņus vajāja. Daudz ko šajā gājienā sadedzināja, nokāva vai saņēma gūstā tūkstoti neticīgo.

290 (283) Par otro Aukaimes sagraušanu
un tās apkārtnes nopostīšanu

Tajā pašā gadā pēc gavēņa tas pats brālis Eberhards, Karaļauču komturš, devās ar vēl lielāku karaspēku nekā agrāk uz Aukaimes pili, bet vienas turienes pils iedzīvotājs, vārdā Svirtils, ticības un ticīgo draugs, nodeva pili brāļiem, kuri, tur iebrukuši, apkāva visus vīrus, bet sievietes un bērņus aizdzina nebrīvē un vēlreiz līdz pamatiem sagrāva pili. Pa to laiku Svirtils un visa viņa saime devās līdz brāļiem un pieņēma kristības žēlastību. Cita karaspēka daļa uzbruka šīs pils apkārtnē, kur, apkāvuši vai sagūstījuši daudz ļaužu, nolauņija visu, ko atrada laupāmu, bet citu visu sadedzināja. Trīsdesmit šī karaspēka kristīgo gāja bojā no zobena, bet brālis Henriks no Volferštorfas nonāca aizvārtē un viss karaspēks pārgāja viņam pāri. Taka te bija tik šaura, ka neviens viņu nevarēja apiet, tādēļ visi gāja viņam pāri. Vairogs, ar kuru viņš, nevarēdams piecelties, piesedzās, sadrupa mazos gabaliņos. Beidzot, kad jau visi pār viņu pārgāja, viņš, dievam piepalīdzot, piecēlās; tā kā nebija zirga, bez tam, tā kā tālumā redzēja kalpu, sēžot uz zirga un vedot citi rikšotāju – savaldītu melni, viņš piegāja pie viņa un palūdza vienu zirgu, taču šis saniknots uzjāja viņam, notrieca viņu pie zemes un, vairākas reizes pārjājis, viņu samīdīja. Tomēr brālis Henriks mīdīšanas laikā iekērās melnā zirga pavadā, savaldīja rikšotāju, uzsēdās tajā un devās pakal brāļu karaspēkam; tur viņš sāka lēkāt no viena pie otra, jautādams, kam pieder tas melnis, taču nesatika cilvēku, kurš to būtu kādreiz redzējis, tādēļ palaida zirgu un acumirkli to pazaudēja, kā iepriekš pazaudēja kalpu. Lūk, viņi abi nozuda, un neviens nevarēja saprast, kur viņi abi izgaisa.

291 (284) P a r t o, k ā b r ā ļ i u z v a r ē j a k a u j ā a r l i e t u v i e š u k a r a l i

Tā Kunga 1305. gadā, ap pļaujas svētkiem, brālis Filips no Bolandas, Sembas bīskapa fogts, un 11 brāļi ar 200 vīriem nodedzināja trīs lietuviešu karaļa ciemus, bet ļaudis apkāva vai saņēma gūstā. Tajā laikā, kad tas notika, karalis bija sasaucis gandrīz visus savas karalistes augstmaņus uz attiecīgu apspriedi jeb padomi /in ... tractatu, seu parlamento/ un, to uzzinājis, ar tūkstoš pieci simti vīriem metās vajāt. Pa to laiku bēgļi jau bija nonākuši vietā, kur negaidīja nekādu briesmu, tādēļ nolika nost ieročus, uz priekšu nosūtīja vienu brāli ar 200 vīriem, bet pats ar karavīru pulciņu no attāluma sekoja viņam. Tajā brīdī negaidīti viņiem uzbruka karalis ar savējiem, un pirmajā sadursmē viens krievs caurdūra ar šķēpu brāli Bolandu Jaunāko, mūsu jau minētā fogta brālēnu, to ieraudzījis, fogts neizsakāmi saskaitās, atsvieda uz aizmuguri vairogu un, sagrābis zobenu ar abām rokām, nocierta galvu brālēna slepkavam. Šajā kaujā krita nokauti četri brāļi, proti: divi no Bolandas, brālis Bernhards no Hohenšteinas, brālis Jānis Mūks un seši viņu vīri, kuri gāja pa priekšu, atgriezās, stipri bļaudami un trokšņodami, devās iekšā kaujas laukā un iedzina ienaidniekiem tādas šausmas, ka karalis un visi viņa ļaudis, viņus ieraudzījuši, tūdaļ nometa ieročus un metās bēgt. Tad saniknotie brāļi sodīja grēciniekus un nogalināja 17 Lietuvas karalistes augstmaņus un ļoti daudz vienkāršo ļaužu.

292 (285) P a r G r o d ņ a s p r i e k š p i l s n o p o s t ī š a n u

Tā Kunga 1306. gadā brālis Konrads, mestrs, no drošiem avotiem uzzinājis, ka liels karaspēks no Lietuvas un Grodņas pils devies uz Poliju, nosūtīja brāli Albrehtu no Hāgenas un dažus citus brāļus ar 400 Notangas vīriem iekarot šo pili. Kad viņi piegāja pie pils, sacēlās tāda vētra, ka viens otru nevarēja ne sadzirdēt, ne ieraudzīt; aukai plosoties, viņi iebruka šīs pils priekšpilī, kura tajā laikā bija gan liela, gan stipri

apdzīvota kā kāda pilsēta, un, visus cilvēkus apkāvuši vai saņēmuši gūstā un priekšpili nodedzinājuši, devās mājup ar tādu laupījumu, kādu iespēja aizvest.

293 (286)

Vēlreiz par to pašu

Kad šis karaspēks atgriezās, brālis Eberhards, Karaļauču komturis, noskaidrojās, ko viņi izdarījuši, un nodomājis, ka, ja priekšpils nodedzināta, bez grūtībām iekaros arī pašu pili, devās ar simts brāļiem un sešiem tūkstošiem jātnieku uz Grodņas pili. Taču Lietuvas karalis, izdzirdis, ka iznīcināta šis pils priekšpils, nosūtīja pili aizsargāt ļoti daudz izlasītu un pieredzējušu karavīru. Tādēļ, brāļiem sākot uzbrukt pilij, pils iedzīvotāji, no savas puses drosmīgi pretodamies, izgāja no pils un sāka kauju, kura diezgan ilgi ievilkās. Beidzot brāļi viņus aizdzina. Atgriezušies pilī, šā tā atpūtušies un atvilkuši elpu, viņi atkal izgāja no pils un sāka cīņu, bet tā viņi darīja ne vienu reizi vien no saullēkta līdz dienas vidum. Brīžiem virsroku ņēma vieni, brīžiem otri. Daudz neticīgo šajā cīņā tika nāvīgi ievainoti, daudz viņu krita nokautu. Ievainoja arī divpadsmit mūsu brāļus un trīsdesmit karavīrus, bet brālim Hartmanim no Elsterbergas ar bultu cauršāva kaklu, tādēļ viņš pēc neilga laika arī atdeva dvēseli dievam.

294 (287)

Par kādu brīnumu

Tajā laikā kāds Arigolas lietuvietis, sava karaļa apcietināts un viena krieva, atrodošies ar viņu kopā ieslodzījumā, pierunāts, apsoliņa dievam par atbrīvošanu labi smagu vasku; tūdaļ sabirza ķēdes, kurās bija saslēgts, atvērās cietuma durvis, un viņš atguva brīvību.

295 (288)

Par brāli Henriku no Plockes, Prūsijas zemes mestru

Brālis Henriks Saksis no Plockes, septiņpadsmitais Prūsijas mestrs vadīja /brāļus/ divus gadus, līdz kamēr ieradās lielmestrs, kurš tad viņu iecēla par lielkomtūru.

296 (289)

Par svētceļnieku ierašanos

Šī mestra vadības pirmajā gadā, proti, Tā Kunga 1307. gadā. Prūsijas zemē ieradās šie dižciltīgie vīri: valdnieks Jānis no Španheimas, grāfs Ādolfis no Vintemeles, jaunākais un vecākais Dītrihs no Elneres ar saviem brāļiem Arnoldu un Rudigeru, Reinas bruņinieki Arnolds un Jēkabs no Baumgartes un daudz citu dižciltīgo no Reinas novada; ziemā sapulcējās liels karaspēks, kurš bija nodomājis doties pret lietuviešu cilti un atriekt par krustā sistā ciešanām, taču tas nepaguva sākt gājienu, jo ledus bija ļoti plāns.

297 (290)

Par Karšuvas zemes nopostīšanu

Brālis Folčs jeb Folrads, Ragaines komturis, izdzirdis, ka karšuvi aizgājuši ar karaspēku pret Klaipēdas brāļiem, pavēlēja brālim Hildebrandam no Rebergas doties karā pret viņiem; šis, paņēmis dažus brāļus un 80 karavīrus, iebruka minētajā Karšuvā zemē, no kurienes, daudz ko sadedzinājis un salaupījis, aizdzina 70 gūstekņus.

298 (291) Par Pūtves priekšpils nopostīšanu

Mums jāatzīmē, ka viss tas, kas te teikts par agrāk minēto brāli Folču, komtūru, notika ne viena gada laikā, kaut gan viss aprakstīts vienā vietā. Tā viņš, sapulcējis karaspēku, kopā ar tiem, kuri viņam tāpat arī bija padoti, nobrauca ar kuģiem uz Jūras upes augšgalu un nonāca pie Pūtves pils; ausmā, pils iedzīvotājiem guļot, viņi slepeni iebruka priekšpilī un to pārvērta pelnos, sagūstīdami vai nokaudami /visus/, izņemot tos, kuri paguva iemukt pilī.

299 (292) Par to pašu

Tā paša gada rudenī, kad jau bija no jauna uzcelta minētā priekšpils, bet viņā iekrauti visi graudi un labība, tur ieradās tas pats komtūrs ar saviem brāļiem un jātniekiem un otro reizi nodedzināja šo priekšpili, saņemdam gūstā un nokaudams visus cilvēkus, kurus tur atrada.

300 (293) Par 82 lietuviešu bojāeju

Lietuvieši, sargādami pils, uzceltās pierobežā, vispār uzvedās šādi. Viņu karalis to vai citu pili sargāt norīko tam nepieciešamo skaitu bruņotu vīru /armigeros/ uz vienu mēnesi vai ilgāku laiku, kad beidzas viņu laiks, viņi atgriežas mājās, bet viņu vietā stāties minētajā sardzē ierodas citi. Tādēļ reiz, kad 85 lietuvieši, beiguši savu kārtējo maiņu, devās mājās no Bisenes pils, viņiem Kalsju laukā drosmīgi uzbruka brālis Fridrihs no Libenceles, Ragaines vicekomtūrs, brālis Albrehts no Oras un brālis Dītrihs no Altenburgas ar 19 brāļiem un 60 karavīriem un nokāva visus, izņemot trīs, kuri izbēga nāves, tiesa, smagi ievainoti.

301 (294) Par Pūtves pils nopostīšanu

Pēc dažiem gadiem viens lietuvietis, vārdā Spūds, galvenais Pūtves pilī, taču kvēls ticības un ticīgo cienītājs, piedāvāja brālim Folčam, iepriekš minētajam komtūram, ierasties ar savu karaspēku, jo vēlas viņam nodot šo pili. Saņēmis šādu ziņu, komtūrs ieradās ar visiem savējiem; kad Spūds slepeni atvēra pils vārtus, brāļi ar saviem karavīriem iebruka iekšā un, visus apkāvuši un saņēmuši gūstā, pielaida uguni, līdz pamatiem iznīcināja pili un priekšpili, bet Spūdnam, viņa tēvam, viņa brāļiem un visai saimei deva kristīšanas iepriecinājumu.

302 (295) Par Skronaites un Bebirvaites piļu nodedzināšanu

Tā paša gada rudenī karšuvi, redzēdami, ka nevarēs ilgāk brāļiem pretoties, atkāpās no divām savām pilīm, proti: Skronaites un Bebirvaites; neilgu laiku pēc tam šīs abas pils brāļi nodedzināja, un tā šīs trīs pils līdz šai dienai atstātas /cilvēku/ pamestas.

303 (296) Par Sembas zemes nopostīšanu

Tā Kunga 1308. gadā, svētā Jura dienā /23. aprīlī/, Mansts, Sudargs un citi Žemaitijas dižciltīgie ar 5 tūkstošiem jātnieku gar Neihauzu Kuršu zemes strēlē

iebruka Sembas zemē un ar ugunsgrēkiem nopostīja Pavundas un Rudavas novadus. Tomēr, uzzinājuši, ka brāļi jau sen viņiem uzglūn ar lielu karaspēku, pusnaktī atkāpās.

304 (297) Par brāli Zigfrīdu, Prūsijas zemes lielmestru

Tā Kunga 1309. gadā Prūsijas zemē ieradās brālis Zigfrīds no Foihtvangelas, vienpadsmitais lielmestrs un astoņpadsmitais Prūsijas zemes mestrs, un pārcēla uz Marienburgas pili Prūsijā Ordeņa galveno mītni, kura pēc Akonas pilsētas nopostīšanas bija Venēcijā.

305 (298) Par /dziesmu/ "Esi sveicināta, Marija"

Tajā laikā brāļus mocīja milzums visādu nelaimju. Tādēļ tas pats brālis Zigfrīds, mestrs, nolēma, lai brāļi mūki pēc īpašas liturģijas stundas dziedātu antifonu: "Esi sveicināta karaliene" ar atbildi: "Katros spaidos" un kolekti "Aizsargā, Kungs", bet pasaulīgie brāļi – vienu "Esi sveicināta, Marija" par godu vissvētajai jaunavai, lai ar viņas palīdzību šis sajukums kaut cik aprimtu.

306 (299) Par Sembas un Notangas zemju nopostīšanu

Tā Kunga 1311. gadā, metenot /23. februārī/, Vītenis, Lietuvas karalis, ar lielu karaspēku, dedzinādams un laupīdams, nopostīja Sembu un Notangu, apkāva daudz ļaužu, bet gandrīz piecus simtus aizveda nebrīvā kopā ar lielu laupījumu, tiesa, arī pats cieta zaudējumus, jo gāja bojā ne mazums viņa ļaužu, kas bija atpalikuši no sava karaspēka.

307 (300) Par Pagraudes novada nopostīšanu

Neilgu laiku pēc tam, kad karalis un viņa karaspēks atkāpās, brālis Fridrihs no Vildenbergas, Karaļauču komturis, ar lielu karaspēku devās pa to pašu ceļu, pa kuru nesen bija gājis minētais karalis, un tajā laikā, kad minētā karaspēka vīri bija atgriezušies mājās un atpūtās pēc grūtā pārgājiena, pateikdamies saviem dieviem par viņiem šajā karā sniegto palīdzību, iebruka Pagraudes novadā un to šausmīgi nopostīja, slepkavodams cilvēkus un visu laupīdams. Viņš tā nopostīja to novadu, ka ilgu gadus tas nevarēja atkopties.

308 (301) Par Grodņas pils apkārtnes nopostīšanu

Tajā laikā brālis Otons no Bergas un 5 brāļi ar 400 Notangas jātniekiem nogāja līdz Grodņas pilij; kad viņi piegāja pie purva, kurā tek upe, saukta Bebre, karaspēka ceļveži divas dienas maldījās, nevarēdami atrast īsto ceļu, bet tā izkārtoja dievišķā providence, jo minētā karaļa karaspēka ļaudis vēl nebija atgriezušies mājās. Kad šādi nomaldījās divas dienas un kad lietuvieši atgriezās mājās, brāļi iebruka Grodņas novadā, kur noslepkavoja un saņēma gūstā daudz ļaužu; kad ar lielu laupījumu devās mājup, sadūrās ar lietuviešu pulciņu, kuri noguruma dēļ bija atpalikuši no ne vienu reizi vien minētā karaļa karaspēka, un divus no viņiem nokāva.

309 (302) Par brāļa Zigfrīda, lielā un Prūsijas zemes mestra, nāvi

Tā gada 5. martā galvenajā mītnē Marienburgā nomira brālis Zigfrīds no Foihtvangelas, Vācu ordeņa lielmestrs, bet viņu apglabāja Kulmenzē, katedrālē.

310 (303) Par brāļu uzvaru cīņā ar lietuviešu karali

Tajā pašā gadā, pūpolu svētdienas priekšvakarā /1311. gada 3. aprīlī/, Vītenis, Lietuvas karalis, lolodams cerību, ka arī tagad, tāpat kā agrāk, viss viņam noritēs pēc viņa gribas, iebruka ar 4 tūkstošiem izlasītu vīru Prūsijas zemē un tā nopostīja Varmes bīskapiju, ka viss, ko neaizsargāja pilis vai nocietinājumi, tika nodedzināts, noslepkavots vai sagūstīts. Gan šajā kara gājienā, gan agrākajā bezkaunīgi apgānīja baznīcas, svētās drēbes un traukus, baznīcas kalpus un sakramentus un, nerēķinot citu laupījumu, kuru bezgala daudz te paņēma, aizdzina vairāk kā tūkstoši divi simti kristīgo gūstekņu. Lūk, šis karalis, Jēzus Kristus vārda nievātājs, nogāja vientuļā vietā Bārtas zemē, laukā, sauktā Vaplauks, un sāka nekaunīgi lielīties; liekas, ka, savācis spēcīgu karaspēku, viņš pat nepadomāja par dieva varenību, tādēļ arī pateica gūstekņiem kristiešiem, kuri turpat stāvēja sasaistīti: “Kur ir jūsu dievs, kāpēc viņš jums nepalīdz, kā mums palīdzēja mūsu dievi tagad un citreiz?” Kristīgie nopūzdamies klusēja. Pēc dažām dienām, tas ir 8. aprīlī, ieradās brālis Henriks no Plockes, lielkomtūrs, un 150 brāļi ar milzums ļaužu un atrada karali un viņa karaspēku, no visām pusēm nožogojušos ar aizsprostiem; pietuvojušies priekšējam pulkam, lietuvieši nokāva 60 kristīgos, taču drīz vien, kad viņi ieraudzīja nopakaļus nākošos brāļus ar viņu karogu un ļoti daudziem bruņotiem vīriem, viņus sagrāba tādas bailes un viņiem tā sāka drebēt sirds, ka nebija vairs spēka pretoties; tādēļ vienā acumirkļī nometa ieročus un bēga projām. Tad brāļi, dzenoties ar saviem ļaudīm pakaļ, viņus taisni kapājot sakapāja, viņu karalis ar pulciņu vīru tik tikko izmuka, pa to laiku citus sakapāja zobeniem, viens otrs noslīka, daži neapdzīvotās vietās nomira badā vai aiz sirdsēstiem pakārās. Pat kristīgo sievietes, kuras tur bija sagūstītas, redzēdamas viņām no debesīm sūtītu uzvaru, aizmirsta sava dzimuma trauslumu un negaidīti uzbruka lietuviešiem, kuri viņas pavisam nesen sargāja, un viņus kā mācēdamas nogalēja. Šīs slavenās uzvaras piemiņai un Jēzus Kristus godam un slavai brāļi nodibināja Toruņas pilsētā sieviešu klosteri, kuru dāsni apdāvināja.

311 (304) Par Pagraudes novada nopostīšanu

Tā gada vasarā Gebhards no Mansfeldas, Brandenburgas komtūrs, un daudz brāļu izjāja ar tūkstoši pieci simti vīriem uz Pagraudes novadu; kaut gan viņi arī zināja, ka lietuvieši ir brīdināti un sagatvojušies ar ieročiem rokās pretoties, taču, paļaudamies uz dievu, kas nekad nepamet tos, kuri viņam tic, drosmīgi iebruka šajā novadā un, visu nodedzinādami un aplaupīdami, daudz ļaužu nokāva vai sagūstīja. Kad, atkāpdamies no tās zemes, ieraudzīja, ka neticīgie sagatavojušies cīņai, viņi nogalināja visus gūstā saņemtos ļaudis un visas citas dzīvas radības. Pa to laiku Mansts, Masjus un Sudargs, kā arī citi dižciltīgie, redzēdami viņa paļāvību uz saviem spēkiem, bezgala izbrīnījās; kad jau bija nolemts uzsākt vajāšanu, Mansts, iepriekš minētais gudrais un pieredzējušais vīrs, sāka savējos atrunāt, sacīdams, ka brāļi bez šaubām būs ierīkojuši slēpņus, un tādēļ viņi gaida no brāļiem vajāšanu. Vēlāk lietuvieši apjautājās, kas bijis tā karspēka vadonis. Viņiem atbildēja, ka Brandenburgas komtūrs, vīrs jauns, bet drosmīgs. Uz to viņi teica: “Paskiet viņam, ka viņš nekad nenodzīvos viņam atvēlētos gadus, ja ar tādu pašpaļāvību mūsu acu priekšā ar pavisam nelielu saujiņu karavīru gatavs aplaupīt mūsu zemes”.

Tajā gadā kāds lietuvietis, gūstā nonācis lietuviešu karaļa īpašumu pārvaldnieks, tika turēts Balgas pilī; viņš, likdams galvu /ķīlā/, apsolījās brāļiem nodot Grodņas pili, ja tie viņam atdos brīvību. Brāļi, viņam noticejuši, ļāva viņam brīvi doties projām, norunājuši, kādā veidā un kad tas būs darāms. Pa to laiku viņš, ieradies pie karaļa, viņam par visu arī izstāstīja. Brālis Henriks no Plockes, lielkomtūrs, devās gājienā ar ļoti daudziem brāļiem un 5 tūkstošiem karavīru, neko nezinādams par šo slepeno nodevību; piegājuši pie Grodņas pils, viņi sagūstīja kādu veci, karaļa izlūku, kurš, gribēdams izbēgt nāves, brīdināja brāļus, paziņodams, ka karalis ar lielu karaspēku ierīkojis nometni netālu no Grodņas un tā izkārtojis, ka, brāļiem ar pusi karaspēka pārceļoties pār Nemunu, viņš ar saviem karavīriem viņiem uzbruks un apsitīs, bet pēc tam dosies pret otru daļu. To izdzirduši, brāļi, pateikdamies dievam, kuram žēlsirdīgi labpatikās viņus izglābt no tādām lielām briesmām, dzīvi un veseli atgriezās mājās.

Tajā pašā gadā minētais brālis Henriks, lielkomtūrs, un 150 brāļu ar stipru karaspēku un diviem tūkstošiem kājnieku devās uz Lietuvu, uz novadu, sauktu Šalčininki, kur nekad vēl nebija parādījis kristīgo karaspēks; piegājuši pie Grodņas pils, viņi sagūstīja 4 vīrus, karaļa izlūkus, trīs nogalināja, bet ceturtais iztaujāts pateica: "Neviens par brāļu ierašanos Lietuvas zemē nekā nezina" un, apstiprinot savus vārdus, piebilda, ka, lūk, tajā pašā dienā ieradīsies piecdesmit vīri, kuri uzstādīs aizsprostus sava karaļa medībām. Tos apkāvuši, brāļi pārcēlās pār Nemunu un, atstājuši pie kuģiem un nastām 12 brāļus un divus tūkstošus kājnieku, iebruka Procesa un Martinijana dienā /2. jūlijā/ šajā novadā, visur dedzinādami un laupīdami; nodedzināja trīs pilis, brāļi tur pārnakšņoja, bet otrā dienā devās mājup ar lielu laupījumu un septiņiem simtiem /sagūstīto/ ļaužu, bet cik viņi tur viņu nokāva, viens dievs zina.

Brālis Kārlis no Trīras, trīspadsmītais lielmestrs, bet Prūsijas zemes deviņpadsmitais mestrs, vadīja /brāļus/ gandrīz trīspadsmī gadus. Svētā tēva pāvesta Jāņa XXII ielūgts, veselu gadu ar ļoti daudziem brāļiem uzturējās Romas kūrījā un te nokārtoja daudz sarežģītu Ordeņa lietu. Franču valodu mācēja kā dzimto, bez tulka runāja ar pāvestu un ar kardināliem, bija tik pieklājīgs un tik daiļrunīgs, ka pat arī viņa nelabvēļi kļuva labāki, klausīdamies viņa vārdus. Romas kūrījā viņš saslima un tā savārga, ka, kaut arī gados jauns, atgriezās Vācijā, pēc dažiem gadiem nomira pie sava brāļa Trīras pilsētā un tur arī apglabāts.

Tā Kunga 1313. gadā pēc lieldienām, brālis Kārlis, mestrs, dieva un viņa mātes godam un slavai, bez tam, gribēdams paplašināt kristīgo zemes, sapulcēja visu savu karaspēku un Nemunas krastā, sešas jūdzes augšpus Ragaines, uzcēla Kristmēmeles pili. Tur sabrauca tāds milzums kuģu, ka no tiem izveidoja tiltu pāri Nemunai, pa kuru ikviens varēja droši pāriet uz neticīgo krastu; šo tiltu lietuvieši

daudz stingrāk novēroja nekā visu citu kristīgo darbošanos, kādu kādreiz dzīvē bija redzējuši. Kad beidza celt, garīdznieki, cilvēku pavadīti, svinīgā procesijā ienesa baznīcā relikvijas un tur noturēja svinīgu dievkalpojumu. Nepienāktos noklusēt arī to, ka pēc dieva gribas daudz brāļu kuģu, piekrautu ar pārtiku un citām mantām, nepieciešamām pils celtniecībai, braukdami pa jūras līci, nogrima, bet pie viena noslīka 4 brāļi un četri simti vīru. Šādus pārbaudījumus, kā teikts par Jovu, tas Kungs viņiem uzlicis tāpēc, ka gribējis atstāt pēctečiem stingru piemēru, bet brāļi, kaut arī cieta tādus smagus zaudējumus, nepārtrauca vis tādēļ dievam sākto darbu. Tajā laikā Ragaines pilī dzīvoja kāds stopnieks, cēlies no Bavārijas; kad viņš, apzīmējis sevi ar krusta zīmi, naktī apgūlās savā gultā, gribēdams gulēt, ieradās velns un stipri iekoda viņam pēdas apakšā. Stopnieks, nepanesdams šādas sāpes, skaļi iesaucās: “Kas tu esi, kas man iekoda?” Tas atcirta: “Es esmu velns.” – “Kāpēc tā izdarīji?” Velns atbildēja: “Kāpēc, iedams gulēt, pārmeti sev tādu īsu krustu?” No rīta, kad viņš visu vaļširdīgi atklāja brāļu un citu klātbūtnē, tie viņam pajautāja, vai tas notika tādēļ, ka krusta zīme bija īsa. Viņš atbildēja: “Patiešām tāpēc, nākotnē sargāšos, krustīšos ar krusta zīmi no pēdām līdz pakausim un vēl augstāk.”

316 (309)

Par uzbrukumu Bisenes pilij

Tā paša gada vasarā brālis Henriks no Plockes, Prūsijas zemes mestrs, sapulcēja visu savu karaspēku; kad piegāja Bisenes zemes pilij, viņa jātnieki rītausmā aplenca šo pili. Bet tie, kuri atkuģoja pa upi, no tuvākās salas pāri Nemunai no saviem kuģiem izveidojuši tiltu un uzstādījuši kara ierīces, ilgstoši spēcīgi tai uzbruka, taču nesekmīgi. Tādēļ, kad daži brāļi un vairāki pils iemītnieki tika ievainoti, viņi atkāpās, pārtraucot aplenkšanu.

317 (310)

Par kādu brāļu karakuģi

Pēc tam brālis Verners, Ragaines komturis, uzbūvēja karakuģi ar sienām /cum meniis/ un daudz citu kuģu; kad viņš aizbrauca ar tiem uzbrukt Junigedas pilij, kuģi sagrāba spēcīgs vējš un pietūma pie krasta. To ieraudzījuši, pils iedzīvotāji, paķēruši ieročus, uzbruka kuģim, bet brāļi un ieroču nesēji, tajā esošie, sāka drošsirdīgi aizstāvēties. Šajā kaujā tika nokauti un smagi ievainoti ļoti daudzi lietuvieši. Tā arī brāļi izglābās.

318 (311)

Par šī kuģa sadedzināšanu

Par šo kuģi izplatītās valodas stipri satrauca lietuviešu karali, bet līdz ar viņu arī visu Lietuvu; ilgi domājis un visādi apsvēris, kā to iznīcināt, beidzot nosūtīja dižciltīgu un kareivīgu vīru Surminu ar simts kuģiem, kuros bija seši simti vai vairāk vīru, un simts jātnieku; kad viņi uzbruka kuģim, tajā esošie 4 strēlnieki, atstātie to apsargāt, sāka drosmīgi aizstāvēties. Beidzot, nocirtuši virvi, ar kuru bija piesiets, kuģis aizpeldēja pa Nemunu lekup; tam, pa straumi peldot, lietuvieši tik spēcīgi uzbruka, ka, kaut arī daudzi viņi tika ievainoti, bet Skaldonis, minētā Surmina brālis, nosists, sagrāba kuģi un, nogalinājuši 4 stopniekus, to pārvērta pelnos.

319 (312)

Par Bisenes priekšpiļu nodedzināšanu

Šā gada rudenī brālis Henriks, maršals, ar brāļiem un Sembas un Notangas vīriem uzbruka Bisenes pilij; pēc ilgām uzbrukuma cīņām, kad abās pusēs bija daudz ievainoto, tās abas priekšpilis nodega sprakšķēdamas.

320 (313)

Par Medininku novada izlaupišanu

Tā Kunga 1314. gadā, pēc viņa /Kristus/ apgraizīšanas dienas /1324. gada 1. janvārī/, tas pats brālis Henriks, maršals, ar brāļiem un Sembas un Notangas vīriem devās uz Medininku novadu; vairāki lietuvieši, naktī iebrukuši viņu teltīs, nogalināja 4 vīrus un aizveda divus zirgus, tādēļ kristīgo karaspēkam visu cauru nakti nebija miera. Tomēr tas nenobaidīja brāļus tik stipri, lai viņi kaut cik būtu kavējušies turpināt sāktu tā Kunga darbu. Karstas ticības mudināti un cieši paļaudamies uz to Kungu, viņi līdz galam izdarīja visu, ko bija uzņēmušies par godu mūsu dievam Jēzum Kristum. Lūk, tādēļ otrā dienā viņi iebruka minētajā novadā un nopostīja to trīs jūdzes uz vienu un otru pusi, dedzinādami un laupīdami, bet, nogalinājuši un paņēmusi gūstā septiņus simtus cilvēku, mājās atgriezās ar lielu laupījumu.

321 (314)

Vēl par to pašu

Tajā pašā gadā, ap sveču dienu /1314. gada 2. februārī/, tas pats brālis Henriks, maršals, vēlreiz aizmaršēja ar visu savu karaspēku uz Medininku novadu un tur uzbruka pilij, sauktai Sizdite, kuras iedzīvotāji drošsirdīgi petojās; šajā kaujā, kas ieilga, lietuvieši zaudēja Masjus brāli un 18 citus /vīrus/, kuri krita nokauti, bet brāļi – trīs brāļus, proti: brāli Henriku Rutēnu, brāli Ulrihu no Tetingenas un brāli Rebodu no Izenburgas, un četrus pieriedzējušus karavīrus, proti: Spageroti, Kviramu no Valdavas, Mikolu un Mindoti. Neko nesasnējuši, uzbrukdami pilij, viņi vēlāk devās uz tās apkārtni un vēlreiz to nopostīja, dedzinādami un laupīdami.

322 (315)

Par Kriviču zemes nopostīšanu un Novogradokas pilsētas iekarošanu

Tā paša gada septembra mēnesī tas pats brālis Henriks, maršals, devās ar visu savu karaspēku uz Kriviču zemi, ieņēma Novogradokas pilsētu un to līdz pamatiem sagrāva, bet apkārtējās zemes nopostīja, dedzinādams un laupīdams visu, kas pagadījās; minētās pilsētas pils priekšā viņš uzcēla teltis un tur pārnakšņoja, bet otrā dienā viņš un viss viņa karaspēks piegāja pie pils un tai strauji uzbruka, tādēļ abas puses zaudēja vairākus nokautus karavīrus un daudz nāvīgi ievainoto. Nekā ar šo uzbrukumu nepanākuši, atkāpās; kad piegāja vietai, kur bija atstāta sardze pie karagājiena rezerves mantām, ieraudzīja, ka Grodņas pils pārvaldnieks Dāvids nogalinājis 30 vīrus un nolaupījis pusotru tūkstoti zirgus, maizi un citu pārtiku un visas citas apsardzībā atstātās lietas. Vēl vairāk norūpējās brāļi, kad, sasniedzot otro atpūtas vietu, arī tur neatrada ne maizi, ne citas atstātās lietas; viņi devās uz priekšu un daudz dienu sabija bez maizes, daži aiz bada apēda savus zirgus, citi pārtika no zāles un tās saknēm, citi nomira badā, daudzi no izsalkuma novājējuši nomira, kad atgriezās mājās, bet pārējie tur pārrādās, kad beidzās sestā nedēļa no promaiziešanas dienas.

323 (316)

Par uzbrukumu Ragaines pilij

Tā Kunga 1315. gadā, ap pļaujas svētkiem /15. augustā/, lietuvieši no Žemaitijas slepeni un negaidīti atmaršēja ar visu savu karaspēku pie Ragaines pils un

tai uzbruka. Brāļi mēģināja viņiem stāties ceļā, taču gribot negribot bija spiesti atkāpties, jo nespēja pretoties tādām daudzumam, bez tam, cieta arī zaudējumus, jo neticīgie tur nokāva brāļi Jāni, sauktu Pope, bet daudzus citus ievainoja. Beidzot lietuvieši, neko nepanākuši ar šo uzbrukumu, atkāpās, izmīdīdami un iznīcinādami abu pili, proti: Skalvu un Ragaines, laukos visus sējumus.

324 (317) Par Kristmēmeles pils aplenkšanu

Tā paša gada septembra mēnesī Vītenis, lietuviešu karalis, sapulcēja visus savas karalistes karam derīgos vīrus un aplenca Kristmēmeles pili, kurai 17 dienas no visām pusēm spēcīgi uzbruka ar divām aplenkšanas mašīnām un ļoti daudziem strēlniekiem. Tādēļ brāļi, to redzēdami, nodedzināja savas pils priekšpili, gribēdami izbēgt no iespējamām briesmām. Tajā laikā, kad tas notika, no Sembas atkuģoja šai pilij palīgā 10 brāļi un 150 vīri, taču lietuvieši tik atjautīgi aizsprostoja visus ceļus un visas pieejas šai pilij, ka neviens nevarēja pie tās piekļūt, kaut arī ne reizi vien mēģināja to darīt. Tādēļ brāļiem nācās palikt kuģos, kur viņiem katru dienu uzbruka lietuvieši; tajās kaujās neticīgie zaudēja daudz vīru, kas tika nokauti un smagi ievainoti, bet brāļi – 18 karavīrus, kas tika ievainoti. Neko šādā veidā nepanākuši, beidzot 17. dienā viņi, kad jau nodomāja atkāpties, uzzināja, ka tuvojas mestrs ar lielu karaspēku, piegāja pie pils aizsarggrāvja un tur sanesa malku, sienu, lakstus un salmus, gribēdami par katru cenu pili nodedzināt. Nesošo un uzbrūkošo neticīgo tika nokauts un nāvīgi ievainots tāds milzums, ka pat nezinu, cik īsti, tādēļ nerasnieguši mērķi, arī viņi, sadedzinājuši aplenkšanas mašīnas, atkāpās.

325 (318) Par Junigedas priekšpils nodedzināšanu

Pa to laiku brālis Kārlis, lielmestrs, rūpēdamies par savu ļaužu dzīvībām un bēdādamies par minētās pils aplenkšanu, sapulcēja lielu karaspēku, apņemdami to atbrīvot. Ceļā uzzinājis, ka tie jau pārtraukuši aplenkšanu, atlaida karaspēku, izņemot sešus tūkstošus vīru, ar kuģiem naktī aizkuģoja pie Junigedas pils un, iebrucis tās priekšpilī, nokāva daudz ļaužu, 78 saņēma gūstā, bet to nodedzināja līdz pamatiem. Pēc tam viņi ieradās Kristmēmeles pilī un atjaunoja visu, ko tur lietuvieši bija sagrāvuši.

326 (319) Par Paštuves novada nopostīšanu

Tā Kunga 1316. gadā, ziemā, brālis Henriks, maršals, ar ļoti daudziem jātniekiem negaidīti iebruka Paštuves novadā un to nopostīja, dedzinādams un laupīdams, bet piecus simtus cilvēku saņēma gūstā vai nokāva.

327 (320) Par Medininku novada izlaupīšanu

Kad tas pats brālis Henriks, atgriezies Karaļaučos, ieraudzīja tur daudz svētceļnieku, ieradušos no Reinas novada, proti: dižciltīgos grāfus no Bergas un no Nuvenaras, bruņinieku Arnoldu no Elneras un daudzus citus augstdzimušos, ar kuriem arī devās, atkal sapulcējis lielu karaspēku, uz Medininku novadu un to nopostīja, divus simus cilvēku nokaudams vai saņemdams gūstā. Brāļi pat zaudēja piecdesmit vīrus, kuri tika nokauti. Tajā laikā, kad tas notika, grāfs no Bergas pret Medvegales pili pie brāļu karoga iesvētsīja daudzus karavīrus par bruņiniekiem.

328 (321)

Par 80 lietuviešu bojāeju

Tajā laikā brālis Fridrihs no Libenceles, Kristmēmeles vicekomtūrs, ar 20 brāļiem un 60 vīriem ieradās Lietuvā tajā brīdī, kad 80 lietuviešiem, izdalītiem apsargāt Bisenes pili, bija no šejienes jāaiziet, bet viņu vietā jātnāk citiem, kurus viņš un viņa biedri visus iznīcināja, izņemot piecus, kuri, aizmezdami projām ieročus, izglābās aizbēgot.

329 (322)

Par Bisenes pils nodedzināšanu

Tajā pašā gadā, svētā Ambrozija dienā /1316. gada 4. aprīlī/, brālis Dītrihs no Altenburgas, brālis Fridrihs Kvicis un vēl viens brālis devās ar trim Ragaines ieroču nesējiem uz Bisenes pili arī tajā brīdī, kad lietuviešu maiņas sardzei, kura te bija nodežūrējusi tai noteikto laiku, vajadzēja no pils aiziet, un nokāva sešus viņu vīrus. Citi seši, ieraudzījuši divus ieroču nesējus, kuriem bija uzdots sargāt ceļu, aizbēga, pametot ieročus. Pēc tam brāļi ar saviem ieroču nesējiem iegāja pilnīgi tukšajā pilī un to līdz pamatiem nodedzināja, un tā pils atstāta pamesta līdz šai dienai.

330 (323) Par divu ciemu nodedzināšanu Medininku novadā

Tā paša gada vasarā brālis Hugons, Sembas fogts, izjāja, maršala norīkots, ar astoņiem simtiem vīru uz Medininku novadu, bet Ragaines brāļi, atstājuši piemērotā vietā slēpni, iebruka /tajā/ ar saviem karavīriem; nodedzinājuši divus ciemus, apkāvuši vīrus, bet sievietes un bērnus saņēmuši gūstā, viņi steidzīgi atkāpās, 200 lietuviešu stipri vajāti. Tomēr, ieraudzījuši kristīgo karaspēku, par agru iznākušu no slēpņa, viņi metās bēgt un tā izglābās.

331 (324) Kā dievs brīnumaini izglāba no nāves briesmām
brāļus un viņu lielo karaspēku

Tā Kunga 1317. gadā, ziemā, kad brālis Henriks, maršals, brāļi un Sembas un Notangas karavīri devās gājienā pret Vaiku novadu, pašā pusnaktī, tikko visi aizmiga, ieaurojās tāda šausmīga, tāda neredzēta, nedzirdēta vētra, ka vēja brāzmas tik briesmīgi plosījās, ka likās, ka dārdina pērkons; nerunājot jau par bailēm, kas pārņēma cilvēkus, vairāk nekā pieci simti zirgu, sarāvuši iemauktus un pinekļus, izklīda pa mežu. Tādēļ, ar lielām grūtībām saķēruši zirgus, tiesa, ne visus, brāļu karaspēks devās atpakaļ. Pēc neilga laika viņi saņēma drošu ziņu, ka ļoti daudzi cīņai sagatavojušies neticīgie trīs dienas gaidījuši brāļus un viņu karaspēku; ja kristīgie būtu iebrukuši viņu zemē laupīt, neviens nebūtu iznācis ar veselu galvu.

332 (325) Par Ģedimina pils priekšpiļu nodedzināšanu
un citu ko

Tā paša gada vasarā, ap svēto Jāni Kristītāju /1317. gada 24. jūnijā/, tas pats maršals ar brāļiem un Sembas vīriem nogāja uz Pagraudes novadu un sadalīja savu karaspēku četrās daļās; brālim Hartmanam un brālim Fridriham Kvicam ar 60 vīriem vajadzēja uzbrukt dažiem šī novada ciemiem, bet pārgājienā nomaldījās un nekā neizdarīja. Otra karaspēka daļa, proti, brālim Fridriham no Libenceles, Ragaines komtūram, vajadzēja ar 150 vīriem slepeni pieiet pie Ģedimina pils un to ieņemt, taču pils iedzīvotāji – nezināms, kādā veidā par to iepriekš brīdināti – pili aizsargāja, kaut

priekšpili brāļiem izdevās pilnīgi nodedzināt. Trešā daļa, proti, brālis Albrehts no Hagenas un 60 vīri, uzbruka kāda dižciltīga un varena vīra, vārdā Sudargs, ciemam, to pārvērta pelnos kopā ar apkārtējiem ciemiem, viņa sievu ar bērniem un saimi ar ļoti daudzām citām sievietēm un zīdaiņiem saņēma gūstā, bet ļoti daudzus vīrus nokāva. Ceturtā karaspēka daļa gāja ar brāļu karogu, bet tāpat nekā neizdarīja, jo tās ceļveži nomaldījās. Beidzot viss karaspēks savācās vienā vietā un devās mājup.

333 (326)

P a r k ā d u n o t i k u m u

Šajā pārgājienā notika kāds vērā ņemams notikums, lūk, kad brālis Albehts no Hagenas auļoja uz viņam noteikto vietu, viens ieroču nesējs nokrita no paklupuša zirga. Kad viņš, stipri sasities, pēc kāda laika atjēdzās un piecēlās, tad, apskatīties visapkārt, neieraudzīja ne savu zirgu, ne brāļu karaspēku; bezgala noskumis viņš nopūtās, pacēla acis pret debesīm un dievbijīgi palūdza vissvētās jaunavas palīdzību, bet, pārmetis krusta zīmi, nodeva sevi dieva un vissvētās jaunavas aizgādībā un pa to pašu ceļu, pa kuru bija ieradies, devās atpakaļ uz Ragaini. Viņam nācās iet caur kādu neticīgo ciemu, kurā viņam, kad pajautāja, arī parādīja taisnu ceļu uz Ragaini. Kad viņš kaut cik attālinājās no šī ciema, neticīgie, pamanījuši, ka viņš ir apbruņots, sāka viens otru mudināt: “Patiesām viņš ir no brāļu karaspēka, panāksim un nositīsim viņu”. Tā arī dzinās viņam pakaļ ar visu saimi un suņiem. Izdzirdis suņus rejam un cilvēkus klaigājam, viņš paslēpās tuvākajā mežā, bet sanākušie neticīgie ne reizi vien pagāja viņam garām, bet viņu neieraudzīja, it kā dievs būtu viņus aklus padarījis. Galīgi nomocījušies viņi pārstāja meklēt, pēc tam šis kristīgais ar visiem saviem ieročiem ieradās Ragainē, iegājis baznīcā, nokrita uz ceļiem un pateicās dievam un vissvētajai jaunavai par tādu viņam piešķirto žēlastību.

334 (327)

P a r J u n i g e d a s p r i e k š p i ļ u n o d e d z i n ā š a n u

Tajā pašā gadā, svētā Mateja, apustuļa, dienā */1317. gada 21. septembrī/*, tas pats maršals ar lielu karaspēku atnāca uz lauku, sauktu Kalsi, un tūkstotis pieci simti jātnieku, atstājuši zirgus, kājām zem brāļu karoga izgāja cauri mežam, sauktam, Vints; agrā rītausmā, kad apņēmas slepeni pietuvoties Junigedas pilij un to ieņemt, brīdinātie pils iemītnieki sakūra uguni un ar dūmiem ziņoja kaimiņu elku pielūdžējiem, ka te pat brāļu karaspēks. Brāļi pietuvojušies strauji uzbruka šai pilij, beidzot pēc ilgām cīņām pārvērta pelnos priekšpili, jo neko vairāk nevarēja izdarīt. Kad pēc tam brāļi devās atpakaļ, sanāca, ieraudzījuši dūmus, visi kaimiņos dzīvojošie elku pielūdžēji un sāka neatlaidīgi viņiem uzbrukt; abās pusēs daudz karavīru tika smagi ievainoti, bojā gāja brālis Dītrihs jo Pjemontas un krita daudz neticīgo.

335 (328)

P a r J u n i g e d a s u n P i e š t v e s p r i e k š p i ļ u n o d e d z i n ā š a n u

Tā Kunga 1328. gadā, rudenī, brālis Henriks, maršals, ieradās ar lielu karaspēku pie Junigedas un Pieštves pilīm un līdz pamatiem nodedzināja abu priekšpilis, kuras tajā laikā bija pilnas piebērtas ar jaunās ražas graudiem.

336 (329)

P a r J u n i g e d a s p r i e k š p i l s n o d e d z i n ā š a n u

Tā Kunga 1319. gadā, pēc lieldienām */8. aprīlī/*, tas pats maršals, atbraucis kuģos ar ļoti daudziem brāļiem un karavīriem, apņēmas iekarot Junigedas un Pieštves

pilis. Tā kā nebija pienācīgi ievērota viņa noteiktā kārtība, kura šim uzbrukumam bija it sevišķi nepieciešama, viņš noskaities atstāja mierā Pieštves pili un ar pieciem simtiem vīru slepeni pienāca pie Junigedas pils, taču, noskaidrojis, ka šie nezina kura brīdināti, sagrāva tās priekšpili.

337 (330) Par 55 lietuviešu bojāeju

Tajā pašā gadā, kad vientuļas vietas stipri pārplūda ar ūdeni, Dāvids, Grodņas pils pārvaldnieks, ar astoņiem simtiem vīru devās karā un, izvietojis savus karavīrus slēpņos, pats ar 80 vīriem iebruka Prūsijas zemes novadā, sauktā Unzatrape, no kurienes, nodedzinājis vairākas mājas, aizdzina daudz gūstā saņemtu cilvēku un aiveda milzums salaupītu mantu. Ar pulciņu karavīru viņus devās vajāt brālis Ulrihs no Drinlēves, Teplavas komturis, un brālis Fridrihs Kvicis, viņa palīgs; vispirms izārdījuši tiltu, pār kuru lietuviešiem bija jāiet pāri, viņi nokāva 55 viņu vīrus un atņēma viņiem visu laupījumu, kuru viņi veda sev līdz. Citi muktami nokļuva slazdos, un visi, baiļu pārņemti, pēc kārtas atkāpās, taču ceļā pieredzēja tik daudz briesmu, ka reti kurš atgriezās mājās dzīvs un vesels.

338 (331) Par maršala, 29 brāļu un ļoti daudzus Sembu bojāeju

Tā Kunga 1320. gada 27. jūlijā, tas ir trešajā dienā pēc svētā Jēkaba, apustuļa, dienas, brālis Henriks, maršals, ienāca ar 40 brāļiem un Sembas un Klaipēdas jātniekiem Medininku novadā; kad priekšpulki pārgāja, kā to prasa kara paražas, pār šo zemi un to nopostīja, dedzinādami un laupīdami, šī novada elku pielūdžēji, iepriekš sagatavojušies cīņai, drosmīgi uzbruka tiem, kuri bija pie karoga; abām pusēm zaudējot ļoti daudzus /karavīrus/, kuri tika nosisti, beidzot viņi nokāva brāli Henriku, maršalu, 29 brāļus un ļoti daudz vienkāršo ļaužu. Citi, ne mazums dienu un nakšu maldījušies bez maizes kumosa pa vientuļām vietām, šā vai tā atgriezās mājās. Pa to laiku lietuvieši saviem dieviem kā upuri sadedzināja brāli Gerhardu, sauktu Ruda, Sembas fogtu, ietērptu bruņās un uzsēdinātu viņa kaujas zirgā.

339 (332) Par Balgas brāli Tami un viņa dzīvi

Tā Kunga 1321. gadā brālis Tame, cēlies no Meisenes, piecdesmit sešus gadus dzīvoja Balgā, tikpat gadu sabijis Vācu ordenī, bet pa 30 gadiem līdz savai nāvei ne reizi neizgāja aiz šīs pils mūriem. Viņš nedzēra ne medus vīnu jeb medalu, ne citus reibinošus dzērienus, valkāja astru keklu, bet visu svētku priekšvakaros ēda vienīgi maizi un dzēra vienīgi ūdeni. Beidzot saslimis, pieņēma svētos sakramentus, 39 dienas un naktis sabija bez pārtikas un pēc tam laimīgi atdeva dvēseli tam Kungam.

340 (333) Par svētceļnieku ierašanos un Vaiku, Raseiņu un Ariogalas novadu nopostīšanu

Tā Kunga 1322. gadā Prūsijas zemē ieradās cienījami vīri un valdnieki Bernards, Vroclavas kņazs, no Polijas, grāfs no Geroldizekes, Reina grāfu no Jūlihas un Vildenbergas pirmdzimtie dēli, valdnieks no Lihtenbergas un Plihtas ar savu brāli no Čehijas un ar ļoti daudziem karavīriem un ieroču nesējiem. Ar viņiem un ar Kulmas zemju un tuvāko zemju brāļu karspēku brālis Fridrihs no Vildenbergas, aizvietojot lielmestru, un 150 brāļiem ziemā iebruka Vaiku novadā; aplaupīja un nodedzināja gan pilis, gan citas celtnes, apkāva tik daudz ļaužu, ka tur nepalika dzīvs

neviens bikšains radījums. Otrā dienā viņi iebruka Raseiņu novadā, bet trešajā dienā Ariogalas novadā un abus novadus nopostīja ar uguni. Trešās dienas vakarā viņi aplenca un spēcīgi uzbruka Pieštves pilij; svētceļnieki bija tik labi ietērpti bruņās, ka viņus, kāpjošus uz sienām, pils iedzīvotāji nespēja apturēt ne šķēpiem, ne zobeniem, ne citiem kādiem ieročiem. Beidzot, pa diviem, pa trijiem vai vairākiem satvēruši mietu, atbalstījuši to kāpjošajiem pret krūtīm vai muguru, viņus stūma lejup un gāza /nost/ no sienas. Kad sāka krēsot, brāļi pārtrauca uzbrukumu. Otrā dienā, kad viņi nodomāja atkal atsākt cīņu, pils iedzīvotāji, dodot ķīlas, apsoliņās pakļauties brāļiem. Atgriezušies pie lietuviešu karaļa, viņi tomēr vēlāk neturēja doto vārdu.

341 (334) Par Tērbatas bīskapijas Livonijas zemē
n o p o s t ī š a n u

Tai laikā, kad šis brāļu karaspēks bija mūsu minētajos novados, milzums lietuviešu iebruka Livonijas zemē, kur Tērbatas bīskapijai nodarīja visādus zaudējumus, jo dedzināja un laupīja, kas pagadījās pa rokai, bez tam nokāva piecus tūkstošus, bet varbūt arī vairāk kristīgo, bet citus aizdzina mūžīgā verdzībā.

342 (335) Par svētceļnieku ierašanos un stiprosalu

Tā Kunga 1323. gadā Prūsijas zemes apmeklēja valdnieks no Cinenbergas un valdnieks no Egerbergas ar milzumu Čehijas un Reinas dižciltīgo. Tajā ziemā uznāca tik stiprs sals, ka Livonijā un Prūsijā gandrīz visi augļu koki vai nu nokalta, vai tā novārga, ka ilgus gadus nevarēja nest augļus. Tādēļ, kaut gan bija sapulcēts liels karaspēks, brāļi bija nogājuši gandrīz pusi ceļa starp Lietuvu un Prūsiju, taču tālāk nevarēja doties, jo lielā sala dēļ būtu gājuši bojā vienkāršie ļaudis.

343 (336) Par Rēvelēs, Dānijas karaļa zemes, nopostīšanu

Tajā gadā Dāvids, Grodņas pilskungs, iebruka ar lietuviešu karaspēku Rēvelē, Dānijas karaļa zemē, un, neskaitot milzumu citu zaudējumu, kurus nodarīja šai zemei, dedzinādams un laupīdams, saķēra un nokāva vairāk kā piecus tūkstošus kristīgo dižciltīgos, sievietes, jaunavas un citus abu dzimumu cilvēkus. Tāpat nokāva daudz garīdznieku – gan laicīgos, gan mūkus. Bez tam šausmīgi apgānīja un izlaupīja sakramentus, baznīcas, baznīcu tērpus un altāra kausus un visu citu, ko redzēja, kad godinām dievu.

344 (337) Par Klaipēdas pilsētas un daudzu piļu sagraušanu

Tajā pašā gadā, trešajā dienā pēc svētā Grigora /1323. gada 23.martā/, pāvesta, svētkiem, lietuvieši no Žemaitijas ar savu karaspēku iekaroja Klaipēdas pilsētu un nokāva vienu mācītāju, Vācu ordeņa brāli. Tajā pilsētā viņi saņēma gūstā 70 cilvēkus, vienus no viņiem nokāva, bet citus aizdzina mūžīgā verdzībā. Viņi pārvērtā pelnos pašu pilsētu un trīs tuvējās jaunkristīto pilis, daudz kogu un citu kuģu un visu, kas dega, izņemot pašu pili, kurā dzīvoja brāļi.

345 (338) Par brāļa Fridriha Kvica bojāeju
un Vēluvas novada nopostīšanu

Tajā pašā gadā, svētā Pētera savažošanas priekšvakarā /1323. gada 2. augustā/, lietuvieši iebruka Sembas zemē un Vēluvas novadā nodedzināja sešus ciemus, bez tam, nogalināja brāli Fridrihu, sauktu Kvics, drosmīgu un drošsirdīgu karavīru, un 36 vīrus, bet sievietes un bērnus ar visvisādu laupījumu aizveda sev līdzi.

346 (339) Par Dobrinas kņazistes un pilsētas iznīcināšanu
un par to, kā tika nogalināti un saņemti gūstā 9
tūkstoši kristīgo

Tajā pašā gadā, svētā krusta cildināšanas dienā /1323. gada 14. septembrī/, lietuvieši, redzēdami, ka viss viņiem veicas tā, kā vēlas, atkal sapulcēja stipru karaspēku, devās iekšā dižciltīgās sievietes Dobrinas kņazienes kņazistē un iznīcināja sešus tūkstošus vīru un sievu: vienus nogalināja, bet citus bez žēlastības aizdzina sev līdzi mūžīgā eldieviskā verdzībā. Bez tam, viņi vēl noslepkavoja septiņus mācītājus baznīckungus un divus svētā Benedikta ordeņa brāļus, bet reizē ar viņiem arī sešdesmit citus iesvētītus un neiesvētītus garīdzniekus, kurus atrada vai nu skolās, vai aiz skolu sienām. Tāpat ar uguni nopostīja 10 draudžu baznīcas un galveno šīs kņazistes pilsētu, sauktu Dobrina, un visus šīs kņazistes ciemus, bet sagūstīja vai nogalināja tajā zemē divus tūkstošus kristīgo. Bez milzīgajiem mūsu jau minētajiem zaudējumiem, viņi aizveda tikdaudz visāda laupījuma, ka kristīgajiem, nokļuvušiem mūžīgā neticīgo verdzībā, likās, ka šīs kņazistes zeme ļoti ilgi, bet varbūt arī nekad nevarēs atspirt pēc piedzīvotajiem zaudējumiem (sāpīgi iespaidi ilgi saglabājas); bez tam /bija pamats/ baidīties un bēdāties, ka tagad, kad mūsu minētajā kņazistē nepalika akmens uz akmeņa, neticīgie bez grūtībām varēja spraukties cauri uz blakus un kaimiņos esošajām kristīgo zemēm. Lūk, kāds ļaunums tika nodarīts kristīgajai ticībai un ticīgajiem pusotra gada laikā, kad neticīgie nogalināja vai aizdzina mūžīgā verdzībā gandrīz 20 tūkstošus kristīgo, bet daudz pilsētu un piļu sagrava līdz pamatiem.

347 (340) Par vairāku lietuviešu bojāeju

Tajā pašā gadā, rudzu plaujas laikā, brālis Henriks, Teplavas komtūrs, ar astoņiem brāļiem un 300 vīriem izjāja Lejasgala laukā, atrodošos pret Paštuves pili, taču lietainā laika dēļ neatrada te lietuviešu plāvējus, kurus cerēja ieraudzīt, strādājot laukā. Tādēļ atkāpās, nolauņējuši 34 zirgus. Lietuvieši, dzīdamies pakal, piegāja vietai, kur brāļi bija ierīkojuši slazdus, tad viens lietuvietis vilka lozi, kā parasti dara elku pielūdzēji, un skaļi iesaucās: “Ātrāk griežamies atpakaļ, te vācieši ierīkojuši slazdus!” Kad, to izdzirduši, lietuvieši sāka atkāpties, brāļi, izlēkuši no slēptuvēm, dzinās /viņiem/ pakal un 12 no viņiem nokāva.

348 (341) Par svētceļnieku ierašanos

Tā Kunga 1324. gadā Prūsijā ieradās valdnieki Jānis un Filips, grāfi no Španheimas, no Čehijas valdnieks Pēteris no Rozenbergas, viņa tēvocis Hermanis ar ļoti daudziem bruņiniekiem un ieroču nesējiem un daudziem citiem dižciltīgajiem no Reinās un Elzasas, taču viņi nekā tad neuzsāka pret ticības ienaidniekiem, jo ledus bija plāns.

349 (342) Par Grodņas Dāvida aloda jeb muižas iznīcināšanu

Tajā pašā gadā, gavēņa laikā /1324. gada 4. martā/, trīs brāļi un seši simti Notangas vīru spēcīgi uzbruka Grodņas pils pārvaldnieka Dāvīda alodam jeb muižai un to līz pamatiem nodedzināja; nokāva 38 cilvēkus, aizdzina 100 zirgus un daudz citu dzīvnieku.

350 (343) Par kāda vīra brīnumainu atgriešanos

Tajā gadā Karaļauču pilī nomira brālis Jānis Saksis no Gilberštetes, kurš, kad bija pasaulīgs cilvēks, dzīvoja netikumīgi. Tādēļ tas Kungs viņu nosodīja ar smagu vārgšanu, bet viņš slimības gultā, pieņēmis svēto vakarēdienu un citus baznīcas sakramentus, varmācīgi miesiski iepazīna vienu mazu meitenīti, viņa apkalpotāju. Tādēļ, atļaujot dievam, kurš gribēja viņu sodīt par tādu ļaunu darbu, velni pakampa viņu ar gultu un, brītiņu panēsājuši pa gaisu, pēc pusjūdzes nometa purvā, sacīdami: “Ai, nelaimīgais, kā tu iedrošinājies, būdams tādā stāvoklī, nodarīt savam dievam un baznīcas sakramentiem tādu šausmīgu negodu.” Taču, pa gaisu nests, viņš palūdza aizstāvību vissvētajai jaunavai Marijai, žēlsirdības mātei, svinīgi solīdamies uzvilkt Vācu ordeņa mūka apmetni. Kad to izdarīja, tūlīt, velnu atlaists, nokrita purvā. Izķepurojies no purva, viņš atgriezās Halles pilsētā un pastāstīja, kas ar viņu bija noticis, bet to apstiprināja arī viņa gulta un viņa drēbes, kas vēlāk tika atrastas purvā.

351 (344) Par Ģedimina pils priekšpiļu nodedzināšanu

Pēc tam, 22. maijā, brālis Dītrihs no Altenburgas, Ragaines komtūrs, un 44 brāļi ar 400 Sembas un Notangas vīriem agrā rītausmā negaidīti uzbruka Ģedimina pils priekšpiļij, nodedzināja to un apkāva visus ļaudis, kurus tajā atrada, izņemot tos, kuriem izdevās izmukt no pils. Brāļi zaudēja trīs Notangas vīrus, kritušus kaujā, un divus, kurus sagūstīja. Gūstā nokļuva arī brālis Oters, taču pēc neilga laika viņam izdevās brīnumaini izglābties. Zināms, viņš desmit dienas sabija ceļā bez pārtikas.

352 (345) Par 45 lietuviešu bojāeju

Tajā pašā gadā un tajā pat laikā kāds Varmes bīskapijas vīrs, vārdā Muka, ar 19 laupītājiem devās uz Lietuvu, klajā vietā atrada 45 lietuviešu jātniekus, atjautīgi viņus aplenca un visus nokāva.

353 (346) Vēl pat to pašu

Citā reizē tas pats Muka devās ar laupītāju pulku pret neticīgajiem un, ieradies klajā vietā, ieraudzīja ļoti daudzus Lietuvas jātniekus; nobijies no tāda daudzuma un spēka, aizmeta ēdamo un dzeramo un visu citu, kas varēja kavēt, un ar saviem biedriem aizmuka un izbēga nāves. Pēc neilga laika tas pats Muka pēc ilgām pārdomām norūpējies teica saviem biedriem: “Mums nāksies nomirt badā, jo mums nav pārtikas. Tādēļ iesaku kaut ar godu nomirt. Zagsimies nopakaļus mūsu ienaidniekiem un lūkosimies, vai nepaveiksies šo vai to no viņiem iegūt”. Tā kā tas visiem patika, viņi naktī slepeni piezagās, visus apkāva un paņēma viņu ieročus, zirgus un visu citu.

354 (347) Par brāli Verneru, lielo un Prūsijas zemes mestru

Brālis Verners no Orzelnas, četrpadsmitais lielais un divdesmitais Prūsijas zemes mestrs, tajā gadā, proti, tā Kunga 1324. gada 6. jūlijā, tika ievēlēts galvenajā mītnē Marienburgā, bet vadīja gadus.

355 (348) Par uzbrukumu Kristmēmeles pili

Tajā gadā, tajā pašā jūlija mēnesī, 400 slepeni atnākuši lietuvieši nodomāja iekarot Kristmēmeles pili. Tomēr brāļi, kāda zvejnieka brīdināti, sagatavojās aizstāvēties, bet dienai austot, kad sākās kauja, ļoti daudzus ievainoja ar /zobena/ cirtieniem un bultām un nokāva vienu viņu dižciltīgo vīru; kad lietuvieši gribēja viņu aiznest, brāļi viņus atvairīja, sviezdami ļoti daudzus /šķēpus/ /per crebra jacula/. Beidzot lietuvieši visi kā viens uzbruka, kāds saķēra kritušo aiz rokām, kāds aiz kājām, kāds aiz galvas un ar spēku viņu aiznesa. Kamēr viņi to izdarīja, tik daudz viņu tika ievainots, ka neizdevās pat uzzināt, cik īsti.

356 (349) Par apustuliskā krēsla legātu un mieru, noslēgtu starp neticīgajiem un kristīgajiem

Tajā pašā gadā viņa svētība Jānis XXII, pāvests, nosūtīja uz Livonijas zemi, brāļa Fridriha no mazāko brāļu ordeņa, Rīgas arhibīskapa, un tās pašas pilsētas iedzīvotāju pierunāts, divus legātus, proti: Baltrameju, Aletas bīskapu, un Bernardu, svētā Benedikta ordeņa svētā Teofrīda klostera abatu Le Piui bīskapijā, nokristīt lietuviešu un krievu karaļus. Kad abi nākošajā dienā pēc svētā Mateja, apustuļa un evaņģelista, svētkiem /1324. gada 22. septembrī/ ieradās Rīgas pilsētā, noslēdza mieru starp minēto karali un viņa valsti no vienas puses un starp kristīgajiem no otras / 20. oktobrī/ un kā apustuliskā krēsla gribu ieteica to stingri ievērot, piebilstami, ka tā puse, kura vieglprātīgi pārkāps šo vienošanos, kuri sacīdami tādus vārdus un darīdami tādas darbības, ķerdamies pie tādiem nodomiem un darbiem, kuri varētu traucēt šim nolīgumam vai viņu vilcināt, šādu darbību dēļ tiks sodīti ar izslēgšanu no baznīcas, bet no tā nevarēs atlaist neviens cits, kā tikai apustuliskais krēsls, pie kura viņiem pašiem pēc trīs mēnešiem jāstādās priekšā, lai ierastos pienācīgi izlabot to, kas atgadījies. Pēc tam lēgāti izvadīja ceļā svinīgu sūtniecību pie Ģedimina, lietuviešu karaļa, lai viņam paziņotu par apustuliskā krēsla abiem doto uzdevumu un uzmanīgi izzinātu, vai viņš ar visiem savas karalistes ļaudīm grib pieņemt kristīšanas žēlastību un, atmetis elkdievību, pazemīgi iepazīt mūsu kunga Jēzus Kristus vārdu.

357 (350) Par Mazovijas zemes nopostīšanu

Kad noslēdza mieru, kad Livonijas un Prūsijas un arī citu kaimiņu zemju brāļi un visi kristīgie stingri noticeja, ka vairāk nevajadzēs karot, kad jau nodomāja zobenus pārkalt lemešos, bet šķēpus – sirpjos, tas pats nekrietnelis /karalis/, ticības un ticīgo ienaidnieks, aizbāžot ausis kā kurla odze, negribēdams dzirdēt viņa svētības pāvesta atpestošo brīdinājumu, kuru minētie legāti tik tikko precīzi bija viņam nodevuši; lai gan vajadzēja padomāt par savu un savējo atpestīšanu, tieši par to, kā viņam saņemt ar piemērotu svinīgumu un ar atbilstošu cieņu kristību sakramentu, viņš, iedams savu priekšteču pēdās, atkal sāka iznīcināt ticību un ticīgos. Viņš, lūk, deva rīkojumu, lai Dāvids, viņa pilskungs Grodņā, 21. novembrī iebrūk ar spēcīgu karaspēku Mazovijas zemē un, laupīdams un dedzinādams, noposta Plockas bīskapa pilsētu, nosauktu Paltuska, un 130 šīs bīskapijas un Mazovijas kņazistes ciemus, daudzas klosteriem un dižciltīgajiem piederošas muižas, 30 draudžu baznīcas un

kapličas ar daudz dieva godam veltītu lūgšanas namu. Viņš nerādīja godu ne baznīcas sakramentiem, ne svētajām drēbēm un traukiem, bet garīdzniekus, kā mūkus, tā pasaulīgos, kā arī citus abu dzimumu cilvēkus iznīcināja pāri par 4 tūkstošiem, vienus noslepkavodams, citus aizdzīdams mūžīgā verdzībā.

358 (351) Par Rēzeknes novada Livonijas zemē nopostīšanu

Tajā pat gadā šis karalis nosūtīja uz Livoniju citu lielum lielu karaspēku, kurš 22. novembrī iebruka novadā, sauktā Rēzekne, un to nopostīja, visu ko dedzinādams un laupīdams. Šos abus karaspēkus karalis nosūtīja iznīcināt kristīgos tajā laikā, kad apustuliskā krēsla legātu sūtņi, pildīdami savu pienākumu, dzīvoja blakus viņam. Lūk, ko bija vērts tā krāpnieka solījums pieņemt kristību sakramentu!

359 (352) Par legātu sūtņu atdriešanos

Tā paša gada 25. novembrī legātu sūtņi atgriezās Rīgā, bet ar viņiem te ieradās arī kāds dižciltīgs lietuvietis, bijis it kā otrais pie karaļa, un viņš sava karaļa vārdā legātu, daudzu prelātu un citu ticīgo, sastājušos apkārt, acu priekšā dižā balsī pateica, ka ar karaļa ziņu nekad nav sūtīta kāda vēstule viņa paša un viņa cilvēku kristīšanas lietā, netika tāda iesniegta ne viņa svētībai pāvestam, nevienam viņš nav pavēlējis ko tādu atklāti sludināt ne piejūras pilsētās, ne citās provincēs; bez tam piebilda, ka karalis saviem varenajiem dieviem zvērējis, ka nekad neapņemsies pieņemt citu ticību, bet turēsies pie tās, kurai līdz nāvei bija uzticīgi viņa senči. Ka tā ir skaidra patiesība, visu cilvēku acu priekšā apstiprināja agrāk minētie sūtņi. To izdzirduši, legāti arī aizceļoja atpakaļ ar tādu atbildi pie apustuliskā krēsla.

360 (353) Par ļoti daudzu pilsētu un piļu uzcelšanu

Tā Kunga 1325. gadā brālis Henriks no Izenbergas, Karaļauču komtūrs, saņēmis cienījamā vīra brāļa Venera, lielmestra atļauju un piekrišanu, - tā vīra, kurš sevišķi rūpīgi un centīgi pildīja viņam uzliktos pienākumus, bez tam, gribēdams paplašināt kristīgo zemes, sāka celt, bet svētā Pētera un Pāvila, apustuļu dienā /29. jūnijā/ pabeidza Girdavas pili Bārtas zemē. Tajā pašā gadā un tajā pat laikā Eberhards, Varmes bīskaps, ar brāļa Fridriha no Libenceles, sava fogta, pūlēm uzcēla Vartenbergas pili Galindas zemē, Pisas upes krastā; kad šī pils bija jau pabeigta, kad tika svinīgi dziedāta mesa svētajam garam, virs evaņģēlija parādījās viens baltin balts māju balodis. Pa to laiku pirmajā pilī, tas ir Girdavas, kur tāpat tika noturēta mesa, parādījās pavisam divi baloži, kuri lidoja gan pilī, gan virs tās mūriem. Prūši, kuri arī cēla šo pili, apgalvoja, ka nekad šajos neapdzīvotajos klajumos nebija redzējuši māju baložus. Bez tam, tas pats brālis Fridrihs uzcēla Glotavas novadā, Alnas vidustecē, pilsētu, nosauktu par Gūtštati, bet Jordans, Varmes /bīskapijas/ pārvaldnieks, - netālu no Malzekukas pilsētas pili, sauktu par Plūti, bet Rūdolfis, Pamēdes bīskaps, - Osas krastā pilsētu, sauktu par Bišofsverderu, bet brālis Luterbergs, Kulmas zemes komtūrs, - Drevantas upes krastā pilsētu, sauktu par Noimarku.

361 (354) Par Brandenburgas markgrāfistes nopostīšanu un par to, kā zaudēja dzīvību vainokļuva nebrīvē seši tūkstoši kristīgo

Tā Kunga 1326. gadā Lokietka, Polijas karalis, palūdza Ģediminu, lietuviešu karali, kura meitu nesen bija paņēmis par sievu viņa dēls, atsūtīt viņam no savas zemes karavīrus. Apmierinādams viņa lūgumu, tas deva viņam 1200 jātniekus. Tie pēc minētā Lokietkas pavēles pievienojās viņa karavīriem un kopā ar viņiem ap Frankfurtes pilsētu nežēlīgi uzbruka Brandenburgas markas zemēm un izlauptāja un izdedzināja visu šo novadu, kurā bija vairāk kā simtčetrdesmit ciemu un tikpat draudžu baznīcu, trīs cisterciešu ordeņa klosteri, divi sieviešu klosteri, daudz citu klosteru, kur dzīvoja vai nu garīdznieki vai pasaulīgi ļaudis, no klosteriem zvēriski laukā vilkdami mūkus, arī svētās dievam sevi apsolījušās jaunavas un apgānīdami baznīcas kalpus un mācītājus, svētos traukus, tērpus un visus sakramentus. Viņi apkāva vīrus, bet sievietes un visas dižciltīgo sievas ar meitenēm un bērniem aizdzina nebrīvē. Starp šīm meitenēm bija viena tāda brīnumaini skaista dižciltīgā, ka neviena cita viņai nevarēja līdzināties; viņas dēļ lietuvieši stipri sastrīdējās, taču viens, gribēdams pārtraukt ķildas, piegāja un pārcirta viņu ar zobenu uz pusēm, sacīdams: "Viņa ir sadalīta divās daļās, tagad ikviens paņem to, kura viņam patīk". Šādi nopostījuši šo zemi, noslepkavojuši un sagūstījuši vairāk nekā sešus tūkstošus cilvēku, viņi arī atkāpās. Kāds polis, ļoti bēdādamies par tādu kristīgos piemeklējušu nelaimi, devās nopakaļus šim karaspēkam; izlikdamies par neticīgo draugu, viņš, piegājis piemērotā vietā un atradis labu izdevību, ļoti daudzu cilvēku acu priekšā noslepkavoja šī kara vadoni Dāvidu, Grodņas pils pārvaldnieku, kurš, kā jau agrāk esam teikuši, nodarīja bezgala daudz ļauna ticībai un ticīgajiem.

362 (355) Par Lunenburgas pils un divu pilsētu uzcelšanu

Tajā laikā brālis Dītrihs no Altenburgas, Balgas komtūrs, palūdzis lielmestra atļauju un to saņēmis, uzcēla Bārtas zemē, divu upju, proti: Gubras un Sainas, satekā Lunenburgas /Līnas/ pili, nosauktas pēc tā lauka vārda, kurā tā atrodas. Bez tam, tas pats komtūrs uzcēla pilsētu pie Bartenšteinas pils, bet brālis Luterbergs, viņa gaišības Braunšveigas firsta dēls un Kristburgas komtūrs, - pilsētu pie Ilienburgas /Ilijas/ pils.

SĀKAS GRĀMATAS CETURTĀ DAĻA

PAR NOTIKUMIEM

1 Par Celestīnu III, pāvestu, un Henriku VI, imperatoru

Tajā laikā, kad radās un guva sākumu Vācu nama ordenis, tas ir tā Kunga 1190. gadā, valdīja Celestīns III, pāvests, un Henriks VI, imperators (Dusb. I, 2).

2 Par Inocentu III, pāvestu, un Otonu IV un Fridrihu II, imperatoriem

Pēc tam valdīja Inocents III, pāvests, un Otons IV un Fridrihs II imperatori (ptol. 21, 1 un 2; Mart. P. 385).

3 Par Konstantinopoles pilsētas ieņemšanu

Tā Kunga 1200. gadā Konstantinopoles pilsētu, kurai bija pareģots, ka neviens cits to nevarēs iekarot, kā tikai engēlis, ieņēma franči un Venēcijas karavīri, iebrūkot caur sienu, uz kuras bija uzzīmēts engēlis. Neīstais engēļa aicinājums arī piekrāpa pilsētņiekus. Un kļuva tur Balduins, Flandrijas grāfs, par imperatoru, un latīņi valdīja tur 57 gadus (ptol. 21, 4; Mart. p 387).

4 Par kristīgo publisku grēku nožēlošanu

Tā pāvesta Inocenta laikā gandrīz visiem kristīgajiem vajadzēja publiski nožēlot grēkus, bet tā kā viņi šasustīja sevi ar rīkstēm, vāciski viņus sauca par gryseler /pašpērējiem/.

5 Par tatāru valdīšanas sākumu

Tā Kunga 1202. gadā iesākās tatāru valdīšana. (Ptol. Loc. Cit.; Mart. loc. cit.).

6 Par to, kā pie svētā altāra vīns pārvērtās par asinīm, bet maize – par miesu

Tajā laikā netālu no Rozejas Briksijā pie svētā altāra vīns, ļaudīm redzot, pārvērtās par asinīm, bet maize par miesu (Ptol. 21, 4; Mart. p. 395).

7 Par to, ka augšām cēlās kāds nomiris bruņinieks

Vermanduā /grāfistē/ atdzīvojās kāds nomiris bruņinieks, daudz ko daudziem cilvēkiem pareģoja un ilgi nodzīvoja, ne ēzdams, ne dzerdams (ptol. Loc. cit.; Mart. loc. cit.).

8 Par saldu rasu, uzkritušu sējumiem

Francijā ap svētā Jāņa Kristātāja svētkiem salda rasa, nākdama no debesīm, tā uzkrita sējumu vārpām, ka daudzi cilvēki, paņēmuši to mutē, jo skaidri juta medus smaržu (Ptol. loc. cit.; Mart. loc. cit.).

9 Par milzīgiem krusas akmeņiem

Pie Atrebatas jūlija mēnesī sacēlās bezgala spēcīga vētra, bet no debesīm krita tik lieli akmeņi, ka pilnīgi apsita sējumus, vīnogu dārzus un mežiņus (Ptol. loc. cit.; Mart. loc. cit.).

10 Par to, kā Spānijā tika apsisti ļoti daudz tatāru

Tāpat tajā laikā Almimolins, saracēņu valdnieks, ieradās ar bezgala daudz karavīriem Spānijā un pasludināja karu pret visiem, kuri godina krustā sisto. Spānijas karaļi, uzbrūkot viņam, uzvarēja, bet kaujā viņu krita tik daudz, ka no nokautajiem saracēņiem plūda asiņu strauti. Almimolins apkaunojoši aizbēga ar dažiem saviem karavīriem (Ptol. 21,9; Mart. p. 392).

11 Par Livonijas zemes pievēršanu ticībai

Tā Kunga 1204. gadā Livonija, rīgas provinces zeme, ar pāvesta Inocenta gādību tika pievērsta Kristus ticībai (Ptol. 21,10; Mart. loc. cit.).

12 Par svētās Elizabetes dzimšanu

Tā Kunga 1207. gadā dzima svētā Elizabete.

13 Par Honoriju III, pāvestu, un Fridrihu II, imperatoru

Valdīja Honorijs III, pāvests, un Fridrihs II, imperators.

14 Par mūku apvienību izcelšanos un sākumu

Svētā Benedikta ordenis sāka lietderīgi darboties tā Kunga 500. gadā pāvesta Feliksa III laikā (Ptol. 8,13?).

Kluniešu ordenis – tā Kunga 900. gadā pāvesta Adruana III laikā (Ptol. 16,2 u.c.).

Kartūzu ordenis – tā Kunga 1082. gadā pāvesta Viktora III laikā (Ptol. P. 1078).

Cisterciešu ordenis – Tā Kunga 1097. gadā.

Svētā Jāņa slimnīcas ordenis – tā Kunga 1104. gadā pāvesta Urbona II laikā.

Templiešu ordenis – tā kunga 1112. gadā pāvesta Paskala II laikā; viņu likvidēja pāvests Klements V Vīnes kongresā tā Kunga 1312. gada 23.martā sava pontifikāta 7-tajā gadā, imperatora Henrika VII laikā, tiesa, tas nebija galīgais spriedums, bet apustuliskā krēsla s gatavota darbība.

Vācu nama ordenis tā Kunga 1190. gadā pāvesta Celestīna III un imperatota Henrika VI laikā (Dusb. 1, 2).

Brāļu sprediķotāju ordenis – tā Kunga 1216. gadā, kad valdīja pāvests Honorijs III (Ptol. 21, 20 un 25; Mart. p. 399 u.c.).

Mazo brāļu ordenis – tā Kunga 1223. gadā, kad valdīja pāvests Honorijs III.

Karmeļa kalna vientuļnieku ordeni un Mācekļu ielejas brāļu ordeni /*Ordo fratrum vallis scolarium*/ apstiprināja tas pats valdnieks pāvests Honorijs.

15 Dažu gadu svētā Elizabete izgāja pie vīra

Tā Kunga 1221. gadā Elizabete paņēma par vīru Tīringijas markgrāfu.

16 Par to, kā Burgundijā zemestrīces dēļ kalns noslīdēja uz citu vietu

Tā Kunga 1225. gadā Burgundijā, Sāls kalnos, kāds kalns zemestrīces dēļ atdalījās no citiem kalniem un noslīdēja kalna otrā pusē, aizgāžot visu ieleju un nospiežot piecus tūkstošus cilvēku (Ptol. 21, 26; Mart. p. 400).

17 Par svētās Elizabetes vīra nāvi

Tā Kunga 1227. gada 11. septembrī svētceļojumā zem krusta gājiena karoga Sicīlijas pilsētā, sauktā Ortranta, nomira svētās Elizabetes vīrs, landgrāfs.

18 Par Gregoru IX, pāvestu, un Fridrihu II, imperatoru

Valdīja Gregors IX, pāvests, un Fridrihs II, imperators.

19 Par gibelīniem un gvelfiem

Tā Kunga 1228. gadā Itālijā izveidojās gibelīnu un gvelfu partijas; tie ir divu brāļu, kuru ceļi izšķīrās, vārdi. Gibelīns atbalstīja imperatoru, bet Gvelfs – baznīcu (Ptol. 21,27).

20 Par Maljorkas un Menorkas salu ieņemšanu

Tā Kunga 1230. gadā Aragonas karalis Spānijā ieņēma salas, sauktas Maljorka un Menorka, kuras agrāk bija ieņēmuši saracēņi (Ptol. 21,33).

21 Par svētās Elizabetes nāvi

Tā Kunga 1231 gadā, 19. novembrī, nomira svētā Elizabete.

22 Par Ungārijas un Polijas nopostīšanu

Tajā pašā gadā tatāri nopostīja Ungāriju un Poliju (Ptol. 21, 34).

23 Kā Ferdinads, Kastīlijas karalis,
uzvarēja Granadas karali

Tajā laikā Ferdinads, Kastīlijas karalis, uzvarēja saracēņu Granadas karali, kuram pat arī ilgi vajadzēja viņam maksāt nodevu 1000 zelta marobortīnu dienā (Ptol. 21,33).

24 Par to, ka Toledo tika atrasta akmenī /izkalta/ grāmata

Tā Kunga 1232. gadā Spānijā, Toledo, kāds ebrejs atrada grāmatu, visu iekaltu akmenī un it kā būtu koka lapas, aprakstītas ebrejiski, grieķiski un latīniski. Rakstā bija pateikts tik, cik arī psalmā, un tas stāstīja par trīsvienīgo pasauli no Ādama līdz Antikristam, redzami izceļot cilvēku īpašības. Par trešo pasauli tā teica: “Trešajā pasaulē no jaunavas Marijas dzims dieva dēls un cietīs cilvēku atpestīšanas labā”. Ebrejs to pārlasījis, ar visu saimi nokristījās. Bez tam, tur bija uzrakstīts, ka Ferdinanda laikā tai arī jātiek atrastai (Mart. p. 400; Ptpl. 21,34).

25 Par svētās Elizabetes kanonizēšanu

Tā Kunga 1235. gadā Gregors IX, pāvests, kanonizēja svēto Elizabeti Perudžā, brāļu sprediķotāju konventā, kur tas pats pāvests viņai par godu lika uzcelt altāri.

26 Par tā Kunga ērkšķu vainaga pārvietošanu

Tā Kunga 1239. gadā Ludviks, Francijas karalis, pārvietoja no Konstantinopoles uz Parīzi tā Kunga ērkšķu vainagu (Ptol. 21,36)

27 Par Ungārijas un Polijas nopostīšanu un par Kolomana, Ungārijas karaļa brāļa, un Henrika, Vroclavas kņaza bojāeju

Tajā pašā gadā austrumu zemēs dzīvojošā tatāru tauta iebruka Ungārijā un Polijā, kur kaujā nokāva Kolomanu, Ungārijas karaļa brāli, Henriku, Polijas kņazu, un milzums citu, kurus tur spēja atrast, bet tās zemes pārvērtā par tuksnesi, tādēļ daudz ļaužu pārtika no kāda kalna putekļiem kā no miltiem (Mart. p. 399).

28 Par lielu saules aptumsu

Tā paša gada 3. jūlijā, pusdienlaikā, tik stipri satumsa saule, ka pat zvaigznes varēja redzēt kā krēslā Ptol. 21, 37).

29 Par Celestīnu IV, pāvestu, un Fridrihu II, imperatoru, par Inocentu IV, pāvestu, un Fridrihu II, imperatoru

Tā Kunga 1240. gadā valdīja Celestīns IV, pāvests, un Fridrihs II, imperators.
Tā Kunga 1243. gadā valdīja Inocents IV, pāvests, un Fridrihs II, imperators.

30 Par svētās Marijas dzimšanas oktāvas nodibināšanu

Tā kunga 1245. gadā tas pats pāvests sasauca Lionā kongresu, kur nolēma svētīt vissvētās jaunavas Marijas oktāvu (Ptol. 23,3).

31 Par svētā Edmunda, Staņislava un Pētera kanonizēšanu

Tāpat kanonizēja svēto Edmundu, Kenterberijas arhibīskapu, svēto Staņislavu, Krakovas, netaisnīgi valdnieka nogalināto un svēto Pēteri, sprediķotāju ordeņa mocekli (Rtol. 22,4; Mart. p. 409).

32 Par Tīringijas landgrāfa ievēlēšanu par Romas karali

1246. gadā Tīringijas landgrāfs tika ievēlēts par Romas karali (Ptol. 22,5; Mart. p. 303, 309).

33 Par brāli Konrādu, kādreizējo Tīringijas landgrāfu, piekto Vācu nama ordeņa lielmestru

Brālis Konrads, kādreizējais Tīringijas landgrāfs, piektais Vācu nama ordeņa lielmestrs, nomira 24. jūlijā, bet apglabāts Markburgā. Kad viņš vēl bija pasaulīgs cilvēks, viņš reiz stipri uzbruka Friclaras pilsētai, tādēļ vēlāk, gribēdams iestāties mūku kārtā, nožēloja grēkus un parādīja pazemību, atlīdzinādams par šo ļauno darbu, tā nu minētajā pilsētā gāja ar procesiju bass un kailu galvu, krita ceļos pie baznīcas durvīm, bet rīkstī, kuru turēja rokā, deva cilvēkiem, lai tie viņu pērtu, cik kuram sirds ļauj. Tomēr neviens viņu neaiztīka, izņemot kādu večiņu, kura viņam cirta daudzas reizes. Tā brālis Konrads tiecās uz Vācu nama ordeni. Kādā jaukā dienā, bēgdams no ļaužu drūzmas un trokšņainajām darīšanām, viņam iegribējās ar Hartmani no Heldrunenas, ar Dītrihu no Gruningenas un dažiem no saimes meklēt mieru savā Teneburgas pilī, tur reiz, kad viņi visi kopā sēdēja, ieradās kāda netikle, kurai landgrāfs pajautāja: “No kurienes tu atnāci?” Šī atbildēja: “Visu dienu sēdēju

kazenājos izmirkusi un sastingusi.” Tas viņai jautāja: “Nabadze, tu vairāk cieti elles soda dēļ nekā cits mūžīgās liksmības dēļ.” Taču viņa atteica: “Godātais valdniek, nezinu, kā citādi varētu nopelnīt maizes kumosu.” Uz to landgrāfs jautāja: “Vai gribētu dzīvot tikumīgi, ja būtu viss, kas nepieciešams dzīvošanai?” To izdzirdusi, viņa nopūtās, saguma un raudādama pateica: “Tik tiešām tā, valdniek!” Tad landgrāfs, juzdams līdzī viņas postam, lika dot viņai līdz dzīves galam uzturu. Pēc tam viņš pats nolēma ņemt vērā visus tos pārmetuma vārdus, ar kuriem viņai uzbruka, ietverdams tos dziļi sirdī, domādams, ka tie bija nepieciešami vairāk viņam pašam nekā viņai. Jo viņa, lūk, grima grākos aiz nabadzības, bet viņš – priecādamies pārticībā, vieglprātīgi ar saviem grēkiem izsauca pret sevīm dieva dusmas; šādu domu mocīts, viņš cauru nakti neaizvēra ne aci. No rīta, uzzinājis, ka iepriekš minētais Hartmanis un Dītrihs mocās ar līdzīgām domām, aizgāja ar viņiem bass un astru kreklā uz svētā Nikolaja kapliču Gladbahā, ticēdams, ka tur dievs dos padomu, ko darīt. Visaugstākā tur iedvesmots, ar dažiem no savas saimes viņš griezās pie viņa svētības pāvesta, kuram arī izsūdzēja visus savus grēkus. Pāvests lika viņam uzvilkt Vācu nama ordeņa mūka apmetni. Atgriezies mājās, viņš atteicās no viņam par sievu apsolītās Austrijas valdnieka meitas un, centīgi ievērodams svēto nodomu, pastāstīja savām uzticības personām, kā viss notika, ieteikdams, lai arī viņi aiz cieņas pret dievu un viņu iestātos šajā ordenī. Paklausīdami viņa lūgumam, viņi visi piekrita. Tajā laikā, kad tas notika, kāds bruņinieks ar ļoti daudziem ieroču nesējiem nežēlīgi izlaupīja šī landgrāfa zemi; kad viņš devās atpakaļ, viņu satika kalps, atsteidzies no viņa pils, un paziņoja, ka viņa sieva atdevusi dvēseli dievam tai pašā stundā, kad, sāpju noguldīta, piedzemdējusi nedzīvu zēnu. To izdzirdis, sirdsēstu pārņemts, bruņinieks saprata, ka dievs viņu šādi nosodījis par to, ka viņš ar laupīšanas uzbrukumu kavējis savu valdnieku landgrāfu izpildīt viņa svēto nodomu. Tad atdevis laupījumu tiem, no kuriem bija to paņēmis, viņš griezās pie sava valdnieka, lūgdams piedošanu par noziegumu. Viņam landgrāfs jautāja: “Kā tu uzdrīksties man acīs rādīties?” Šis atbildēja: “Atnācu pie jums, uzticēdamies jūsu neparastajai žēlsirdībai un iecietībai, jo tāpat kā jūs no skaidras sirds esmu apņēmis iestāties Vācu nama ordenī.” Izdzirdis šos vārdus, landgrāfs tā nopriecājās, ka, aiz prieka kritis viņa apkampienos, piedeva noziegumu. Pēc tam ar šo bruņinieku un iepriekš minēto Hermani un Dītrihu, un ar ļoti daudziem citiem bruņiniekiem un dižciltīgajiem ieradās pie Vācu nama ordeņa brāļiem Markburgā, kur tajā laikā, kad viņi pirms uzņemšanas kā parasts nokrita uz ceļiem altāra priekšā, bet mācītājs, ilgi skaitījis lūgšanu, skaļi iedziedājās: “Aleluja, nāc svētais gars”, uz viņiem ķermeniski sajūtami nolaidās svētais gars kā uguns liesmiņa un jo stiprāk kādā no viņiem dega dieva mīlestība, jo lielāka šī liesmiņa likās tur stāvošajiem. Šo brāli Konradu, landgrāfu, mestru, tā apspīdēja svētā gara labvēlība, ka viņš spēja izprast visus cilvēku noslēpumus, tāpēc nevarēja paciest pie sevis nevienu, kas būtu ar netiklības grēku. Kāds abats, to uzzinājis, iegribēja izpētīt, vai tā īstenībā ir, tādēļ aizveda divus jaunus palaidņus pie mestra, taču tas, tikko ieraudzījis šos kalpus, pavēlēja viņiem aizvākties. Kad kalpi, no skaidras sirds nožēlojuši un izsūdzējuši grēkus, atgriezās, mestrs, vērīgi uz viņiem paskatījies, teica: “Ai, labais Jēzu, kāds tu žēlsirdīgs un labs, šie divi kalpi, kādreizējie velna dēli, tikko kā kļuva dieva dēli!

Tā Kunga 1249. gadā, nomirstot landgrāfam, Vilhelms, Holandes grāfs, tika ievēlēts par Romas karali, taču pēc neilga laika frīzi viņu nogalināja, un tā ne viens, ne otrs neguva imperatora vainagu (Ptol. 22,9).

35 Par Henriku, Dānijas karaļa bojāeju

1250. gadā Henriku, Dānijas karali, noslepkavoja viņa jaunākais brālis Ābels, gribēdams viņa vietā būt par karali, taču taisnīgais dievs tā izdarīja, lai viņš no ļaundarbības negūtu labumu, tādēļ nākošajā gadā viņu nogalināja frīzi (Mart. . 404). Tā karalim pareģoja svētais Vaclavs, čehu kņazs, kuru pirms 300 gadiem tāpat bija nonāvējis paša brālis, un ierosināja minētajam karalim Henrikam, lai, parūpējas par sava vārda piemiņu, uzceltu baznīcu, bet tas tā arī izdarīja, proti: uzcēla cisterciešu ordeņa klosteri Rēvelē, kura atrodas Livonijas zemē.

36 Par Neapoles pilsētas nopostīšanu un Konrada, imperatora Fridriha II dēla, nāvi

Tā Kunga 1251. gadā Konrads, imperatora Fridriha II dēls, dzimis no Jeruzālemes karaļa meitas, uzbruka Anglijs karalistei un Neapolei. Sienas nogrāva līdz pamatiem, bet nākošajā gadā nomira noindēts (Mart. P. 404).

37 Par Aleksandru IV, pāvestu, un neaizņemto imperatora troni

Tā Kunga 1253. gadā apustuliskajā krēslā sēdēja pāvests Aleksandrs IV, kādreizējais legāts Vilhelms Polijas un Prūsijas zemēs, bet imperatora tronis bija neaizņemts. Viņš daudz laba darīja arī nabagiem, būdams viņiem labvēlīgs un žēlsirdīgs (Ptol. 22,13), arī Prūsijas zemei, jo ar aizgādņa skatu skaidri redzēja postu, kuru tur cieta Vācu nama brāļi un citi Kristus pielūdzēji.

38 Par brāli Poponu, sesto Vācu nama ordeņa lielmestru

Tajā laikā par Vācu nama ordeņa VI lielmestru bija brālis Popons no Osternas. Daudz reižu slavējami karojis Prūsijā un Livonijā pirms tam, kad uzņēmās šos pienākumus, un pēc tam, kad tos uzņēmās, paguris no gadu un rūpju nastas, viņš pazemīgi atteicās no sava amata, bet to mantoja agrāk jau šos pienākumus izpildījušais brālis Anons.

39 Par Alfonsa, Kastīlijas karaļa, un Ričarda, Kornvalijas grāfa, Anglijas karaļa brāļa, ievēlēšanu par Romas karali nesaskaņu laikā

Tā Kunga 1256. gadā Vācijas valdnieki nevienojušies ievēlēja par Romas karali divus cilvēkus, proti: Kastīlijas karali Alfonsu un Kornvalijas grāfu Ričardu, Anglijas karaļa brāli, bet šīs nesaskaņas turpinājās ilgus gadus (Ptol. 22,15).

40 Par svētās Klāras kanonizēšanu

Tā Kunga 1257. gadā pāvests Aleksandrs kanonizēja svēto Klāru no svētā Domijana ordeņa, vēlākā mazāko brāļu ordeņa (Ptol. 22, 16).

Tajā laikā dzīvoja Alberts Lielais, Vācijā dzimis sprediķotāju ordeņa mācītājs, kuram nebija līdzīga garīgās attīstības ziņā. Atteicies no Regensburgas bīskapijas, viņš 18 gadus darbojās Ķelnes pilsētā un nomira, sagaidījis savu 80-to gadu, tā Kunga 1280. gadā, bet apglabāts Ķelnē. Tajā pat laikā bija pazīstams arī brālis Akvinas Toms, Alberta māceklis un sprediķotāju ordeņa mūks (Ptol. 22,18-20), vēlāk pāvesta Jāņa XXII kanonizēts.

Tā Kunga 1259. gadā Paleologs, grieķu imperators, atguva Konstantinopoli, kuru bija ieņēmuši franči un Venēcijas karavīri / *per Gallicos et Venetos*/ (Mart. p. 405).

43 Par to, kā gāja bojā seši tūkstoši Florences un Lukas /pilsētnieki/

Tajā pašā gadā Florences un Lukas /pilsētnieki/, cīnoties ar Sienas /pilsētniekiem/, zaudēja vairāk kā sešus tūkstošus kareivju, /rēķinot/ sagūstītos un nokautos (Mart. P. 405, 406).

Tā Kunga 1260. gadā Ungārijas karalis, kura rīcībā bija 40 tūkstoši dažādu tautību jātnieki, uzbruka Čehijas karalim. Viņam pretim stājās Čehijas karalis ar simts tūkstošiem jātnieku un septiņiem tūkstošiem zirgu; kad tie vienlaicīgi viņam uzbruka, tad laukā pacēlās tādi putekļi, ka dienas vidū cilvēks cilvēku ar grūtībām varēja pazīt. Beidzot, smagi ievainots, Ungārijas karalis ar saviem ļaudīm aizbēga; neskaitot nokautos, kādā upē noslīka 14 tūkstoši Ungārijas karavīru (Mart. p. 406, 407).

Tā Kunga 1261. gadā Urbans IV, pāvests, noteica Kristus miesas svētkus, kurus vēlāk 1310. gadā, apstiprināja vispārējā Vīnes kongresā pāvests Klemenss V (Ptol. 22, 23-25).

Tā Kunga 1263. gadā tas pats Urbans, pāvests, atdeva Kārlim, Provansas grāfam un Francijas karaļa brālim, Sicīlijas karalisti, kuru bija sagrābis Manfreds, gribēdams to viņam atņemt (Mart. p. 407; Ptol. 22, 26).

47 Par brāli Anonu, septīto Vācu nama ordeņa lielmestru

Tajā laikā septītais Vācu nama ordeņa lielmestrs bija brālis Anons, sevišķi dievbijīgs cilvēks, daudz laba izdarījis ordenim un svētajai zemei. Viņš nomira 8. jūlijā.

Tā Kunga 1264. gadā parādījās tik spilgta komēta, kādu neviens cilvēks vēl nebija redzējis. No rīta pacēlusies, tā, arvien stiprāk spīdējama, vilka savu asti līdz hemisfēras vidus gaismai uz rietumiem; kaut arī tā pareģoja sodu dažādās pasaules malās, tomēr viena lieta te bija skaidra un zināma: lai gan tā rādījās vairāk nekā trīs mēnešus, taču, tikko tā parādījās, savārga pāvests Urbans, bet tajā pašā naktī, kad pāvests nomira, pazuda arī komēta (Mart. p. 407; Ptol. 22. 26).

49 Par Kārļa kronēšanu par Sicīlijas karali un Manfreda, imperatora Fridriha II ārlaulības dēla, nāvi

Tā kunga 1265. gadā Klemenss IV, pāvests, kronēja iepriekš minēto Kārli par Sicīlijas, kuru viņam deva pāvests Urbans, karali. Tas Kārlis atņēma Manfredam, imperatora Fridriha II ārlaulības dēlam, arī dzīvību, arī troni (Mart. p. 408; Ptol. 22, 30).

50 Par to, kā saracēņi nopostīja Spāniju

Tā Kunga 1266. gadā saracēņi, pārcēlušies no Āfrikas, sagrāba Spāniju, tomēr ar laiku kristīgie, izlējuši ne mazums savu asiņu, viņus uzvarēja (Mart. p. 408).

51 Par to, kā Babilonijas sultāns nopostīja Armēniju un sagrāva Antiohiju

Tā Kunga 1267. gadā Babilonijas sultāns, nopostījis Armēniju, ieņēma Antiohiju, vienu no slavenākajām pasaules pilsētām: apkāvis un aizdzinis nebrīvē visus cilvēkus, to pārvērta par neapdzīvotu tuksnesi (Mart. p. 408; Ptol. 23, 33).

52 Par Konradina, imperatora mazdēla, bojāeju

Tā Kunga 1268. gadā iepriekš minētais Kārlis, Sicīlijas karalis, sagūstīja un nogalināja Konradinu, bijušā imperatora Fridriha II mazdēlu, kopā ar ļoti daudziem Vācijas dižciltīgajiem (Mart. p. 409; Ptol. 22, 34-38).

53 Par Luija, Francijas karaļa, un viņa dēla nāvi un par ļoti daudziem svētceļniekiem, kas devās atbrīvot svētās zemes

Tā Kunga 1270. gada 25. augustā Luijs, Francijas karalis, devās ar diviem saviem dēliem un ļoti daudziem firstiem karagājienā, apņēmies atbrīvot svēto zemi, taču ceļā nomira viņš pats, viens viņa dēls un daudz citu vīru. Ilgi skaitījis lūgšanu, šis ļoti kristīgais karalis tā pateica: "Eju uz tavām mājām, klanos tavam templim, pateicos tavam vārdam, Kungs", bet, to pateicis, atdeva dvēseli dievam. Cita karaspēka daļa aizgāja uz priekšu; kad pie viņiem piegāja ar savējiem Kārlis, Sicīlijas karalis, viņi ļoti nopriecājās un tā gāzās virsū sultānam un viņa ļaudīm, ka piespieda tos samierināties ar šādiem noteikumiem: sultāns atdos visus sagūstītos kristīgos; visās viņa karalistes pilsētās uzceļot dieva baznīcas, viņš ļaus visā savā karalistē sludināt Kristus ticību; visi, kas gribēs kristīties, varēs tikt kristīti, bet viņš pats maksās kristīgajiem meslus. Neilgu laiku pēc tam ieradās Eduards, Anglijas karalis, ar ļoti daudziem frīziem un svētceļniekiem, bet viss šis karaspēks sastāvēja no 200 tūkstošiem karavīru, un

kristīgie cerēja ne tikai iekarot svēto zemi, bet arī pievienot sev saracēņu zemi. Tomēr ļoti daudzo grēku dēļ viss kristīgo karaspēks tika izkliedēts, tā viņi nekā laba arī neizdarīja, jo nomira pāvests, patriarhs, legāts un Navaras karalis (Mart. p. 414; Ptol. 22, 41, 42).

54 Par Gregoru X, pāvestu, un svētās Jadvigas, Polijas kņazienes, kanonizēšanu

Tā Kunga 1272. gadā pāvests bija Gregors X. Viņš kanonizēja svēto Jadvigu, Polijas kņazienu (Mart. p. 413, 414; Ptol. 23,1).

55 Par Rūdolfa ievēlēšanu par Romas karali

Tā Kunga 1273. gadā Rūdolfs no Habsburgas tika ievēlēts par Romas karali (Mart. p. 420; Ptol. 23,3).

56 Par brāli Hartmani no Helderungas, astoto Vācu nama ordeņa lielmestru

Brālis Hartmanis no Helderungas tajā laikā bija Vācu nama ordeņa astotais lielmestrs, bet mira 19. augustā.

57 Par Lionas sinodi un par kardināla Bonaventūras un Akvinas Toma nāvi

Tā Kunga 1274. gadā Gregors X, pāvests, gribēdams palīdzēt svētajai zemei, sasauca Lionā sinodi, kurā grieķi atgriezās svētās baznīcas vienotībā, bet daži tatāru sūtņi tika nokristīti. Viņa svētība Bonaventūra, kardināls, mazo brāļu ordeņa mūks nomira (Mart. p. 415; Ptol. 23, 2).

58 Par Inocentu V, pāvestu, un Rūdolfu, Romas karali

Tā Kunga 1275. gadā valdīja Inocents V, pāvests, agrāk saukts par sprediķotāju ordeņa brāli Pēteri no Tarantēzes, un Rūdolfs, Romas karalis (Mart. p. 416; Ptol. 23, 17, plg. 2).

59 Par Rūdolfa, karaļa, pirmdzimtā nāvi

Tajā laikā karaļa Rūdolfa pirmdzimtais, atgriezdamsies no uzvarēta karagājiena pret Savoijas grāfu, noslīka Reinā (ptol. 23, 18).

60 Par Adrianu V, pāvestu, un karali Rūdolfu

Tā Kunga 1276. gadā valdīja Adrians V, pāvests, un Rūdolfs, Romas karalis (Mart. p. 417; Ptol. 23,20).

61 Par Rīzenburgas pils un pilsētas uzcelšanu

Tajā gadā Albrehts, Pamēdes bīskaps, uzcēla Prūsijas zemē Rīzenburgas pili un pilsētu.

62 Par Jāni XXI, pāvestu, un karali Rūdolfu, Romas karali

Tajā pašā gadā pāvests Jānis XXI, spāņu tautības, sakārtoja lielu grāmatu par fizikas zinātni, nosaukdams “Summa, vel thesaurus pauperum ...” (ptol. 23, 21; Mart. p. 418).

63 Par Rūdolfu, Romas karaļa, uzvaru pār Otokaru, Čehijas karali

Tajā laikā Rūdolfis, Romas karalis, nokāva karā Otokaru, Čehijas karali, atdeva Austrijas kņazisti savam dēlam Albrehtam, kurš vēlāk kļuva par Romas karali, bet savu meitu atdeva nokautā Čehijas karaļa dēlam (ptol. 23, 25).

64 Par Nikolaju III, pāvestu, un karali Rūdolfu un par Tibras plūdiem

Tā Kunga 1277. gadā valdīja pāvests Nikolajs III un Rūdolfis. Tajā laikā Romā tā pārplūda un izlējās Tibra, ka pacēlās četras un vairāk pēdas virs vissvētākās Marijas altāra rotundā (ptol. 23, 26; Mart. p. 420).

65 Par svētlaimīgās Marijas Magdalēnas pīšļu atsegšanu

Tā Kunga 1280. gadā Kārlis, Salerno, bet vēlāk Sicīlijas karalis, atsedza Marijas Magdalēnas pīšļus (ptol. 23, 35).

66 Par Alberta Lielā nāvi

Tajā pašā gadā Ķelnē nomira Alberts Lielais (Ptol. 22, 19).

67 Par svētā Jodoka brīnumiem Prūsijas Pamēdē

Tajā pašā gadā svētais Jodoks sāka darīt brīnumus Prūsijā, Pamēdes bīskapjā.

68 Par Martinu IV, pāvestu, karali Rūdolfu un šausmīgu jūras zivi un ļoti daudz franču/Gallicorum/ bojā eju Sicīlijā

Tā Kunga 1281. gadā valdīja Martins IV, pāvests, un Rūdolfis, Romas karalis. Tajā gadā, februāra mēnesī, noķēra jūras zivi, līdzīgu lauvai, tajā liedagā, kurš ir pret Montaltu, un nonesa pie Orvjetas, kur sanāca ļoti daudzi pāvesta galminieki aplūkot šo briesmoni, jo viņāda bija apaugusi matiem, kājas īsas, aste – kā lauvai, galva – kā lauvai, bez tam, ausis, mute, zobi un mēle arī likās gandrīz kā lauvai. Stāstīja, ka noķerta šausmīgi raudājusi, tādēļ daudz ļaužu no tā arī apķēra, kāda būs nākotne. Lūk, neilgu laiku pēc tam Sicīlijas karalistē palermieši, šausmīga niknuma sagrābti, apkāva nicinādami iepriekš minētajam karalim visus tur dzīvojošos frančus, kā vīriešus, tā sievietes, bet šausmīgākais – latīņu sievietēm grūtniecēm, kuras teicās nokļuvušas grūtas no frančiem, uzšķērda sānus un nogalēja viņu nedzimušos bērnus (Ptol. 24, 1; Mart. p. 422; Mart. p. 424).

69 Par 50 tūkstoš saracēņu un 30 tūkstoš tatāru bojā eju

Tajā pat laikā Austrumu tatāri nogalināja vairāk kā piecdesmit tūkstošus saracēņus, taču sultāns, atguvis spēkus un drosmi, uzbruka tatāriem, izdzināja viņus, bet 30 tūkstošus nokāva (Mart. p. 426).

70 Par brāli Burhardu, devīto Vācu nama ordeņa lielmestru

Tajā laikā valdīja brālis Burhards no Švandenas, devītais Vācu nama ordeņa lielmestrs. Nezinu, kas viņu bija pamudinājis, bet tajā laikā, kad vajadzēja doties aizsargāt svēto zemi, viņš, palūdzis atļauju un to saņēmis, novilkā Vācu ordeņa apmetni un uzvilka hospitāliešu ordeņa abītu, kuru valkādam vēlāk arī nomira.

71 Par Honoriju IV, pāvestu, un karali Rūdolfu, par karmelītu ordeņa apstiprināšanu un svētā Augustīna ordeņa ievērojamo darbību, kad tas gādāja jaunu mestru

Tā Kunga 1285. gadā valdīja Honorijs IV, pāvests, un Rūdolfs, Romas karalis. Šis pāvests apstiprināja karmelītu ordeni, par kuru Lionas sinode nebija nekā nolēmusi, bet karmelīti rupjos kreklus nomainīja ar baltām abītām. Tajā pat laikā Parīzē aktīvi darbojās augustīniešu ordenis, kad tas gādāja jaunu mestru (Ptol. 24, 13; Mart. p. 432; Ptol. 24, 14).

72 Par brāli Egidiju, svētā Augustīna ordeņa lielo skolotāju, un par viņa nāvi

Tajā laikā tika slavēts mestrs Egidijs, lielais augustīniešu ordeņa skolotājs, vēlākā Bonifācija VIII, pāvesta, iecelts par Berijas arhibīskapu (Ptol. 24, 14), viņš mira Aviņjonā, kad tur apmetās Romas kūrīja, Jāņa XXII, pāvesta, laikā, tā Kunga 1316. gada 1. janvārī, bet apglabāts Parīzē /kopā/ ar citiem sava ordeņa brāļiem.

73 Par to, kā gāja bojā Konrads, Vācijas mācītājs, pārcēlies uz Lietuvu, lai atgrieztu elku pielūdzējus

Tā Kunga 1285. gadā Konrads, Vācijas mācītājs, pārcēlās uz Lietuvas zemi atgriezt elku pielūdzējus. Kad viņš tur nodzīvoja deviņus gadus, lietuvieši viņu noslepavoja. Tajā vietā, kur viņu nokāva, vēlāk bieži varēja ieraudzīt degam sveces.

74 Par Nikolaju IV, pāvestu, un karali Rūdolfu, un par Tripoles pilsētas sagraušanu

Tā Kunga 1288. gadā valdīja Nikolajs IV, pāvests, piederošs mazāko brāļu ordenim, un Rūdolfs, Romas karalis. Šī pāvesta otrajā gadā tika sagrauta Tripole, bet tur dzīvojošie kristīgie sagūstīti vai nogalināti (Ptol. 24, 20; Mart. p. 432; Mart. p. 421).

75 Par kādu Lītihas bīskapijas meiteni, kura vairāk kā 30 gadus dzīvoja bez ēšanas un dzeršanas

Tajā laikā Vācijā, Lītihas /Lježas/ bīskapijā, ciemā, sauktā Erkele, kāda meitene sadomāja dzīvot bez ēšanas, bez dzeršanas, un tā viņa nodzīvoja vairāk kā 30 gadus. Tajā dienā, kad pieņemamas dieva miesas, šī ciema mācītājs viņai deva

neiesvētītu plācenīti, taču viņa nekādi to nevarēja norīt, tādēļ, to atņēmis, deva viņai veltītu ostiju, kuru tūlīt pat norija, bet viņš no tā saprata, ka viņa materiālu barību nekādā veidā nespēj pieņemt.

76 Par kauju netālu no Ķelnes, pie Vurungenas ciema

Tajā laikā netālu no Ķelnes, pie Vurungenas ciema, sākās kauja, kurā Jānis, Brabantas valdnieks, uzvarēja Zigfrīdu no Runkeles, Ķelnes arhibīskapu; neskaitot vienkāršos karavīrus, abas puses zaudēja 1300 dižciltīgu kritušo.

77 Par Akonas pilsētas sagraušanu

Tā Kunga 1290. gadā, jaunavas Potencianas dienā, tas ir 19. maijā, sultāns sagrāva Akonas pilsētu un sagūstīja un apkāva bezgala daudz kristīgo (Mart. p. 421; Ptol. 24, 23, 24).

Ievērosim, ka ap 600. gadu, tajā laikā, kad mira Muhameds, imperators Heraklijs devās karā pret Hosrovu, persu karali, viņu uzvarēja, bet tā Kunga krusta daļu, kuru bija paņēmis no tā Kunga tempļa, atgādāja atpakaļ, atjaunoja dieva baznīcas un sakārtoja svēto zemi, kuru tas bija nopostījis.

78 Par svētās zemes lietām

Neilgu laiku pēc tam, kad imperators Heraklijs devās uz svēto zemi, kāds arābu valdnieks, vārdā Omars, trešais Muhameda karalistes mantinieks, nežēlīgi iebruka svētajā zemē un to visu ieņēma, un tā kristīgajiem, dzīvojošiem svētajā Jeruzālemes pilsētā un tuvākajās zemēs, 490 gadus uzglūn mocoši smags neticīgo un cietsirdīgo varas jūgs. Beidzot valdnieks, ilgāku laiku kaitināts, sajuta sirdī līdzjūtību, redzēdams savu ļaužu bēdas, un paaicināja no Francijas karalistes kādu nabadzīgu un dievbijīgu cilvēku, kurš dzīvoja Amjenas bīskapijā no visiem nošķīries, tādēļ viņu sauca par Pēteri Vientuļnieku, mudinādams viņu apmeklēt tā Kunga kapu un citas svētas vietas. Viņš, atceļojis uz svēto pilsētu, ieraudzīja, ka saprātīgais vīrs Simeons, pilsētas patriarhs, kopā ar saviem apakšniekiem kā nicināms vergs, kritis vispārīgā bezcerībā, cieta bezgalīgus spaidus; būdams krietns cilvēks, ļoti juzdams līdzīgi citiem un no visas sirds mīlēdams apspiestos, viņš stipri noskuma un iežēlojās, viens pats nepārtraukti apsvērdams, vai nevarētu vienādi vai otrādi palīdzēt nomāktajiem. Kad kādu nakti viņš tā Kunga augšāmcelšanās svētkos baznīcā lūdza dievu un, no ilgā nomoda noguris, iesnaudās uz baznīcas grīdas, sapnī viņam parādījās mūsu Kungs Jēzus Kristus, uzdodams ceļot pie viņa svētības pāvesta un Rietumu valdniekiem svētās zemes atbrīvošanas jautājumā. Dievišķās izpausmes iedrošināts un iededzies karstā ticības mīlestībā, viņš ar iepriekš minētā patriarha Simeona un citu ticīgo, dzīvojošu Jeruzālemē, vēstulēm vispirms devās pie viņa svētības pāvesta Urbona II, kurš viņu laipni pieņēma, izbraucis cauri Itālijai un pārcēlies pāri Alpiem, centīgi mudinādams un visādi stimulēdams (redzams, jābūt tādām gudram cilvēkam, protošam gan darīt, gan runāt) kā Austrumu, tā Rietumu valdniekus, kā arī zemāko kārtu ļaudis visus bez izņēmuma droši uzņemties grūto svētceļnieka ceļojumu uz Jeruzālemi, tam Kungam palīdzot, bet viņa sūtnim ar savām runām sagādājot /krusta kara dalībniekiem/ visvisādus iepriecinājumus. Neilgu laiku pēc tam viņa svētība pāvests Urbons, izvadījis minēto Pēteri uz Franciju, sasauca kopsapulci, kurā, apsollījis par šādu krietnu un patīkamu svētceļnieka gājienu visu grēku atlaišanu, pamatīgi izklāstīja visiem, kurus svētais gars mudināja atriebt par krustā sistā brūcēm

un atbrīvot svēto zemi, kādu postu un kādus spaidus pieredz ticīgie, dzīvojošie svētajā zemē, kā tie netīrie suņi apgāna un piemēslo tā Kunga kapu un citas svētas vietas. Un dieva vārdu sēkla krita labā un mēslo tā zemē, un deva tā bagātu ražu, jo baznīcu bīskapi un prelāti, karaļi, kņazi, grāfi, baroni un citi dižciltīgie un to ļaudis izrotāja savus plecus ar atpestošo krusta zīmi, dodami tam Kungam solījumu doties svētceļojumā. Tā nu tā Kunga 1096. gadā iepriekš minētais Pēteris ar krusta kara dalībniekiem un ļoti daudziem vāciešiem pārcēlās pār Helesponta jūru un ieņēma pilsētu, kuru šodien saucas Svētā Jura roka, bez tam, Antiohijas pilsētu un svēto Jeruzālemes pilsētu, bet pēc kāda laika citi tur ieradušies svētceļnieki ieņēma daudzas citas, likās, neieņemamas pilsētas un pilis, atbrīvodami tās no neticīgo rokām; tā svētajā Jeruzālemes pilsētā tika iecelts patriarhs, kuram bija padoti četri arhibīskapi, proti: Tīras ar četriem sufraganiem, Cezarejas – ar vienu, Nācaretes – ar vienu un Petras – ar vienu sufraganu. Radās neparasti daudz baznīcu koleģiātu, svinīgu solījumu devušu mūku klosteru, citādu vīriešu klosteru, vientuļnieku lūgšanas namu, stingru noteikumu sieviešu klosteru. Jeruzālemē dzīvoja karalis, kurš pie sevīm turēja daudz kņazu, grāfu un kungu. Lūk, kas varētu saskaitīt brīnumainos un diženos tā Kunga darbus, kurus viņam labpatikās izvēlēties, kurus viņš veica par godu sev un mums par labu. “Un dievs redzēja visu, ko bija paveicis, un bija ļoti labi”, un nebija nekā tāda, ko būtu slikti izdarījis. Viņš necieta tikai nelietīgus grēkus, viņš tikai tos vajāja un izpirka. Tādēļ arī tas, kurš sešas dienas ar vienu vārdu visu radīja, ilgāk kā 33 gadus pasaulē pūlējās, jo vēlējās izpirkt grēkus. Tā arī viena vienīgā lieta, kura viņam nepatika, kura ievainoja viņa diženumu, kura modināja viņā – tāda maiga un žēlsirdīga – bardzību, tā ir tā lieta, kura no eņģeļa rada velnu, no brīvā – vergu, no veselā – vārguli un nīkuli, no laimīgā – nabagu, no pilsoņa – nomāktu trimdinieku, no dieva dēla – velna dēlu, tā ir tā lieta, kura nekad nepaliek bez soda. Tādēļ, izsvēris grēkus netikumīgajiem cilvēkiem, kuri visādi pieķēzīja ar ļaundarbām svēto zemi, viņš, viņu uzskūdīts, kļuva nežēlīgs, tas, kurš no dzimšanas ir mīls un maigs. Tādēļ viņi krita savu kaimiņu apsmieklā, bet viņu ienaidnieki ņirgājās par viņiem acu priekšā. Viņu cītara kļuva skumja, bet viņu drosme pārvērtās putekļos. Tautu valdniece kļuva it kā atraitne, zemju pārvaldītāja pārvērtās par vergu darbu darītāju. Tieši tā nu dievs sodīja savu tautu un noniecināja viņas iedzimtību. Tā viņas ienaidnieki guva virsroku, bet viņi tika pazemoti, jo viņu ienaidnieki sagrāba ne tikai apsolīto zemi, bet gandrīz visus apgabalus, pilsētas un cietokšņus no pat Ēģiptes zemes pierobežas līdz Mezopotāmijai vairāk nekā divdesmit dienu ceļa posmā, bez tam, daudz citu pilsētu un cietokšņu jūras piekrastē. Pēc tam daudz karaļi un kņazi, atmaršējuši ar neskaitāmu daudzumu karavīru, atņēma atpakaļ svēto zemi, taču atkal to pazaudēja, un tā viņa tā Kunga 1250. gadā sāka redzami irt, līdz kamēr tā paša Kunga 1290. gadā pagāni līdz pamatiem sagrāva Akonas pilsētu, kura vienīgā tur bija palikusi. Ir divejādi šīs pilsētas sagraušanas cēloņi: pirmais, valdnieku nevienprātība, kuri, viņu aizsargādami, neatrada kopīgu valodu, otrs, tas, ka krusta kara dalībnieki, viņa svētības pāvesta atsūtīti palīgā, pazaudēja veselo saprātu un nepārtrauktās sacelšanās un sazvērestības grāva savu spēku.

Tā nu tu, ai svētā apsolītā zeme, dieva iemīlētā un svēto eņģeļu pagodinātā, visas pasaules apbrīnu izsaukusī, tā Kunga izraudzītā un izdalītā, jo ar tevīm viņš uzskatāmi greznoja savu uzturēšanos, bet ar tavu mums svētā žēlastībā sniegto atbrīvošanu gribēja izpirkt cilvēku dzimumu, paliki novārtā atstāta un bēdu nomākta. “Tas Kungs ir kļuvis gluži kā ienaidnieks, izpostīja visas tavas sienas, sagrāva tavus

cietokšņus, viņš iznīcināja tavu pajumti kā dārzu, sagrāva tavu mītni, lika aizmirst svētkus un svētās dienas, pakļāva nicinājumam un savai dedzīgajai bardzībai karaļus un priesterus”. Visi tavi apspiedēji uzbruka tev, nokļuvušai postā, bet “tu raudādama raudi naktī, un asaras uz taviem vaigiem, starp visiem taviem mīļotajiem nav, kas tevi iepriecinātu”.

80 Svētā zeme mudina kristīgos to atbrīvot

Lūdzos – sadzirdiet, visas kristīgās tautas, un ieraugiet sāpes, kuras ciest esmu pamesta, paturiet prātā, kas ar manīm notika, paskatieties un apjēdziet, ka esmu noniecināta, ķerieties pie ieročiem un vairogiem un ceļieties man palīdzēt, metiet šķēpu, mērķējot tiem, kuri mani vajāja, izraujiet mani, posta pilnu un pamestu, un atbrīvojiet no grēcinieku rokām.

81 Par Celestīnu V, pāvestu, un karali Ādolfu no Nasavas

Tā Kunga 1294. gadā valdīja Celestīns V, pāvests, un Ādolfs no Nasavas, Romas karalis (Ptol. 24, 27, 29; Mart. p. 433).

82 Par Bonifāciju VIII, pāvestu, un karali Ādolfu

Tā Kunga 1295. gadā valdīja Bonifācijs VIII, pāvests, un Ādolfs, Romas karalis (Ptol. pielik. p. 1217; Mart. p. 435).

83 Par svētā Luija, Francijas karaļa, kanonizēšanu

Tā Kunga 1296. gadā Bonifācijs /VIII/, pāvests, kanonizēja Luiju, Francijas karali (Ptol. Pielik. p. 1217; Mart. p. 436).

84 Par brāli Gotfrīdu no Hohenlohes, Vācu nama ordeņa lielmestru

Tā Kunga 1297. gadā brālis Gotfrīds no Hohenlohes tika ievēlēts par Vācu nama ordeņa lielmestru un vadīja /ordeni/ 13 gadus. Tomēr viņš nav pieskaitāms citiem mestriem, jo 13. gadā atteicās no saviem pienākumiem un atkal tos vieglprātīgi uzņēmās.

85 Par Ādolfa, Romas karaļa, bojāeju

Tā Kunga 1298. gadā Albrehts, Austrijas firsts, nokāva Ādolfu, Romas karali, un mantoja troni (Ptol. piel. p. 1219; Mart. p. 433, 434 u.c.).

86 Par Albrehtu, Romas karali

Tā Kunga 1299. gadā valdīja Bonifācijs VIII, pāvests, un Albrehts, Romas karalis (Ptol. piel. P. 1220; Mart. p. 434).

87 Par 200 tūkstoš saracēņu bojāeju

Tā Kunga 1300. gadā tatāri, dodamies karā no savām mājām, uzbruka saracēņiem vispirms Kapadokijā, pēc tam Seleukijas jeb Antiohijas zemē, vēlāk Lielajā un Mazajā Armēnijā, bet pēc tam visā apsolītajā zemē, Damaskā un Gazā līdz pat Ēģiptes pierobežai un visās tajās zemēs nogalināja vairāk nekā 200 tūkstošus saracēņu (Ptol piel. P. 1220).

88 Par jubilejas gada indulgenci

Tajā pašā gadā bija jubileja, un viņa svētība Bonifācijs, pāvests, deva pilnīgu grēku atlaišanu ikvienam, kas apmeklēja svētā Pētera un Pāvila, apustuļu, sliekšņus (Ptol. piel. p. 1220; Mart. p. 437).

89 Par komētu

Tā Kunga 1301. gada septembra mēnesī vakaros, skorpiona zvaigznājā, kurš ir Marsa saimē, parādījās komēta, pagriežusi asti reizēm pret austrumiem, bet reizēm pret dienvidiem un parādīdamās vēlu (Ptol. Piel. p. 1221; Mart. p. 437).

90 Par Ungārijas karaļa nāvi un par Kārli, viņa pēcteci

Tajā laikā nomira Andrejs, Ungārijas karalis, un pēc ilgām ķildām starp Čehijas karali un Austrijas firstu Ungārijas troni ieguva Kārlis Āmurs (Ptol. piel. p. 1221).

91 Par Albrehta, Romas karaļa, karu ar Bavārijas firstu un Maincas un Ķelnes arhibīskapiem

Tajā pašā gadā Albrehts, Romas karalis, uzvarēja karā pret Bavārijas firstu un Maincas un Ķelnes arhibīskapiem (Ptol. piel. p. 1221).

92 Par kādu vissvētās jaunavas brīnumu

Tā Kunga 1302. gadā Perudžā, Itālijā, nocirta galvu kādam laupītājam, kurš pazemīgi godājis jaunavu Mariju, bet viņa galva, jau atcirsta no ķermeņa, iekliedzās skaļā balsī: “Atvediet man mācītāju, jo vissvētā Marija, kaut gan katru dienu lūgšanās esmu viņai lūdzis, neļauj man nomirt, kamēr nebūšu izsūdzējis visus savus grēkus”. Tā arī notika.

93 Par Bonifācija, pāvesta, un Filipa, Francijas karaļa, nesaskaņām

Tajā pašā gadā sākās nesaskaņas starp Bonifāciju, pāvestu, un Filipu, Francijas karali. Redzi, pāvests noteica, ka gan pasaulīgās, gan garīgās Francijas karalistes lietas ir tieši pakļautas apustuliskajam krēslam, un nosūtīja pāvesta padotības reskriptu ar bulu Francijas karalim, norādīdams, ka tas, kas apgalvo pretējo, ir ērētiķis. Šis reskripts Parīzē, karaļa pili, tika izlasīts un sadedzināts daudzu garīdznieku un pasaulīgo cilvēku acu priekšā. Karalis pasludināja 15 apsūdzības pāvestam un griezās pie nākošā koncila vai pāvesta. Tomēr pāvests Romas koncilā par šīm apsūdzībām attaisnojās (Ptol. p. 1221 u.c.; Mart. p. 438).

Tā paša gada jūlija mēnesī Flandrijas iedzīvotāji sacēlās pret Francijas karali un, devušies kaujā, nokāva trīs tūkstošus franču grāfu, baronu un dižciltīgo (Ptol. p. 1222).

Tā Kunga 1303. gadā Bonifācijs, pāvests, pasludināja Albrehtu, Romas karali, par imperatoru un viņam atdeva pārvaldīšanai Francijas karalisti, taču vēlāk to atsauca Klemenss V, pāvests (Ptol. p. 1222, 1227; Mart. p. 438, 442).

Tajā pašā gadā notika smaga franču un flāmu kauja, kurā abas puses zaudēja ļoti daudz kritušo (Ptol. p. 1223).

95 Par Bonifācija, pāvesta, apcietināšanu un mantas izputināšanu

Tā paša gada septembra mēneša sākumā Anānijā, taisni savā dzimtenē, pāvests Bonifācijs tika ieslodzīts /cietumā/, bet visa baznīcas manta izvazāta. Taču pēc kāda laika šīs pilsētas iedzīvotāji viņu atbrīvoja, pavādīja uz Romu un iecēla atpakaļ svētā Pētera tronī, bet pēc neilga laika viņš arī nomira (Mart. p. 438; Ptol. p. 1223).

96 Par Benediktu XI, pāvestu, un Albrehtu, karali

Tā Kunga 1303. gadā valdīja Benedikts XI, pāvests, brāļu sprediķotāju ordeņa mūks, un Albrehts, Romas karalis (Mart. p. 440; Ptol. p. 1224).

97 Par plūdiem

Tā Kunga 1304. gadā, ap Ziemassvētkiem, tā pārplūda ūdens, ka ļaudis domāja, ka ies bojā plūdus. Parīzē sagruva abi divi tilti, no kuriem ne zīmes nepalika, citas provinces arī cieta šausmīgus zaudējumus.

98 Par Klemensu V, pāvestu, un karali Albrehtu

Tā Kunga 1305. gadā valdīja Klemenss V, pāvests, un Albrehts, Romas karalis (Mart. p. 441; Ptol. p. 1226).

99 Par to, kā nokrita pāvests un viņa kronis, bet siena nospieda ļoti daudz cilvēku

Kad šis pāvests Klemenss pēc savas kronēšanas svētā Mārtiņa oktāvas laikā /18. novembrī/ devās lejā no svētā Justa baznīcas, kura ir kalnā pie Lionas, izgruva mūra siena un nospieda daudz cilvēku, bet Britānijas valdnieks, kurš veda pāvesta zirgu, arī te gāja bojā. Kārlis, Francijas karaļa brālis tika smagi ievainots, cieta arī pāvests. Redzi, viņa zirgs paklupa, viņam uzkrita akmens, bet viņam no galvas nolidoja kronis, no kura izkrita un pazuda dārgakmens rubīns, kas bija iestiprināts viņa kroņa virsotnē un maksājais milzums naudas, bet tas parādīja, kāda būs viņa nākotne (Mart. p. 441; Ptol. p. 1226).

100 Par to, kā tika nopirkta Dinamindes pils

Tā Kunga 1305. gadā, nākošajā dienā pēc svētā Jēkaba, apustuļa /26. jūlijā/, Livonijas vācu ordeņa brāļi, likumīgi pērkot, ieguva sev Dinamindes pili.

101 Par svētā Ruprehta brīnumiem Karaļaučos

Tā Kunga 1306. gadā Prūsijā, Karaļauču pilī, tas kungs sāka darīt brīnumus pie svētā Ruprehta relikvijām, kur izveseļojās no visādām kaitēm daudz cilvēku, suņu un vilcējlopu.

102 Par Vaclava, Čehijas karaļa, nāvi un viņa troņa nonākšanu svešās rokās

Tā Kunga 1306. gadā mira Vaclavs, Čehijas karalis, bet viņa dēls bija kronēts par karali Budā, taču tai pašā gadā viņu noslepkavoja kāds viņa bruņinieks (Ptol. p. 1227), tā Čehijas tronis, kuram nebija mantinieku, nonāca svešās rokās, jo Romas karalis Albrehts minētajā tronī iecēla savu dēlu.

103 Par to, kā hospitālieši ieņēma Rodosas salu

Tajā pašā gadā hospitālieši ieņēma Rodosas salu, kurā dzīvoja turki, un 5 citas salas (Mart. p. 442).

104 Par Albrehta, Romas karaļa noslepkažošanu

Tā Kunga 1308. gadā, svētā Filipa un Jēkaba dienā /1. maijā/, Albrehtu, Romas karali, noslepkavoja firsts Jānis, saukts Anlants, viņa mazdēls, kuram bija atņēmis Austrijas firsta valsti, kaut gan viņš bija likumīgs mantinieks.

105 Par Henrika, Luksemburgas grāfa, ievēlēšanu par Romas karali

Tajā pašā gadā, svētās Katrīnas dienā /25. novembrī/, Vācijas valdnieki elektori vienprātīgi ievēlēja Henriku, Luksemburgas grāfu, par Romas karali (Mart. p. 444; Ptol. p. 1230).

106 Par viņa kronēšanu Ahenē

Tā Kunga 1309. gadā šo ievēlēto kronēja Ahenē trīskungu dienā /6. janvārī/ (Mart. p. 444; Ptol. loc. cit.).

107 Par viņa kronēšanu pie Milanas

Tā Kunga 1311. gadā, trīskungu dienā, Henriku, Romas karali, pie Milanas kronēja ar dzelzs kroni (Ptol. p. 1234; Mart. p. 446).

108 Par to, kā tatāri nokāva 10 tūkstoš saraceņu jātnieku

Tajā pašā gadā tatāri ar armēņiem un gruzīņiem nogāja uz Sīriju un Palestīnu un, izdzinuši sultānu, nokāva vairāk nekā 10 tūkstoš jātnieku (Ptol. p. 1235).

Tā Kunga 1312. gadā, 22. martā, imperatora Henrika VII laikā, Klemenss V, pāvests, Vīnes sinodē nolēma – kat gan tas nebija galīgais spriedums, bet apustuliskā krēsla sagatavošanās darbība – likvidēt templeišu ordeni, dibinātu tā Kunga 1112. gadā, pāvesta Paskāla II un imperatora Henrika V laikā (Mart. p. 445; Ptol. p. 1236).

110 Par karaļa Henrika kronēšanu par imperatoru

Tajā gadā Henriks VII, Romas karalis, Romā, Laterānas baznīcā, tika kronēts par imperatoru 62 gadus pēc imperatora Fridriha II nāves (Mart. p. 447; Ptol. p. 1238).

111 Par svētā Pētera, kādreizējā Celestīna V, pāvesta, kanonizēšanu

Tā Kunga 1313. gadā, 5. maijā, pāvests Klemenss V kanonizēja svēto Pēteri grēku atzinēju, kādreizējo pāvestu Celestīnu V, un pavēlēja viņu godāt 14. jūnijā (Mart. p. 446; Ptol. p. 1240).

112 Par komētu

Tajā pašā gadā, ap svēto Juri /23. aprīlī/, parādījās komēta, kura vakaros 10 dienas vērsa asti pret Itāliju.

113 Par Henrika, imperatora, nāvi

Tajā pašā gadā, Baltrameja dienā /24. augustā/, Sjēnas grāfistē nomira imperators Henriks, bet apglabāts viņš Pizā. 10 dienas, kad rādījās komēta, nozīmēja 10 dienas, kuras imperators vārga pirms savas nāves (Ptol. p. 1240; Mart. p. 449).

114 Par siļķu nozvejas samazināšanos Prūsijā

Tajā gadā Prūsijas zemē daudz mazāk tika noķerts siļķu, kuru tur bija pārpilnība no neatminamiem laikiem.

115 Par trīs saules stariem un kolēģijas sašķelšanos

Tā Kunga 1314. gadā, 1. martā, pie Karpantras, kur tad bija Romas kūrija, ap astoņiem parādījās trīs saules, viena kā parasti – austrumos, divas - dienvidos; viena rinķoja kā parasti, otra – pretēji, ne kā dabas radītā; viņas ilgi stāvēja debesīs, bet ikviena lēja savus starus. Tā arī bija zīme un pazīme, kas rādīja, ka mirs pāvests, bet pēc viņa nāves sašķelsies kolēģija. Tomēr šī šķelšanās ievilkās divus gadus un četrus mēnešus, līdz kamēr kardināli vienojās par nākošā pāvesta ievēlēšanu. Pēc Komestora ziņām līdzīgas zīmes tāpat rādījušās arī tajā gadā, kad miris Jūlijs Cēzars, bet pēc viņa nāves sašķēlās senāts (Ptol. p. 1241).

116 Par pāvesta nāvi

Tā paša gada 20. aprīlī, paejot gadam no tās dienas, kad sāka rādīties komēta, nomira pāvests Klemenss (Ptol. p. 1242).

117 Par to, kā nesaskaņu dēļ Ludviks no Bavārijas un Fridrihs, Austrijas firsts, tika ievēlēti par Romas karaļiem

Tā paša gada 21. oktobrī Ludviks no Bavārijas un Fridrihs, Austrijas firsts, nesaskaņu dēļ vienā laikā tika ievēlēti par Romas karaļiem tad, kad apustuliskais krēsls 28 mēnešus bija neaizņemts, bet šo abu ķilda ilga līdz tā Kunga 1322. gadam, kamēr Ludviks, Bavārijas firsts, pēc ļoti daudziem kariem, kas norisinājaās starp abiem, svētā Miķeļa priekšvakarā /28. septembrī/ kaujā sagūstīja Fridrihu, Austrijas firstu, un turēja apcietinātu divus gadus. Pēc tam abi divi izlīga.

118 Par pāvestu Jāni XII un ievēlētajiem /karaļiem/

Tā Kunga 1316. gadā valdīja Jānis XXII, pāvests, un šie divi nesaskaņu dēļ ievēlētie karaļi.

119 Par svētā Ludvika, Sicīlijas karaļa Roberta brāļa, kanonizēšanu

Tā Kunga 1317. gadā Jānis, pāvests, kanonizēja svēto Ludviku, Sicīlijas karaļa Roberta brāli no mazāko brāļu ordeņa, un pavēlēja svētīt viņa dzimšanu piektajā dienā pēc zāļu dienas (Mart. p. 449).

120 Par spītālīgo dedzināšanu Francijā

Tā Kunga 1320. gadā Francijā tika dedzināti spītālīgie. Lūk, izplatījās valodas, ka viņi indē ūdeni, bet no tā mira daudz cilvēku un mājlopu.

121 Par kādu brīnumu

Tā Kunga 1321. gadā Slāvijas zemēs trīs vīri, apsūdzēti indēšanā, tika iemesti verdošā ūdenī, divi no viņiem tūliņ mokās nomira, bet trešais izbēga nāves, jo bija nevainīgs.

122 Par kāda puisēna piecelšanos no mirušajiem Brandenburgas pilī Prūsijas zemē

Tā Kunga 1322. gadā Prūsijas zemē, Brandenburgas pilī, dzīvoja Toms, Hertviga no Pokarvjiem dēls, kurš, sagaidījis četrus gadus, nomira un atdzīvojās, pateicoties tā Kunga krusta atlūzai, kuru kādreiz te bija atgādājis brālis Flekenšteins no Reinas novada, bet brālis Gebhards no Mansfeldas vienreiz iemeta ugunī, no kurienes tā izlēkusi daudzu cilvēku acu priekšā, parādīdama, ka ir īsta krusta, kurā karājies Kristus, atlūza.

123 Par asinslāsēm, kas pilējušas no maizes Kristburgas pilī Prūsijas zemē

Tā Kunga 1324. gadā, kad ratnieks Andrejs reiz bija viesībās Prūsijas zemes Kristburgas pilī, no maizes, kuru krāsoja alū, sāka pilēt asins lāses, bet galda biedri, domādami, ka šīs lāses no kādas brūces, vērīgi aplūkoja viņam gan muti, gan seju, gan rokas, bet neatrada pat brūces pēdas, tādēļ visi ļoti par šo notikumu brīnījās.

124 Par to, kā Itālijā gāja bojā daudz tūkstošu gvelfu

Tā Kunga 1325. gadā Itālijā gibelīni nogalināja daudz tūkstošu gvelfu.

125 Par Ungārijas zemes postīšanu un 30 tūkstoš tatāru bojāeju

Tā Kunga 1326. gadā Ungārijas karalis nokāva 30 tūkstošus tatāru, kuru karaspēks postīja viņa karalisti.

126 [Tā Kunga 1382. gadā nomira brālis Vinrihs.]

Pētera no Dusburgas pirmās hronikas
b e i g a s.

P A P I L D I N Ā J U M S

1 Par evaņģeliju: iesākumā bija vārds

Tajā pašā gadā brālis Verners, lielmeistrs, ģenerālajā kapitulā nolēma, ka par godu un slavu mūsu kunga Jēzus Kristus dzimšanai mācītājiem pēc pusdienas masas katru dienu jālasa evaņģēlijā: “Iesākumā bija vārds” ar rindiņu: “Parādi mums, Kungs, savu žēlastību” un kolekti: “Vispēcīgais mūžīgais dievs, virzi mūsu rīcību, kā tev patīk”, bet teikdami: “Un vārds kļuva miesa”, brāļiem jākrīt ceļos un jāstāv uz ceļiem līdz kolektes beigām.

2 Par Morungenas pils uzcelšanu

Tā Kunga 1327. gadā brālis Hermanis, Elbingas komtūrs un lielais Ordeņa , netālu no Zalfeldes pilsētas uzcēla jau minēto pilsētu, sauktu Morungena, guvušu vārdu no ezera, kura krastā tā arī tika izvietota.

3 Par Kristmēmeles pils sagraušanu

1328. gadā Prūsijas brāļiem tika pārdota Klaipēdas pils, kuru Livonijas brāļi uzcēla tā Kunga 1252. gadā un kura viņu varā bija līdz šai dienai. Bez tam, svētā Pētera savažošanas dienā /1. augustā/ tika pamesta Kristmēmeles pils, kuru bija uzcēlis brālis Kārlis, mestrs.

4 Par to, kā jau iepriekš tika pareģota šī sagraušana

Ka šī pils tiks sagrauta, jau iepriekš rādīja attiecīgs pareģojums. Tā Kunga 1327. gadā, tajā pašā gadalaikā, kurā nākošajā gadā tika tā sagrauta, trīs šīs pils brāļi krēslā stāvēja pils reflektorijā tādā brīdī, kad tikko viena zvaigzne te bija parādījusies, un redzēja ziemeļu pusē kādu zvaigzni, kura, pārtraukusi kustību pa ceļu, kuru tai noteikusi daba, ātri paripoja atpakaļ vairāk nekā simts soļus, tur apstājās un vairs neatgriezās, kaut gan šie brāļi arī ilgi gaidīja tās atgriešanos.

5 V ē l p a r t o p a š u

Tā Kunga 1328. gadā nekur citur, bet šajā pilī tik šausmīgi drebēja zeme, ka draudēja briesmas, ka var sagrūt augstākas celtnes, bet tie, kuri bija celtnēs, jau gatavojās, bēgdami no nāves, lēkt zemē.

6 P a r G r o d ņ a s p i l s n o v a d a n o p o s t ī š a n u

Tajā gadā 60 brāļu un pulciņš vīru no Prūsijas devās uz Grodņas pili, taču, pārliecinājušies, ka tie ir brīdināti, nosūtīja 400 vīrus, kuri iebruka šīs pils novados, laupīja tos un atgriezās tur, kur stāvēja brāļu karaspēks. Citā dienā, kad lietuvieši, domādami, ka brāļi būs aizgājuši uz savu zemi, gāja uz saviem laukiem, brāļi ar visu savu karaspēku uzkrita mūsu minētajai zemei un vairāk nekā sešas jūdzes to nopostīja, dedzinādami un laupīdami. Bez tam, daudzi šīs pils dižciltīgie, ap 94 cilvēki, ar visu savu mantu un saimi pievienojās brāļiem un, ieradušies Prūsijā, pieņēma kristīšanas žēlastību.

7 P a r p r i e k š p i l s n o p o s t ī š a n u

Tajā pat gadā Ragaines brāļi ar 80 vīriem uzbruka priekšpilij un stājās cīņā ar Pūtves pils iedzīvotājiem, pie kuriem iepriekšējā vakarā bija ieradušies viesos 200 vīri, kaut gan brāļi nekā nezināja. Iebruka no rīta, agrā rītausmā, kad pils iedzīvotāji vēl atpūtās savās guļvietās, negaidīti viņiem uzbruka, apkāva vīrus, sievietes un bērņus, visus tos, kuri nevarēja aizbēgt, bet pēc tam nodedzināja arī priekšpili.

8 P a r A u k a i m e s p r i e k š p i l s n o d e d z i n ā š a n u

Neilgu laiku pēc tam tie paši Ragaines brāļi ar saviem padotajiem uzbruka, pils iemītniekiem guļot, Aukaimes priekšpilij un to līdz pamtiem nodedzināja, nerēķinot 4 vīrus, bijušus pilī, un saujiņu aizbēgušo, visi citi gāja bojā vai nu ugunī, vai no zobena kopā ar sievietēm, bērņiem, liellopiem un sīklopiem.

9 P a r M e d v e g a l e s p i l s i e d z ī v o t ā j i e m

Tā Kunga 1329. gadā uz Prūsijas zemi atnāca Jānis no Luksemburgas, Čehijas karalis, ar savas karalistes dižciltīgajiem, ar Silēzijas kņazu no Falkenbergas, ar Leiningenas, Etingenas, Nojenāras, Vilnauas, Hanauas, Virtsenbergas, Šaumburgas, Falkenšteinas grāfiem un Krepenas, Gēras, Bergas, Rotenšteinas, Damisas, Kotbusas, Meisenes valdniekiem un Donas burgrāfu un ar ļoti daudziem Vācijas un Anglijas karalistes dižciltīgajiem. Ar tiem visiem devās uz Lietuvu brālis Verners, 200 brāļu un 18 tūkstoš karavīru, neskaitot kājniekus, un sveču dienas priekšvakarā /1. februārī/ aplenca Megvegales pili, kura pēc ilgas cīņas padevās kristīgo ticībai, bet seši tūkstoši

šis pils ļaužu tika tā Kunga vārdā nokristīti, taču pēc neilga laika viņi atkrita no kristietības.

10

Par Kulmas zemes nopostīšanu

Tajā pat gadā un tajā pašā dienā, kad tā notika /1. februārī/, Lokietka, Polijas karalis, izdarīja ļaundarību, kuru sen bija iecerējis: neņemdamas vērā miera līgumu, kuru bija noslēdzis ar Čehijas karali un mestru, viņš ar 6 tūkstošiem karavīru viltīgi iebruka Kulmas zemē un postīja to 5 dienas un 5 naktis, dedzinādams un laupīdams. Lūk, kāda pārsteidzoša un šausmīga ļaundarība! Šis karalis nesen bija kņazs, pavisam nesen apustuliskais krēsls viņu paaugstināja par karali, cerot, ka tādēļ viņš centīgi, uzticīgi un apņēmīgi cīnīsies par svēto baznīcu, ticību un ticīgajiem. Taču viņš tagad ne tikai neaizsargāja ticīgo kopienu, bet pretēji – cietsirdīgi uzbruka tiem, kas to aizsargāja. Vēl sliktāk bija tas, ka viņš izlēma izdarīt ļaundarību, par kuru jau esam runājuši, tad, kad Čehijas karalis, mestrs un viņu karaspēks cīnījās ar neticīgajiem un atrieba par krustā sistā Kunga ciešanām.

11

Par to, kā jau iepriekš bija pareģots šis karš

Tā Kunga 1329. gadā, pēdējās janvāra mēneša dienās naktī pirms sveču dienas, kāds prūsis, sargājot Girdavas pili, izdzirda dunoņu un ieraudzīja zibeņošanu, bet pēc tam ieraudzīja gaisā ļoti daudz vīru, kuriem mirdzēja no makstīm izvilktie zobeni, pēc tam ieraudzīja spilgtu gaismu četrās zemes pusēs, bet gaismas vidū – mirdzošu krustu, kurš stiepās augšup, vispirms parādījies, aizstiepās uz austrumiem, pēc tam apakšējais lēnām aizstiepās uz rietumiem, pēc tam labā puses krusts – uz dienvidiem, bet kreisās – uz ziemeļiem. Beidzot uznāca liels virpulis, kurš, visu sagriezis, aiznesa uz austrumiem, uz Lietuvu. Toreiz viss iznīka utt.

12

Par Višogrudas pils sagraušanu

Kaut gan tas kungs Atkārtoto likumu grāmatā saka; “Man ir atriebšana, un es atmaksāšu”, taču Matatijs, pienākot miršanas stundai, teica saviem dēliem: “Atcerieties savu tēvu darbus, kurus viņi savā reizē ir paveikuši, un jūs iegūsit lielu slavu un mūžīgu vārdu”. Nedaudz tālāk viņš piebilst: “... atriebjiet ienaidniekiem par savu tautu. Atmaksājiet saviem ienaidniekiem, ko viņi ir nopelnījuši”. Bet citā vietā, kad gāja bojā tie, kuri atrada nāvi savas lētticības dēļ, jo necīnījās ar ienaidniekiem, kāds vīrs saka citam vīram: “Ja visi darīsim tā, kā darīja mūsu brāļi, un necīnīsimies pret pagāniem par savu dzīvību un saviem likumiem, viņi ātri iznīdēs mūs no zemes”. Mestrs un brāļi, derīgi pamācīti ar šiem un citiem svēto rakstu vēstījumiem, apņēmās, nežēlodami ne izdevumu, ne sevis, aizstāvēties pret mūsu minētā karaļa uzbrukumiem Prūsijas zemei, kura ar bezgalīgu piepūli un milzīgām grūtībām bija izplēsta no neticīgo nagiem un kurā ticības asni laistīti ar ļoti daudz dižciltīgo asinīm. Tādēļ mestrs minētā gada vasarā, sapulcējis lielu karaspēku, nosūtīja to uz Poliju un aplenca Višogrudu, Polijas karaļa pili; tajā dzīvoja grēcīgi, ar ļauniem darbiem plaši pazīstami vīri, kuri nolauņīja pa Vislu garām peldošu kuģu ļaužu mantu, bet viņus pašus sagūstīja vai nogalināja, un ne viens nevarēja no viņiem izglābties, necietis pārestības, bet tā viņi darīja ilgus gadus, smagi pāri darīdami gan brāļiem, gan savējiem; pēc ļoti daudziem uzbrukumiem viņi beidzot strauji iebruka pilī; niknumā apkāva grēciniekus, sliktus vīrus, radījušus viņos īgnumu, vienus paņēma gūstā, bet citus nogalināja, aiz dūsmām nodedzināja līdz pamatiem pili.

Tā paša gada vasarā ieradās cits brāļu karaspēks un nopostīja, dedzinādams un laupīdams, zemes ap Bretas pilsētu. Pēc tam karaspēks devās tālāk un aplenca kādu pili, kuru ielenktie atdeva ar tādu noteikumu, ka varēs ar savu mantu dzīvi no turienes aiziet. Vēlāk šis karaspēks ieradās pie citām divām pilīm un Nakles pils un vienu pēc otras sagrāba šīs trīs pilis, paņēmuši gūstā un nonāvējuši visus cilvēkus, tās pārvērtā pelnos. Pēdējā pilī bija karavadonis, vārdā Henriks, kurš ar vieglu sirdi bija laupījis un nežēlīgi mocījis gan garīdzniekus, gan pasaulīgus cilvēkus, gan mūkus, gan nemūkus un visus citus, kuri gāja garām. Kad viņu brāļi noķēra un kad pajautāja, kādēļ izdarījis tik daudz un šitiek šausmīgas ļaundarības, viņš atbildēja: “Tādēļ, ka neviens netraucēja un neaizliedza”. Lūk, kā tiek mudināti noziegties tie, kuri netiek sodīti par ļauniem darbiem!

Tā Kunga 1330. gadā Markas un Manderšeidas grāfi un Jūlihas grāfa brālis ar ļoti daudziem karavīriem un dižciltīgajiem atnāca no Vācijas uz Prūsijas zemi, bet ziemā ieradās te mestrs un izsūtīja ar viņiem kopā karagājienā 100 brāļus un trīs tūkstošus jātnieku, kuri, iebrukuši Lietuvas zemē, ar uguni nopostīja novadu, sauktu Vaiki, bet tā cilvēki bija jau iepriekš brīdināti, viņi te sagrāba ne visai lielu laupījumu.

Tajā pat gadā Ragaines brāļi ar saviem padotajiem agrā rītausmā, kad lietuvieši vēl gulēja, slepeni iebruka Ģedimina pils priekšpilī un to ar visiem cilvēkiem, sievietēm un bērniem un visiem mājsaimniecības priekšmetiem līdz pamatiem nodedzināja, izņemot 12 vīrus, kuri, aizbēgot no pils, izglābās no nāves sprieduma.

Mūsu jau minētajā gadā, proti 1330., ap lieldienām, kad Rīgas pilsēta gandrīz veselu gadu jau bija aplenkta, mūžīgās (kādreiz visi tā domā) Rīgas pilsētnieku un Livonijas vācu ordeņa brāļu nesaskaņas uz laiku aprima; palielinoties trūcumam un pastiprinoties nesaskaņām, kuras ar bailēm gaidīja ceļamies starp pilsētas pārvaldītāju un vienkāršajiem ļaudīm, pilsētniekiem vajadzēja uzticēt arī sevi, savas ģimenes, arī pilsētu, arī savas brīvības un visas tiesības un privilēģijas brālim Eberhardam no Manheimas, Livonijas zemes mestram, un brāļiem priekš tā, lai viņi visu kārtotu un vadītu, kā viņiem liksies vajadzīgs. Mestrs tikmēr nespēra kāju pilsētā, kamēr tās sienā nebija izlauzta 30 olekšu plata sprauga. Tad viena sieviete teica: “Redzams, ka mestrs stipri resns, ja viņam vajadzīgs tāds caurums un nevar ieiet pa citiem vārtiem kā citi kristīgie”.

Tā paša gada rudenī Lokietka, Polijas karalis, uzbruka Kulmas zemei ar visiem savas karalistes jātniekiem, ar milzums algotņu un ar 8 tūkstošiem karavīru, kurus viņam no savas zemes atsūtīja palīgā Ungārijas karalis, un aplenca Šēnezēes pilsētu

un pili, bet pēc tam pienāca pie Līpes pils, taču nevienu no viņām neieņēma, tikai 10 dienas nomāca šo zemi, visu ko laupīdami un dedzinādami. Beidzot, pietrūkstot pārtikai un noslēdzot kādus nekādus līgumus, viņš atkāpās.

18

P a r k ā d u b r ī n u m u

Šajā karaspēkā bija kāds grāfs mestrs Vilhelms, ungāru karavadonis, kuram naktī, kad viņš atpūtās savā gultā, parādījās vissvētā jaunava un, dusmīgiem vārdiem viņu izbārusi, pateica: “Kādēļ posti manu zemi, bagātīgi aplaistītu kristīgo asinīm? Ja neatkāpsies, zini, ka drīz vien sagaidīsi nelaimīgu nāvi”.

19

P a r d i e v a a t r i e b ī b u

Tajā laikā kad ungāri postīja Kulmas zemi, Ungārijas karalis ar milzīgu karaspēku devās pret kādu karali, viņam pakļautu. Kad viņš iebruka viņa karalistē, tās zemes lauku iedzīvotāji ar zāģiem tā aizzāģēja kokus mežos, pa kuriem ungāriem vajadzēja iet, atgriežoties atpakaļ, lai viens koks krizdams nogāztu otru un tā tālāk. Tādēļ, kad ungāri atgriezdamies iegāja šajā mežā, mūsu jau minētie lauku iedzīvotāji izkustināja kokus, bet tie, gāzdamies viens uz otru no vienas un otras puses, nospieda ļoti daudz ungāru. Tomēr dievs, būdams gan labs, gan iecietīgs, gan žēlsirdīgs, varēdams pacietīgi gaidīt un daudz piedot, pēc pravieša Nahuma tāpat esot “dievs skaudīgs un atriebīgs, tas Kungs ir atriebējs saviem ienaidniekiem, un viņš dusmojas uz saviem ienaidniekiem”. Vai tad varēja tas Kungs pacietīgi un žēlsirdīgi paciest, kad šis Ungārijas karalis sūtīja savu tautu postīt Kristus un viņa mātes zemi un tajā apmetušos brāļus, gatavus katru dienu upurēt gan savu mantu, gan sevi un atriekt par krustā sistā Kunga ciešanām, lai arī kā tur bijis, tas Kungs nevarēja neatriekt.

20

P a r l i e l m e s t r a n ā v i

Mūsu jau minētajā gadā, proti 1330., ziemā, svētā Mārtiņa oktāvas laikā /18. novembrī/, Vācu ordeņa brālis Jānis no Endorfas, sakšu tautības, velna un sava paša nekrietnības sakārdināts, noslepkavoja brāli Verneru, lielmestru; kad tas, atdziedājis vakara dievkalpojumā, gāja no baznīcas, bet noslepkavoja tādēļ, ka tas viņu bāra par viņa pārkāpumiem. Ai, Jāni, brāļa slepkava, ko izdarīji? Lūk, tava brāļa asinis no zemes sauc dievu. Vai kāds kādreiz dzirdējis par tādām šausmām, tu izdarīji tādu ļaundarību, kura nav bijusi no pat Ordeņa dibināšanas sākuma. Tu pat drusciņ nepadomāji, ko nozīmē tavs vārds, jo Jānis nozīmē to, kuram piešķirta žēlastība. Diemžēl, tevī neatradās ne putrainiņš žēlastības, jo tajā laikā, kad mestrs tevi rāja par taviem noziegumiem, tev, ja tu būtu bijis prātīgs, vajadzēja viņu cienīt kā savu tēvu. Pa to laiku tu kā ārprātīgais skatījies uz viņu ar naidu. Kādēļ nepakļāvies labajam viņā? Kādēļ it kā trakais Jūda tajā pašā dienā ēdi viņa ēdienu un dzēri viņa dzērienu, bet pēc tam izlēji viņa ķermeņa asinis, caurdūris viņu ar duramo? Tevi apsūdzēdams, viņš centās pasargāt tavu dvēseli no pazušanas un dot tai dzīvību, bet piešķīri viņam nežēlīgu nāvi. Lai tad kāds dod manai galvai izturību, bet manām acīm – asaru avotu, un es raudāšu dienu un nakti par savas tautas vadoni, tik nožēlojami noslepkavotu.

.....